Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA
EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

Optsprezece conferințe
ținute în 1913 și 1914 în diferite orașe

Traducere după:
Rudolf Steiner
AUS DER AKASHA-FORSCHUNG. DAS FÜNFTE EVANGELIUM
Editura RUDOLF STEINER, Dornach/Elveția 1975
GA 148

Traducători: Diana Sălăjanu
Imaginea de pe copertă: Nina Sombart – „Botezul în Iordan"
Redactor: Agenor Crișan

©1989 Editura TRIADE Cluj-Napoca
ISBN 973-9196-27-6

EDITURA TRIADE
Str. Cetăţii Nr. 9
400166 Cluj Napoca

Tel/Fax: 021.240.13.17
Mobil: 0740.216.020; 0745.086.007
edituratriade@yahoo.com

TIPĂRIT CA MANUSCRIS

Despre caracterul acestor tipărituri private Rudolf Steiner se exprimă în felul următor în autobiografia sa, ***Povestea vieții mele*** (capitolele 35 și 36, martie 1925):

"Conținutul acestor comunicări era destinat comunicării prin viu grai și nu tipăririi...

În ele nu este nicăieri afirmat ceva, nici măcar în cea mai mică măsură, ce să nu fie rezultatul cel mai pur al antroposofiei pe cale de formare...Cel care citește aceste tipărituri private poate să considere, în sensul cel mai deplin al cuvântului, că ele conțin ceea ce are de spus antroposofia. De aceea am putut renunța fără reținere ...la măsura de a răspândi aceste tipărituri numai în cercul membrilor Societății Antroposofice. Dar trebuie să se țină seama că în textele pe care nu le-am putut verifica, se găsesc greșeli.

Doar aceluia i se va recunoaște formularea unei judecăți asupra unei astfel de tipărituri private, care îndeplinește premiza unei astfel de judecăți. Și aceasta este, pentru cele mai multe dintre aceste scrieri, *cel puțin* cunoașterea antroposofică a omului, a cosmosului, în măsura în care esența sa este prezentată în antroposofie, precum și cunoașterea a ceea ce se găsește ca "istorie antroposofică" în comunicările din lumea spiritului."

CUVINTE INTRODUCTIVE

Conferințele din anii 1913 și 1914 ținute în diverse orașe despre Evanghelia a Cincea ocupă un loc cu totul special printre comunicările cercetătorului spiritual. Rudolf Steiner vorbește despre depășirea de sine prin care a trebuit să treacă pentru a vorbi despre aceste conținuturi. A făcut acest lucru din cea mai profundă responsabilitate și obligație față de ceea ce trebuie să se pregătească în timpul nostru și fiind conștient de imensa necesitate că astfel de fapte trebuie să intervină tocmai acum în evoluția Pământului.

Rudolf Steiner nu trece sub tăcere osteneala și dificultățile deosebite de a descifra, din Cronica Acașa, imagini care se referă la creștinism. Cercetarea spirituală asupra Evangheliei a Cincea îi este deosebit de prețioasă. Prin aceste comunicări el a adus o mare jertfă tocmai în timpul în care adversarii îl atacau vehement din cauza dezvăluirii tainei celor doi copii Iisus – taină care aparține, și ea, Evangheliei a Cincea.

Când, la 20 septembrie 1913, într-un ceas hotărâtor al lumii, a fost pusă piatra findamentală pentru primul Goetheanum, Rudolf Steiner a dat conținuturilor acestor conferințe denumirea de Evanghelia a Cincea. După punerea pietrei fundamentale au urmat comunicări asupra Evangheliei a Cincea în Oslo și în alte orașe. Două dintre aceste conferințe, tinute la Köln, au apărut, totuși, încă în timpul vieții lui Rudolf Steiner, sub titlul "Misterul de pe Golgota".

Doamna Marie Steiner s-a hotărât, cu puțin înaintea morții sale, să publice în propria editură ciclul de conferințe ținute la Kristiania. Această hotărâre a rezultat din convingerea ei că timpul prezent reclamă încredințarea acestor comunicări unui cerc mai larg de oameni care caută. Fie ca tainele Evangheliei a Cincea să fie tratate în mod corect, așa precum le-a pus, la imima ascultătorilor săi, Rudolf Steiner.

E.W.

CUPRINS

I. DIN CERCETAREA ÎN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

- CONFERINȚA I — *Kristiania (Oslo), 1 octombrie 1913*
- CONFERINȚA A II-A — *Kristiania (Oslo), 2 octombrie 1913*
- CONFERINȚA A III-A — *Kristiania (Oslo), 3 octombrie 1913*
- CONFERINȚA A IV-A — *Kristiania (Oslo), 5 octombrie 1913*
- CONFERINȚA A V-A — *Kristiania (Oslo), 5 octombrie 1913*

II. EVANGHELIA A CINCEA

- CONFERINȚA I — *Berlin, 21 octombrie 1913*
- CONFERINȚA A II-A — *Berlin, 4 noiembrie 1913*
- CONFERINȚA A III-A — *Berlin, 18 noiembrie 1913*
- CONFERINȚA A IV-A — *Berlin, 6 ianuarie 1914*
- CONFERINȚA A V-A — *Berlin, 13 ianuarie 1914*
- CONFERINȚA A VI-A — *Berlin, 10 februarie 1914*

III. EVANGHELIA A CINCEA — *Hamburg, 16 noiembrie 1913*

IV. EVANGHELIA A CINCEA

- CONFERINȚA I — *Stuttgart, 22 noiembrie 1913*
- CONFERINȚA A II-A — *Stuttgart, 23 noiembrie 1913*

V. EVANGHELIA A CINCEA

- CONFERINȚA I — *München, 8 decembrie 1913*
- CONFERINȚA A II-A — *München, 10 decembrie 1913*

VI. EVANGHELIA A CINCEA

- CONFERINȚA I — *Köln, 17 decembrie 1913*
- CONFERINȚA A II-A — *Köln, 18 decembrie 1913*

FACSIMIL: Tatăl nostru macroscopic

TEXT SCRIS DE RUDOLF STEINER ÎNTR-UN CAIET DE NOTIȚE

TRIMITERI

SINOPSIS AL EDIȚIEI COMPLETE RUDOLF STEINER

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

I. Ciclu de conferințe ținute la Kristiania

DIN CERCETAREA ÎN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

CONFERINŢA I

Kristiania (Oslo), 1 octombrie 1913

Tema pe care mă gândesc să o tratez în aceste zile mi se pare deosebit de importantă pentru epoca prezentă și pentru condițiile vieții actuale. Aș vrea să subliniez de la bun început că, dacă tema are drept conținut: Evanghelia a Cincea, aceasta nu înseamnă, cum s-ar putea crede, că aș avea dorința să stârnesc senzație sau alte intenții asemănătoare. Sper să pot arăta că se poate vorbi, într-adevăr, de o asemenea Evanghelie – a cincea –, într-un anumit sens, și anume într-un sens care trebuie să fie deosebit de important pentru noi, cei din epoca actuală, și că, pentru realitatea despre care e vorba aici, nici un alt nume nu e mai adecvat decât numele de "Evanghelia a Cincea". După cum veți mai auzi, această a cincea Evanghelie nu există încă sub formă scrisă. Dar, în mod sigur, în viitorul omenirii, ea va exista și sub o formă scrisă absolut precisă. Dintr-un anumit punct de vedere, s-ar putea spune însă că această a Cincea Evanghelie este la fel de veche ca și celelalte patru.

Ca să pot vorbi despre Evanghelia a Cincea, e necesar să cădem de acord azi, sub forma unei conferințe introductive, asupra câtorva puncte importante care sunt absolut necesare, dacă vrem să înțelegem pe deplin ceea ce vom numi de acum înainte Evanghelia a Cincea. Aș vrea să pornesc de la observația că, în mod absolut sigur, nu e prea departe vremea în care deja în șco-lile primare, în învățământul cel mai elementar, acea știință, numită de obicei istorie va suna altfel decât până acum. În mod absolut sigur – și zilele ce urmează vor dovedi întru câtva această afirmație –, noțiunea "Christos", reprezentarea "Christos", va juca un rol cu mult mai important în felul de a privi istoria al epocii viitoare, chiar pe treptele cele mai elementare din studierea istoriei, decât a fost cazul până în prezent. Știu că spun, prin această frază, ceva extraordinar de paradoxal. Să ne gândim la faptul că noi ne putem întoarce la niște vremuri nu prea îndepărtate, când nenumărate inimi își îndreptau sentimentele spre Christos într-un mod mult mai intens, începând cu locuitorii cei mai simpli până la cei mai cultivați din țările Europei de Vest, mult mai mult decât se întâmplă astăzi. În trecut, așa stăteau lucrurile, într-o măsură cu mult mai mare decât astăzi. Cine caută în lucrările scrise în epoca prezentă, cine reflectează la tot ceea ce-l preocupă în principal pe omul zilelor noastre, cine se gândește pentru ce bate inima oamenilor de astăzi, va ajunge să aibă impresia că entuziasmul, emoția profundă a sufletului în fața reprezentării "Christos", descrește neîntrerupt, descrește mai ales acolo unde oamenii au pretenția unei anumite culturi, născute din viața epocii noastre. Pare de aceea paradoxal, după cum am arătat, să spui că epoca noastră lucrează în sensul ca într-un viitor nu prea îndepărtat reprezentarea despre Christos să joace în studiul istoriei un rol mult mai important decât în prezent. Nu pare să fie aici o totală contradicție?

Să ne apropiem de acest gând dintr-o altă direcție. Mi-a fost dat să vorbesc adeseori, și în acest oraș, despre importanța și conținutul reprezentării de Christos. Iar în cărțile și ciclurile mele de conferințe pe această temă, găsiți diverse expuneri, făcute din adâncurile științei spirituale, despre misterele Entității lui Christos și ale reprezentării de Christos. Oricine, dacă primește în lăuntrul lui cele spuse în ciclurile de conferințe, în scrierile mele, în general, ajunge la părerea că pentru a înțelege total Entitatea Christică e nevoie de niște arme mari, puternice, că trebuie să apelăm la cele mai adânci idei, noțiuni și reprezentări, dacă vrem să ne avântăm până la înțelegerea completă a ceea ce este Christos și a ceea ce este acel impuls care, drept Impuls Christic, a străbătut secolele. Dacă nimic n-ar sta împotrivă, s-ar putea ajunge chiar la ideea că trebuie să cunoști mai întâi întreaga teosofie sau antroposofie, pentru ca să te poți înălța până la o reprezentare justă despre Christos. Dacă facem însă abstracție de acest lucru și privim evoluția spirituală din secolele trecute, de la un secol la altul ne întâmpină ceea ce există drept știință amănunțită, profundă, menită să-l înțeleagă pe Christos și apariția Sa. De-a lungul secolelor, oamenii și-au folosit ideile cele mai înalte și mai importante ca să-l înțeleagă pe Christos. De aici ar putea lua naștere impresia că numai activitățile intelectuale cele mai importante ale oamenilor sunt suficiente pentru a-L înțelege pe Christos. Să fie oare într-adevăr așa? O simplă reflecție ne poate dovedi că nu e așa.

Să punem pe o balanță spirituală întreaga erudiție, știință, chiar și întreaga înțelegere antroposofică a noțiunii de Christos, care au contribuit la înțelegerea lui Christos. Să punem toate acestea pe unul din talgerele unei balanțe spirituale și să punem pe celălalt talger, în gând, toate sentimentele, toată căldura din sufletele acelor oameni care, de-a lungul secolelor, s-au îndreptat spre ceea ce noi numim Christos, și vom fi atunci de părere că întreaga știință, întreaga erudiție, chiar și întreaga antroposofie, pe care le putem aduce în discuție pentru a-l explica pe Christos, se vor ridica, cu talgerul respectiv, surprinzător de repede, pe când toate sentimentele adânci pe care oamenii le-au îndreptat spre Entitatea lui Christos, spre apariția pe Pământ a lui Christos, vor apăsă în jos, foarte mult, celălalt talger al balanței. Nu e nici o exagerare dacă afirmăm că de la Christos a pornit o influență nespus de mare și că cea mai neînsemnată contribuție la această influență a lui Christos și-au adus-o cunoștințele despre Christos. Creștinismul n-ar fi avut o soartă prea bună dacă oamenii, ca să se simtă atrași de Christos, ar fi avut nevoie de toate dezbaterile erudite ale Evului Mediu, ale scolasticii și ale părinților Bisericii; sau dacă oamenii ar fi avut nevoie doar de ceea ce putem găsi noi, drept contribuție la înțelegerea ideii de Christos. Ceea ce am reușit să facem cu toate acestea, ar fi, cu adevărat, foarte puțin. Nu cred că un om care urmărește fără prejudecăți înaintarea prin secole a creștinismului ar putea aduce vreo obiecție serioasă împotriva acestui gând. Dar de acest gând ne mai putem apropia și dintr-o altă direcție.

Să ne îndreptăm privirile spre acele vremuri în care creștinismul încă nu exista. Nu e nevoie decât să vă amintesc niște aspecte care, fără îndoială, sunt prezente în sufletele celor mai mulți dintre dvs. Nu e nevoie decât să vă aduc aminte că în Grecia antică, vechea tragedie, mai ales în formele ei mai vechi, când îl înfățișa pe Zeul aflat în luptă sau pe omul în al cărui suflet acționa Zeul aflat în luptă, făcea ca activitatea și urzirea divină să poată fi prezentată în mod nemijlocit sub formă de imagini, de pe scenă în jos, spre publicul larg, aș zice. Nu e nevoie

decât să atrag atenția asupra faptului că *Homer* [Nota 1] și-a întrețesut în întregime cea mai importantă epopee cu activitatea spiritualului, nu e nevoie decât să vă trimit la marile figuri ale unui *Socrate*, *Platon*, *Aristotel* [Nota 2]. Prin aceste nume, în fața sufletelor noastre apare o viață spirituală de cea mai înaltă calitate, într-un anumit domeniu. Dacă facem abstracție de tot restul și ne îndreptăm privirile exclusiv spre una dintre aceste figuri, spre Aristotel, care și-a desfășurat activitatea cu multe secole înainte de întemeierea creștinismului, ne iese în întâmpinare ceva care, într-un anumit mod, n-a cunoscut, până în zilele noastre, o formă de dezvoltare mai înaltă, o perfecționare. Gândirea, elaborarea logicii umane pe care a realizat-o Aristotel, este încă și azi ceva atât de perfect, încât se poate spune că în gândirea umană a fost atinsă atunci o culme care n-a mai fost întrecută până astăzi.

Să emitem acum, pentru un moment, o ipoteza ciudata, care ne va fi necesară pentru zilele următoare. Să ne reprezentam că nu există Evangheliile, din care se poate afla câte ceva în legătură cu figura lui Christos. Să presupunem ca primele documente pe care omul le ia azi în mâna sub numele de Noul Testament, n-ar exista deloc, să ne imaginăm că Evangheliile nu există. Vom face abstracție, într-o anumită măsură, de tot ceea ce s-a spus în legătură cu întemeierea creștinismului, vom urmări numai înaintarea creștinismului ca fapt istoric, vrem să vedem ce s-a întâmplat printre oameni de-a lungul secolelor creștine; prin urmare, facem abstracție de Evanghelii, de Faptele apostolilor, de Epistolele lui Pavel ș.a.m.d. și ne propunem să privim doar ceea ce s-a întâmplat ca fapte reale. E doar o ipoteză, firește, dar ea ne va ajuta să ajungem acolo unde vrem să ajungem. Ce s-a întâmplat, așadar, în epocile trecute, înainte și după întemeierea creștinismului?

Dacă ne îndreptăm privirile mai întâi spre Sudul Europei, găsim, la un moment dat, o cultură spirituală umană de cel mai înalt nivel, așa cum am adus-o în fața sufletelor noastre prin reprezentantul ei, Aristotel, o viață spirituală ajunsă pe o culme, care în secolele următoare a mai cunoscut o dezvoltare deosebită. În perioada în care creștinismul începea să-și parcurgă drumul prin lume, în Sudul Europei existau numeroși oameni culți, niște oameni care-și asimilaseră viața spirituală greacă. Dacă urmărim dezvoltarea creștinismului până la acel om remarcabil, *Celsus* [Nota 3], care a fost un adversar al creștinismului, întâlnim în Sudul Europei, în peninsula Greciei și în cea a Italiei, până prin secolele 2-3 după Christos, niște oameni cu o cultură spirituală foarte înaltă, numeroși oameni care-și asimilaseră ideile înalte din opera lui Platon, a căror agerime se prezintă cu adevărat ca o continuare a agerimii lui Aristotel, niște spirite subtile și puternice, de formație greacă, niște romani de formație greacă, niște oameni care au adăugat spiritualității fine a grecilor caracterul agresiv, personal, al spiritului roman.

În această lume apare Impulsul Christic. Pe atunci, Impulsul Christic a trăit în așa fel încât putem spune că reprezentanții acestui Impuls Christic se prezintă cu adevărat ca niște oameni necultivați, în ceea ce privește viața in-telectuală, în ceea ce privește cunoașterea lumii, în comparație cu ceea ce purtau în ei numeroși oameni de formație greco-romană. În mijlocul unei lumi caracterizate prin viața intelectuală cea mai matură, apar niște oameni lipsiți de cultură. Și suntem acum martori la un spectacol ciudat: Aceste naturi simple, primitive, care sunt purtătorii creștinismului originar, răspândesc acest creștinism în Sudul Europei cu o rapiditate relativ mare. Iar dacă, înarmați, ca să zic așa, cu ceea ce putem înțelege cu ajutorul antroposofiei despre esența creștinismului, putem spune: Aceste naturi primitive nu înțelegeau deloc Ființa lui Christos – nici nu e nevoie măcar să ne gândim la marea idee cosmică despre Christos, care urmează să răsară azi în suflete datorită antroposofiei, putem avea în vedere niște idei despre Christos mult mai simple –, purtătorii de odinioară ai Impulsului Christic, care apare în sânul culturii grecești atât de dezvoltate din acea vreme, nu înțelegeau nimic din toate acestea. Ei nu aveau de adus în fața vieții greco-romane de atunci nimic altceva decât interioritatea lor personală, pe care și-o formaseră drept legătură a lor, personală, cu Christos cel iubit; fiindcă ei iubeau această legătură ca pe un membru al unei familii iubite. Cei care au introdus în lumea greco-romană din acea vreme creștinismul, care s-a dezvoltat în permanență, până în epoca actuală, n-au fost niște teologi sau teosofi culți, n-au fost deloc niște oameni culți. Teosofii culți de pe atunci, gnosticii, s-au ridicat, ce-i drept, până la niște idei înalte despre Christos, dar nici ei n-au putut oferi decât ceva ce trebuie să punem pe talgerul mai ușor al balanței. Dacă totul ar fi depins de gnostici, creștinismul nu și-ar fi parcurs marșul triumfal prin lume. Nu o intelectualitate deosebit de bine dezvoltată a fost aceea care a apărut în Răsărit și, cu o rapiditate relativ mare, a făcut să se scufunde vechea lume greco-romană. Așa arată lucrurile, dacă sunt privite dintr-o altă direcție.

Din cealaltă direcție, îi privim pe oamenii de înaltă formație intelectuală, de la Paracelsus, adversarul creștinismului, care a adus deja pe atunci toate argumentele ce pot fi aduse până în ziua de azi împotriva acestuia, până la filosoful-împărat, *Marc Aureliu* [Nota 4]. Îi privim pe neoplatonicienii înzestrați cu o cultură foarte subtilă, care au scos la iveală niște idei în comparație cu care filosofia actuală e o joacă de copii, și care întreceau cu mult ideile noastre de astăzi, ca altitudine și lărgime a orizontului. Dacă studiem tot ceea ce au avut de spus aceste spirite împotriva creștinismului și dacă ne pătrundem cu ceea ce asemenea personalități de înalt nivel intelectual, în spiritul culturii greco-romane, au avut de spus împotriva creștinismului, de pe pozițiile filosofiei grecești, vom ajunge la această impresie: Nici unul dintre ei n-a înțeles Impulsul Christic. Vedem, așadar: Creștinismul se răspândește prin niște purtători ai săi care nu înțeleg nimic din esența creștinismului; el e combătut de pe pozițiile unei înalte culturi, care nu poate să înțeleagă nimic din ceea ce înseamnă Impulsul Christic. Ciudat e felul de a intra în lume al creștinismului, el intră în lume în așa fel încât nici adepții, nici adversarii, nu înțeleg nimic din spiritul său propriu-zis. Și totuși: Niște oameni au purtat în suflet forța de a face ca acest Impuls Christic să-și parcurgă marșul triumfal prin lume.

Să-i privim și pe aceia care susțin creștinismul chiar cu o anumită măreție, cum a fost, de exemplu, celebrul părinte al Bisericii, *Tertullian* [Nota 5]. Vedem în el un roman care, dacă studiem limba scrierilor sale, aproape că este creatorul unei noi limbi latine, care a creat cuvinte noi, nimerindu-le cu atâta aplomb, încât de aici putem deduce că a fost o mare personalitate. Dacă ne întrebam însă: Cum e cu ideea despre Christos a lui Tertullian? – lucrurile se schimbă. Constatăm că, de fapt, el posedă un nivel intelectual destul de scăzut, că nu atinge un nivel spiritual prea înalt. Nici apărătorii creștinismului nu realizează prea mult. Și totuși, ei sunt eficienți, ei acționează ca personalități, aceste spirite de felul lui Tertullian, ale cărui argumente, într-adevăr, nu prea puteau să fie luate în seamă de grecii culți. Totuși, el acționează asupra auditorilor în mod fascinant; prin ce oare? Aici e esențialul! Încercați să simțiți că aici, în fața sufletului, se ridică, într-adevăr, o întrebare! Prin ce acționează purtătorii Impulsului Christic, care nu înțeleg prea mult nici ei înșiși din ceea ce este, de fapt, Impulsul Christic? Prin ce acționează părinții Bisericii, chiar până la *Origen* [Nota 6], la care se vede imediat nepriceperea în ceea ce privește înțelegerea Impulsului Christic? Ce este oare acel ceva pe care nu l-a putut înțelege nici măcar cultura greco-romană ajunsă la un nivel atât de înalt, din natura Impulsului Christic? Ce înseamnă toate acestea?

Dar să mergem mai departe. În curând, același fenomen ne întâmpină sub o formă și mai accentuată, dacă studiem viața istorică a omenirii. Vedem venind secolele în care creștinismul se răspândește printre popoarele lumii europene, care, cum sunt cele germanice, vin din direcția unor reprezentări religioase cu totul diferite de cea creștină, care, ca popoare, sunt una sau, cel puțin, par una cu reprezentările lor religioase și care, totuși, au primit Impulsul Christos cu întreaga lor putere, ca și cum ar fi fost propria lor viață. Și dacă ne uităm să vedem cine au fost mesagerii cei mai activi ai credinței, în sânul popoarelor germanice – vor fi fost ei oare niște oameni de cultură scolastic-teologală? Absolut deloc! Au fost aceia care, având un suflet relativ primitiv, s-au dus printre oameni și le-au vorbit într-un mod primitiv, folosind reprezentările cele mai la îndemână, cele mai cotidiene, dar ajungând în mod nemijlocit până la inimile lor. Ei s-au priceput să așeze cuvintele în așa fel încât ele să poată atinge coardele cele mai adânci ale sufletelor celor cărora le vorbeau. Niște oameni simpli au plecat spre toate zările lumii și tocmai activitatea lor a fost cea mai importantă.

Vedem astfel cum s-a răspândit creștinismul de-a lungul secolelor. Admirăm însă apoi faptul că același creștinism devine prilejul de a dezvolta o erudiție importantă, o știință și o filosofie remarcabile. Noi nu subapreciem această filosofie, totuși, azi vrem să ne îndreptăm privirile spre

acel fenomen ciudat prin care creştinismul s-a răspândit până în Evul Mediu printre popoarele care până atunci purtaseră în simţirea lor cu totul alte reprezentări, în aşa fel încât, în curând, creştinismul făcea parte din simţirea lor. Într-un viitor nu prea îndepărtat, va trebui să se mai sublinieze şi alte lucruri, când se va vorbi de răspândirea creştinismului. Când se vorbeşte de influenţele Impulsului Christic, acesta poate fi înţeles mai uşor dacă se spune că, într-o anumită perioadă, roadele răspândirii creştinismului s-au arătat în aşa fel încât putem spune: Din această răspândire a Impulsului Christic s-a născut un mare entuziasm. Dar când ne apropiem de vremurile moderne, pare să se fi estompat tot ceea ce putem vedea de-a lungul Evului Mediu drept creştinism care se răspândeşte.

Să privim puţin epoca lui *Copernic*, epoca în care ştiinţele naturii încep să dea primii lor lăstari, până prin secolul al 19-lea. S-ar putea părea că aceste ştiinţe ale naturii, ceea ce s-a integrat vieţii spirituale occidentale de la Copernic încoace, a lucrat în sens opus creştinismului. Unele fapte exterioare ar putea confirma o asemenea părere. Biserica Catolică, de exemplu, l-a ţinut la index pe Copernic [Nota 7] până prin anii '20 ai secolului al 19-lea, considerându-l duşmanul ei. Dar acestea sunt lucruri exterioare. Ele nu l-au împiedicat, totuşi, pe Copernic să fie un prelat. Iar dacă Biserica Catolică l-a ars pe rug pe *Girodano Bruno* [Nota 8], aceasta nu l-a împiedicat să fie un dominican. Căci amândoi au ajuns la ideile lor pornind de la creştinism. Ei au acţionat din impulsul creştin. Înţelege prost lucrurile cel care ar vrea să se situeze pe solul Bisericii şi să creadă că acestea n-ar fi nişte roade ale creştinismului. Faptele amintite nu fac decât să demonstreze că Biserica a înţeles foarte greşit roadele creştinismului; ea a avut nevoie de mult timp, până în secolul al 19-lea, ca să-şi dea seama că ideile lui Copernic nu pot fi suprimate prin punerea lor la index. Cel ce vede lucrurile mai în profunzime va trebui să admită că tot ceea ce au făcut popoarele, chiar şi în secolele mai recente, e un rezultat al creştinismului, că prin creştinism privirea omului s-a îndreptat dinspre Pământ spre depărtările cereşti, aşa cum s-a întâmplat prin Copernic şi Giordano Bruno. Toate acestea au fost posibile numai în cadrul culturii creştine şi prin impulsul creştin.

Iar pentru acela care nu priveşte viaţa spirituală la suprafaţă, ci în străfundurile ei, va constata un lucru care, dacă-l exprim acum, va părea cu totul paradoxal, dar este adevărat. Unui asemenea mod de a privi, mai profund, i se va părea imposibilă apariţia unui Haeckel, aşa cum ni se prezintă el, cu toată adversitatea lui faţă de Christos, fără ca el să apară din sânul creştinismului. *Ernst Haeckel* [Nota 9] nu putea deloc să apară, fără premisa culturii creştine. Întreaga dezvoltare modernă a ştiinţelor naturii, oricât s-ar strădui acestea să se ridice împotriva creştinismului, această ştiinţă modernă despre natură e un copil al creştinismului, o continuare directă a Impulsului Christic. După ce vor fi dispărut toate bolile copilăriei, prin care trece azi ştiinţa modernă, se va vedea ce înseamnă că punctul de plecare al ştiinţei moderne, urmărit în mod consecvent, duce într-adevăr la ştiinţa spirituală, că există un drum absolut consecvent de la Haeckel la ştiinţa spirituală [Nota 10]. Când se va înţelege acest lucru, omenirea îşi va da seama că Haeckel e un gânditor creştin sută la sută, chiar dacă el însuşi habar nu are de acest lucru. Impulsurile creştine au produs nu numai acele lucruri care se numesc şi s-au numit creştine, ci şi pe acelea care iau aspectul adversităţii faţă de creştinism. Lucrurile nu trebuie cercetate doar în ceea ce priveşte noţiunile, ci şi în privinţa realităţii lor, şi atunci se va ajunge, fără îndoială, la acest adevăr: Aşa cum puteţi vedea în mica mea scriere ***Reîncarnare şi karmă*** [Nota 11], un drum direct duce de la teoria evoluţionistă a lui *Darwin* [Nota 12] până la ideea despre vieţile pământeşti repetate.

Pentru a ne situa însă pe terenul just în privinţa acestor lucruri, trebuie să putem observa într-un anumit mod şi fără idei preconcepute felul cum acţionează impulsurile christice. Cine înţelege darwinismul, haeckelianismul, cine este pătruns el însuşi puţin de o idee de care Haeckel încă nu are habar – Darwin însă ştia câte ceva –, şi anume, că aceste două curente au fost posibile numai sub formă de curente creştine, cine înţelege acest lucru, ajunge în mod absolut firesc la ideea de reîncarnare. Iar cel care poate face uz de o anumită forţă clarvăzătoare, ajunge pe această cale, în mod absolut consecvent, la ideea că neamul omenesc e de origine spirituală. Este, ce-i drept, o cale ocolită, dar dacă se alătură clarvederea, e o cale justă de la haeckelianism până la înţelegerea spirituală a originii Pământului. Mai poate fi conceput însă şi cazul că cineva consideră darwinismul, în forma în care se oferă el astăzi, fără a fi pătruns de principiile de viaţă ale darwinismului însuşi; cu alte cuvinte: Dacă cineva primeşte în el darwinismul ca pe un impuls şi nu simte în lăuntrul lui nici o înţelegere mai profundă a creştinismului care există, totuşi, în darwinism – în acest caz, ajunge la ceva foarte ciudat. Un asemenea om poate să ajungă, printr-o astfel de constituţie spirituală a sufletului, să înţeleagă foarte puţin din creştinism şi din darwinism. Un asemenea om va fi părăsit atât de spiritul bun al creştinismului, cât şi de spiritul bun al darwinismului. Dacă un om are însă spiritul bun al darwinismului, poate fi el oricât de materialist, atunci se va întoarce în trecut tot mai departe, privind istoria Pământului, până în punctul în care îşi va da seama că omul nu s-a dezvoltat niciodată din nişte forme animale inferioare, că trebuie să fi avut o origine spirituală. El se întoarce în punctul în care îl vede pe om ca entitate spirituală, planând, ca să zicem aşa, pe deasupra lumii pământeşti. Darwinismul consecvent va duce la acest rezultat. Dar dacă un om e părăsit de spiritul său bun, el poate să creadă, dacă se întoarce în trecut şi e un adept al ideii de reîncarnare, că a trăit cândva el însuşi ca maimuţă [Nota 13], într-o anumită încarnare a Pământului. Dacă cineva poate să creadă un asemenea lucru, el trebuie că a fost părăsit atât de spiritul bun al darwinismului, cât şi de spiritul bun al creştinismului, şi atunci el nu va înţelege nimic nici din una, nici din alta. Fiindcă unui darwinist consecvent nu i s-ar putea întâmpla niciodată să creadă acest lucru. Cu alte cuvinte: El transferă în mod absolut exterior ideea de reîncarnare asupra acestei culturi materialiste. Fiindcă darwinismul modern poate fi dezbrăcat, desigur, de caracterul său creştin. Dacă nu procedăm aşa, vom constata că, până în epoca noastră, impulsurile darwiniste se nasc din Impulsul Christic şi că impulsurile creştine acţionează chiar şi acolo unde ele sunt negate. Avem astfel nu numai fenomenul că, în primele secole, creştinismul se răspândeşte, făcând abstracţie de erudiţie, de cunoştinţele adepţilor şi mărturisitorilor săi, că în Evul Mediu el se răspândeşte în aşa fel încât la aceasta contribuie extrem de puţin învăţaţii părinţi ai Bisericii şi erudiţii scolastici, ci în epoca noastră avem următorul fenomen, şi mai paradoxal: Creştinismul apare ca într-o contraimagine a sa în materialismul ştiinţelor naturii din epoca noastră, acestea avându-şi, totuşi, întreaga măreţie, întreaga putere de acţiune din impulsurile creştine! Impulsurile creştine care zac în ea vor face ca această ştiinţă să iasă prin proprie putere din materialism.

E ciudat ce se întâmplă cu impulsurile creştine! Intelectualism, cunoştinţe, erudiţie, cunoaştere – toate acestea par să nu participe deloc la răspândirea impulsurilor creştine. Răspândirea lor în lume pare condiţionată de cu totul alte lucruri. S-ar putea spune: Creştinismul se răspândeşte în lume indiferent ce gândesc oamenii în favoarea sau împotriva sa, ba chiar apare inversat, ca un fel de contra-imagine a sa, în materialismul modern. Oare ce se răspândeşte aici? Nu ideile creştine, nici ştiinţa creştină. Am putea spune, eventual, că se răspândeşte simţirea morală care a fost sădită de creştinism. Dar ia priviţi felul cum domneşte morala în aceste vremuri, şi veţi găsi îndreptăţite multe dintre manifestările de furie, pe care le putem enumera, ale reprezentanţilor reali sau presupuşi ai creştinismului. Nici morala care a putut domni în sufletele care nu au o formaţie intelectuală înaltă nu ne va inspira prea multă consideraţie, chiar dacă o privim acolo unde ea gândeşte cu adevărat în modul cel mai creştin. Oare ce se răspândeşte aici? Ce este acest ceva ciudat? Ce străbate lumea în marş triumfal? Să întrebăm acum ştiinţa spirituală, conştienţa clarvăzătoare! Ce trăia în oamenii necultivaţi care s-au infiltrat, venind de la Răsărit spre Apus, în lumea de înaltă cultură a Greciei şi a Romei? Ce trăia în acei oameni care au dus creştinismul în lumea germanică, într-o lume străină? Ce trăieşte în ştiinţele moderne ale naturii, de factură materialistă, acolo unde teoria pare că-i acoperă încă faţa? Ce trăieşte în toate aceste suflete, dacă nu e vorba de nişte impulsuri intelectuale şi nici măcar de nişte impulsuri morale? Ce oare? – Este Christos însuşi, care merge de la inimă la inimă, de la suflet la suflet, care poate să umble prin lume şi să acţioneze, indiferent că sufletele îl înţeleg sau nu, prin această evoluţie, de-a lungul secolelor!

Suntem obligaţi să facem abstracţie de noţiunile noastre, de întreaga ştiinţă şi să atragem atenţia asupra realităţii, să arătăm cât de misterios umblă Christos însuşi în multe mii de impulsuri, luând formă în suflete, cufundându-se în multe mii şi mii de oameni, umplându-i pe

oameni de-a lungul secolelor. În oamenii simpli, Christos însuși este cel ce pășește prin lumea greacă și prin cea italică, El este Acela care, spre Apus și spre Miazănoapte, ia în stăpânire tot mai multe suflete umane. Dacă ne gândim la învățătorii de mai târziu, care le aduc popoarelor germanice creștinismul, Christos însuși este Cel care umblă alături de ei. El, Christos cel real, cel adevărat, acționează pe Pământ ca suflet al Pământului însuși, care umblă de la un loc la altul, de la un suflet la altul și, indiferent ce gândesc sufletele despre Christos, intră în aceste suflete. Aș dori să folosesc o comparație cu totul banală: Câți oameni există pe lume, care nu înțeleg nimic în legătură cu componența alimentelor și care, totuși, se hrănesc după toate regulile artei. Am muri de foame, propriu-zis, dacă ar trebui să cunoaștem alimentele înainte de a ne hrăni. A te putea hrăni nu are nimic de-a face cu înțelegerea alimentelor. Tot astfel, răspândirea creștinismului pe suprafața globului pământesc n-a avut nimic de-a face cu înțelegerea care a fost adusă în întâmpinarea creștinismului. Acesta e lucrul remarcabil care se petrece aici. Aici domnește un mister care poate fi explicat numai dacă dăm răspuns la întrebarea: Cum acționează Christos însuși în inimile umane? Iar dacă știința spirituală, observația clarvăzătoare, își pune această întrebare, ea e condusă mai întâi spre un eveniment care, de fapt, nu poate fi dezvăluit cu adevărat decât prin observație clarvăzătoare și care, din punct de vedere exterior, se află în deplină concordanță cu tot ceea ce am spus eu astăzi. Un lucru vom vedea, care va trebui să fie înțeles tot mai mult în viitor: A trecut vremea în care Christos a acționat în felul descris astăzi și a venit vremea în care va fi necesar ca oamenii să-L înțeleagă, să-L cunoască pe Christos.

De aceea e necesar să găsim răspuns și la întrebarea: De ce epoca noastră a trebuit să fie precedată de cealaltă, în care Impulsul Christic s-a putut răspândi fără să fie necesară înțelegerea lui, fără ca oamenii să ia parte la el cu conștiența lor? Ceea ce a făcut ca așa ceva să devină posibil a fost un mare eveniment! Și evenimentul la care ne trimite conștiența clarvăzătoare este ceea ce se cunoaște sub numele de Evenimentul Rusaliilor, trimiterea Sfântului Duh. Din acest motiv, privirea clarvăzătoare, care a fost trezită, în sensul antroposofic, de Impulsul Christic real, a fost condusă mai întâi spre acest Eveniment al Rusaliilor, trimiterea Sfântului Duh. Din punctul de vedere al observației clarvăzătoare, Evenimentul Rusaliilor este evenimentul care se oferă mai întâi cercetării întreprinse dintr-un anumit punct de vedere.

Ce s-a întâmplat în acel moment din evoluția lumii pe Pământ, care ne este descris, într-un mod atât de neînțeles pentru noi, în prima instanță, sub numele de coborârea Sfântului Duh asupra apostolilor? Dacă ne îndreptăm privirea clarvăzătoare asupra acestui eveniment, dacă încercăm să studiem ce s-a petrecut atunci, primim un răspuns spiritual-științific prin faptul că ni se spune: Niște oameni simpli, cum erau și apostolii, au început dintr-o dată să vorbească în diferite limbi, să spună ceea ce aveau de spus, din adâncurile vieții spirituale, lucruri de care nimeni nu i-ar fi crezut în stare. În acele momente au început să se răspândească în lume creștinismul, impulsurile creștine, în așa fel încât ele au devenit independente de înțelegerea oamenilor în ale căror inimi se răspândea.

De la Evenimentul Rusaliilor, curentul forței lui Christos se revarsă apoi peste tot întinsul Pământului, așa cum am arătat. Dar ce a fost Evenimentul Rusaliilor? Această întrebare s-a apropiat de știința spirituală și, o dată cu răspunsul la această întrebare, o dată cu răspunsul spiritual-științific la întrebarea: Ce a fost Evenimentul Rusaliilor – începe Evanghelia a Cincea, și cu aceasta ne vom continua mâine expunerile.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

I

CONFERINŢA A II-A

Kristiania (Oslo), 2 octombrie 1913

Ceea ce avem de discutat astăzi trebuie să pornească de la acel eveniment cunoscut sub numele de Eveniment al Rusaliilor. Am dat de înțeles și în prima conferință că privirea cercetării bazate pe clarvedere trebuie îndreptată, cel puțin în primă instanță, spre acest eveniment. Fiindcă el se înfățișează privirii clarvăzătoare, întoarse spre trecut, ca un fel de trezire pe care au simțit-o, într-o zi anume – zi care trebuie să ne trimită în amintire la Sărbătoarea Rusaliilor – cei care sunt numiți de obicei apostolii sau ucenicii lui Christos Iisus. Nu e ușor să trezești o reprezentare exactă a tuturor acestor fenomene, desigur ciudate, și va fi necesar să ne amintim, în străfundul sufletelor noastre, ca să zic așa, de unele lucruri care au rezultat din observațiile antroposofice de până acum, dacă vrem să legăm niște reprezentări exacte de tot ceea ce trebuie spus astăzi în legătură cu tema ciclului nostru de conferințe prezentat aici.

Apostolii au avut senzația că trec printr-o trezire, ei s-au simțit ca niște oameni care aveau impresia, în acele momente, că trăiseră mult timp – multe zile – într-o stare de conștiență cu care nu erau obișnuiți. A fost cu adevărat ca un fel de trezire dintr-un somn adânc, dintr-un somn care era, în orice caz, ciudat, un somn plin de vise, ca dintr-un somn care este însă de așa natură încât – subliniez că mă refer mereu la felul cum toate acestea apăreau conștienței apostolilor – omul îndeplinește toate activitățile zilnice, umblă prin lume ca un om sănătos trupește, astfel încât ceilalți oameni cu care intră în contact nu-și dau seama deloc, văzându-l, că acest om se află într-o stare de conștiență deosebită. Și totuși, a venit momentul în care apostolii au avut impresia că petrecuseră un timp foarte, foarte lung, zile și zile, ca într-un somn plin de vise, din care se trezeau acum, prin Evenimentul Rusaliilor. Apostolii simțeau și această trezire într-un mod ciudat: Ei simțeau realmente că din Cosmos coborâse asupra lor ceva care ar putea fi numit substanța iubirii atotstăpânitoare. Apostolii se simțeau parcă fecundați de sus de către iubirea atotstăpânitoare și treziți din starea de vis descrisă. Li se părea că tot ceea ce împânzește și încălzește Universul, drept forță a iubirii originare, i-ar fi trezit, li se părea că această forță originară a iubirii atotcuprinzătoare s-ar fi coborât în sufletul fiecăruia dintre ei. Celorlalți oameni, care observau cum vorbesc acum, ei le păreau cu totul străini. Ei știau, acești oameni, că apostolii trăiseră până atunci într-un mod extraordinar de simplu, dar unii dintre ei se purtaseră în ultimele zile într-un mod cam bizar, parcă ar fi fost pierduți într-o stare de vis. Acest lucru se știa. Dar acum ei le păreau oamenilor ca transformați: ca niște oameni care dobândiseră o constituție cu totul nouă a sufletului, o dispoziție cu totul nouă, ca niște oameni care pierduseră întreaga îngustime a vieții, întreaga sete de sine pe care omul o are în viață, ca niște oameni care dobândiseră o inimă infinit de largă, o toleranță nesfârșită în interiorul lor, o adâncă înțelegere a inimii pentru tot ce e omenesc pe Pământ, care se puteau exprima în așa fel încât oricine era prezent îi înțelegea. Simțeai că, parcă, ei puteau să privească în fiecare inimă și în fiecare suflet și ghiceau din cel mai adânc străfund niște taine ale sufletului, în așa fel încât îl puteau mângâia pe fiecare și erau în măsură să spună tocmai lucrurile de care avea nevoie fiecare.

Bineînțeles, pentru cei care îi observau, era de mirare că fusese posibil să aibă loc o asemenea transformare, cu un anumit număr de oameni. Iar acești oameni înșiși, care trecuseră prin această transformare, care fuseseră treziți, parcă, de spiritul iubirii Cosmosului, simțeau acum în ei înșiși prezența unei noi înțelegeri, ei simțeau că au înțelegere pentru ceea ce se petrecuse – în orice caz, în condițiile celei mai intime comuniuni – cu sufletele lor, lucru pe care însă, atunci când se petrecuse, nu-l înțeleseseră: De-abia acum, în acest moment, când s-au simțit fecundați cu iubirea cosmică, în fața ochiului lor sufletesc a apărut o înțelegere pentru ceea ce se petrecuse, de fapt, pe Golgota. Dacă privim în sufletul unuia dintre apostoli, în sufletul celui care, în celelalte Evanghelii, e numit de obicei Petru, interiorul sufletului său se prezintă privirii clarvăzătoare retrospective ca și cum conștiența sa pământească normală s-ar fi întrerupt total în acea clipă, începând cu momentul care e desemnat în celelalte Evanghelii drept renegarea lui Petru. El a privit în trecut spre această scenă a renegării, când fusese întrebat dacă are vreo legătură cu galileanul și el a știut acum că atunci îl renegase, deoarece în acele momente conștiența sa normală începuse deja să se estompeze, din cauză că se instala o stare anormală, un fel de stare onirică, de vis, care era o răpire în cu totul alte lumi. În această zi de Rusalii, el se simțea cum se simte un om dimineața, când se trezește și își amintește ultimele întâmplări din seara precedentă, dinainte de adormire; așa își amintea Petru de ultimele evenimente dinainte de apariția acestei stări anormale, de ceea ce numim de obicei renegarea sa, întreita renegare, înainte să se fi auzit cocoșul cântând a treia oară. El și-a amintit apoi că peste sufletul lui se așternuse acea stare, la fel cum pentru omul adormit se așterne noaptea. Dar el își amintea, de asemenea, că acea stare intermediară nu se umpluse doar cu niște simple imagini de vis, ci și cu niște plăsmuiri care reprezentau un fel de stare de conștiență mai ridicată, care înfățișau o trăire empatică împreună cu niște evenimente pur spirituale. Și tot ceea ce se petrecuse, toate evenimentele pe care Petru le trăise în acea perioadă ca în stare de somn, au venit acum în fața sufletului său, ca dintr-un vis clarvăzător. Înainte de orice, el a învățat să contemple acel eveniment despre care putem spune că el l-a trăit în stare de somn. El nu trecuse prin acel eveniment însoțindu-l cu înțelegerea sa, deoarece pentru înțelegerea deplină a acestuia era necesară, mai întâi, fecundarea cu iubirea cosmică ce pulsează peste tot. Acum, când ea avusese loc, în fața ochilor săi au apărut imaginile Misterului de pe Golgota. Ele au apărut în fața sufletului său așa cum le putem trăi și noi, dacă le trezim în sufletul nostru cu ajutorul conștienței clarvăzătoare retroactive, după ce am creat mai întâi condițiile necesare.

Vă mărturisesc deschis: Te hotărăști cu un sentiment unic în felul său să cuprinzi în cuvinte ceea ce se revelează privirii clarvăzătoare când privești în interiorul conștienței lui Petru și a celorlalți care erau adunați la acea Sărbătoare a Rusaliilor. Nu te poți hotărî decât cu o sfântă sfială să vorbești despre aceste lucruri. S-ar putea spune că ești aproape copleșit având conștiența faptului că pășești pe solul cel mai sfânt al contemplării umane, când încerci să exprimi în cuvinte ceea ce se deschide privirii sufletești. Totuși, din anumite condiții preliminare ale epocii noastre, îți dai seama că e necesar să se vorbească despre aceste lucruri; în orice caz, în conștiența deplină a faptului că vor veni alte vremuri care, în comparație cu epoca noastră, vor aduce mai multă înțelegere în întâmpinarea a ceea ce trebuie spus în legătură cu

Evanghelia a Cincea, decât este posibil astăzi. Fiindcă, pentru a înțelege multe dintre lucrurile care trebuie spuse cu această ocazie, trebuie ca sufletul uman să se elibereze de multe aspecte care, în prezent, date fiind condițiile culturii și civilizației noastre, mai sunt necesare pentru el.

Când privești cu ochi clarvăzător Evenimentul de pe Golgota, în fața lui se prezintă un lucru care – dacă-l cuprindem în cuvinte – pare un fel de afront adus conștienței naturalist-științifice din zilele noastre. Totuși, eu mă simt obligat să cuprind în cuvinte, atâta cât este posibil, ceea ce se înfățișează astfel ochiului clarvăzător. Nu e vina mea dacă ceea ce trebuie să fie spus va ajunge, eventual, până la niște inimi și suflete nepregătite și dacă totul va apărea drept ceva care n-ar putea rezista în fața concepțiilor științifice de care e dominată epoca noastră. Privirea clarvăzătoare întâlnește mai întâi o ima-gine care înfățișează o realitate sugerată și în celelalte Evanghelii, dar care oferă, totuși, o priveliște cu totul deosebită, dacă o vezi ieșind din mulțimea imaginilor pe care privirea clarvăzătoare le poate primi, în mod retroactiv. Privirea clarvăzătoare întâlnește mai întâi, într-adevăr, un fel de întunecare a Pământului. Și simți că în acest moment important, care durează multe ore, Soarele fizic s-a întunecat peste țara Palestinei, deasupra locului numit Golgota. Ai aceeași impresie pe care privirea educată prin metodele științei spirituale o mai poate verifica și astăzi, că ținutul e cuprins cu adevărat de o întunecare exterior-fizică a Soarelui. Întreaga ambianță a omului, în timpul unei asemenea întunecări, mai mult sau mai puțin puternice, a Soarelui, se prezintă pentru privirea clarvăzătoare în felul următor. Toate arată altfel. Aș vrea să fac abstracție de priveliștea care se oferă în cazul unei eclipse de Soare, ca și de toate lucrurile produse prin arta și tehnica umană, fiindcă e nevoie să ai o inimă destul de curajoasă și să fii pătruns de conștiența faptului că a fost necesar ca toate acestea să apară, dacă vrei să poți suporta priveliștea demonică pe care ți-o oferă acele ființe care, în timpul unei întunecări a Soarelui, se ridică din tehnica exterioară, lipsită de artă. Dar eu nu vreau să mă adâncesc mai mult în detaliile unei asemenea descrieri, ci vreau doar să atrag atenția asupra faptului ca într-o asemenea perioadă apare sub formă luminoasă ceea ce, de obicei, poate fi găsit numai prin meditații foarte anevoioase: Vezi atunci altfel tot ceea ce e planta sau animal, fiecare pasare, fiecare fluture arată atunci altfel. Observi o estompare a sentimentului de viață. E ceva care poate trezi, în cel mai adânc sens al cuvântului, convingerea că, în Cosmos, o anumită viață spirituală, care ține de Soare și care își are corpul său fizic în ceea ce vedem drept Soare, dacă pot spune astfel, e foarte intim și strâns legată cu viața de pe Pământ. Și ai sentimentul că, atunci când pentru viața fizică se întunecă în mod forțat strălucirea fizică a Soarelui, din cauza Lunii care trece în fața lui, în acest caz e cu totul altceva decât noaptea, când, în mod firesc, Soarele nu strălucește. Priveliștea Pământului care ne înconjoară în timpul unei eclipse de Soare e cu totul altfel, pentru privirea clarvăzător-sufletească, decât în timpul unei nopți obișnuite. În timpul unei eclipse de Soare simți că are loc un fel de trezire a sufletelor-grup ale plantelor, a sufletelor-grup ale animalelor, dar, în același timp, o epuizare a întregii corporalități fizice a plantelor și animalelor. Survine un fel de luminare a tot ceea ce e spiritual, a tot ceea ce reprezintă sufletele-grup.

Toate acestea ni se prezintă într-un grad foarte înalt, când privirea clarvăzătoare se îndreaptă, în cadrul unei retrospective, spre acel moment din evoluția Pământului pe care-l numim Misterul de pe Golgota. Și apoi se ivește ceva care ar putea fi numit: înveți să citești ce înseamnă, de fapt, acest semn ciudat al naturii, această întunecare neașteptată a Soarelui, pe care ochiul clarvăzător, îndreptat spre trecut, îl vede în Cosmos. Nu am nici o vină dacă sunt nevoit să citesc în scrierea ocultă, tocmai în acest punct al evoluției de pe Pământ, un eveniment pur natural, cum au mai avut loc, desigur, și altele, mai înainte de acest moment sau mai târziu, așa cum apare el în trăire nemijlocită – contrazicând tot ceea ce ține de conștiența materialistă. Când ai acest eveniment în fața ochilor, te simți ca și cum ai deschide o carte și ai citi în ea, așa că ceea ce ai de citit îți vine în întâmpinare ca și cum ar proveni de la semnele scrise ale unei cărți. Din aceste semne scrise ale Cosmosului îți vine în întâmpinare necesitatea de a citi ceva ce omenirea trebuie să afle. Îți pare că e un cuvânt înscris în Cosmos, ca semnul scris al unui sunet, în Cosmos.

Și ce citești, dacă-ți deschizi sufletul? Am atras ieri atenția asupra faptului că, până în epoca greacă, omenirea s-a dezvoltat în așa fel încât, prin Platon și Aristotel, s-a ridicat pe o treaptă deosebit de înaltă în ceea ce privește dezvoltarea vieții intelectuale a sufletului uman. În multe privințe, cunoașterea la care au ajuns Platon sau Aristotel n-a mai putut fi depășită în epocile de după ei, fiindcă prin ei se atinsese, dintr-un anumit punct de vedere, un punct culminant al vieții intelectuale umane. Poți înainta mult în cunoaștere dacă înțelegi cu adevărat acest lucru. Dacă sufletul ce face observații clarvăzătoare studiază epoca palestiniană, faptul că acea cunoaștere in-telectuală până la care se ridicase omenirea, și care tocmai în perioada Misterului de pe Golgota devenise nespus de populară în peninsula grecească și în cea italică, prin diferiți predicatori ambulanți, dacă iei seama la toate acestea, la faptul că această cunoaștere era răspândită într-un mod pe care azi nici nu-l putem concepe, sufletul care face observații clarvăzătoare dobândește posibilitatea de a avea o impresie care se prezintă la fel ca citirea acelui semn scris, amintit de noi, înscris în Cosmos. Și îți spui atunci, dacă ai apelat astfel la serviciile conștienței clarvăzătoare: Toate cunoștințele pe care omenirea le-a adunat, și până la care s-a ridicat până în era precreștină, au drept simbol Luna, care, pentru punctul de vedere pământesc, străbate Universul și acest simbol este Luna, din cauză că pentru întreaga cunoaștere superioară a omenirii aceste cunoștințe n-au adus dezlegări, n-au dezlegat enigmele, ci au întunecat cunoașterea superioară, la fel cum Luna întunecă Soarele, în cazul unei eclipse de Soare. Acesta e lucrul pe care-l citim, când citim semnul ocult scris al Soarelui, care e întunecat de Lună.

Și știi atunci: Tot așa, pe atunci întreaga știință era ceva care nu aducea dezlegări, ci întuneca enigmele lumii, și simți, în calitate de clarvăzător, cum întunecarea regiunilor superioare, spirituale, ale lumii era provocată de cunoștințele epocii vechi, care se așezau în fața adevăratei cunoașteri, așa cum se așează Luna în fața Soarelui, când este eclipsă de Soare. Și fenomenul na-tural exterior devine o expresie a faptului că omenirea a atins o treaptă pe care cunoștințele găsite de omenirea însăși s-au așezat în fața cunoașterii superioare la fel cum se așează Luna în fața Soarelui, în cazul unei eclipse de Soare. Când contempli acea întunecare a Soarelui din momentul Misterului de pe Golgota, simți întunecarea sufletească a omenirii, din sânul evoluției pământești, înscrisă în Cosmos sub forma unui imens semn al scrierii oculte. Am spus despre conștiența actuală că ea se poate simți jignită dacă se afirmă așa ceva, din cauză că ea nu mai are nici un fel de înțelegere pentru activitatea forțelor spirituale în Univers, care sunt în legătură cu forțele care activează în sufletul uman. Nu vreau să vorbesc despre minuni în sensul obișnuit, nu vreau să vorbesc despre o încălcare a legilor naturii, totuși, nu pot să fac altfel decât să vă comunic felul cum trebuie citită acea întunecare a Soarelui – faptul că nu poți face altfel decât să te așezi cu sufletul tău în fața acestei întunecări a Soarelui ca și cum ai citi ceea ce se exprimă prin acest fenomen din natură: Prin cunoașterea lunară, a apărut o întunecare a soliei mai înalte, solare.

Și apoi, după ce ai citit această scriere ocultă – în fața conștienței clarvăzătoare se așează, într-adevăr, imaginea Crucii înălțate pe Golgota, imaginea trupului lui Iisus atârnând pe Cruce, între cei doi tâlhari. Și apoi apare imaginea – aș vrea să spun, în paranteză, că ea apare în mod cu atât mai vehement, cu cât te străduiești mai mult s-o alungi –, apare imaginea coborârii de pe Cruce și a punerii în mormânt. Acum survine un al doilea semn grandios, prin care în Cosmos e înscris iarăși ceva ce ești nevoit să citești, ca să-l înțelegi, drept simbol a ceea ce s-a petrecut, de fapt, în evoluția omenirii: Urmărești imaginea lui Iisus care e coborât de pe Cruce și e pus în mormânt și apoi ești zguduit, când îți îndrepți privirea sufletească asupra unui cutremur care a străbătut acel ținut.

Poate că legătura dintre acea întunecare a Soarelui și acest cutremur va fi înțeleasă mai bine, cândva, și din punctul de vedere al științelor naturii, fiindcă anumite teorii, care străbat lumea deja în epoca noastră, dar fără nici o legătură între ele, indică existența unei corelații între o eclipsă de Soare și un cutremur, sau chiar între o eclipsă și gazele grizu din mine. Acel cutremur a fost o consecință a eclipsei de Soare. El a zguduit mormântul în care fusese așezat trupul lui Iisus – și piatra așezată deasupra a fost dată deoparte și în scoarța Pământului s-a

a ajuns mormântul în care fusese așezat trupul lui Iisus – și piatra așezată deasupra a fost dată deoparte și în locul în Pământul a format o falie, care s-a închis la loc peste cadavru. Iar când au venit oamenii, dimineața, mormântul era gol, căci Pământul primise în sânul său trupul lui Iisus; acolo nu se mai afla decât piatra, azvârlită mai departe.

Să urmărim încă o dată șirul imaginilor! Pe Crucea de pe Golgota, Iisus își dă ultima suflare. Peste Pământ, coboară o eclipsă de Soare. În mormântul deschis este așezat trupul lui Iisus. Un cutremur zguduie solul pământesc și trupul mort al lui Iisus e primit în sânul Pământului. Falia provocată de cutremur se închide la loc, piatra e azvârlită alături. Toate acestea sunt evenimente reale; eu nu pot decât să le descriu în acest fel. Oamenii care vor să se apropie de asemenea lucruri din direcția științelor naturii pot să judece cum vor, pot să aducă împotriva spuselor mele tot felul de argumente: Ceea ce vede privirea clarvăzătoare se prezintă în felul descris de mine. Iar dacă cineva ar spune că așa ceva nu se poate întâmpla, că nu se poate ca din Cosmos să fie așezat în fața noastră, ca într-un grandios limbaj de semne, un simbol al faptului că în evoluția omenirii și-a făcut intrarea ceva nou, dacă cineva ar spune că puterile divine nu înscriu în Pământ ceea ce se întâmplă, printr-un asemenea limbaj de semne cum sunt o eclipsă de Soare și un cutremur, eu n-aș putea răspunde decât atât: Tot respectul față de credința voastră că așa ceva nu se poate întâmpla! Dar iată că s-a întâmplat, totuși s-a întâmplat! – îmi pot imagina că un *Ernest Renan*, care a scris ciudata carte "Viața lui Iisus" [Nota 14], ar putea veni și ar spune: Oamenii nu cred asemenea lucruri, fiindcă ei cred numai ceea ce poate fi reconstituit oricând pe cale experimentală. – Dar acest gând nu poate fi adoptat, fiindcă un Renan n-ar crede, de exemplu, în existența erei glaciare, chiar dacă e imposibil să se reconstituie era glaciară pe bază de experiment? Este, desigur, absolut imposibil să readucem pe Pământ era glaciară, și totuși, naturaliștii cred în ea, fără excepție. Tot astfel, e imposibil ca semnul cosmic apărut cu ocazia Evenimentului de pe Golgota să apară din nou în fața oamenilor. Totuși, el a avut loc.

Putem să ajungem până la acest eveniment numai dacă o pornim în mod clarvăzător pe drumul arătat, dacă ne adâncim mai întâi, să zicem, în sufletul lui Petru sau al unuia dintre ceilalți apostoli, care, de Rusalii, s-au simțit fecundați de iubirea cosmică atotstăpânitoare. Numai dacă privim în sufletele acestor oameni și vedem ce au viețuit, vom găsi, pe această cale ocolită, posibilitatea de a ne îndrepta privirile spre Crucea înălțată pe Golgota, spre întunecarea Pământului survenită atunci și spre cutremurul de pământ care a urmat. Nu negăm nicidecum că din punct de vedere exterior acestea au fost niște fenomene ale naturii absolut obișnuite; dar cel care a creat în sufletul său condițiile necesare, trebuie să spună în mod hotărât că cine urmărește aceste fenomene cu ochi clarvăzător, le citește așa cum am descris eu adineaori, drept semne grandioase ale scrierii oculte. Fiindcă ceea ce am descris eu acum a fost cu adevărat, pentru conștiența lui Petru, ceva care s-a cristalizat pe tărâmul somnului lung. Pe tărâmul conștienței lui Petru, de exemplu, pe care s-au intersectat tot felul de imagini, au ieșit în evidență următoarele: Crucea înălțată pe Golgota, întunecarea și cutremurul. Pentru Petru, acestea au fost primele roade ale fecundării cu iubirea cosmică atotstăpânitoare, de la Evenimentul Rusaliilor. Și acum el știa un lucru pe care, într-adevăr, nu-l știa înainte, în conștiența obișnuită: că Evenimentul de pe Golgota avusese loc și că trupul care atârnase pe Cruce fusese același trup împreună cu care umblase adeseori în viață. Acum el știa că Iisus murise pe Cruce și că această moarte era, de fapt, o naștere, nașterea acelui spirit care acum se revărsase, drept iubire atotstăpânitoare, în sufletele apostolilor adunați de Rusalii. Și el simțea, ca pe o rază a iubirii originar-veșnice, eonice, cum în sufletul său se trezește spiritul, și știa că e același spirit care se născuse în momentul în care Iisus murise pe Cruce. În sufletul lui Petru se cufundă acum adevărul copleșitor de mare: E doar o aparență impresia că pe Cruce avusese loc o moarte, căci această moarte, care fusese precedată de suferințe infinite, era, în realitate, nașterea, pentru întreg Pământul, a ceea ce acum pătrunsese în sufletul său ca o rază. Pentru Pământ se născuse, prin moartea lui Iisus, ceea ce până atunci existase pretutindeni în afara Pământului: iubirea atotstăpânitoare, iubirea cosmică.

Un asemenea cuvânt pare ușor de rostit în mod abstract, dar trebuie să te transpui pentru o clipă cu adevărat în sufletul lui Petru, în ceea ce a simțit el în mod real, pentru prima dată, în acest moment: în momentul în care Iisus din Nazareth și-a dat sufletul pe Crucea de pe Golgota, pentru Pământ s-a născut ceva ce înainte existase numai în Cosmos. Moartea lui Iisus din Nazareth a fost nașterea iubirii cosmice atotstăpânitoare în cadrul sferei pământești.

S-ar putea spune că acesta e primul adevăr pe care-l citim din ceea ce se numește Evanghelia a Cincea. Prin coborârea sau revărsarea Duhului Sfânt, așa cum e desemnat acest eveniment în Noul Testament, trebuie să înțelegem ceea ce am descris acum. Apostolii nu erau în măsură, dată fiind întreaga lor structură și dispoziție sufletească din acea vreme, să trăiască evenimentul morții lui Iisus din Nazareth decât într-o stare de conștiență anormală.

Și Petru – dar și Iacob și Ioan – a trebuit să-și mai aducă aminte de un alt moment al vieții sale, de acel moment care e descris și în celelalte Evanghelii, dar pe care putem ajunge să-l înțelegem în întreaga sa importanță de-abia prin Evanghelia a Cincea. Cel împreună cu care umblaseră pe Pământ îi dusese afară din oraș, pe Muntele Măslinilor, în grădina Ghetsimani și le spusese: Vegheați și rugați-vă! – Ei însă adormiseră și acum știau: Pe atunci venise deja acea stare care apoi se așternuse tot mai mult și mai mult peste sufletele lor. Conștiența normală adormise, ei se cufundaseră în somn, care a durat tot timpul Evenimentului de pe Golgota și din acesta a radiat ceea ce am căutat să descriu în cuvinte neputincioase. Petru, Iacob și Ioan au fost nevoiți să-și aducă aminte cum căzuseră în această stare și cum acuma, când priveau înapoi, începeau să mijească la suprafața conștienței lor marile evenimente care avuseseră loc în jurul trupului pământesc al Celui cu care umblaseră. Și, treptat, la fel cum în conștiența umană se ridică la suprafață niște vise căzute în străfunduri, în conștiența și în sufletele apostolilor s-au ridicat zilele de odinioară. Pe parcursul acestor zile ei nu viețuiseră evenimentele cu conștiența normală. Acum ele se ridicau la suprafață, intrând în conștiența lor normală, iar ceea ce se ivea în conștiența lor este întreaga perioadă la care asistaseră de la Evenimentul de pe Golgota și până la Evenimentul Rusaliilor și care rămăsese scufundată în străfundul sufletelor lor. Ei simțeau că această perioadă parcă fusese una petrecută într-o stare de somn adânc. În special, cele zece zile de la înălțarea la Cer și până la Evenimentul Rusaliilor le părea ca o perioadă de somn adânc. În cadrul unei retrospective, din adâncuri le-a apărut însă, zi de zi, perioada dintre Misterul de pe Golgota și înălțarea la Cer a lui Christos Iisus. Ei trăiseră împreună cu El această perioadă, dar ea ieșea de-abia acum la suprafața conștienței lor, într-un mod cu adevărat remarcabil.

Vă rog să mă scuzați că intercalez aici o observație personală. Trebuie să mărturisesc că am fost uimit eu însumi în cel mai înalt grad când am văzut cum în sufletele apostolilor se ridica la suprafață ceea ce ei viețuiseră în perioada dintre Misterul de pe Golgota și Înălțarea la Cer. E cu totul ciudat felul cum aceste trăiri ieșeau la suprafață, cum ele se iveau în sufletele apostolilor. – În sufletele apostolilor se înălțau o imagine după alta și aceste imagini le spuneau: Da, tu ai fost împreună cu Cel care a murit ori s-a născut pe Cruce, tu te-ai întâlnit cu El. – La fel cum dimineața, la trezire, ne amintim visele și știm că în vis am fost împreună cu un om sau altul, așa ieșeau la suprafață în sufletele apostolilor amintirile. Dar era unic și ciudat felul cum se ridicau în conștiență diferitele imagini. Ei simțeau nevoia să se întrebe mereu: Dar oare cine este Cel împreună cu care am fost? – și mereu, mereu, ei nu-L recunoșteau. Simțeau că e o ființă spirituală; știau în mod sigur că umblaseră cu El în această stare ca de somn, dar nu L-au recunoscut sub forma în care El li se revelase acum, după ce fuseseră fecundați cu iubirea atotcuprinzătoare. Se vedeau umblând cu Acela pe care-l numim Christos, după Misterul de pe Golgota. Și vedeau, de asemenea, cum le dăduse pe atunci învățături despre împărăția lui Dumnezeu, cum îi învățase. Și au ajuns să înțeleagă că umblaseră timp de patruzeci de zile cu această Ființă care se născuse pe Cruce, că această ființă – iubirea atotcuprinzătoare care se născuse din Cosmos în lumea pământească – fusese învățătorul lor, dar că ei nu fuseseră maturi, în conștiența lor normală, să înțeleagă ce avea de spus această ființă, au ajuns să înțeleagă că trebuiseră să primească în ei toate acestea cu forțele subconștiente ale sufletului, că umblaseră alături de Christos ca niște somnambuli și nu fuseseră în stare să-și asimileze cu mintea obișnuită ceea ce această Ființă voia să le dea. Ei îi ascultaseră spusele

timp de patruzeci de zile cu o conștiență pe care n-o cunoșteau, care se ridica de-abia acum la suprafață, după ce trecuseră prin Evenimentul de la Rusalii. Îl ascultaseră ca niște somnambuli. El le apăruse drept învățătorul lor spiritual și-i introdusese în niște taine pe care ei le putuseră înțelege numai prin faptul că-i transpusese într-o cu totul altă stare de conștiență. Așa că ei și-au dat seama de-abia acum: Umblaseră cu Christos, cu Christos cel înviat. Dar și-au dat seama de-abia acum ce se petrecuse cu ei. Și în ce fel și-au dat ei seama că era cu adevărat Acela împreună cu care, înainte de Misterul de pe Golgota, umblaseră în trup de carne și sânge? Acest lucru s-a petrecut în felul următor.

Să presupunem că după Sărbătoarea Rusaliilor o asemenea imagine s-ar ivi în fața sufletului unuia dintre apostoli. El ar vedea că umblase împreună cu Cel înviat, cum Cel înviat îi dăduse învățături. Dar nu L-ar fi recunoscut. E drept că ar fi văzut o ființă cerească, spirituală, dar nu L-ar fi recunoscut. S-ar fi amestecat aici o alta imagine. O asemenea imagine s-a amestecat în imaginea pur spirituală care reprezenta o trăire a apostolilor, prin care ei trecuseră în mod real, împreună cu Christos Iisus, înainte de Misterul de pe Golgota. A existat o scenă în care ei au simțit că li se dă învățătura, prin Christos Iisus, despre misterul spiritului. Dar nu L-au recunoscut. S-au văzut stând față în față cu ființa spirituală care-i învăța și, pentru ca ei să-și dea seama despre ce e vorba, imaginea s-a transformat, rămânând totodată cum era, în imaginea Cinei celei de Taină, pe care o trăiseră împreună cu Christos Iisus. Reprezentați-vă în mod real că un asemenea apostol a avut în fața sa trăirea suprasensibilă cu Cel înviat, iar ceva mai târziu, acționând din fundal, imaginea Cinei celei de Taină. De-abia atunci și-au dat seama că Cel împreună cu care umblaseră odinioară în trup, e Același cu Cel care le dădea acum învățături, sub o cu totul altă înfățișare, pe care o luase după Misterul de pe Golgota. A fost o contopire totală a amintirilor din starea de conștiență care fusese ca o stare de somn, și amintirile de dinainte. Ei au viețuit acest lucru ca și cum ar fi fost două imagini ce se suprapuneau: O imagine dintre trăirile de *după* Misterul de pe Golgota și una *dinaintea* acestui eveniment, care străfulgera parcă din perioada în care conștiența lor se întunecase atât de mult încât nu mai putuseră participa sufletește la ceea ce se petrecea. În acest fel, au ajuns să-și dea seama că aceste două entități erau una: Cel înviat și Acela care umblase împreună cu ei odinioară, cu relativ puțin timp înainte, în trup. Și acum ei și-au spus: înainte de a fi fost treziți astfel, prin faptul că am fost fecundați cu iubirea cosmică atotcuprinzătoare, noi am fost ca răpiți din starea noastră de conștiență obișnuită. Iar Christos, Cel înviat, era cu noi. El ne-a luat cu Sine, fără ca noi să știm, cum s-ar putea spune, în împărăția Sa, a umblat împreună cu noi și ne-a dezvăluit tainele împărăției Sale, care acum, după Misterul Rusaliilor, ca și cum ar fi fost trăirile unui vis, se ridică la nivelul conștienței obișnuite.

Acesta e lucrul pe care-l trăiești umplându-te de uimire: Faptul că întotdeauna o imagine a trăirii unuia dintre apostoli împreună cu Christos *după* Misterul de pe Golgota se suprapune peste o imagine de *dinainte* de Misterul de pe Golgota, pe care o trăiseră împreună cu Christos Iisus aflându-se în corp fizic și știind acest lucru în mod real, prin conștiența normală.

Am început prin comunicarea a ceea ce poate fi citit în Evanghelia a Cincea și, la sfârșitul acestei prime comunicări, pe care am avut sarcina de a o face astăzi, îmi cer îngăduința de a rosti în fața dvs. câteva cuvinte personale, care trebuie spuse, alături de acest fapt real. Mă simt dator, aș zice, din punct de vedere ocult, să vorbesc acum despre aceste fapte. Dar voiam să vă spun următoarele: Știu foarte bine că trăim într-o epocă în care se pregătesc multe lucruri pentru viitorul apropiat al Pământului și că în cadrul societății noastre – care de-acum se numește antroposofică – trebuie să ne simțim drept acei oameni în care mijesc zorile presimțirii că în sufletele oamenilor există ceva care trebuie pregătit pentru viitor, și că acest ceva trebuie pregătit. Știu, vor veni vremuri în care se va putea vorbi despre aceste lucruri într-un cu totul alt mod decât ne-o permite epoca noastră. Fiindcă noi suntem cu toții niște copii ai epocii. Dar va veni un viitor nu prea îndepărtat, în care se va putea vorbi mai exact, mai precis, în care poate că lucrurile care astăzi pot fi cunoscute doar pe cale aluzivă, vor putea fi cunoscute mult, mult mai exact, în cronica spirituală a devenirii. Asemenea vremuri vor veni, chiar dacă omenirii actuale așa ceva îi pare atât de puțin probabil. Totuși, chiar din acest motiv există o anumită îndatorire de a vorbi tocmai astăzi, ca un fel de pregătire, despre aceste lucruri. Și, chiar dacă m-a costat destul de mult hotărârea de a vorbi despre un acest subiect, a cântărit mai mult în balanță îndatorirea față de ceea ce trebuie pregătit în epoca noastră. Și așa se face că vorbesc astăzi pentru prima oară, tocmai aici, în fața dvs., despre acest subiect.

Dacă spun că această hotărâre m-a costat destul de mult, vă rog să înțelegeți aceste cuvinte exact așa cum le-am rostit. Vă rog în mod insistent să înțelegeți cu adevărat lucrurile pe care le am de spus tocmai cu această ocazie numai ca pe un fel de îndemn, ca pe ceva care, în viitor, va putea fi exprimat, cu siguranță, mult mai bine și mai precis. Iar expresia "m-a costat destul de mult" o veți înțelege mai bine dacă-mi permiteți să nu reprim o remarcă personală: îmi este absolut limpede faptul că pentru cercetarea spirituală căreia i-am dedicat activitatea mea, multe lucruri nu pot fi scoase, la început, din scrierea spirituală a lumii, decât într-un mod extraordinar de dificil și cu multă trudă; tocmai lucrurile de acest fel! Și nu m-aș mira deloc dacă acest cuvânt, "îndemn", pe care l-am folosit ar avea un sens mult mai important și mai larg decât cel în care trebuie înțeles el astăzi. Nu vreau să spun deloc că sunt în stare deja astăzi să relatez în mod precis tot ceea ce se înfățișează în scrierea spirituală. Fiindcă tocmai eu simt unele dificultăți și osteneli când se pune problema de a scoate din Cronica Acașă imagini referitoare la misterele creștinismului. Simt că e anevoios să aduci aceste imagini până la densificarea necesară, să le fixezi, și consider, oarecum, că e în karma mea să trebuiască să spun ceea ce spun. Fiindcă, în mod absolut neîndoios, toate acestea mi-ar cere mai puțină osteneală dacă aș fi în situația multora dintre contemporanii noștri, aceea de a fi primit în cei dintâi ani ai vieții o educație cu adevărat creștină. Dar nu așa s-a întâmplat; am crescut într-un mediu de liber cugetători, iar studiile mele universitare au făcut din mine tot un liber-cugetător. Formația mea a fost de natură pur științifică. Așa că-mi cere efort să găsesc acum lucrurile despre care am datoria să vorbesc.

Poate că am voie să fac această remarcă personală, din două motive: Pentru că, din cauza unei lipse de conștiință cu totul ciudate, în lume a fost răspândit un basm prostesc, idiot, cum că aș avea legături cu anumite curente catolice [Nota 15]. Din toate aceste afirmații nu e adevărat nici cel mai mic cuvânt. Unde s-a ajuns cu ceea ce e numit azi, de către mulți, teosofie, se poate vedea, pur și simplu, din faptul că de pe solul teosofiei sunt răspândite în lume asemenea mistificări și zvonuri lipsite de conștiință. Dar, din cauză că suntem obligați să nu facem abstracție de asemenea afirmații, trecându-le cu vederea, ci trebuie să le punem în față adevărul, am voie să fac această remarcă personală. – Pe de altă parte, tocmai datorită faptului că în tinerețe am fost departe de creștinism, mă simt stând în fața lui cu atât mai lipsit de idei preconcepute și cred că, deoarece de-abia spiritul m-a condus spre creștinism și spre Entitatea lui Christos, am un anumit drept, tocmai în acest domeniu, să-mi atribui o gândire lipsită de idei preconcepute și nepărtinitoare, când fac afirmații referitoare la aceste lucruri. Poate că – tocmai în acest ceas din istoria lumii – se va putea acorda mai multă crezare cuvintelor unui om care vine din direcția culturii științifice, care în tinerețea sa a fost departe de creștinism, decât unuia care a fost în legătură cu creștinismul din copilărie. Și, cu adevărat, nu cred că poate fi în defavoarea creștinismului, dacă el e prezentat, în elementele sale mai adânci, de către o conștiență care a găsit drumul spre creștinism pornind chiar de la spirit. Dacă veți lua în serios aceste cuvinte, veți găsi sugerat ce anume trăiește în mine însumi când vă vorbesc acum despre misterele pe care aș vrea să le desemnez drept misterele Evangheliei a Cincea.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

I

CONFERINŢA A III-A

Kristiania (Oslo), 3 octombrie 1913

Dacă am spus ieri că acei oameni pe care-i numim de obicei apostolii lui Christos Iisus au trăit o anumită trezire în acel moment care începe la Sărbătoarea Rusaliilor, prin aceasta n-am afirmat deloc că lucrurile despre care trebuie să vorbesc, drept conținut al Evangheliei a Cincea, ar fi fost prezente imediat, așa cum le-am relatat eu, în conștiența, în deplina conștiență a apostolilor. În orice caz, când conștiența clarvăzătoare se cufundă în sufletele apostolilor, ea recunoaște acele imagini în sufletele lor. Dar în apostolii înșiși, toate acestea trăiau pe atunci mai puțin sub formă de imagine, trăiau, dacă pot spune astfel, sub formă de viață, de viață nemijlocită, drept sentiment și putere a sufletului. Iar ceea ce apostolii au fost în stare să spună atunci, fermecându-i chiar și pe grecii acelei epoci, dând impulsul pentru ceea ce noi numim evoluție a creștinismului, ceea ce purtau astfel în ei drept putere a sufletului, drept putere a inimii, a înflorit în sufletele lor drept forță vie a Evangheliei a Cincea. Ei au putut să vorbească așa cum au vorbit, au putut să acționeze așa cum au acționat, datorită faptului că lucrurile pe care noi le descifrăm acum drept Evanghelia a Cincea, existau în mod viu în sufletele lor, chiar dacă nu le-au povestit în cuvinte, așa cum trebuie să povestim noi astăzi această Evanghelie a Cincea. Fiindcă ei primiseră, așa cum știm, ca printr-un fel de trezire, fecundarea cu iubirea cosmică atotcuprinzătoare și sub influența acestei fecundări au acționat în continuare. Forța care acționa în ei era ceea ce devenise Christos după Misterul de pe Golgota. Și aici ne aflăm într-un punct în care trebuie să vorbim, în sensul Evangheliei a Cincea, despre viața pământească a lui Christos.

Nu e ușor, pentru noțiunile actuale, pentru noțiunile epocii prezente, să cuprindă în cuvinte ceea ce trebuie exprimat aici. Dar cu diferitele idei și noțiuni pe care ni le-am format deja prin studiile noastre de știință spirituală, ne putem apropia de acest cel mai mare mister al Pământului. Dacă vrem să înțelegem ființa lui Christos, trebuie să folosim unele noțiuni, pe care le posedăm deja, datorită căutărilor noastre spiritual-științifice, într-o formă puțin schimbată, atunci când le aplicăm Entității Christice.

Să luăm ca punct de plecare, pentru a ajunge la o anumită claritate, ceea ce e numit de obicei Botezul în Iordan, oficiat de Ioan. În Evanghelia a Cincea, el ni se înfățișează, raportat la viața pământească a lui Christos, ca ceva similar unei zămisliri în cazul unui pământean. Înțelegem viața lui Christos, începând din acest moment și până la Misterul de pe Golgota, dacă o comparăm cu acea viață prin care trece embrionul uman în trupul mamei. De la Botezul în Iordan și până la Misterul de pe Golgota, Entitatea Christică trece, deci, printr-un fel de viață embrionară. Iar Misterul de pe Golgota însuși trebuie înțeles drept nașterea pământească a lui Christos, deci, moartea lui Iisus drept nașterea pământească a lui Christos. Iar viața Sa pământească propriu-zisă trebuie s-o căutăm după Misterul de pe Golgota, când Christos a avut cu apostolii relațiile descrise ieri, când aceștia se aflau într-o stare de conștiență diferită de cea normală. Acesta e lucrul care a urmat după nașterea propriu-zisă a Entității Christice. Iar ceea ce e descris drept înălțarea la Cer și revărsarea Sfântului Duh, care a urmat, trebuie înțeles, în cazul Entității Christice, drept ceea ce, la nașterea unui om, ne-am obișnuit să numim intrarea Sa în lumea spirituală. Iar viața în continuare a lui Christos în sfera Pământului, de la înălțarea la Cer sau de la Rusalii încoace, trebuie s-o comparăm cu ceea ce trăiește sufletul uman când se află în așa-numitul Devahan, în țara spiritelor.

Vedem, deci, dragii mei prieteni, că prin Entitatea lui Christos avem în fața noastră o entitate față de care trebuie să modificăm toate noțiunile pe care ni le-am însușit despre felul cum se succed stările vieții umane. Omul trece, după o scurtă perioadă intermediară, care e numită de obicei perioada de purificare, kamaloka, în lumea spirituală, spre a se pregăti pentru următoarea viață pământească. După ce moare, omul duce, așadar, o viață spirituală. De la Rusalii încoace, Entitatea Christică a trăit ceva care, pentru ea, a însemnat ceea ce, pentru om, înseamnă trecerea în țara spiritelor: contopirea cu sfera pământească. Și, în loc să ajungă într-un Devahan, într-o sferă de existență spirituală, așa cum face omul după moarte, Entitatea Christică a făcut sacrificiul de a-și întemeia Cerul, ca să zic așa, de a căuta Cerul pe Pământ. Omul pleacă de pe Pământ pentru a-și muta domiciliul în Cer, dacă e să folosim o expresie din viața cotidiană. Christos a plecat din Cer pentru a-și muta domiciliul pe Pământ. Vă rog să priviți acest fapt în lumina potrivită și să legați de el sentimentul a ceea ce s-a întâmplat prin Entitatea Christică, sentimentul a ceea ce înseamnă jertfa propriu-zisă a Entității Christice, și anume faptul că a plecat din sferele spirituale, pentru a trăi împreună cu Pământul și cu oamenii de pe Pământ și pentru a-i duce astfel, mai departe, pe oameni, în evoluția de pe Pământ, prin impulsul pe care L-a dat astfel. Acest fapt ne spune deja că, înainte de Botezul în Iordan, Entitatea Christică nu aparținea sferei pământești. Ea s-a mutat, deci, din sferele suprapământești în sfera pământească. Iar ceea ce a fost viețuit între Botezul în Iordan și Evenimentul Rusaliilor a trebuit să fie viețuit, pentru ca Entitatea cerească a lui Christos să se transforme în Entitatea pământească a lui Christos. S-a spus infinit de mult, dacă acest mister a fost exprimat aici în cuvintele: De la Evenimentul Rusaliilor încoace Entitatea Christică se află la sufletele umane de pe Pământ; înainte ea nu se afla la sufletele umane de pe Pământ. Ceea ce a viețuit Entitatea Christică de la Botezul în Iordan până la Evenimentul Rusaliilor s-a întâmplat pentru ca domiciliul unui Zeu, aflat în lumea spirituală, să poată fi schimbat cu un domiciliu aflat în sfera Pământească. Toate acestea s-au întâmplat pentru ca Entitatea divin-spirituală a lui Christos să poată lua forma care-i era necesară, pentru a trăi de atunci înainte împreună cu sufletele umane. De ce au avut loc, așadar, evenimentele din Palestina? Pentru ca Entitatea divin-spirituala a lui Christos să poată lua forma de care avea nevoie pentru a trăi împreună cu sufletele umane de pe Pământ.

Am arătat astfel, totodată, că evenimentul din Palestina este unic în felul lui, lucru asupra căruia am atras atenția adeseori: Acest eveniment înseamnă coborârea unei entități superioare, nepământene, în sfera de existență a Pământului și faptul că această entitate nepământeană rămâne împreună cu sfera pământească, până când, sub influența ei, sfera pământească va fi trecut prin transformarea corespunzătoare. Din acea vreme Entitatea Christică actionează, deci, pe Pământ.

Dacă vrem să înțelegem total evenimentul Rusaliilor în sensul Evangheliei a Cincea, e necesar să apelăm la noțiunile pe care le-am elaborat prin știința spirituală. S-a atras atenția asupra faptului că în vremurile vechi aveau loc inițieri misteriale, că prin aceste inițieri sufletul uman era înălțat până pe treapta pe care participa la viața spirituală. Esența misteriilor precreștine devine cel mai clar sesizabilă dacă studiem misteriile persane sau ale lui Mithras. Aici existau șapte trepte de inițiere. Cel ce urma să fie condus spre treptele superioare ale trăirii spirituale, era condus mai întâi spre ceea ce poate fi numit, în mod simbolic, un "corb". Apoi el devenea un "ocult", un "ascuns". Când ajungea la a treia treaptă era un "luptător", la a patra, un "leu", la a cincea i se conferea numele poporului din care făcea parte. Ajuns la a șasea treaptă, el devenea un "erou solar", la a șaptea treaptă, un "părinte". În ceea ce privește primele patru trepte, e suficient, în epoca noastră, să spunem că omul era condus din ce în ce mai adânc și mai adânc în trăirea spirituală. La cea de-a cincea treaptă, omul dobândea facultatea de a avea o conștiență extinsă, astfel încât această conștiență extinsă îi dădea posibilitatea de a deveni un păzitor spiritual al întregului popor din care făcea parte. De aceea, i se și atribuia numele poporului respectiv. Când cineva era inițiat pe treapta a cincea în vechile misterii, el participa într-un anumit mod la viața spirituală.

Știm, tocmai dintr-un ciclu de conferințe pe care l-am prezentat aici [Nota 16], că popoarele de pe Pământ sunt conduse de cei pe care, în ierarhiile entităților superioare, îi numim arhangheli. În această sferă era înălțat inițiatul de pe treapta a cincea, astfel că el lua parte la viața arhanghelilor. Era nevoie de asemenea inițiați de pe treapta a cincea, era nevoie de ei în Cosmos. Din acest motiv, pe Pământ exista o inițiere pentru treapta a cincea. Când o asemenea personalitate era inițiată în misterii și trecea prin toate trăirile sufletesc-lăuntrice corespunzătoare treptei a cincea, când ajungea să aibă conținutul sufletesc corespunzător, atunci, s-ar putea spune, arhanghelul acelui popor, din care făcea parte personalitatea respectivă, privea jos, spre acel suflet și citea în el, cum am citi noi într-o carte care ne comunică anumite lucruri, pe care trebuie să le știm, ca să putem săvârși o faptă sau alta. Arhanghelii citeau în sufletele celor inițiați pe treapta a cincea ce anume îi trebuia, de ce avea nevoie un popor. Pentru ca arhanghelii să poată conduce în mod just, e necesar ca pe Pământ să existe inițiați pe treapta a cincea. Acești inițiați sunt mijlocitorii dintre conducătorii propriu-ziși ai popoarelor, arhanghelii, și poporul însuși. S-ar putea spune că ei duc sus, în sfera arhanghelilor, ceea ce trebuie să existe acolo, pentru ca poporul să poată fi condus în mod just.

Cum putea fi dobândită treapta a cincea în vechile epoci precreștine? Ea nu putea fi dobândită dacă sufletul omului rămânea în trup. Sufletul omului trebuia să fie scos din trup. Inițierea consta tocmai în faptul că sufletul omului era scos afară din trup. Și, fiind în afara trupului, sufletul trecea prin toate experiențele care-i dădeau conținutul descris adineaori. Sufletul trebuia să părăsească Pământul, să se înalțe în lumea spirituală, pentru a atinge ceea ce avea de atins.

Când se ajungea la a șasea treaptă de inițiere, treapta de erou solar, în sufletul unui asemenea erou solar se punea în mișcare ceea ce e necesar nu numai pentru conducerea, pentru călăuzirea și îndrumarea unui popor, ci ceea ce e mai înalt decât simpla conducere și călăuzire a unui popor. Dacă vă îndreptați privirea spre evoluția întregii omeniri de pe Pământ, veți vedea că popoarele se nasc și dispar, că popoarele, aș zice, se transformă. Popoarele se nasc și mor, la fel ca oamenii individuali. Dar ceea ce a făcut un popor pentru evoluția Pământului trebuie să fie păstrat pentru întreaga evoluție a omenirii de pe Pământ. Nu trebuie condus și îndrumat doar un singur popor, munca pământească pe care un popor a depus-o trebuie dusă mai departe, dincolo de existența acelui popor. Pentru ca realizările unui anumit popor să poată fi duse, dincolo de existența acelui popor, de către niște spirite aflate pe o treaptă mai înaltă decât cea a arhanghelilor, de către spiritele timpului, era necesar să existe inițiații de pe treapta a șasea, eroii solari. Fiindcă în ceea ce trăia în sufletul unui erou solar, ființele lumilor superioare puteau citi ceea ce făcea ca munca depusă de un popor să fie introdusă în contextul muncii depuse de întreg neamul omenesc. În acest fel puteau fi dobândite forțele care integrează în mod just munca unui popor în munca întregii omeniri. Ceea ce trăia într-un erou solar era dus peste toată suprafața Pământului. Și, după cum inițiatul care dorea să fie inițiat pe treapta a cincea din vechile misterii trebuia, pentru a trece prin trăirile necesare, să iasă din trup, și cel care urma să devină erou solar trebuia să iasă din trupul său și să aibă cu adevărat drept domiciliu, în perioada când era afară din trup, Soarele.

Sunt lucruri care-i sună aproape legendar conștienței actuale, ba poate chiar par prostii. E valabil, în schimb, cuvântul lui Pavel [Nota 17], că ceea ce în fața Zeilor este înțelepciune, e considerat adeseori prostie de către oameni. Prin urmare, eroul solar trăia pe parcursul acestei perioade din inițierea sa împreună cu întregul sistem solar. Soarele e domiciliul său, la fel cum omul obișnuit trăiește pe Pământ, ca planetă a sa. La fel cum în jurul nostru se află munți și râuri, pentru eroul solar există, în perioada inițierii sale, planetele sistemului solar. În timpul inițierii sale, eroul solar trebuia să fie răpit și dus pe Soare. În vechile misterii așa ceva putea fi atins numai în afara trupului. Și când omul respectiv se întorcea în trupul său, el își amintea ce trăise în afara trupului și putea folosi aceste trăiri ca forțe active puse în slujba evoluției întregii omeniri, pentru binele întregii omeniri. Așadar, în timpul inițierii, eroii solari ieșeau din trup; după ce se umpleau cu aceste forțe, se întorceau la loc în trup. După ce se întorseseră, aveau în suflet forțele care puteau să integreze munca unui popor în întreaga evoluție a omenirii.

Și ce trăiau acești eroi solari pe parcursul celor trei zile și jumătate ale inițierii lor? În timp ce – putem să spunem, desigur, așa – nu umblau pe Pământ, ci pe Soare, oare ce viețuiau ei? Ei trăiau în comuniune cu Christos, care înainte de Misterul de pe Golgota nu era pe Pământ! Toți vechii eroi solari se înalțau astfel în sfera solară, fiindcă numai acolo putea fi trăită, în vremurile vechi, comuniunea cu Christos. Din această lume în care erau nevoiți să urce, în timpul inițierii, vechii inițiați, de acolo a coborât Christos pe Pământ. Putem, deci, spune: Ceea ce era atins în vremurile vechi prin întreaga procedură a inițierii, în cazul câtorva oameni individuali, a fost atins în zilele Rusaliilor, ca printr-un fenomen natural, de cei care erau apostolii lui Christos. Dacă înainte fusese necesar ca sufletele umane să se înalțe până la Christos, acum Christos coborâse la apostoli. Iar apostolii deveniseră, într-un anumit sens, niște suflete care purtau în ele acel conținut pe care-l avuseseră în sufletele lor vechii eroi solari. Forța spirituală a Soarelui se revărsase peste sufletele acestor oameni și de atunci înainte a acționat mai departe în evoluția omenirii. Pentru ca așa ceva să se poată întâmpla, pentru ca activitatea unei forțe cu totul noi să poată veni pe Pământ, a fost necesar să aibă loc evenimentul din Palestina, Misterul de pe Golgota.

Din ce s-a constituit însă existența pământească a lui Christos? Ea s-a constituit din suferința cea mai adâncă, dintr-o suferință care depășește orice pu-tere umană de a-și reprezenta suferința. Pentru a se ajunge la niște noțiuni juste asupra acestei probleme, e necesar iarăși să dăm la o parte câteva piedici pe care le opune conștiența actuală. Trebuie să intercalez câte o remarcă, în explicarea Evangheliei a Cincea.

De curând a apărut o carte pe care v-aș recomanda-o în mod deosebit ca lectură, pentru că a fost scrisă de un om foarte inteligent și pentru că ea vă poate arăta ce absurdități pot să spună unii oameni inteligenți despre problemele spirituale. Mă refer la cartea "Despre moarte" a lui *Maurice Maeterlinck* [Nota 18]. Printre diferitele lucruri absurde cuprinse în această carte se numără și afirmația că după ce omul moare, el nu mai poate suferi, pentru că atunci e un spirit, nu mai posedă un corp fizic. Iar un spirit nu poate suferi. Numai trupul suferă. – Maeterlinck, omul inteligent, cade, așadar, pradă iluziei că numai fizicul poate suferi și că, de aceea, un mort nu poate suferi. El nu-și dă seama deloc de absurditatea fenomenală, aproape incredibilă, care constă în afirmația că trupul fizic, care constă din forțe și substanțe chimice, e singurul care suferă. Ca și cum suferința ar fi legată de substanțele și forțele fizice! Substanțele și forțele fizice nu suferă deloc. Dacă ele ar putea suferi, atunci și o piatră ar trebui să poată suferi. Corpul fizic nu poate suferi; ceea ce suferă e, totuși, spiritul, sufletul. Azi s-a ajuns atât de departe încât oamenii cred, în legătură cu lucrurile cele mai simple, exact contrariul a ceea ce are sens. N-ar exista suferințele din kamaloka dacă viața spirituală n-ar putea suferi. Suferința din kamaloka constă tocmai în faptul că sufletul simte lipsa

corpului fizic, el îi simte lipsa cu adevărat. Cine crede că un spirit nu poate suferi, nu-și va putea forma nici reprezentarea justă despre suferința infinită prin care a trecut spiritul lui Christos pe parcursul celor trei ani trăiți în Palestina.

Înainte de a vorbi despre această suferință, trebuie să vă mai atrag atenția asupra unui lucru. Trebuie să luăm seama la faptul că, prin Botezul în Iordan, pe Pământ a coborât un spirit, că el a trăit atunci timp de trei ani într-un corp fizic și că, apoi, a îndurat, în acest corp fizic, moartea pe Golgota, un spirit care, înainte de Botezul în Iordan, trăise în cu totul alte condiții decât cele pământești. Și ce înseamnă oare că acest spirit a trăit în cu totul alte condiții decât cele pământești? Înseamnă, din punct de vedere antroposofic, că acest spirit n-a avut nici karmă pământească. Vă rog să încercați să vedeți ce înseamnă aceasta. Un spirit a trăit timp de trei ani în trupul lui Iisus din Nazaret, care a parcurs acest drum pe Pământ fără a avea în sufletul lui o karmă pământească. Prin aceasta, toate experiențele și trăirile pământești prin care a trecut Christos dobândesc o cu totul altă importanță decât experiențele prin care trece un suflet uman. Când suferim, când trecem printr-o experiență sau alta, știm că suferințele își au temeiul în karmă. Dar pentru spiritul lui Christos n-a fost așa. El trebuia să treacă printr-o experiența, timp de trei ani, fără ca asupra Lui să fi apăsat vreo karmă. Ce a însemnat, deci, pentru El, aceasta situație? O suferință lipsită de un sens karmic, o suferință cu adevărat nemeritată, o suferință fără vină! Evanghelia a Cincea este Evanghelia antroposofică și ea ne arată că viața de trei ani a lui Christos e singura viață într-un trup uman trăită fără karmă, singura viață la care noțiunea de karmă în sens omenesc, nu poate fi aplicată.

Dar studierea în continuare a acestei Evanghelii ne mai învață să recunoaștem și un alt aspect al acestei vieți care a durat trei ani. Nici această întreagă viață, trăită timp de trei ani pe Pământ, nu a produs nici un fel de karmă, nici ea nu s-a încărcat de vreo vină. Prin urmare, pe Pământ a fost trăită o viață, timp de trei ani, care nu fusese condiționată de nici o karmă. Trebuie numai să primim într-un sens foarte profund toate aceste idei și noțiuni, care ne sunt transmise astfel, și vom câștiga un ajutor remarcabil pentru o înțelegere justă a acestui eveniment extraordinar petrecut în Palestina, care, altfel, rămâne în multe privințe cu adevărat inexplicabil. Multe aspecte trebuie adunate la un loc, dacă vrem să-l înțelegem. Câte explicații, care se contrazic între ele, n-au apărut în urma lui, în câte feluri n-a fost răstălmăcit! Și totuși, cum a făcut să se nască, în evoluția omenirii, un impuls după altul! Numai că aceste lucruri nu sunt luate întotdeauna în sensul lor just, adânc. Cândva se va vorbi cu totul altfel despre ele, când se va înțelege ceea ce am sugerat aici, spunând că în acest caz avem în fața noastră o viață Pământească de trei ani care a fost trăită fără să aibă o karmă.

Cât de neatent trece, de multe ori, omul, pe lângă niște lucruri care, de fapt, au o profundă importanță! Poate că unii dintre dvs. au auzit câte ceva despre cartea "Viața lui Iisus" de Ernest Renan, apărută în anul 1863. Aceasta carte e citită fără să se ia seama cu adevărat la ceea ce e semnificativ în ea. Poate că, mai târziu, oamenii se vor mira că până astăzi nenumărați oameni au citit această carte fără a simți, de fapt, ce e deosebit, ciudat în ea. Ciudat e faptul că această carte este un amestec dintre o relatare sublimă și un roman pentru slujnice. Cândva se va considera că e o ciudățenie nemaipomenită faptul că au putut fi amestecate aceste două lucruri, o descriere frumoasă și un adevărat roman pentru slujnice. Citiți romanul "Viața lui Iisus" de Ernest Renan, având conștiența acestui lucru, citiți și vedeți ce face el din Christos, care pentru el este, în principal, bineînțeles, Christos Iisus. El face din acesta un erou care, la început, are intenții foarte bune, care e un mare binefăcător al omenirii, dar care se lasă, apoi, dus de valul entuziasmului maselor populare și cedează pas cu pas voinței și dorințelor poporului, cedează în fața a ceea ce îi place poporului să audă să i se spună.

Ernest Renan aplică asupra lui Christos în stil mare ceea ce, în stil mic, găsim aplicat adeseori la noi înșine. Fiindcă se întâmplă ca unii oameni, care văd că ceva, de exemplu, teosofia, se răspândește în lume, îi aduc maestrului următoarea critică: La început el avea niște intenții foarte bune, dar apoi au venit adepții cei răi, care l-au lingușit și l-au stricat. Și el a căzut în prada greșelii de a spune ceea ce le place auditorilor să audă. – Așa tratează Ernest Renan viața lui Christos. Nu se sfiiește să trateze învierea lui Lazăr ca pe un fel de înșelătorie, pe care Christos a pus-o în scenă ca să aibă un bun mijloc agitatoric! Nu se sfiiește să-l arate pe Christos Iisus ajungând într-un fel de stare furibundă, într-o stare de mânie pătimașă și căzând tot mai mult în prada instinctului popular! Prin aceasta, el amestecă elementele unui roman pentru slujnice în descrierile sublime care sunt conținute în această carte. Iar aspectul ciudat constă în faptul că o simțire cât de cât sănătoasă – ei bine, vreau să mă exprim în mod reținut – ar trebui să dea înapoi speriată, dacă i s-ar descrie o entitate care, la început, are intențiile cele mai bune, dar până la urmă cade pradă instinctelor populare și înscenează tot felul de înșelătorii. Renan nu se simte însă deloc speriat de așa ceva, ci găsește niște cuvinte frumoase, încântătoare, pentru a descrie această personalitate. Curios, nu-i așa! Dar acesta e un exemplu care arată cât de mare este înclinația sufletelor umane față de Christos, cu totul independent de faptul că-L înțeleg sau nu pe Christos, sau chiar dacă nu înțeleg nimic din Entitatea lui Christos. Se poate ajunge atât de departe, încât, un asemenea om să transforme viața lui Christos într-un roman pentru slujnice și totuși să nu găsească expresii destul de admirative pe cât ar vrea, pentru a îndrepta cugetul oamenilor spre această personalitate. O asemenea atitudine e posibilă numai față de o entitate care intră în evoluția Pământului așa cum a intrat Entitatea Christică. O, pe Pământ ar fi fost produsă multă karmă, în cei trei ani trăiți de Christos pe Pământ, dacă El ar fi trăit în modul descris de Renan. Dar în viitor se va vedea că o asemenea descriere, pur și simplu, se va distruge, în mod inevitabil, fiindcă oamenii își vor da seama că viața lui Christos nu a adus cu sine nici un fel de karmă și nici nu a creat karmă. Aceasta este solia Evangheliei a Cincea.

Prin urmare, evenimentul de la malul Iordanului, pe care-l numim Botezul săvârșit de Ioan, a fost ceva ce poate fi comparat cu o zămislire din viața unui pământean. Evanghelia a Cincea ne spune că acele cuvinte care se găsesc în Evanghelia lui Luca sunt o redare justă a ceea ce ar fi putut fi auzit, dacă o conștiență evoluată, clarvăzătoare, ar fi ascultat expresia cosmică a misterului care a avut loc atunci. Cuvintele care au răsunat din Cer au sunat așa: "Acesta este Fiul meu mult iubit, astăzi l-am zămislit." Acestea sunt cuvintele Evangheliei lui Luca, și aceasta este, de asemenea, redarea justă a ceea ce s-a întâmplat atunci: zămislirea, primirea lui Christos în entitatea Pământului. Acesta e lucrul care s-a petrecut în Iordan.

Să facem abstracție, pentru moment, de personalitatea pământească asupra căreia a coborât spiritul lui Christos în momentul Botezului în Iordan. Vom vorbi despre aceasta în zilele următoare. Să reținem pentru astăzi doar faptul că a venit acolo un anume Iisus din Nazareth, care și-a oferit trupul Entității lui Christos. Acuma, Evanghelia a Cincea ne spune – și acesta este mesajul pe care-l putem citi cu ajutorul privirii clarvăzătoare întoarse spre trecut – că ea nu s-a unit de la bun început total cu trupul lui Iisus din Nazareth, că Entitatea Christică era legată, la început, din prima clipă a umblării sale pe Pământ, numai printr-o legătură foarte slabă cu trupul lui Iisus din Nazareth. Nu a fost o legătură așa cum e, la omul obișnuit, legătura dintre corporalitate și suflet, în așa fel încât sufletul locuiește cu totul în trup, Entitatea Christică putea părăsi oricând trupul lui Iisus din Nazareth, de exemplu, când acest lucru era necesar. În timp ce trupul lui Iisus din Nazareth se afla undeva, cufundat într-o stare asemănătoare somnului, în spirit, Entitatea Christică făcea un drum spre un loc sau altul, după cum era necesar în acele momente.

Evanghelia a Cincea ne arată că nu întotdeauna era prezent trupul lui Iisus din Nazareth când Entitatea Christică le apărea apostolilor; adeseori, trupul lui Iisus din Nazareth rămânea într-un loc oarecare, și numai spiritul, spiritul lui Christos le apărea apostolilor. Dar El apărea atunci în așa fel încât ei puteau confunda apariția în spirit cu trupul lui Iisus din Nazareth. Ei observau că exista o deosebire, dar ea era prea neînsemnată ca s-o fi putut observa întotdeauna cu claritate. În cele patru Evanghelii, acest aspect nu iese prea mult în evidență; Evanghelia a Cincea ni-l spune clar. Apostolii n-au putut distinge întotdeauna în mod clar: Acum Îl avem în fața noastră pe Christos în trupul lui Iisus din Nazareth, sau acum Îl avem pe Christos doar ca entitate spirituală. Deosebirea nu era întotdeauna clară, ei nu știau

întotdeauna dacă era una sau alta dintre aceste două situații. De cele mai multe ori, ei au considerat că ceea ce li se arăta – nu reflectau prea mult la aceasta – este Christos Iisus, adică spiritul lui Christos, în măsura în care-L recunoșteau ca atare în trupul lui Iisus din Nazareth. Dar ceea ce s-a petrecut, treptat, în cursul vieții de trei ani trăite pe Pământ, a fost faptul că, în acești trei ani, am putea spune, spiritul s-a legat tot mai strâns și mai strâns de trupul lui Iisus din Nazareth, că Entitatea Christică a devenit tot mai asemănătoare, ca entitate eterică, cu corpul fizic al lui Iisus din Nazareth.

Remarcați că aici, iarăși, s-a petrecut, cu Entitatea Christică, altceva decât ce se întâmplă cu trupul omului obișnuit. Dacă vrem să înțelegem despre ce e vorba aici, e just să spunem: Omul obișnuit e un microcosmos, în raport cu macrocosmosul, o copie în mic a întregului macrocosmos, fiindcă ceea ce se exprimă în corpul fizic al omului, ceea ce devine omul pe Pământ, oglindește întreg Cosmosul mare. La Entitatea Christică este exact invers. Entitatea solară macrocosmică se modelează după forma microcosmosului uman, se comprimă tot mai mult și mai mult, astfel încât devine din ce în ce mai asemănătoare cu microcosmosul uman. Aici este exact invers decât în cazul omului obișnuit.

La începutul vieții pământești a lui Christos, imediat după Botezul în Iordan, legătura cu trupul lui Iisus din Nazareth era încă cea mai slabă. Entitatea Christică încă se afla cu totul în afara trupului lui Iisus din Nazareth. Pe atunci, ceea ce a făcut Entitatea Christică, umblând pe Pământ, era încă ceva cu totul suprapământesc. Ea a săvârșit vindecări care nu pot fi săvârșite prin nici o putere omenească. Ea le-a vorbit oamenilor cu o putere de convingere care era de natură divină. Entitatea Christică, parcă doar încătușându-se pe sine însăși de trupul lui Iisus din Nazareth, acționa drept Entitate Christică suprapământească. Dar ea s-a făcut din ce în ce mai asemănătoare cu trupul lui Iisus din Nazareth, s-a comprimat, s-a înghesuit din ce în ce mai mult în condițiile de viață pământești și a trecut prin experiența că forța divină a dispărut treptat. Entitatea Christică a trecut prin toate acestea, devenind din ce în ce mai asemănătoare cu trupul lui Iisus din Nazareth, o evoluție care, dintr-un anumit punct de vedere, a fost una descendentă. Entitatea Christică a trebuit să simtă cum puterea și forța dumnezeiască dispar tot mai mult, pe măsură ce devenea mai asemănătoare cu trupul lui Iisus din Nazareth. Dumnezeu a devenit treptat om.

Așa cum cineva, îndurând chinuri infinite, vede cum trupul lui scade pe zi ce trece, așa a văzut Entitatea lui Christos, scăzând, conținutul ei divin, pe măsură ce devenea tot mai asemănătoare, ca entitate eterică, cu trupul pământesc al lui Iisus din Nazareth, până când a devenit atât de asemănătoare cu acesta, încât a putut să simtă frica, la fel ca un om. E ceea ce descriu și celelalte Evanghelii, când Christos Iisus iese cu ucenicii săi pe Muntele Măslinilor, când Entitatea Christică aflată în trupul lui Iisus din Nazareth a avut pe frunte broboane de sudoare, din cauza fricii. Aceasta a fost transformarea în om a lui Christos, devenirea din ce în ce mai asemănătoare omului a lui Christos, asemuirea Sa cu trupul lui Iisus din Nazareth. În măsura în care entitatea eterică a lui Christos a devenit tot mai asemănătoare cu trupul lui Iisus din Nazareth, Christos a devenit om. Forțele spirituale miraculoase ale Zeului au scăzut și apoi au dispărut. Și vedem apoi întregul drum al patimilor Ființei Christice, care a început în momentul când, la puțin timp după Botezul în Iordan, a ajuns, prin forțele sale dumnezeiești, să vindece bolnavi și să scoată afară demoni, când oamenii cuprinși de uimire, după ce văzuseră asemenea fapte săvârșite de Christos, au zis: Așa ceva n-a mai făcut niciodată vreo ființă pe Pământ. – A fost perioada în care Entitatea Christică era încă foarte puțin asemănătoare cu trupul lui Iisus din Nazareth. De la aceasta venerație plină de uimire a admiratorilor adunați în jurul Său, El parcurge, în cursul celor trei ani, drumul care duce până la momentul când Entitatea Christică a devenit atât de asemănătoare cu trupul lui Iisus din Nazareth încât, în acest trup bolnav și fără vlagă al lui Iisus din Nazareth, cu care devenise atât de asemănător, n-a mai putut să răspundă la întrebările lui Pilat, Irod și Caiafa. Ea se asimilase atât de mult trupului lui Iisus din Nazareth, trupului care devenea din ce în ce mai slab și mai slab, din ce în ce mai bolnav și mai bolnav, încât la întrebarea: Ai zis că vei dărâma templul și-l vei ridica iarăși în trei zile? –, din trupul vlăguit al lui Iisus din Nazareth, Entitatea Christică n-a mai vorbit, ci a rămas mută în fața marelui preot al evreilor, încât a rămas mută în fața lui Pilat, care întrebase: Ai spus că ești regele iudeilor? – Acesta a fost drumul patimilor, de la Botezul în Iordan până la cea mai mare neputință. Și curând după aceea, mulțimea plină de uimire, care admirase mai înainte forțele miraculoase suprapământești ale Entității Christice, nu mai era adunată în jurul Lui, admirându-L, ci stătea în fața Crucii, bătându-și joc de neputința lui Dumnezeu care devenise om, prin cuvintele: Dacă ești un Zeu, coboară de pe Cruce. I-ai ajutat pe alții, acuma ajută-te pe Tine însuți! De la plinătatea divină a forțelor până la neputința totală – acesta a fost drumul patimilor lui Dumnezeu. Un drum de infinită suferință pentru Dumnezeul devenit om, la care s-a adăugat suferința cauzată de decăderea omenirii, care ajunsese atât de departe, cum era în perioada Misterului de pe Golgota. E vorba de perioada înaltei dezvoltări intelectuale a omenirii, așa cum am sugerat aici.

Dar această îndurare a suferințelor a dat naștere spiritului care, de Rusalii, s-a revărsat asupra apostolilor. Din aceste dureri s-a născut iubirea cosmică atotcuprinzătoare, care, la Botezul în Iordan, coborâse din sferele suprapământești, cerești, în sfera pământească, devenind asemănătoare omului, asemănătoare trupului uman și care trecuse prin infinita suferință ce nu poate fi concepută de nici o gândire omenească, care a trecut prin momentul neputinței supreme a Dumnezeirii, pentru a da naștere, din sine, acelui impuls pe care-l cunoaștem, în cadrul evoluției ulterioare a omenirii, sub numele de Impulsul Christic.

Acestea sunt lucrurile de care trebuie să ținem seama, dacă vrem să înțelegem sensul adânc, întreaga importanță și semnificație a Impulsului Christic, așa cum vor trebui ele să fie înțelese, pe măsură ce evoluția omenirii se îndreaptă spre viitor, lucruri de care omenirea va avea nevoie, pentru a înainta pe cărarea culturii și civilizației, pe cărarea evoluției sale.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

I

CONFERINŢA A IV-A

Kristiania (Oslo), 5 octombrie 1913

Când încep să vorbesc despre ceea ce trebuie spus astăzi, ca făcând parte din Evanghelia a Cincea, aflu un fel de liniștire în finalul Evangheliei lui Ioan. Ne aducem aminte de acest final, unde stă scris că în Evanghelii n-au fost consemnate, în nici un caz, toate evenimentele care au avut loc în jurul lui Christos Iisus. Căci, așa stă scris acolo, dacă s-ar fi consemnat totul, lumea n-ar fi avut cărți destule care să cuprindă toate acestea. Așa că un lucru nu poate fi pus la îndoială: acela că, în afară de ceea ce a fost consemnat în cele patru Evanghelii, se poate să se mai fi întâmplat și altele. Pentru a mă face înțeles în privința a tot ceea ce vreau să vă ofer, prin acest ciclu de conferințe, din cuprinsul Evangheliei a Cincea, aș vrea să încep astăzi cu câteva relatări despre viața lui Iisus din Nazareth, și anume cam din momentul asupra căruia am atras deja atenția cu alte ocazii, când am comunicat deja părți mici din Evanghelia a Cincea [Nota 19].

Aș vrea să povestesc astăzi începând aproximativ din cel de-al doisprezecelea an al vieții lui Iisus din Nazareth. După cum știți, a fost anul când eul lui Zarathustra, care fusese încarnat până atunci într-unul din cei doi băieți Iisus, născuți în acea perioadă, și a cărui origine e descrisă de Evanghelia lui Matei, a trecut, printr-un act mistic, în celălalt băiat Iisus, în acel băiat Iisus care e descris, mai ales, la începutul Evangheliei lui Luca. Așadar, relatarea noastră de astăzi începe cu acel an al vieții lui Iisus din Nazareth în care băia-tul Iisus descris în Evanghelia lui Luca primește în sine eul lui Zarathustra. Știm că în Evanghelie acest moment din viața lui Iisus din Nazareth e suge-rat prin relatarea despre călătoria făcută la Ierusalim cu ocazia unei sărbători, în cursul căreia băiatul Iisus descris în Evanghelia lui Luca e pierdut de părinții săi; când băiatul e regăsit, el se află în templul din Ierusalim, în mijlocul cărturarilor și îi uimește, prin răspunsurile impresionante pe care le dă, atât pe aceștia, cât și pe părinții săi. Știm însă că răspunsurile pline de sens, impresionante, își au cauza în faptul că, într-adevăr, eul lui Zarathustra s-a ivit acum în acest băiat și că, din arhiabundența profundă a amintirii, înțelep-ciunea sa acționa acum din acest suflet, în așa fel încât Iisus din Nazareth a fost în stare să dea atunci răspunsurile atât de surprinzătoare pentru toți cei prezenți. Știm, de asemenea, că prin moartea mamei nathanice, pe de-o parte, și a tatălui solomonic, pe de altă parte, cele două familii s-au unit și au format, de atunci înainte, o singură familie și că băiatul Iisus, care fusese fecundat cu eul lui Zarathustra, a crescut în sânul familiei devenite comune.

Numai că – așa se poate vedea din conținutul Evangheliei a Cincea – în primii ani a fost vorba de o creștere cu totul ciudată, remarcabilă. În primul rând, cei din apropierea tânărului Iisus din Nazareth își făcuseră o părere măreață, grandioasă despre el, datorită evenimentului petrecut în templu, datorită răspunsurilor impresionante pe care de dăduse cărturarilor. Cei din imediata lui apropiere vedeau în el, ca să zic așa, pe viitorul cărturar, ei îl vedeau crescând în el pe acela care, după părerea lor, avea să atingă o treaptă foarte înaltă, deosebită, în ierarhia cărturarilor. Oamenii din jurul lui Iisus din Nazareth priveau spre el cu speranțe mari, uriașe. Ei au început, aș zice, să capteze orice cuvânt al lui. Dar el, deși toți vânau de-a dreptul orice cuvânt al lui, a devenit din ce în ce mai tăcut și mai tăcut. A devenit atât de tăcut, încât adeseori cei din jur găseau atitudinea lui cum nu se poate mai antipatică. El însă lupta în interiorul sau, dădea o lupta puternică, o luptă care, în intimitatea sufletului său, a avut loc în perioada dintre vârsta de doisprezece și cea de optsprezece ani ai vieții. În sufletul său s-a petrecut, cu adevărat, un fel de trezire a unor comori de înțelepciune care zăceau în adânc, ceva de parcă s-ar fi aprins, sub forma erudiției evreiești, soarele înțelepciunii de odinioară a lui Zarathustra.

La început, această trezire s-a manifestat în felul următor: Părea că băia-tul avea să-și asimileze în modul cel mai subtil, cu cea mai mare atenție, tot ceea ce spuneau numeroșii cărturari care veneau în casă și parcă el ar fi știut să dea răspuns, pe baza unui dar spiritual deosebit, oricărei întrebări. Așadar, la început, el i-a mai surprins, acasă, în Nazareth, și pe cei care apăreau acolo drept cărturari și care-l priveau uimiți, ca pe un copil-minune. Dar apoi el a devenit tot mai tăcut și mai tăcut și nu mai asculta decât în tăcere ceea ce spuneau ceilalți. În schimb, în propriul lui suflet răsăreau mereu, pe parcursul acelor ani, idei mari, maxime morale, și mai ales impulsuri morale importante. În timp ce asculta astfel, în tăcere, ceea ce-i auzea vorbind pe cărturarii adunați în casă, îi făcea, totuși, o anumită impresie, dar o impresie care-i provoca adeseori amărăciune, fiindcă avea sentimentul – nota bene, deja la acești ani tineri – că în ceea ce vorbeau cărturarii despre vechile tradiții, despre vechile scrieri reunite în Vechiul Testament, trebuie că există multe lucruri nesigure, care ușor duc la eroare. Dar sufletul lui era apăsat într-un mod cu totul deosebit atunci când auzea spunându-se că în vremurile vechi spiritul cobora asupra profeților, că Dumnezeu însuși le vorbea vechilor profeți, inspirându-i, și că acum inspirația pierise la neamul de oameni care trăia după ei. Dar la un anumit lucru el își ațintea auzul în mod deosebit, adânc, deoarece simțea că acel lucru, despre care era vorba, avea să vină și la el însuși. Cărturarii spuneau adeseori: Da, acel înalt spirit, acel spirit grandios care a coborât, de exemplu, asupra lui Ilie, nu mai vorbește; dar cel care încă vorbește – și pe care unii dintre cărturari credeau că-l mai aud încă, drept inspirație venită din înalturile spirituale –, ceea ce totuși mai vorbește și acum, este, ce-i drept, un glas mai slab, dar un glas pe care unii mai cred că-l aud încă, drept ceva dat de însuși spiritul lui Iahve. – Acel glas unic în felul lui, inspirator, era numit Bath-Col [Nota 20], el era, ce-i drept, un glas mai slab al inspirației, un glas de o natură inferioară, în comparație cu spiritul care-i inspira pe vechii profeți, totuși, el reprezenta încă ceva asemănător. Așa vorbeau unii, în preajma lui Iisus, despre Bath-Col. Despre Bath-Col ni se povestesc unele lucruri în scrierile evreiești de mai târziu.

Intercalez acum, în Evanghelia a Cincea, ceva care nu face parte din ea, ceva menit doar să duca la înțelegerea glasului Bath-Col. Ceva mai târziu, după nașterea creștinismului, a izbucnit o dispută între două școli pentru ra-bini. Vestitul rabbi Elieser ben Hirkano [Nota 21] afirma o doctrină și, pentru a o susține, a adus o dovadă – așa spune și Talmudul – a faptului că el poate să facă minuni. Rabbi Elieser ben Hirkano făcuse să iasă din pământ un copac, karob [Nota 22] – așa spune Talmudul – și-l făcuse apoi să se replanteze într-un alt loc, la o sută de coți mai încolo, el făcuse ca un râu să curgă în sens invers, iar drept o a treia dovadă, el se reclamase de la glasul din Cer, drept revelație

pe care ar fi primit-o de la Bath-Col însăși. Dar în școala de rabini adversă, a lui rabbi Josua, această doctrină nu era acceptată de nimeni și rabbi Josua replicase: Chiar dacă rabbi Elieser a făcut, pentru a-și susține doctrina, ca niște copaci karob să se replanteze dintr-un loc într-altul, chiar dacă a făcut ca niște râuri să curgă spre izvoarele lor, chiar dacă se reclamă el însuși de la marele glas Bath-Col – în Lege stă scris că legile veșnice ale existenței trebuie să fie puse în gura omului și în inima omului. Dacă rabbi Elieser vrea să ne convingă că doctrina să e adevărată, el nu are voie să invoce glasul Bath-Col, ci trebuie să ne convingă de adevărul a ceea ce inima umană poate să priceapă. – Vă relatez acest episod din Talmud, deoarece de aici vedem că, la puțin timp după introducerea creștinismului, în anumite școli pentru rabini, Bath-Col nu se mai bucura decât de un prestigiu redus. Dar ea înflorise, într-un anumit mod, ca voce inspiratoare, printre rabini și cărturari.

În timp ce în casa lui Iisus din Nazareth cărturarii adunați acolo vorbeau despre acest glas inspirator al lui Bath-Col, iar tânărul Iisus din Nazareth auzea toate acestea, el simțea în lăuntrul lui însuși inspirația ce venea prin Bath-Col. Acesta e lucrul remarcabil: Prin fecundarea cu eul lui Zarathustra, Iisus din Nazareth devenise, într-adevăr, în stare să perceapă cu repeziciune tot ceea ce știau oamenii din preajma lui. Nu numai că la vârsta de doi-sprezece ani fusese în stare să le dea cărturarilor acele răspunsuri grandioase, ci el putea să perceapă și glasul Bath-Col în propriul său piept. Dar tocmai această stare de inspirație prin Bath-Col acționa asupra lui Iisus din Nazareth, pe când avea șaisprezece, șaptesprezece ani și simțea, adeseori, acest glas re-velator al lui Bath-Col în așa fel încât, din această cauză, el era nevoit să dea lupte interioare grele, amare. Fiindcă Bath-Col îi revela – și el era de părere că percepe totul fără posibilitate de îndoială – că nu e departe momentul când, în viitorul vechiului curent exprimat în Vechiul Testament, acest spirit nu le va mai vorbi învățătorilor evrei, așa cum le vorbea înainte. Iar într-o zi, și a fost îngrozitor pentru sufletul lui Iisus, i s-a părut că Bath-Col îi revelează următorul lucru: Acum eu nu mai pot să ajung până în înalturile unde spiritul îmi poate revela în mod real adevărul despre viitorul poporului evreu. – A fost un moment îngrozitor, o trăire îngrozitoare, primită de sufletul lui Iisus, atunci când Bath-Col părea să-i reveleze faptul că ea însăși nu poate fi continuatoarea vechii culturi bazate pe revelație, că se declara ea însăși, ca să zicem așa, incapabilă să fie continuatoarea vechilor revelații ale religiei evreiești. Așadar, la șaisprezece, șaptesprezece ani, Iisus din Nazareth avea sentimentul că întreg terenul solid de sub picioarele lui dispare, și au fost unele zile în care a trebuit să-și spună: Toate forțele sufletești cu care credeam că am fost dăruit prin har divin, mă ajută doar să înțeleg că în substanța evoluției iudaice nu mai există nici o posibilitate de înălțare până la revelațiile Spiritului-Tată.

Să ne transpunem, pentru o clipă, în spiritul său, în sufletul tânărului Iisus din Nazareth, care trecea prin asemenea trăiri. Era cam în aceeași perioadă în care tânărul Iisus din Nazareth, în vârstă de șaisprezece, șaptesprezece, optsprezece ani, îndemnat în parte de meseria lui, în parte de alte motive, a făcut multe călătorii. În cursul acestor călătorii, el a cunoscut diverse ținuturi ale Palestinei, dar și unele localități situate în afara Palestinei. În acea vreme, pe tot întinsul ținuturilor din Asia Mică, ba chiar și din Sudul Europei – dacă pătrunzi în Cronica Acașă cu ochiul clarvăzător, poți vedea acest lucru în mod foarte exact –, se pregătea un cult asiatic, compus din amestecul mai multor alte culte, care reprezenta, în principal, cultul lui Mithras. În multe localități din cele mai diferite regiuni existau temple închinate cultului lui Mithras. În unele locuri, acesta semăna mai mult cu cultul lui Attis, dar, în esență, era un cult al lui Mithras; erau niște temple, niște sanctuare, în care se oficiau pretutindeni jertfele lui Mithras și jertfele lui Attis. Se vede cât de mult se răspândise acest cult și în Peninsula Italică și din faptul că, de exemplu, Basilica Sfântul Petru din Roma se înalță pe locul unde a existat odinioară un asemenea sanctuar. Ba trebuie chiar să rostim un cuvânt care, unora dintre catolici, le va părea o blasfemie: Ceremonialul religios oficiat în Basilica Sfântul Petru și tot ceea ce derivă de aici, nu e deloc neasemănător, în ceea ce privește forma exterioară, vechiului cult al lui Attis, care era oficiat în templul ce se înălța cândva pe același loc unde astăzi se află Basilica Sfântul Petru. Iar cultul Bisericii Catolice nu e, în multe privințe, decât o continuare a vechiului cult al lui Mithras.

Iisus din Nazareth a ajuns să afle ce anume exista în asemenea sanctuare, după ce, pe la șaisprezece, șaptesprezece, optsprezece ani a început să călătorească. Și el și-a continuat aceste experiențe. A făcut cunoștință, dacă putem spune astfel, în acest mod, prin percepție fizică exterioară, cu sufletul păgânilor. Pe atunci, în sufletul său era dezvoltat într-un grad foarte înalt, pe un fel de cale naturală, datorită grandiosului proces prin care trecuse eul lui Zarathustra în lăuntrul său, ceva ce alți oameni nu-și puteau însuși decât cu multă osteneală, dar care, la el, era dezvoltat în mod natural: o înaltă forță de clarvedere. De aceea, când asista la asemenea ceremonii cultice, el avea cu totul alte trăiri decât restul celor prezenți. El a avut acolo multe trăiri zguduitoare. Și chiar dacă pare fantastic, trebuie să subliniez faptul că, atunci când preotul oficia cultul la câte un altar păgân, și Iisus din Nazareth privea jertfa cu ochiul său clarvăzător, el vedea cum prin actul sacrificiului acolo erau atrase ființe demonice. El a făcut și descoperirea că unii idoli ciopliți sau pictați, care erau adorați acolo, nu reprezentau entitățile spirituale bune ale ierarhiilor superioare, ci ale unor puteri rele demonice. Ba el a mai făcut și o altă descoperire, și anume că aceste puteri rele, demonice, intrau în multe cazuri în credincioși, în adepții cultului care luau parte la asemenea acte cultice. Din motive ușor de înțeles, aceste lucruri n-au fost preluate în celelalte Evanghelii. Și, propriu-zis, de-abia în sânul mișcării noastre spirituale e posibil să se vorbească despre asemenea lucruri, pentru că de-abia în epoca noastră sufletul uman poate avea o înțelegere reală pentru acele trăiri imense, adânci, copleșitoare, așa cum au avut ele loc deja în tânărul Iisus din Nazareth, cu mult înainte de Botez.

Aceste călătorii au continuat până pe la douăzeci, douăzeci și unu, două-zeci și patru de ani. Au fost întotdeauna trăiri amare, pe care le simțea în sufletul său, când vedea astfel domnia demonilor, a demonilor produși, aș zice, de Lucifer și Ahriman, și când vedea că, în multe privințe, păgânismul ajunsese chiar să ia demonii drept Zei, ba chiar să aibă, în imaginile cu idoli, niște imagini ale unor puteri demonice sălbatice, care erau atrase de aceste ima-gini, de aceste acte cultice, și care intrau în oamenii ce se rugau, în oamenii care luau parte la aceste acte cultice cu bună-credință, făcând din ei niște posedați. Iisus a trebuit să facă astfel multe experiențe amare. Și aceste experiențe au ajuns la un fel de punct final când el avea cam douăzeci și patru de ani. Atunci, Iisus a avut acea trăire care s-a alăturat, ca experiență nouă, infinit de grea, celeilalte, cauzate de dezamăgirea cu Bath-Col. Trebuie să spun, fiindcă am de relatat această trăire a lui Iisus din Nazareth, că nici astăzi nu sunt în măsura să indic locul unde, în cursul călătorilor sale, s-a petrecut evenimentul la care mă refer acum. Mi-a fost posibil să descifrez scena cu mare exactitate. Dar locul unde s-a petrecut această scenă nu-l pot indica azi. Mi se pare însă că ea s-a petrecut în cursul unei călătorii făcute de Iisus din Nazareth în afara Palestinei. Totuși, n-o pot afirma cu siguranță, trebuie să vă comunic însă scena.

Așadar, Iisus din Nazareth, în vârstă de douăzeci și patru de ani, a ajuns într-un loc unde exista un lăcaș de cult păgân, la care se aduceau jertfe unei anumite zeități. Dar de jur împrejur se aflau doar o mulțime de oameni triști, având tot felul de boli sufletești îngrozitoare, care mergeau până în corpora-litate. Preoțimea părăsise de mult lăcașul de cult. Și Iisus îi auzea pe oameni jelind: Preoții ne-au părăsit, binecuvântările jertfei nu mai coboară asupra noastră, suntem leproși și bolnavi, suntem trudiți și împovărați, din cauză că preoții ne-au părăsit. – Iisus îi vedea cu adâncă durere pe acești oameni sărmani; îi era milă de mulțimea împovărată și în sufletul lui s-a aprins o iubire nesfârșită față de ei; acest lucru trebuie să fi făcut o impresie adâncă asupra mulțimii ce jelea, părăsită de preoții ei și, după cum credea, și de Zeii ei. Și acum, dintr-o strălucire, aș zice, în inimile celor mai mulți dintre cei ce erau de față, s-a născut ceva care exprima faptul că oamenii își ziceau, recunoscând expresia de iubire nesfârșită de pe chipul lui Iisus: Tu ești noul preot care ne-a fost trimis. – Ei l-au împins spre altarul de jertfă, l-au așezat la altarul păgân. El stătea în fața altarului păgân, iar ei așteptau, îi cereau să oficieze jertfa, pentru ca binecuvântarea Zeului lor să coboare iarăși peste ei.

Și în timp ce se petrecea aceasta, în timp ce mulțimea îl ridica pe altarul de jertfă, el a căzut ca mort la pământ, sufletul lui a căzut într-o stare de răpire și mulțimea care, stând de jur împrejur, credea că Zeul ei se reîntorsese, a văzut faptul îngrozitor că același om, pe care-l crezuse noul preot trimis din Cer, a căzut ca mort la pământ. Sufletul aflat, în stare de răpire, al lui Iisus din Nazareth se simțea însă ridicat

în sferele spirituale, se simțea ca transpus în sfera existenței solare. Și acum acest suflet a auzit, răsunând parcă din sferele existenței solare, niște cuvinte de felul celor pe care le auzise adeseori odinioară, prin glasul Bath-Col. Dar acum Bath-Col era schimbat, devenise cu totul altceva. Glasul venea, de altfel, dintr-o cu totul altă direcție și ceea ce Iisus din Nazareth auzea acum, poate fi sintetizat, dacă traducem totul în limba noastră, sub forma cuvintelor pe care mi-a fost îngăduit să vi le comunic pentru prima oară atunci când, cu puțin timp în urmă, am pus piatra fundamentală pentru clădirea noastră din Dornach [Nota 23].

Există, bineînțeles, îndatoriri oculte! Și, dând curs unei asemenea îndatoriri oculte, am comunicat atunci ceea ce a perceput Iisus din Nazareth în acea împrejurare, prin glasul transformat al lui Bath-Col, când s-au întâmplat cele povestite adineaori. Iisus din Nazareth a perceput cuvintele următoare:

Amin	Amen
Domnesc relele	Es walten die Übel
Martori ai egoității ce se eliberează	Zeugen sich lösender Ichheit
Vină a sinei de alții purtată	Von andern erschuldete Selbstheitschuld
Viețuită în pâinea zilnică	Erlebet im täglichen Brote
În care nu domnește Voința Cerurilor	In dem nicht waltet der Himmel Wille
Fiindcă omul s-a despărțit de Împărăția Voastră	Da der Mensch sich schied von Eurem Reich
Și a uitat Numele Voastre	Und vergaß Euren Namen
Voi, Părinți din Ceruri.	Ihr Väter in den Himmeln

Nu pot traduce în limba germană decât așa cum o fac, ceea ce a fost perceput atunci de Iisus din Nazareth, drept glasul schimbat al lui Bath-Col. Nu pot traduce altfel, ci numai așa! Acestea sunt cuvintele pe care sufletul lui Iisus din Nazareth le-a adus cu el, când s-a trezit din starea de inconștiență care-l făcuse să se simtă răpit în alte sfere, cu ocazia descrisă. Și când Iisus din Nazareth și-a revenit și și-a rotit ochii peste mulțimea de oameni trudiți și împovărați, care-l ridicaseră pe altar, a văzut că toți dispăruseră. Când și-a lăsat privirile să se plimbe pe linia orizontului, el nu le-a putut îndrepta decât asupra unei cete de ființe demonice, de entități demonice, legate de acești oameni.

A fost cel de-al doilea eveniment important, al doilea final important din diferitele perioade ale evoluției sufletești prin care a trecut Iisus din Nazareth după ce a împlinit doisprezece ani. Da, dragii mei prieteni, n-au fost niște evenimente care, prin natura lor tihnită, ca să zic așa, i-au transpus sufletul în stări de beatitudine, nu asemenea evenimente au lăsat impresia cea mai pu- ternică în sufletul lui Iisus din Nazareth la vârsta pubertății și adolescenței. Acest suflet a trebuit să cunoască abisurile naturii umane la o vârstă atât de fragedă, înainte de a avea loc Evenimentul de pe Golgota.

Din această călătorie, Iisus s-a întors acasă. Era cam în perioada în care tatăl, rămas acasă, a murit – Iisus din Nazareth avea vreo douăzeci și patru de ani. Când Iisus s-a întors acasă, în sufletul său era prezentă în mod viu impresia puternică lăsată de influențele demonice care se cufundaseră în multe dintre lucrurile care trăiau în vechea religie păgână. Așa cum se întâmplă întotdeauna, că omul atinge anumite trepte ale cunoașterii superioare numai cunoscând abisurile vieții, s-a întâmplat și în cazul lui Iisus din Nazareth: într-un anumit loc – pe care n-am reușit să-l identific –, pe când avea vreo douăzeci și patru de ani, prin faptul că a privit atât de adânc în sufletele umane, în sufletele în care, parcă, era concentrat întregul strigăt de jale al omenirii acelor vremuri, Iisus a fost cufundat, de asemenea, în înțelepciunea care, în orice caz, străbate sufletul ca un fier înroșit în foc, dar și face sufletul atât de clarvăzător încât el poate să pătrundă întinderile luminoase ale spiritului. Prin faptul că auzise glasul schimbat al lui Bath-Col, era și el schimbat. Așa se face că, la o vârstă relativ fragedă, avea privirea liniștită, pătrunzătoare, a celui care citește în spirit. Iisus din Nazareth devenise un om care privea adânc în misterele vieții, care știa să privească în adâncul misterelor vieții cum nu o putuse face nimeni înainte, pe Pământ, nimeni înainte de el nu știuse să vadă până unde se poate intensifica mizeria umană. Mai întâi, el văzuse cum omul poate să piardă terenul solid de sub picioare, dacă încearcă doar să acumuleze cunoștințe; apoi el viețuise faptul că vechile inspirații se pierduseră; văzuse apoi că actele cultice și jertfele, în loc să-i pună pe oameni în legătură cu Zeii, atrăgeau tot felul de ființe demonice, care-i posedau pe oameni, cufundându-i astfel în tot soiul de boli sufletești și trupești, în mizerii de tot felul. Fără îndoială, nimeni, pe Pământ, nu privise atât de adânc în această întreagă stare jalnică a omenirii, ca Iisus din Nazareth, nimeni nu avusese în sufletul lui acel sentiment infinit de profund, pe care l-a avut el, când a văzut acea mulțime posedată de demoni. Fără îndoială, nimeni pe Pământ nu era atât de pregătit pentru întrebarea: Cum, cum poate fi oprită răspândirea acestei stări jalnice de pe Pământ?

Așa că Iisus din Nazareth n-a fost înzestrat doar cu privirea, cu știința înțelepților, ci, într-un anumit sens, datorită experiențelor de viață prin care trecuse, el a devenit un inițiat. Și-au dat seama de aceasta anumiți oameni, care se reuniseră în acea vreme sub forma unui ordin, cunoscut în lume drept ordinul esenian. Esenienii erau niște oameni care cultivau, în anumite locuri ale Palestinei, un fel de serviciu ocult și o doctrină ocultă. Era un ordin foarte sever. Cel care voia să se alăture ordinului trebuia să treacă, cel puțin timp de un an, dar, în majoritatea cazurilor, timp de mai mulți ani, prin niște probe severe. Prin comportamentul său, prin viața morală pe care o ducea, prin ceea ce făcea în slujba dedicată supremelor puteri spirituale, prin simțul său de dreptate, prin egalitatea între oameni, prin nesocotirea bunurilor umane exterioare, și altele de acest fel, un asemenea om trebuia să se dovedească demn de a fi inițiat. După ce era primit în sânul ordinului, existau diferite grade sau trepte. Urcându-le, el putea ajunge la acea viață eseniană care avea drept scop – în condițiile unei discipline riguros monahicești și prin anumite exerciții purificatoare, prin care se urmărea înlăturarea oricăror aspecte nedemne, de natură corporală sau sufletească – apropierea de lumea spirituală. Toate acestea se exprimă deja în unele legi simbolice ale ordinului. Descifrarea Cronicii acașe a arătat că numele de "esenian" vine de la cuvântul ebraic "essin" sau "assin" ori are legătură cu el. El înseamnă lopată, lopățică, din cauză că esenienii au purtat mereu, drept unic semn simbolic, o lopățică, sub formă de insignă, obicei care, în unele comunități ale ordinului, s-a păstrat până astăzi. În anumite uzanțe simbolice se exprima și ceea ce voiau esenienii: Ei nu aveau voie să poarte la ei nici un fel de bani, nu aveau voie să treacă prin nici o poartă pictată sau în apropierea căreia se aflau imagini. Din cauză că, în acea vreme, ordinul esenian era recunoscut și din punct de vedere exterior; în Ierusalim existau niște porți speciale, nepictate, astfel încât și esenienii să poată intra în oraș. Căci dacă un esenian ajungea în fața unei porți pictate, el era obligat să se întoarcă din drum. În sânul ordinului însuși, existau documente și tradiții vechi, al căror conținut nu era niciodată comunicat de către membrii ordinului altor oameni. Ei aveau voie să-i învețe pe alții, dar numai ceea ce învățaseră în cadrul ordinului. Oricine devenea membru, trebuia să-și treacă averea în posesia ordinului. În vremea lui Iisus din Nazareth, numărul esenienilor era foarte mare, cam vreo patru-cinci mii. Din toate părțile Lumii Vechi veniseră oameni care-și asumaseră respectarea unor reguli severe. Dacă aveau o casă, undeva, departe, în Asia Mică sau și mai departe, ei o dăruiau ordinului esenian, astfel încât ordinul primise peste tot mici proprietăți, case, grădini, ba chiar și ogoare întinse. Nu erau primiți cei care nu-și dăruiau avutul, astfel încât acesta să devină un bun comun pentru toți esenienii. Totul le aparținea tuturor, nici unul nu avea vreo proprietate particulară. O lege extrem de severă pentru condițiile noastre de viață actuale, dar ușor de înțeles, consta din faptul că un esenian avea voie să-i sprijine, din averea ordinului, pe toți oamenii nevoiași și împovărați, dar nu pe cei din propria sa familie.

În Nazareth exista, ca urmare a unei danii, o asemenea așezare a ordinului esenian și, datorită acestei împrejurări, tocmai în raza vizuală a lui Iisus din Nazareth venise ceva ce reprezenta ordinul esenian. În așezarea ordinului puteai afla multe din înțelepciunea profundă care se

cufundase în sufletul lui Iisus din Nazareth, așa cum am arătat, și tocmai printre esenienii cei mai de seamă, mai înțelepți, a luat naștere o anumită dispoziție sufletească. Printre ei a luat naștere o anumită concepție profetică: Dacă e ca lumea să meargă pe drumul cel bun, trebuie să se ivească un suflet deosebit de înțelept, care să acționeze ca un fel de Messia. De aceea căutaseră pretutindeni, ca să vadă unde ar exista niște suflete deosebit de înțelepte. Și au fost adânc mișcați când au aflat de înțelepciunea profundă care se născuse în sufletul lui Iisus din Nazareth. De aceea, nu e de mirare că, fără ca Iisus din Nazareth să fi trecut printr-o perioadă de încercări a gradelor inferioare, esenienii l-au primit în comunitatea lor, ca pe un membru extern – nu vreau să spun: ca membru al ordinului însuși – și că, într-un anumit fel, chiar și esenienii cei mai înțelepți au devenit deschiși, plini de încredere, în ceea ce privește misterele lor, față de acest tânăr înțelept. În sânul ordinului esenian, tânărul Iisus din Nazareth a aflat, într-adevăr, lucruri mai adânci, referitoare la misterele păstrate în sânul religiei evreiești, mult mai adânci decât aflase de la cărturari, în casa tatălui său. A mai aflat și unele lucruri pe care le auzise el însuși, mai înainte, de la Bath-Col, ca și cum în sufletul său s-ar fi ivit o iluminare. Într-un cuvânt, între Iisus din Nazareth și esenieni s-a dezvoltat un viu schimb de idei. Și prin relațiile sale cu esenienii, pe la douăzeci și cinci, douăzeci și șase, douăzeci și șapte, douăzeci și opt de ani, chiar și mai târziu, Iisus din Nazareth își asimilase aproape tot ceea ce avea de dat ordinul esenienilor. Căci ceea ce nu-i era comunicat în cuvinte, i se prezenta sub forma a tot felul de trăiri clarvăzătoare. Iisus din Nazareth a avut trăiri clarvăzătoare importante, fie chiar în sânul comunității eseniene, fie la puțin timp după ce se întorcea acasă, la Nazareth, când, dăruindu-se unei vieți mai mult contemplative, lăsa ca asupra lui să acționeze ceea ce se concentra în sufletul său din forțele ce intrau în el, despre care esenienii nu bănuiau nimic, fiind însă viețuite ca urmare a convorbirilor importante purtate cu ei.

Una dintre aceste trăiri, dintre aceste impresii interioare, trebuie scoasă în evidență în mod deosebit, pentru că ea poate să proiecteze o lumina asupra întregului curs spiritual al evoluției omenirii. E vorba despre o viziune importantă, grandioasă, pe care Iisus din Nazareth a avut-o într-un fel de stare de răpire și în care Buddha i-a apărut ca și cum ar fi fost prezent în mod real. Da, Buddha i-a apărut lui Iisus din Nazareth ca urmare a schimbului de idei cu esenienii. Și putem spune că atunci între Iisus și Buddha a avut loc o convorbire spirituală. Am datoria ocultă de a vă comunica, printre altele, conținutul acestei convorbiri spirituale, fiindcă azi ne este îngăduit, ba chiar trebuie să atingem aceste mistere importante ale evoluției omenirii. În cursul acestei convorbiri spirituale importante, Iisus din Nazareth a aflat de la Buddha următoarele: Dacă s-ar împlini total învățătura mea, așa cum am dat-o eu – așa a vorbit Buddha –, atunci toți oamenii ar trebui să devină asemeni esenienilor. Dar așa ceva nu se poate. Aceasta a fost eroarea învățăturii mele. Nici esenienii nu pot progresa decât izolându-se de restul omenirii; pentru ei trebuie să existe suflete umane care să rămână în afara vieții spirituale. Dacă s-ar împlini învățătura mea, lumea s-ar umple numai de esenieni. Dar așa ceva nu se poate. – Aceasta a fost o trăire importantă pe care a avut-o Iisus din Nazareth, datorită comuniunii sale cu esenienii.

O altă trăire a fost aceea prin care Iisus din Nazareth a făcut cunoștință cu un alt bărbat, mai tânăr decât el, cu un bărbat care era aproape de aceeași vârstă cu el, care se apropiase, de asemenea, de ordinul esenienilor, în orice caz, într-un alt mod decât Iisus din Nazareth, dar fără a deveni, nici el, cu totul esenian. E vorba de Ioan Botezătorul, care trăia, cum s-ar putea spune, ca un frate laic, în sânul comunității eseniene. El se îmbrăca la fel ca esenienii, căci ei purtau în timpul iernii haine din păr de cămilă. Totuși, nu putuse renunța niciodată cu totul la învățătura iudaică, pentru a o înlocui cu învățătura esenienilor. Pentru că învățătura esenienilor, întregul lor mod de viață, făcuseră o impresie puternică asupra lui, el trăia ca frate laic în stilul esenienilor, se lăsă stimulat, se lăsa, cu timpul, inspirat și, treptat, a devenit cel despre care se relatează în Evanghelii, Ioan Botezătorul. Între Iisus din Nazareth și Ioan Botezătorul au avut loc multe convorbiri. – Și într-o zi – știu ce înseamnă să povestești aceste lucruri așa, simplu, dar nimic nu mă poate opri s-o fac; știu totuși că acum ele trebuie să fie relatate, conform cu îndatorirea ocultă despre care v-am vorbit –, într-o zi s-a întâmplat că Iisus din Nazareth, stând de vorbă cu Ioan Botezătorul, a văzut cum din fața sa parcă dispăruse corporalitatea fizică a lui Ioan Botezătorul și lui i-a apărut imaginea lui Ilie. Aceasta a fost a treia trăire sufletească importantă avută în sânul comunității eseniene.

Dar au mai fost și alte trăiri. Deja de mai mult timp, Iisus din Nazareth putuse observa un lucru ciudat: Când ajungea într-o localitate unde se aflau porți eseniene, porți lipsite de imagini, Iisus din Nazareth nu putea să pășească prin acele porți fără să aibă iarăși o trăire amară. El vedea aceste porți lipsite de imagini, dar pentru el, la aceste porți, existau imagini spirituale; lui îi apărea întotdeauna, de ambele părți ale unei asemenea porți, ceea ce noi am cunoscut de-acuma, din diferitele expuneri spiritual-științifice, sub numele de Ahriman și Lucifer. Și, treptat, în sufletul lui s-a consolidat sentimentul, impresia, că refuzul esenienilor de a trece prin porți pictate avea ceva de-a face cu faptul că acolo erau atrase entități spirituale de felul celor pe care le văzuse la aceste porți, că imaginile de la porți erau niște imagini ale lui Lucifer și Ahriman. Și Iisus din Nazareth observase adeseori acest lucru, adeseori în sufletul lui se înălțaseră asemenea sentimente.

Cine viețuiește așa ceva, nu va considera că ar trebui să stai și să reflectezi mult asupra lor; fiindcă ele au un efect prea zguduitor asupra sufletului. Simți, de asemenea, foarte curând, că sentimentele umane nu sunt suficiente pentru a le scruta destul de adânc. Și atunci socotești că gândurile nu sunt capabile să se apropie de aceste lucruri. Dar impresiile nu numai că se sfredelesc adânc în suflet, ci ele devin o parte a vieții sufletești înseși. Te simți parcă unit, prin acea parte a sufletului în care ai adunat asemenea trăiri, te simți parcă unit cu trăirile înseși, duci mai departe cu tine, prin viață, aceste trăiri.

Așa a dus Iisus din Nazareth cu sine, prin viață, cele două imagini: imaginea lui Lucifer și cea a lui Ahriman, pe care le văzuse adeseori la porțile esenienilor. Ca urmare, în primă instanță, nu s-a întâmplat nimic altceva decât că el a devenit conștient de faptul că între cele două entități spirituale și esenieni urzește un mister. Iar efectul exercitat asupra sufletului său de această constatare a influențat relația sa cu esenienii; din momentul în care în sufletul lui Iisus din Nazareth au avut loc aceste trăiri, ei nu s-au mai putut înțelege la fel de bine ca înainte. Fiindcă în sufletul lui trăia ceva despre care nu le putea spune nimic esenienilor, deoarece de fiecare dată în discuții intervenea ceva, întotdeauna între el și esenieni se interpuneau trăirile avute la porțile eseniene.

Într-o zi, după o convorbire deosebit de importantă, plină de sens, în care fuseseră discutate multe lucruri de cel mai înalt nivel spiritual, Iisus tocmai ieșea prin poarta clădirii principale a esenienilor, când a întâlnit, trecând prin poartă, cele două personaje despre care știa că sunt Lucifer și Ahriman. Și el i-a văzut pe Lucifer și pe Ahriman fugind de la poarta mănăstirii eseniene. În sufletul lui a coborât o întrebare. Dar nu ca și când ar fi întrebat el însuși, pe baza intelectului; în sufletul lui s-a ridicat la suprafață, cu o profundă forță elementară, întrebarea: Unde fug aceștia, unde se duc Lucifer și Ahriman? – Fiindcă el știa că sfințenia mănăstirii eseniene îi pusese pe fugă. Dar acea întrebare a prins rădăcini în suflet: Unde fug aceștia? – Și n-a mai reușit să alunge întrebarea, ea ardea în sufletul lui ca focul; cu această întrebare în suflet a umblat în săptămânile următoare, viețuind-o în fiecare ceas, ba chiar în fiecare minut. Când, după acea convorbire spirituală pe care o avusese, a ieșit prin poarta clădirii principale a esenienilor, în sufletul lui ardea întrebarea: Unde fug Lucifer și Ahriman?

Ce a făcut, sub impresia acestei întrebări care trăia în sufletul său, după ce a aflat prin trăire proprie că vechile inspirații se pierduseră, că religiile și cultele religioase fuseseră aduse în decadență de puterile demonice și după ce căzuse ca mort lângă altarul cultului păgân, auzise glasul lui Bath-Col și fusese nevoit să se întrebe ce voiau să însemne cuvintele lui Bath-Col și ce vor să însemne lucrurile relatate de mine adineaori, astfel că sufletul lui Iisus din Nazareth se întreba acum: Unde fug Lucifer și Ahriman? – despre toate acestea vom continua să vorbim mâine.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

I

CONFERINŢA A V-A

Kristiania (Oslo), 5 octombrie 1913

Ieri am avut prilejul să aruncăm o privire asupra vieții lui Iisus din Nazareth, așa cum s-a desfășurat ea între doisprezece și douăzeci și opt – douăzeci și nouă de ani. Din cele povestite de mine, ați putut dobândi, în mod sigur, sentimentul că în această perioadă s-au petrecut lucruri de o profundă importanță pentru sufletul lui Iisus din Nazareth, dar și pentru întreaga evoluție a omenirii. Fiindcă, pe baza sentimentului fundamental dobândit prin studierea științei spirituale, veți fi știind că, în evoluția omenirii, toate depind unele de altele și că un sentiment atât de important din existența unui om a cărui viață sufletească este împletită atât de strâns cu problemele omenirii întregi, are importanță și pentru evoluția omenirii în totalitatea ei. Noi facem cunoștință în cele mai diverse moduri cu ceea ce a devenit pentru evoluția omenirii Evenimentul de pe Golgota. În actualul ciclu de conferințe, ne pro-punem să învățăm să recunoaștem acest lucru studiind însăși viața lui Christos Iisus. Ne orientăm, așadar, din nou privirea – pe care ieri am îndreptat-o spre perioada de timp amintită, dintre vârsta de doisprezece ani și Botezul în Iordan –, spre sufletul lui Iisus din Nazareth și ne punem întrebarea: Oare ce va fi trăit în acest suflet, după ce au avut loc importantele evenimente de până la douăzeci și opt, douăzeci și nouă de ani, pe care le-am descris ieri?

Vom ajunge, poate, să avem un sentiment în legătură cu toate câte au trăit în acest suflet, dacă-mi va fi îngăduit să relatez o scenă care a avut loc în viața lui Iisus din Nazareth, pe când el se apropia de vârsta de treizeci de ani. Scena pe care trebuie s-o relatez se referă la o convorbire pe care Iisus a avut-o cu mama sa, deci, cu aceea care, prin unirea celor două familii, a fost timp de mulți ani a doua să mamă. În toți acești ani, el se înțelesese într-un mod excelent și cald cu ea, mult mai bine decât cu ceilalți membri ai familiei, care trăiau cu toții în casa din Nazareth, vreau să spun că el s-ar fi înțeles bine cu aceștia, dar ei nu se puteau înțelege bine cu el. Deja mai demult el vorbise cu mama sa adeseori despre impresiile care se formaseră treptat în sufletul său. Dar în perioada amintită a avut loc odată o convorbire foarte importantă, pe care ne propunem s-o studiem astăzi și care ne permite să privim adânc în sufletul lui.

Sub influența caracterizată ieri, Iisus din Nazareth se schimbase treptat, astfel că pe chipul lui se întipărise expresia unei infinite înțelepciuni. Dar, așa cum se întâmplă întotdeauna, chiar dacă într-o măsură mai mică decât în cazul lui, când în sufletul unui om înțelepciunea crește, el ajunsese și la o anumită tristețe lăuntrică. În primă instanță, înțelepciunea îi adusese acest rod, faptul că privirea pe care o putea întoarce spre ambianța sa umană îl făcea să fie foarte trist. La aceasta s-a adăugat faptul că, în ultimii ani ai celui de-al doilea deceniu din viața lui, în ceasurile de răgaz și reculegere trebuia să se gândească mereu la un anumit lucru: în repetate rânduri, el simțea nevoia să se întrebe cum avusese loc în sufletul său o asemenea revoluție ca aceea rezultată din faptul ca eul lui Zarathustra trecuse în lăuntrul său. Trebuia să se gândească mereu că, în primii ani după ce împlinise doisprezece ani, nu simțise în lăuntrul său decât bogăția nemărginită a sufletului lui Zarathustra. Când se apropia de treizeci de ani, încă nu știa că el e reîncarnarea lui Zarathustra; dar știa că la doisprezece ani în sufletul său avusese loc o schimbare importantă, de mari proporții. Iar acum avea adeseori sentimentul: Ah, cât de altfel eram înainte de această schimbare de la doisprezece ani! – Când se transpunea în acea perioadă, simțea cât de infinit de cald era pe atunci în inima lui. Ca băietan, el fusese cu totul străin de lume. Avusese senzațiile și sentimentele cele mai vii față de tot ceea ce-i vorbește omului din sânul naturii, față de întreaga măreție și splendoare a naturii, dar avea prea puține predispoziții pentru ceea ce-și însușise înțelepciunea umană, cunoașterea umană. Îl interesa prea puțin ceea ce putea fi învățat pe cale didactică! Ar fi o totală eroare să credem că, înainte ca Zarathustra să fi intrat în sufletul lui, acest băiat Iisus a avut vreun talent deosebit, în sens exterior, că ar fi fost deosebit de inteligent. În schimb, el avusese o fire infinit de dulce, plină de blândețe, o putere de a iubi nesfârșită, o viață interioară profundă și o înțelegere cuprinzătoare pentru tot ce e omenesc, dar nu manifesta nici un interes față de tot ceea ce oamenii își acumulaseră, de-a lungul secolelor, drept cunoștințe exterioare. Și pe urmă a fost ca și cum, după momentul petrecut în templul din Ierusalim, pe când el avea doisprezece ani, toate acestea ar fi fost măturate afară din sufletul lui ca de un vânt puternic și în locul lor ar fi năvălit înăuntru întreaga înțelepciune! Și acum trebuia să se gândească adeseori și să simtă că înainte de doisprezece ani fusese unit într-un cu totul alt mod cu întreaga spiritualitate mai adâncă a lumii, ca și cum în acea perioadă sufletul său ar fi fost deschis pentru străfundurile depărtărilor nesfârșite! Și nu putea să nu se gândească la felul cum trăise de la doisprezece ani încoace, cum își găsise sufletul apt pentru a-și asimila într-un anumit mod erudiția evreiască, dar care venea parcă, sub o formă absolut genuină, din el însuși, cum trecuse prin zguduirea cauzată de constatarea că Bath-Col nu mai putea să-și desfășoare ca în trecut activitatea inspiratoare; cum, în cursul călătoriilor sale, cunoscuse diferitele culte păgâne, cum prin sufletul lui trecuseră întreaga cunoaștere și religiozitate a păgânilor, în diversele ei nuanțe. El se gândea la felul cum trăise între optsprezece și douăzeci și patru de ani, în tot ceea ce omenirea își cucerise din punct de vedere exterior și la faptul că intrase apoi în comunitatea esenienilor, cam pe la douăzeci și patru de ani, făcând cunoștință acolo cu o doctrină ocultă și cu niște oameni care se dăruiau unei asemenea doctrine oculte. La toate acestea trebuia să se gândească adeseori. Dar el știa, de asemenea, că în sufletul lui răsăriseră, propriu-zis, numai cunoștințele pe care, din Antichitate, le acumulaseră niște oameni; el trăise în sânul a ceea ce ofereau comorile umane de înțelepciune, de cultură, de cuceriri morale. El simțea că de la doisprezece ani încoace trăise în sânul a ceea ce e viață omenească pe Pământ; iar acum simțea nevoia să-și amintească adeseori cum fusese înainte de doi-sprezece ani, când se simțea unit, aș zice, cu temeiurile divine ale existenței, când totul era în el elementar și genuin, când totul țâșnea dintr-o viață debordantă, dintr-o inimă caldă, iubitoare și îl unea intim cu alte suflete umane, în timp ce acum devenise tăcut și singuratic.

Toate aceste sentimente au făcut să ia naștere acea convorbire, absolut anume, dintre el și acea personalitate care-i devenise mamă. Mama îl iubea nespus de mult și ea discutase adeseori cu el despre toate lucrurile frumoase și mărețe care i se arătaseră de când împlinise doisprezece ani. Între el și mama vitregă se țesuse o legătură din ce în ce mai intimă, mai nobilă și mai frumoasă. Dar până acum el nu-i spusese nici mamei absolut nimic despre sfâșierea sa lăuntrică, astfel încât ea văzuse numai aspectele frumoase și mărețe. Ea văzuse doar

că el devenea tot mai înțelept și mai înțelept, că el pătrundea tot mai adânc în întreaga evoluție a omenirii. De aceea, multe dintre lucrurile pe care el i le-a destăinuit acum, ca într-o spovedanie generală, au fost noi pentru ea, totuși, le-a primit cu o inimă caldă, iubitoare. În ea trăia un fel de înțelegere nemijlocită pentru tristețea lui, pentru dispoziția lui sufletească, pentru faptul că ducea dorul a ceea ce avusese în lăuntrul lui înainte de a împlini doisprezece ani. De aceea s-a străduit să-l îmbărbăteze și să-l mângâie, începând să vorbească despre toate lucrurile frumoase și splendide care se iviseră în el de atunci încoace. I-a adus aminte de toate lucrurile pe care ea le aflase datorită lui despre reapariția marilor învățături, a maximelor înțelepte și a comorilor Legii iudaice. I-a arătat tot ceea ce ieșise la lumina zilei prin el. Dar inima lui devenea cu atât mai grea, auzind-o pe mama sa vorbind astfel, prețuind atâta niște lucruri despre care el simțea, totuși, în lăuntrul lui, că sunt depășite. În cele din urmă, el a replicat: Da, toate acestea vor fi fiind așa cum spui. Dar indiferent că prin mine sau prin altcineva ar putea să reapară toate vechile, minunatele comori de înțelepciune ale iudaismului: Ce importanță ar avea aceasta pentru omenire? În fond, tot ceea ce apare astfel la lumina zilei e lipsit de importanță. Da, dacă de jur împrejurul nostru ar exista o omenire care să mai aibă urechi de auzit pentru vechii profeți, atunci, pentru o asemenea omenire, ar fi folositor să poată fi readuse comorile de înțelepciune ale vechilor profeți. Dar, chiar dacă cineva ar fi în stare să vorbească așa cum au vorbit vechii profeți, chiar dacă ar veni azi Ilie – așa a spus Iisus din Nazareth – și ar vrea să vestească omenirii noastre lucrurile cele mai de preț pe care le-a aflat în întinderile cerești: Nu mai există oameni care să aibă urechi de auzit pentru înțelepciunea lui Ilie, a profeților mai vechi, nici a lui Moise ori chiar mai sus, până la Avraam. Tot ceea ce au vestit acești profeți, n-ar putea fi vestit astăzi. Cuvintele lor s-ar pierde în vânt! Așa că tot ceea ce păstrez în sufletul meu e lipsit de valoare.

Așa a vorbit Iisus din Nazareth și el a arătat că, nu cu mult timp înainte, cuvintele unui învățător cu adevărat mare se stinseseră fără a fi avut, propriu-zis, un ecou prea puternic. Fiindcă, așa a spus Iisus, chiar dacă el nu fusese un învățător care să-i fi egalat pe vechii profeți, el fusese totuși un învățător mare, important, bunul și bătrânul *Hilel* [Nota 24]. Iisus știa precis ce însemnase pentru mulți, în sânul poporului evreu, bătrânul Hilel, care până și în vremuri grele ca acelea ale lui Irod știuse să-și cucerească un mare prestigiu ca învățător spiritual. El fusese un om care posedase în sufletul lui mari comori de înțelepciune. Și Iisus știa cât de puțin pătrunseseră în inimi și suflete cuvintele calde rostite de bătrânul Hilel. Și totuși, despre bătrânul Hilel se spusese: Tora, suma celor mai vechi și mai importante legi ale iudaismului, au dispărut, iar Hilel le-a restaurat. – Hilel le apărea acelora dintre contemporanii săi care-l înțelegeau, drept un restaurator al înțelepciunii iudaice originare. El fusese un învățător care umbla și el prin lume, ca un adevărat maestru al înțelepciunii. Trăsătura fundamentală a firii sale era blândețea, el fusese un fel de Messia. Toate acestea le povestește Talmudul însuși și ele pot fi verificate pe baza erudiției exterioare. Oamenii erau plini de laude la adresă lui Hilel și povesteau multe lucruri bune despre el. Eu pot să scot în evidență doar câteva aspecte izolate, pentru a sugera cum i-a vorbit mamei sale despre Hilel Iisus din Nazareth, ca să puteți presimți dispoziția lui sufletească.

Hilel e descris ca o fire blândă, împăciuitoare, care a realizat lucruri ne-spus de mari prin blândețe și iubire. Ni s-a păstrat o relatare, care e deosebit de importantă dacă vrei să arăți că Hilel era omul răbdării și al blândeții, care venea în întâmpinarea fiecărui om cu ceea ce i se potrivea acestuia. Doi oameni au pus odată pariu în ceea ce privește posibilitatea de a-l face pe Hilel să se înfurie, căci era cunoscut faptul că Hilel nu se poate înfuria nicidecum. Cei doi au făcut pariul, unul dintre ei zicând: O să fac tot ce-mi stă în putință ca să-l fac totuși pe Hilel să se înfurie. – Aceasta ar fi însemnat că el a câștigat pariul. În momentul în care Hilel era cel mai ocupat, când avea cel mai mult de lucru cu pregătirile pentru Sabat, când un asemenea om trebuie deranjat cel mai puțin, cel cu pariul bătu la ușa lui Hilel și zise, nu pe un ton politicos, nici folosind vreo formulă de adresare – și Hilel era președintele supremei autorități spirituale, obișnuit ca lumea să i se adreseze politicos –, deci, acel om strigă doar: Hilel, vino afară, vino repede afară! – Hilel aruncă pe el haina și ieși afară. Omul zise pe un ton aspru, tot fără cea mai mică urmă de politețe: Hilel, vreau să te întreb ceva. – Și Hilel răspunse cu bunătate: Dragul meu, ce ai de întrebat? – Vreau să te întreb din ce cauză babilonienii au capetele atât de înguste? – Hilel zise, pe tonul cel mai blând: Ei bine, dragul meu, babilonienii au capetele atât de înguste din cauză că moașele lor sunt atât de neîndemânatice. – Omul plecă și gândi că, de astă-dată, Hilel rămăsese calm. Hilel se întoarse la munca lui. După câteva minute, omul veni iarăși, și-l chemă din nou pe Hilel de la munca lui, pe un ton răstit: Hilel, vino afară, vreau să-ți pun o întrebare importantă! – Hilel aruncă din nou haina pe el și zise. Ei, dragul meu, ce ai iarăși de întrebat? – Vreau să te întreb de ce arabii au ochii atât de mici. – Hilel răspunse cu blândețe: Din cauză că deșertul e atât de mare, el face ca ochii să fie mici, ochii se micșorează când privești deșertul cel mare, și de aceea au arabii ochii atât de mici. – Și acum Hilel rămăsese calm. Omul nostru începu să se teamă că va pierde pariul, veni din nou și strigă a treia oară pe un ton răstit: Hilel, vino afară, vreau să-ți pun o întrebare foarte importantă! Hilel își puse haina pe umeri, ieși afară și întrebă cu aceeași blândețe: Ei, dragul meu, ce vrei să mă întrebi acum? – Vreau să te întreb din ce cauză au egiptenii picioarele atât de plate? – Pentru că ținuturile de acolo sunt așa de mlăștinoase, de aceea au egiptenii picioarele atât de plate. – Calm și detașat, Hilel se duse din nou la munca lui. După câteva minute, omul veni din nou și-i spuse lui Hilel că acum nu mai vrea să-l întrebe nimic; că făcuse un pariu cum că va reuși să-l înfurie, dar că nu știe cum să-l facă să se înfurie. Și atunci, Hilel zise blând: Dragul meu, e mai bine ca tu să pierzi pariul, decât ca Hilel să se înfurie!

Această legendă e povestită pentru a se arăta cât de blând și iubitor era Hilel, chiar și cu cei care-l chinuiau. Un asemenea om – așa i-a spus Iisus din Nazareth mamei sale – este în multe privințe ca un fel de profet din vechime. Și – nu cunoaștem oare multe ziceri ale lui Hilel care sună ca un fel de ree-ditare a vechilor daruri profetice? El a citat multe dintre frumoasele ziceri ale lui Hilel și a spus apoi: Iată, mamă dragă, se spune despre Hilel că e un fel de vechi profet revenit printre oameni. Eu mai am un interes deosebit față de el, fiindcă în mine mișcă în mod ciudat ceva, ca și cum ar exista o legătură deosebită între Hilel și mine; în mine mișcă un fel de înțelegere a faptului că ceea ce știu eu și ceea ce trăiește în mine, drept mare revelație a spiritualului, nu provine doar din iudaism. – Și tot așa a fost și cu Hilel; fiindcă după naștere exterioară era babilonian și de-abia mai târziu a intrat în sânul iudaismului. Dar și el se trăgea din neamul lui David, era înrudit din vremuri străvechi cu neamul lui David, din care descindeau Iisus din Nazareth și ai săi. Și Iisus a zis: Dacă aș vrea și eu, asemeni lui Hilel, să exprim înaltele revelații care sunt revărsate în sufletul meu ca un fel de iluminare și sunt aceleași revelații înalte care au fost date poporului evreu în vremurile vechi, astăzi nu există urechi care să le audă!

Adânc se așternuse asupra sufletului său durerea și suferința cauzate de faptul că odinioară poporului evreu îi fuseseră date cele mai mari adevăruri ale lumii, că odinioară și trupurile acestui popor erau în așa fel constituite încât puteau înțelege aceste revelații, dar că acum vremurile se schimbaseră, că și trupurile poporului evreu deveniseră altfel, așa că nu mai puteau înțelege vechile revelații ale părinților originari.

A fost o trăire extrem de acută, de dureroasă, pentru Iisus, aceea când a fost nevoit să-și spună: Odinioară oamenii înțelegeau ceea ce-i învățau profeții, poporul evreu înțelegea vorbirea lui Dumnezeu, astăzi însă nu mai există nici unul care s-o înțeleagă; ai predica unor urechi surde. Asemenea cuvinte nu își au locul azi; nu mai există urechile care să le înțeleagă! E fără valoare și de prisos tot ceea ce s-ar putea spune într-un asemenea mod. – Și, sintetizând parcă ceea ce avea de spus în această privință, Iisus din Nazareth i-a vorbit mamei sale: Pentru acest Pământ nu mai e posibilă revelația vechii spi-ritualități iudaice, fiindcă nu mai există vechii evrei, ca s-o primească. Ea trebuie considerată, pe Pământul nostru, ceva lipsit de valoare.

Și, ciudat lucru, mama îl asculta în liniște, cum vorbea despre lipsa de valoare a ceea ce pentru ea era bunul cel mai sfânt. Dar îl iubea din toată inima și nu a simțit decât iubirea ei nesfârșită. De aceea, în ea a trecut ceva dintr-o profundă înțelegere bazată pe sentiment a ceea ce avea el a-i spune. Și apoi el a continuat convorbirea și a ajuns să relateze despre călătoriile sale la lăcașurile de cult păgâne și despre

ceea ce vieţuise acolo. În spiritul său mijea faptul că el se prăbuşise în faţa altarului păgân, că auzise glasul schimbat al lui Bath-Col. Şi în el s-a aprins un fel de amintire a vechii învăţături a lui Zarathustra. Nu ştia încă exact că purta în lăuntrul lui sufletul lui Zarathustra, dar vechea învăţătură a lui Zarathustra, înţelepciunea lui Zarathustra, vechiul impuls al lui Zarathustra urcau în el, pe parcursul convorbirii. El trăia acest mare impuls al lui Zarathustra în comuniune cu mama sa. La suprafaţa sufletului său se ridica întreaga frumuseţe şi măreţie a vechii învăţături solare. Şi el şi-a amintit: în timp ce zăceam la altarul păgân, am auzit ceva ca un fel de revelaţie! – Şi acum reveneau, în amintire, cuvintele lui Bath-Col transformată, pe care le-am rostit ieri, şi el i-a zis mamei:

Amin
Domnesc relele
Martori ai egoităţii ce se eliberează
Vină a sinei de alţii purtată
Vieţuită în pâinea zilnică
În care nu domneşte Voinţa Cerurilor
Fiindcă omul s-a despărţit de Împărăţia Voastră
Şi a uitat Numele Voastre
Voi, Părinţi din Ceruri.

Şi o dată cu ele s-a aprins în sufletul său întreaga măreţie a cultului lui Mithras şi ea i s-a prezentat ca printr-un fel de genialitate lăuntrică. A vorbit mult cu mama să despre măreţia şi gloria vechiului păgânism. A vorbit mult despre ceea ce trăia în vechile misterii ale popoarelor, în acest cult al lui Mithras se revărsaseră, contopindu-se, diversele misterii din Asia Mică şi din Sudul Europei. Dar el purta în sufletul său, totodată, un sentiment îngrozitor: Acest cult se schimbase treptat şi ajunsese în stăpânirea unor puteri demo-nice, pe care le vieţuise el însuşi, pe când avea vreo douăzeci şi patru de ani. I-a venit în minte tot ceea ce vieţuise atunci. Şi vechea învăţătură a lui Zarathustra i-a apărut, de asemenea, drept ceva pentru care oamenii epocii sale nu mai sunt receptivi. Sub această impresie i-a spus mamei sale cel de al doilea cuvânt important: Chiar dacă ar fi reînviate toate vechile misterii şi culte, chiar dacă în ele s-ar revărsă tot ceea ce a fost cândva mare în misteriile păgâne, astăzi nu mai există oamenii care să le perceapă! Toate acestea sunt de prisos. Şi dacă aş ieşi afară, în lume, şi le-aş vesti oamenilor ceea ce am auzit drept glas schimbat al bătrânei Bath-Col, dacă aş destăinui cauza pentru care oamenii aflaţi în viaţa lor fizică nu mai pot trăi în comuniune cu misteriile sau dacă le-aş vesti vechea înţelepciune solară a lui Zarathustra, azi nu mai există oameni care să înţeleagă. Astăzi toate acestea s-ar transforma, în lăuntrul oamenilor, în nişte fiinţe demonice, fiindcă ar răsuna în sufletele umane în aşa fel încât nu mai există urechi să înţeleagă asemenea lucruri! Oamenii au încetat să mai poată auzi ceea ce putea fi vestit şi auzit odinioară.

Căci Iisus din Nazareth ştia că ceea ce auzise cândva drept glas schimbat al lui Bath-Col, care strigase spre el cuvintele: Amin, Relele domnesc ... – era o învăţătură străveche şi sfântă, o rugăciune ce domnea peste tot în misterii, care era rostită în lăcaşurile de misterii, dar că astăzi ea fusese dată uitării. El ştia acum că ceea ce-i fusese dat era o trimitere la o veche înţelepciune din misterii, care venise asupra lui în timp ce zăcea, în stare de răpire, lângă altarul păgân. Dar el vedea, totodată, şi a exprimat acest lucru în cursul convorbirii, că nu există nici o posibilitate de a face ca toate acestea să fie înţelese iarăşi.

Şi apoi el a dus mai departe convorbirea cu mama să şi i-a vorbit despre ceea ce-şi însuşise în cercul esenienilor. I-a vorbit despre frumuseţea, măreţia şi gloria doctrinei eseniene, a amintit de marea blândeţe şi bunătate a eseni-enilor. Apoi a rostit cel de-al treilea cuvânt important, care i se revelase în cursul convorbirii sale vizionare cu Buddha: Doară nu se poate ca toţi oamenii să devină esenieni! Cât de multă dreptate avusese Hilel, când rostise cuvintele : Nu te izola de colectivitatea generală a oamenilor, ci creează şi lucrează în colectivitate, du-ţi iubirea la semenii tăi, fiindcă dacă eşti singur, ce eşti atunci? Dar aşa fac esenienii; ei se izolează, se retrag cu viaţa lor sfântă şi, prin aceasta, abat nenorocirea asupra celorlalţi oameni. Fiindcă în mod inevitabil oamenii devin nefericiţi, din cauză că esenienii se izolează de ei. – Şi apoi el i-a spus mamei un cuvânt important, povestindu-i acea trăire pe care am discutat-o ieri: Când am plecat odată de la esenieni, după o convorbire intimă, extrem de importantă, am văzut cum, la poarta principală, Lucifer şi Ahriman fugeau de acolo. De atunci ştiu, dragă mamă, că prin modul lor de a trăi, prin doctrina lor ocultă, esenienii se protejează pe ei înşişi de aceştia, astfel încât Lucifer şi Ahriman sunt nevoiţi să fugă de la porţile lor. Dar prin aceasta ei îi îndepărtează pe Lucifer şi Ahriman, trimiţându-i la ceilalţi oameni. Esenienii devin fericiţi în sufletele lor pe socoteala celorlalţi oameni; ei devin fericiţi din cauză că se salvează pe ei înşişi de Lucifer şi Ahriman! – El ştia acum, datorită faptului că trăise împreună cu esenienii: Da, mai există o posibilitate de a te înălţa acolo unde te poţi uni cu divin-spiritualul, dar numai câţiva oameni răzleţi pot realiza aceasta, pe socoteala marii majorităţi. El ştia acum: Nici pe calea iudaică, nici pe calea religiilor păgâne, nici pe calea esenianâ nu i se putea aduce omenirii luate ca întreg legătura cu lumea divin-spirituală.

Acest cuvânt a intrat ca o lovitură îngrozitoare în sufletul mamei care-l iubea. În cursul întregii convorbiri, el fusese unit cu ea, parcă fusese una cu ea. Întreg sufletul, întreg eul lui Iisus din Nazareth era în aceste cuvinte. Şi aici aş dori să fac legătura cu un mister care a avut loc înainte de Botezul în Iordan, în cursul acestei convorbiri cu mama: Ceva din Iisus s-a dus la mama sa. Acest ceva nu s-a desprins din sufletul lui doar sub formă de cuvinte; din cauza că era atât de strâns unit cu ea, începând cu vârsta de doisprezece ani, acum, o dată cu cuvintele, întreaga lui fiinţă a trecut în ea şi el se simţea ca şi cum ar fi fost în afara sa, ca şi cum eul său l-ar fi părăsit. Mama dobândise însă un eu nou, care se cufundase în ea: devenise o personalitate nouă. Şi dacă cercetezi, dacă încerci să afli ce se întâmplase, afli următoarele.

Întreaga durere îngrozitoare, suferinţa îngrozitoare a lui Iisus, care se desprinsese din sufletul lui, s-a revărsat în sufletul mamei, şi ea se simţea, parcă, una cu el. Iisus însă simţea ca şi cum tot ceea ce trăise în el de când avea doisprezece ani l-ar fi părăsit în cursul acestei convorbiri. Cu cât vorbea mai mult despre aceasta, cu atât mama devenea mai plină de întreaga înţelepciune ce trăise în el. Şi toate trăirile care avuseseră loc în el de când avea doisprezece ani se aprindeau acum în sufletul mamei pline de iubire! Dar din el parcă dispăruseră; s-ar putea spune că depusese în sufletul, în inima mamei, ceea ce vieţuise el însuşi de la vârsta de doisprezece ani. Prin aceasta, sufletul mamei a fost transformat.

Şi el era transformat după acea convorbire, transformat în aşa fel încât fraţii vitregi şi celelalte rude, care trăiau în preajma lui, au început să creadă că-şi pierduse minţile. Ce păcat, ziceau ei, ştia atât de multe; a fost întotdeauna, ce-i drept, foarte tăcut, dar acum şi-a ieşit cu totul din minţi, acum şi-a pierdut minţile! – Era privit ca unul pierdut pentru viaţă. Şi, într-adevăr, el umbla zile întregi prin casă ca într-o stare de vis. Căci eul lui Zarathustra era pe cale să părăsească trupul lui Iisus din Nazareth şi să treacă în lumea spirituală. Şi cu greu, din el s-a desprins o ultimă hotărâre: Mânat parcă de un imbold lăuntric, de o necesitate lăuntrică, după câteva zile a ieşit din casă, într-un mod aproape maşinal, ducându-se la Ioan Botezătorul, pe care-l cunoştea deja, pentru a primi Botezul.

Şi pe urmă a avut loc evenimentul pe care l-am descris adeseori, sub numele de Botezul în Iordan: Entitatea lui Christos s-a cufundat în trupul său.

Aşa s-au petrecut lucrurile. Iisus era pătruns acum de Fiinţa lui Christos. De la convorbirea amintită cu mama sa, eul lui Zarathustra plecase şi acum era din nou prezent ceea ce existase înainte, ceea ce fusese el până la doisprezece ani, numai că se făcuse mare, crescuse. În acest trup, care acum nu mai purta în el decât profunzimea nesfârşită a simţirii, sentimentul deschiderii faţă de infinite depărtări, a coborât

acest trup, care acum nu mai putea fi el acela pe care-l simțise, sentimentul descendenței lui de la ființa Christos. Acum Iisus era pătruns în întregime de Christos; dar mama avea, de asemenea, un eu nou, care coborâse în ea; mama devenise o personalitate nouă.

Cercetătorului spiritual i se înfățișează situația următoare: în aceeași clipă în care a fost săvârșit Botezul în Iordan, mama a simțit și ea un fel de sfârșit al procesului ei de transformare. Ea s-a simțit pătrunsă dintr-o dată – avea pe atunci cam patruzeci și cinci, patruzeci și șase de ani – de sufletul acelei mame care fusese mama băiatului Iisus cel care la doisprezece ani primise în el eul lui Zarathustra, mamă care apoi murise. La fel cum spiritul lui Christos coborâse asupra lui Iisus din Nazareth, spiritul celeilalte mame, care între timp trăise în lumea spirituală, a coborât asupra mamei adoptive, cea cu care avusese Iisus convorbirea descrisă. Din momentul acela, ea s-a simțit ca și cum ar fi fost acea mamă tânără, care-l născuse odinioară pe băiatul Iisus lucanic.

Să ne reprezentăm în mod just ce eveniment infinit de important e acesta! Să încercăm să simțim aceasta, dar să simțim, de asemenea, că acum pe Pământ trăia o ființă cu totul deosebită: Entitatea Christică într-un trup uman, o entitate care nu trăise încă niciodată într-un trup uman, care înainte fusese numai în sferele spirituale, care nu avusese o viață pământească, o entitate care cunoștea lumile spirituale, dar nu lumea pământească! Despre lumea pământească ea aflase numai ceea ce, ca să zicem așa, se acumulase în aceste trei corpuri, în corpul fizic, corpul eteric și corpul astral ale lui Iisus din Nazareth. Ea s-a cufundat în cele trei corpuri, așa cum deveniseră ele sub influența vieții de treizeci de ani pe care am descris-o. Așa că Entitatea Christică a trăit în mod absolut lipsit de premise ceea ce a trăit, la început, pe Pământ.

Entitatea Christică a fost dusă mai întâi – ne-o arată și Cronica Acașă a Evangheliei a Cincea – în singurătate. Iisus din Nazareth, în al cărui trup se afla Entitatea Christică, jertfise tot ceea ce-l lega înainte cu restul lumii. Entitatea Christică tocmai sosise pe Pământ. La început, această Entitate Christică s-a simțit atrasă spre ceea ce se săpase în modul cel mai puternic, prin impresiile trupului, care rămâseseră ca săpate în amintire, în corpul astral. Entitatea Christică și-a spus cam așa: Da, acesta e trupul care i-a viețuit pe Ahriman și pe Lucifer, în timp ce esenienii căutători de puritate îi împingeau pe Ahriman și pe Lucifer spre ceilalți oameni. – Spre ei s-a simțit atras Christos, spre Ahriman și Lucifer, căci El și-a spus: Acestea sunt entitățile spirituale cu care au de luptat oamenii pe Pământ. – Așadar, Entitatea Christică, aflată pentru prima oară într-un trup uman, locuind pentru prima oară într-un trup pământesc, s-a simțit atrasă mai întâi spre lupta cu Lucifer și Ahriman, în singurătatea deșertului.

Cred că scena ispitirii, așa cum o voi povesti acum, e absolut justă. Dar este extrem de greu să citești asemenea lucruri în Cronica Acașă. De aceea observ în mod expres că un aspect sau altul ar putea fi modificat într-o măsură neînsemnată, în cazul unei cercetări oculte ulterioare. Esențialul este însă cuprins în descrierea de față și pe acesta trebuie să vi-l relatez. Scena ispitirii se află în diferitele Evanghelii. Dar ele povestesc lucrurile privindu-le din diferite direcții. Am subliniat adeseori acest lucru. M-am străduit să citesc scena ispitirii așa cum s-a petrecut ea în realitate și aș vrea să povestesc fără rețineri, așa cum a fost în realitate.

La început, Entitatea Christică aflată în trupul lui Iisus din Nazareth l-a întâlnit, în singurătate, pe Lucifer, pe așa cum lucrează și acționează el, apropiindu-se de oameni cu ispitirile sale, când ei se supraapreciază, când au prea puțină cunoaștere de sine și prea puțină smerenie. Lucifer încearcă mereu acest lucru: Să se apropie de mândria greșit înțeleasă, de trufia, de tendința oamenilor de a-și exagera importanța. Acum Lucifer s-a apropiat de Christos Iisus și i-a spus aproximativ cuvintele care se întâlnesc și în celelalte Evanghelii: Privește-mă! Celelalte împărății în care omul a fost așezat, care au fost întemeiate de ceilalți Zei și de celelalte spirite, sunt bătrâne. Dar eu vreau să întemeiez o împărăție nouă; m-am desprins din ordinea lumii; vreau să-ți dau tot ceea ce e frumusețe și splendoare în vechile împărății, dacă intri în împărăția mea. Dar trebuie să te separi de ceilalți Zei și să mă recunoști pe mine! – Și Lucifer a descris întreaga frumusețe și splendoare a lumii luciferice, tot ceea ce ar trebui să-i vorbească sufletului uman, dacă ar avea în el fie și numai o umbră de trufie. Dar Entitatea Christică venise din lumile spirituale; ea știa cine e Lucifer și cum e atitudinea sufletului față de Zei, dacă nu vrea să fie ispitit, pe Pământ, de Lucifer. Ce-i drept, Entitatea Christică nu cunoscuse, în lumea din care venise, absolut nimic despre ispitirea luciferică; dar știa cum trebuie să li se slujească Zeilor și a fost atât de puternică încât să-l respingă pe Lucifer.

Atunci Lucifer a pornit un al doilea atac, dar acum l-a luat și pe Ahriman, ca să-l sprijine, și acum amândoi i-au vorbit lui Christos. Unul dintre ei voia să-i zgândăre trufia: Lucifer; celălalt voia să se adreseze fricii sale: Ahriman. Așa s-a întâmplat că unul dintre ei i-a zis: Prin spiritualitatea mea, prin ceea ce îți pot da eu, dacă mă recunoști, nu vei mai avea nevoie de cele de care ai nevoie acum, din cauză că, în calitate de Christos, ai intrat într-un trup uman. Acest corp fizic te face sclavul lui, trebuie să recunoști în el legea greutății pământești. El te împiedică să încalci legea greutății pământești, a gravitației, eu însă te voi ridica deasupra legilor gravitației. Dacă mă recunoști, voi suspenda urmările căderii și nu ți se va întâmpla nimic. Aruncă-te de pe acoperișul templului! Doar stă scris: Voi porunci îngerilor să te apere, ca să nu-ți poticnești piciorul de nici o piatră. – Ahriman, care voia să acționeze asupra fricii sale, zise: Te voi apăra de frică! Aruncă-te jos!

Și amândoi îl asaltau, căutând să-L convingă. Dar, datorită faptului că L-au asaltat amândoi, și că unul l-a anihilat pe celălalt, dacă se poate spune așa, El s-a putut salva de la atacul lor. Și a găsit puterea pe care omul poate s-o găsească pe Pământ pentru a se ridica deasupra lui Lucifer și Ahriman. Atunci Ahriman a zis: Lucifer, n-am nevoie de tine, tu doar mă împiedici, nu mi-ai sporit forțele, ci mi le-ai diminuat, o să-l ispitesc eu singur. Tu ai făcut ca acest suflet să nu cadă în prada noastră. – Și Ahriman l-a trimis de acolo pe Lucifer și a pornit ultimul atac, fiind singur și a spus ceea ce se face auzit și în Evanghelia lui Matei: Dacă vrei să te cred că ai puteri divine, fă ca mineralele să se transforme în pâine sau, cum stă scris în Evanghelie: Transformă pietrele în pâine! – Și atunci Entitatea Christică i-a zis lui Ahriman: Oamenii nu trăiesc doar din pâine, ci și din spiritualul ce vine din lumile spirituale. – Acest lucru îl știa Entitatea Christică cel mai bine, căci de-abia coborâse din lumile spirituale. Iar Ahriman i-a răspuns: Poate că ai dreptate. Dar faptul că ai dreptate și în ce măsură ai dreptate – de fapt, aceasta nu mă poate împiedica să te am totuși în mână, într-un anumit fel. Tu știi numai ce face spiritul care coboară din înalturi. Acolo, jos, în lumea omenească, mai există cu totul alți oameni, care au cu adevărat nevoie să transforme pietrele în pâine, aceștia nu se pot hrăni numai din spirit.

A fost momentul în care Ahriman i-a spus lui Christos un lucru care, ce-i drept, putea fi știut pe Pământ, dar care Zeului ce de-abia pășise pe solul pământesc, nu putea încă să-i fie cunoscut. El nu știa că jos, pe Pământ, e necesar ca mineralul, metalul, să fie transformat în bani, pentru ca oamenii să aibă pâine. Și Ahriman a spus atunci că bieții oameni de pe Pământ sunt obligați să se hrănească cu bani. Acesta a fost punctul în care Ahriman a mai avut un atu. Și voi face uz de acest atu! – a zis Ahriman.

Aceasta este relatarea reală a scenei ispitirii. După ispitire a rămas, deci, un rest. Problemele n-au fost rezolvate definitiv; au fost rezolvate problemele puse de Lucifer, dar nu cele ale lui Ahriman. Pentru a fi dezlegate și acestea, mai era nevoie de altceva.

Când Christos Iisus a ieșit din singurătate, el s-a simțit răpit deasupra a tot ceea ce trăise și învățase de la doisprezece ani și până atunci; el simțea că spiritul lui Christos e unit cu ceea ce trăise în el înainte de a fi împlinit doisprezece ani. De fapt, el nu se mai simțea unit cu nimic din ceea ce, în devenirea omenirii, îmbătrânise și se osificase. Până și limba care era vorbită în jurul lui îi devenise indiferentă și, la început, el a tăcut, de fapt. El a făcut drumeții în jurul Nazarethului, apoi și la distanțe mai mari, tot mai departe și mai departe. A vizitat multe dintre localitățile prin care trecuse deja fiind Iisus din Nazareth și aici s-a văzut un lucru extraordinar de ciudat. Vă rog să aveți în vedere faptul că eu vă prezint povestea relatată în Evanghelia a Cincea și că n-ar folosi la nimic dacă cineva ar căuta imediat niște contradicții între această Evanghelie și celelalte patru. Eu povestesc așa cum stau scrise lucrurile în Evanghelia a Cincea.

Christos Iisus a umblat mai întâi de la un han la altul, în cea mai mare tăcere, ca și cum n-ar fi avut nimic comun cu lumea din jur, lucrând la diferiți oameni și împreună cu ei. Ceea ce viețuise sub influența spuselor lui Ahriman referitoare la pâine lăsase în sufletul lui o impresie nespus de adâncă. El a întâlnit pretutindeni oameni care-L cunoșteau deja, la care lucrase înainte. Oamenii îl recunoșteau și printre acești oameni el a întâlnit într-adevăr mulțimea, i-a întâlnit pe aceia la care Ahriman trebuie să aibă acces, din cauză că ei au nevoie să transforme pietrele, mineralul, în pâine sau, ceea ce e același lucru, să transforme banii, metalul, în pâine. La cei care respectau maximele morale ale lui Hilel sau ale altora, nici nu era nevoie să intre. Dar el intra la cei pe care celelalte Evanghelii îi numesc vameși și păcătoși, fiindcă ei erau cei nevoiți să transforme pietrele în pâine. Și el umbla mai ales printre aceștia.

Dar acum s-a întâmplat fenomenul ciudat la care m-am referit: Mulți dintre acești oameni îl cunoșteau din vremea în care, înainte să fi împlinit treizeci de ani, locuise deja la ei de una, două sau trei ori, drept Iisus din Nazareth. Pe atunci, ei cunoscuseră firea lui blândă, iubitoare, înțeleaptă. Fiindcă asemenea dureri, o asemenea suferință, ca cele prin care trecuse după ce împlinise doisprezece ani, se transformaseră, până la urmă, în forța magică a iubirii ce impregnează fiecare cuvânt, ca și cum în cuvintele lui ar mai fi acționat o forță misterioasă, care se revărsa asupra celor din jur. Oriunde ajungea, pretutindeni, în fiecare casă, în fiecare han, El era iubit în mod profund. Și această iubire rămânea, după ce părăsea din nou acele case și își continua drumul.

În aceste case se vorbea mult despre omul iubit, Iisus din Nazareth, care cutreierase toate acele localități și case. Și, ca prin intervenția unei legități cosmice, se petrecea următorul lucru. Povestesc aici niște scene care s-au repetat de multe ori și pe care cercetarea clarvăzătoare ni le poate arăta adesea și adesea. În familiile la care lucrase Iisus din Nazareth, care ședeau împreună seara, după muncă, și povesteau după ce Soarele apunea, el parcă era încă prezent! Ei vorbeau despre omul iubit, care stătuse la ei, cu numele de Iisus din Nazareth. Povesteau multe despre iubirea și blândețea sa, despre sentimentele frumoase, pline de căldură, care le străbătuseră sufletele în timp ce acest om trăise sub acoperișul lor. Și apoi – era ecoul iubirii ce se revărsase – se întâmpla în multe case, după ce locuitorii ei vorbiseră ceasuri întregi despre acel oaspete, ca în odaie să intre, ca într-o viziune comună pentru toți membrii familiei, imaginea lui Iisus din Nazareth. Da, el îi vizita în spirit, sau ei își creaseră o imagine spirituală a lui.

Puteți să vă imaginați care erau sentimentele în sânul unor asemenea familii, după ce le apăruse în cadrul unei viziuni comune și ce însemna pentru ei faptul că El se întorcea acum, după Botezul în Iordan și că-i recunoșteau înfățișarea exterioară, numai că în ochii Săi era o lumină mai puternică. Ne putem gândi ce lucru extraordinar se întâmplase în asemenea familii, printre păcătoși și vameși, care din cauza karmei lor fuseseră înconjurați, chinuiți, de toate ființele demonice ale acelor vremuri, care fuseseră bolnavi și împovărați și posedați – ne putem imagina cum resimțeau acești oameni reîntoarcerea Lui!

Acum se arăta natura transformată a lui Iisus; ea se arăta mai ales la asemenea oameni ce devenise Iisus din Nazareth, prin faptul ca în El intrase Christos. În trecut, ei simțiseră numai iubirea, bunătatea și blândețea, în așa fel încât, mai pe urmă, aveau viziunea lui; acum însă din El radia ceva ca o putere magică! Dacă înainte se simțiseră doar consolați prin prezența Lui, acum ei se simțeau vindecați prin El. Și ei se duceau la vecinii lor, îi aduceau la Christos Iisus, dacă erau la fel de apăsați și chinuiți de spirite demonice. Și așa se face că, după ce-l învinsese pe Lucifer și rămăsese numai cu un ghimpe de la Ahriman, Christos Iisus a putut să facă, la oamenii aflați în stăpânirea lui Ahriman, ceea ce în Biblie e descris întotdeauna drept exorcizări și vindecări de bolnavi. Mulți dintre demonii pe care-i văzuse când căzuse ca mort pe altarul păgân, plecau acum de la oameni, când El a apărut în fața oamenilor drept Christos Iisus. Fiindcă, așa cum Lucifer și Ahriman văzuseră în El pe adversarul lor, și demonii au văzut în El pe adversarul lor. Și, în timp ce umbla astfel prin țară, din cauza felului în care se comportau demonii în sufletele oamenilor, el a trebuit să-și aducă aminte adeseori cum căzuse acolo, la vechiul altar de jertfă, unde în locul Zeilor se aflau demonii și unde el nu putuse oficia cultul. A trebuit să se gândească la Bath-Col, care-i vestise vechea rugăciune misterială despre care v-am vorbit. În special îi venea în minte, mereu-mereu, versetul din mijloc al acestei rugăciuni: "Viețuită în pâinea zilnica". – Acum vedea: Oamenii la care fusese găzduit erau nevoiți să transforme pietrele în pâine. El vedea: Printre oamenii împreună cu care trăise astfel, erau mulți care trebuie să trăiască numai din pâine. Și acel cuvânt din vechea rugăciune păgână: "viețuită în pâinea zilnică" s-a cufundat adânc în sufletul lui. El simțea întreaga întrupare a omului în lumea fizică. Simțea că, din cauza acestei necesități, în evoluția omenirii se ajunsese atât de departe încât, prin această întrupare fizică, oamenii putuseră să uite numele părinților din Ceruri, numele spiritelor care fac parte din ierarhiile superioare. Și mai simțea că acum nu mai existau deloc oameni care să poată auzi glasurile vechilor profeți și solia înțelepciunii lui Zarathustra. Acum El știa că viața trăită în pâinea zilnică e cea care i-a separat pe oameni de Ceruri, care-i cufundă pe oameni în egoism și-i duce în mod inevitabil în puterea lui Ahriman.

Pe când umbla așa prin țară, s-a constatat că cei care simțiseră cel mai profund cât de mult era transformat Iisus din Nazareth, deveneau ucenicii săi și Îl urmau. Din câte un han, el lua cu sine pe unul sau pe altul, care Îl urma apoi peste tot, fiindcă avea în cel mai înalt grad sentimentul pe care l-am descris adineaori. Așa se face că în curând se adunase o ceată de asemenea ucenici. El avea în preajma Sa, în acești ucenici, niște oameni care trăiau într-o dispoziție sufletească fundamentală cu totul nouă, într-un anumit sens, niște oameni care, prin El, deveniseră altfel decât aceia despre care fusese nevoit să-i spună mamei sale că nu mai sunt în stare să asculte vechile glasuri ale profeților. Și iată că în El s-a aprins experiența făcută pe Pământ de un Zeu: Eu nu trebuie să le spun oamenilor cum au pregătit Zeii calea ce duce din spirit spre Pământ, ci cum pot găsi oamenii calea ce duce de pe Pământ spre spirit.

Și iarăși i-a venit în minte glasul lui Bath-Col, și El a știut că cele mai străvechi formule și rugăciuni trebuie să fie reînnoite; el a știut că acum omul trebuie să caute de jos în sus calea spre lucrurile spirituale, că prin această rugăciune el poate să caute spiritul divin. Și El a luat ultimul rând al vechii rugăciuni:

"Voi, Părinți din Ceruri"

și l-a inversat, pentru că așa i se potrivește omului din epoca actuală și pentru că nu trebuie să-l raporteze la numeroasele entități spirituale ale ierarhiilor, ci la o Ființă spirituală unică:

"Tatăl Nostru din Cer."

Iar al doilea rând, pe care-l auzise ca vers penultim din misterii:

"Și a uitat Numele Voastre",

l-a transformat așa cum trebuia el să sune pentru oamenii din epoca actuală:

"Sfințească-se Numele Tău".

Și El a schimbat antepenultimul rând, care suna așa:

"Fiindcă omul s-a despărțit de Împărăția Voastră",

așa cum trebuie să simtă oamenii care sunt în situația de a merge de jos în sus, dacă vor să se apropie de Divinitate:

"Vie Împărăția Ta!"

Iar versul următor:

"În care nu domnește Voința Cerurilor"

l-a inversat, așa cum și numai cum trebuie să-l audă astăzi oamenii, pentru că vechea așezare a cuvintelor n-o mai putea auzi nici un om. El a inversat versul, din cauză că urma să aibă loc o inversare totală a direcției drumului spre lumile spirituale; El l-a inversat astfel:

"Facă-se voia Ta, precum în Cer, așa și pe Pământ."

Iar misterul pâinii, al întrupării în trupul fizic, misterul a tot ceea ce i se arătase acum pe deplin, prin ghimpele lui Ahriman, l-a transformat în așa fel încât omul să simtă că și această lume fizică provine din lumea spirituală, chiar dacă omul nu-și dă seama de aceasta în mod nemijlocit. Așa că El a transformat acest vers referitor la pâinea zilnică într-o rugă:

"Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi."

Iar cuvintele:

"Vina personală de alții purtată"

le-a inversat astfel:

"Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri."

Iar ceea ce era, în vechea rugăciune din misterii, al doilea vers:

"Martori ai egoității ce se eliberează",

l-a inversat, spunând:

"Ci ne mântuiește"

iar primul vers:

"Relele domnesc"

a fost transformat de El în:

"De ceea ce e rău. Amin."

Și astfel, prin inversarea a ceea ce Iisus auzise odinioară, drept glas schimbat al lui Bath-Col, când căzuse la altarul păgân, a devenit ceea ce creștinătatea cunoaște drept rugăciunea "Tatăl Nostru", ceea ce Christos i-a învățat apoi pe oameni, drept noua rugăciune misterială, drept noul "Tatăl Nostru". Într-un mod asemănător – și mai rămâne să adaug câteva alte lucruri – a luat naștere și vestirea predicii de pe munte și alte lucruri pe care Christos Iisus le-a dat ucenicilor Săi.

Christos Iisus a acționat într-un mod deosebit tocmai asupra ucenicilor Săi. Vă rog, dragii mei prieteni, să aveți mereu în vedere – când va relatez aceste lucruri – faptul că eu, pur și simplu, povestesc ceea ce se poate citi în Evanghelia a Cincea. Când El umbla așa prin diferitele ținuturi, influența pe care o exercita asupra celor din jur era extraordinară. Ce-i drept, El era în tovărășia ucenicilor, a apostolilor Săi, dar, pentru că era Entitatea Christică, părea că El n-ar fi fost doar în trupul Lui.

În timp ce umbla astfel cu ucenicii prin țară, uneori câte un om simțea ca și cum Christos s-ar fi aflat în el, în propriul lui suflet, ca și cum ar fi umblat alături de el. Câte unul simțea ca și cum acea entitate care aparținea de entitatea lui Christos Iisus s-ar fi aflat în propriul lui suflet, și atunci el începea să rostească acele cuvinte pe care, de fapt, le putea rosti numai Christos Iisus însuși. Și astfel, această ceată umbla prin țară și întâlnea diferiți oameni, lor li se vorbea, iar cel care vorbea nu era întotdeauna Christos Iisus însuși, ci vorbea și câte unul dintre ucenici; fiindcă El avea totul în comun cu ucenicii, chiar și Entitatea Sa.

Trebuie să mărturisesc că am fost uimit în cel mai înalt grad când mi-am dat seama, de exemplu, că acea convorbire cu saducheul, relatată în Evanghelia lui Marcu, n-a avut loc nicidecum cu Christos Iisus, în trupul lui Iisus, ci acele cuvinte au fost rostite de unul dintre ucenici; dar bineînțeles că le spunea Christos Iisus. Și era frecvent, de asemenea, fenomenul prin care, atunci când Christos Iisus își părăsea ceata – El se despărțea de ei uneori –, El se afla, totuși, printre ei. Fie că, în timp ce se afla departe, umbla împreună cu ei în mod spiritual, fie că se afla printre ei doar în corp eteric. Corpul Său eteric era împreună cu ei, corpul Său eteric umbla de asemenea cu ei prin țară, și adeseori nu se putea distinge dacă avea cu El, ca să zicem așa, și corpul Său fizic, sau dacă era numai apariția în corp eteric.

Așa au fost relațiile cu ucenicii și cu tot felul de alți oameni din popor, după ce Iisus din Nazareth a devenit Christos Iisus. El însuși viețuia, în orice caz, ceea ce am sugerat deja: Dacă, la început, Entitatea Christică era relativ independentă de trupul lui Iisus din Nazareth, ea a trebuit să devină, cu timpul, din ce în ce mai asemănătoare cu acesta.

Și cu cât viața înainta mai mult, cu atât a fost El mai mult legat de trupul lui Iisus din Nazareth și o durere cum nu se poate mai adâncă a coborât asupra Lui în ultimul an, din cauza faptului că era legat de trupul lui Iisus din Nazareth, care, pe deasupra, mai devenise și bolnav, vlăguit. Totuși, se mai întâmpla și atunci că Christos, care umbla acum deja cu o ceată mai mare de oameni, ieșea iarăși din trupul său. Aici sau acolo se vorbea, aici vorbea unul, dincolo altul din ceata apostolilor, și se putea crede că cel ce vorbește e Christos Iisus însuși sau că nu e Christos Iisus. Christos vorbea prin ei toți, cât timp au umblat cu El, într-o comuniune strânsă.

Poate fi surprinsă câte o convorbire de felul celor pe care le purtau între ei fariseii și cărturarii evrei, când își spuneau unii altora: Ca să intimidăm mulțimea, am putea să-L prindem pe unul din ceata lor și să-l ucidem; dar s-ar putea la fel de bine să fie un altul, nu el, fiindcă toți vorbesc la fel. Dar aceasta nu ne-ar folosi la nimic, fiindcă s-ar putea ca adevăratul Christos Iisus să mai existe. Trebuie să-l prindem pe cel adevărat! – Numai ucenicii, cei care se apropiaseră mai mult de El, puteau să-L distingă între ceilalți. Dar nu-i spuneau, desigur, dușmanului, care e cel adevărat.

Acum Ahriman devenise suficient de puternic în privința întrebării rămase fără răspuns, pe care Christos n-o putuse rezolva în lumea spirituală, ci numai pe Pământ. A trebuit să afle prin fapta cea mai grea ce înseamnă întrebarea despre transformarea pietrelor în pâine, ce înseamnă să transformi banii în pâine, fiindcă Ahriman s-a slujit de Iuda din Cariot.

Așa cum acționa Christos – n-ar fi existat nici un mijloc spiritual pentru a se afla care din ceata ucenicilor săi, care-L venerau, era Christos. Fiindcă acolo unde mai acționa spiritul, acolo unde mai acționa și ultimul rest de putere de convingere, nu-l puteai învinge pe Christos. Numai acolo unde se afla acela care aplica mijlocul necunoscut lui Christos și pe care El a ajuns să-l cunoască de-abia prin cea mai grea faptă, săvârșită pe Pământ, acolo unde a acționat Iuda, El a putut fi învins. Nimeni n-ar fi putut să-L recunoască, decât dacă s-a găsit cineva care să se pună în slujba lui Ahriman, care a ajuns să trădeze, într-adevăr, numai din cauza banilor! Christos Iisus era legat cu Iuda prin ceea ce se petrecuse în cadrul ispitirii, lucru care e de înțeles la Dumnezeu: Christos, care de-abia coborâse pe Pământ, nu știa că e adevărat numai în Cer că nu e nevoie de pietre ca să ai pâine. Trădarea a avut loc din cauză că Ahriman păstrase acest lucru, drept un ghimpe al său. Și pe urmă, Christos a trebuit să mai ajungă în puterea stăpânului morții, în măsura în care Ahriman e stăpânul morții. Aceasta e legătura dintre ispitire și Misterul de pe Golgota, pe de-o parte, și trădarea lui Iuda, pe de altă parte.

Ar fi mult mai multe de povestit, din această Evanghelie a Cincea, decât am povestit aici. Dar, în mod absolut sigur, în cursul evoluției omenirii, vor ieși la lumina zilei și celelalte părți ale Evangheliei a Cincea. Prin povestirile izolate scoase din ea am căutat să vă dau mai mult o reprezentare despre felul cum este această Evanghelie a Cincea. Și la sfârșitul acestei serii de confe-rințe, în fața ochiului sufletesc apare ceea ce am spus la sfârșitul primei ore, că doar imperativele epocii noastre fac să se vorbească despre Evanghelia a Cincea deja în prezent. Și aș vrea să vă leg de inimă în mod cu totul deosebit, dragii mei prieteni, rugămintea de a trata cu pietatea cuvenită ceea ce mi-a fost îngăduit să spun despre Evanghelia a Cincea.

Avem deja azi destui adversari și felul cum procedează ei este foarte bizar. Nu vreau să vorbesc despre acest punct, îl cunoașteți, poate, din "Foaia informativă" [Nota 25]. Cunoașteți, desigur, și faptul bizar [Nota 26] că există de mai mult timp oameni care afirmă că învățătura dată de mine este infectată cu tot felul de creștinisme înguste, meschine, ba chiar de iezuitism. În special anumiți adepți ai așa-numitei teosofii de la Adyar vestesc acest iezuitism în modul cel mai nefast și vorbesc tot felul de prostii pline de ură, fără pic de conștiință. Dar, cu această ocazie, mai iese la iveală și faptul că, dintr-un anumit loc, de unde s-a tunat și fulgerat împotriva a tot ceea ce e meschin, greșit și reprobabil, învățătura noastră a fost falsificată până în temelii [Nota 27]. Un om care a venit din America a făcut cunoștință cu învățătura noastră, timp de multe săptămâni și luni, a așternut totul pe hârtie și a dus-o apoi în America, sub o formă diluată, și a publicat acolo o teosofie rosicruciană, pe care a preluat-o de la noi. El spune, ce-i drept, că a învățat câte ceva de la noi, aici, dar că pe urmă a fost chemat la marii maeștri și că de la ei a învățat mai mult. Dar despre aspectele mai profunde, pe care le-a aflat din ciclurile nepublicate în acea vreme, n-a spus că le-a învățat de la noi. Dacă așa ceva s-a întâmplat în America – am putea rămâne, ca Hilel, în duhul blândeții; și n-am avea voie să renunțăm la el nici dacă toată povestea își are ecourile ei în Europa. În locul unde s-a tunat și fulgerat cel mai mult împotriva noastră a fost făcută o traducere a ceea ce a fost furnizat Americii în legătură cu noi, iar în prefața acestei traduceri se poate citi: E drept că și în Europa a apărut o concepție rosicruciană despre lume, dar sub o formă meschină, iezuită. De-abia în aerul pur al Californiei a putut ea să prospere cu adevărat. – Ei, fac aici puncte – puncte ...! Aceasta e metoda adversarilor noștri. Noi nu putem privi aceste lucruri doar cu blândețe, ci chiar cu milă, totuși, nu avem voie să închidem ochii în fața lor. Când se întâmplă asemenea lucruri, ar trebui să fie prudente și persoanele care, ani de zile, au avut mereu o indulgență bizară față de cei care acționează într-un mod atât de lipsit de conștiință. Poate că, odată și odată, li se vor deschide tuturor ochii. N-aș vorbi despre aceste lucruri dacă n-ar fi necesar, tocmai în serviciul adevărului. Toate acestea trebuie să fie văzute, totuși, în mod absolut clar.

Chiar dacă, pe de-o parte, sunt răspândite de unii asemenea lucruri, aceasta nu ne ferește ca, pe de altă parte, cei cărora aceste lucruri le sunt neplăcute într-un mod ceva mai cinstit – căci exista asemenea oameni – să lupte împotriva adevărurilor spirituale. Nu vreau să vă indispun cu toate prostiile care se scriu de una sau de alta dintre aceste două partide. Fiindcă această întreagă literatura ciudată [Nota 28], care apare astăzi în Germania, semnată de Freimark, Schalk, Maack etc., n-ar trebui luată deloc în seamă, fiindcă mediocritatea ei e, totuși, prea evidentă. Dar există unii care nu suportă tocmai ceea ce e de felul acestei Evanghelii a Cincea. Și poate că nici o ură n-a fost mai onestă decât aceea care a ieșit la iveală în criticile apărute imediat după ce a ajuns la urechile publicului larg ceva despre misterul celor doi băieți Iisus, care ține și el de Evanghelia a Cincea [Nota 29]. Antroposofii adevărați vor avea atitudinea justă față de această Evanghelie a Cincea, care a fost dată cu bună-credință. Luați-o cu voi, povestiți despre ea în ramurile secțiilor voastre, dar spuneți-le oamenilor cum trebuie tratată! Faceți în așa fel încât să nu fie aruncată, fără nici o pietate, între cei care, probabil, își vor bate joc de ea.

Cu asemenea lucruri, care provin din cercetarea clarvăzătoare, necesară epocii noastre, ne opunem întregii noastre epoci și, mai ales, culturii dătătoare de ton din epoca noastră. Noi am căutat să facem ca aceste lucruri să ajungă și în inimile noastre. Cei care am fost împreună când s-a pus piatra fundamentală pentru clădirea noastră, știu cum am încercat să aducem în fața sufletelor noastre marea necesitate de a se vesti unele învățături spirituale, respectându-se cu fidelitate adevărul. Am încercat să aducem în fața sufletelor noastre marea depărtare la care se află cultura epocii noastre de o asemenea căutare a adevărului. Se poate spune că epoca noastră e străbătută de țipătul dorului după spirit, dar că oamenii sunt prea trufași ori prea limitați, pentru a voi să știe ceva despre adevăratul spirit. Trebuie educat mai întâi în oameni, până la gradul potrivit, acel respect față de adevăr care e necesar pentru a auzi solia spiritului. Căci în cultura spirituală a epocii prezente nu există acest respect față de adevăr, în măsura necesară și, ceea ce e și mai rău, nimeni nu-și dă seama că el nu există. Transmiteți ceea ce a fost dat aici, prin Evanghelia a Cincea, în așa fel încât să fie tratat în cadrul ramurilor cu pietate. Nu cerem aceasta din egoism, ci dintr-un cu totul alt motiv, din cauză că spiritul adevărului trebuie să trăiască în noi și spiritul trebuie să stea în adevăr în fața noastră.

Oamenii vorbesc azi despre spirit, dar ei nu bănuiesc nimic despre spirit, chiar dacă vorbesc despre el. Există un om – și de ce să nu-i spunem pe nume –, care și-a cucerit un mare prestigiu, tocmai pentru că vorbește mereu și mereu despre spirit, *Rudolf Eucken* [Nota 30]. El vorbește mereu despre spirit, dar dacă-i iei la rând toate cărțile și le citești – ia încercați s-o faceți o dată –, vezi că acolo se spune mereu: Spiritul există, trebuie să fim împreună cu el, trebuie să-l simțim – ș.a.m.d. Toate aceste cărți constau din infinite fraze în care citim mereu: Spirit, spirit, spirit! Așa se vorbește azi despre spirit, din cauză că oamenii sunt prea comozi sau prea trufași ca să meargă până la izvoarele spi-ritului însuși. Și asemenea oameni se bucură astăzi de un mare prestigiu. Totuși, va fi greu să răzbatem astăzi, cu ceea ce e atât de direct scos din spirit, cum e cazul cu descrierile Evangheliei a Cincea. Pentru aceasta se cere seriozitate și un simț lăuntric al adevărului. Una dintre scrierile cele mai recente ale lui Eucken se numește: "Mai putem fi creștini?" Și citim pe una din paginile ei, care nu sunt altceva decât bucăți izolate, compunându-se din tot soiul de afirmații despre suflet și spirit, și spirit și suflet, care se înșiră una lângă alta, ca teniile, și tot așa, volume peste volume, fiindcă în felul acesta îți poți cuceri un prestigiu imens, glorie și renume, dacă le declari oamenilor că știi ceva despre spirit, fiindcă astăzi oamenii nu-și dau seama, citind, câte neadevăruri lăuntrice se nasc astfel și ai crede că, în sfârșit, oamenii ar trebui să învețe să citească – și iată că pe una din pagini citim următoarea frază: Azi omenirea a depășit faza în care poate să creadă în demoni; nu te mai poți aștepta de la oameni să creadă în demoni! – Dar în alt loc, din aceeași carte, citim fraza bizară: "Atingerea dintre divin și uman produce forțe demonice." Totuși, aici omul nostru vorbește serios despre demoni, același om care, după cum am spus mai înainte, pe o altă pagină a cărții sale, vorbește așa cum v-am arătat. Nu e acesta cel mai mare neadevăr lăuntric? Ar trebui, totuși, să vină, în sfârșit, vremea în care vor fi respinse asemenea teorii despre spirit, pline de neadevărul cel mai lăuntric. Dar eu nu văd deloc faptul că majoritatea contemporanilor noștri ar observa acest neadevăr lăuntric.

Așadar, până în ziua de azi, când slujim adevărului despre spirit, noi ne situăm în opoziție față de epoca noastră. Și e necesar să ne aducem aminte de așa ceva, pentru a vedea în mod clar ce avem de făcut în inimile noastre, dacă vrem să fim și noi purtători ai soliei despre spirit, purtători ai noii vieți din spirit, de care omenirea are nevoie. Cum putem spera, dacă încercăm, prin învățătura despre spirit, să conducem sufletul uman spre Entitatea Christică, să găsim multă înțelegere, în raport cu cultura epocii, care astăzi se mulțumește cu adevăruri de felul celor povestite de filosofi și teologi: că a existat un creștinism înainte de Christos! Fiindcă ei aduc dovezi în sprijinul ideii că atât cultul, cât și diferite relatări tipice, se întâlnesc în același fel mai înainte, în Orient! Și atunci, teologii cei inteligenți le explică [Nota 31] și le povestesc tuturor celor care vor să-i asculte că religia creștină nu e altceva decât continuarea a ceea ce a existat deja înainte. Această literatură se bucură de mare prestigiu printre contemporanii noștri. Ea se bucură de un prestigiu enorm și contemporaneitatea nu-și dă seama deloc ce legătură există între toate acestea!

Dacă cineva vorbește despre Entitatea Christică, despre faptul că ea coboară, în spiritualitatea ei, și dacă acea persoană găsește că Entitatea Christică e venerată, în epocile mai târzii, la fel cum erau venerați în trecut Zeii păgâni și dacă aceste afirmații sunt folosite apoi pentru a se nega cu totul Entitatea Christică, așa cum se și întâmplă deja în zilele noastre, atunci aceasta e o logică pe care ar folosi-o un om, dacă i s-ar întâmpla următorul lucru: Un om oarecare intră într-un han și el își lasă acolo hainele. Despre haine se știe că-i aparțin acelui om. După aceea, vine un alt om, Schiller sau Goethe, de exemplu, și, silit de o împrejurare sau alta, se îmbracă cu hainele lăsate acolo și iese îmbrăcat cu hainele celuilalt. Și acum, un om umblă prin lume, îl vede pe Goethe îmbrăcat în hainele celuilalt și zice: Ei, ce se vorbește aici? Ce om deosebit să fie acesta? Am examinat hainele în mod absolut precis, ele îi aparțin omului cutare sau cutare, și acela nu e deloc un om ieșit din comun. – Din cauză că Entitatea lui Christos a folosit, ca să zicem așa, hainele vechilor culte, oamenii cei inteligenți vin și nu-și dau seama deloc că Entitatea lui Christos le-a îmbrăcat doar ca pe niște haine și că ceea ce se află în haina vechilor culte este Entitatea lui Christos.

Luați acum biblioteci întregi, luați colecții întregi de tratate științifice moniste din epoca actuală: Sunt dovezi despre haina Entității lui Christos, care chiar sunt adevărate! Astăzi e la mare preț cel care își vâră nasul peste tot în problemele revoluției culturale și știința acestora e luată drept înțelepciune profundă. Trebuie să pictăm în fața sufletelor noastre această imagine, dacă vrem să ne însușim nu doar pe cale intelectuală, ci și cu sentimentul, ceea ce se urmărește prin Evanghelia a Cincea. Fiindcă prin ea se urmărește ca noi să ne simțim situați în mod just în epoca noastră, cu adevărul nostru, pentru a înțelege cât e de imposibil să aducem la înțelegerea vechii epoci ceea ce trebuie să vină iarăși, ca solie nouă. De aceea ne este îngăduit să rostim un cuvânt din Evanghelie, acum, când ne luăm iarăși rămas bun unii de la alții: Cu modul de a gândi care domnește astăzi în omenire, nu se poate merge mai departe. – De aceea, modul nostru de a gândi trebuie îndreptat spre altceva! Iar naturile înclinate spre compromisuri, care nu vor să-și facă o imagine clară despre ceea ce este și ceea ce trebuie să vină, nu vor putea sluji în mod just pe tărâmul a ceea ce trebuie să fie o învățătură spirituală și o slujire spirituală a omenirii!

Am fost dator să vă dau Evanghelia a Cincea, care mi-e sfântă. Și mă despart de inimile și sufletele dvs. cu dorința ca legătura care ne-a unit de-a lungul altor diferite activități să fi fost consolidată prin cercetarea spirituală întreprinsă asupra Evangheliei a Cincea, care mi-e deosebit de prețioasă. Și poate că acest lucru va putea trezi în inimile și sufletele dvs. un sentiment cald: Chiar dacă din punct de vedere fizic, spațial și temporal, suntem despărțiți, vrem să rămânem împreună, să simțim împreună ce avem de ela-borat în sufletele noastre și ce se cere de la noi prin îndatorirea pe care spiritul o impune în epoca noastră sufletelor umane!

Să sperăm că lucrurile spre care năzuim vor înainta în mod just, prin munca fiecărui suflet. Cred că prin această urare v-am dat cel mai bun salut de bun rămas pe care aș dori să-l transmit în încheierea acestui ciclu de conferințe.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

II. Ciclu de conferințe ținute la Berlin

EVANGHELIA A CINCEA

CONFERINŢA I

Berlin, 21 octombrie 1913

După un timp mai îndelungat, ne-am reîntâlnit în acest grup de lucru al nostru și ne propunem să începem ceea ce poate fi considerat un fel de continuare a muncii noastre spiritual-științifice în această iarnă, în același sens în care am desfășurat-o de mai mulți ani. În ceea ce privește munca din Berlin, s-a făcut o pauză mai lungă; dar această pauză n-a fost plină, de astă dată, doar cu reprezentările obișnuite și cu ciclul de conferințe prezentat la München [Nota 32], ci și cu punerea pietrei fundamentale pentru clădirea noastră de la Dornach [Nota 33] și cu diverse alte activități, legate de începuturile clădirii noastre. Așa că în această seară, în care ne adunăm iarăși pentru prima dată, după o perioadă de timp mai lungă [Nota 34], în această încăpere, îmi voi îngădui să vă îndrept privirile, în primul și-n primul rând, spre ceea ce se exprimă pentru noi în această clădire din Dornach. Sperăm că prin această clădire, prin ceea ce vrea să fie modul nostru antroposofic de a percepe lumea, se va putea forma și un simbol exterior pentru legătura dintre toate acele inimi și suflete care se simt lăuntric unite cu năzuința spiritual-științifică, sub forma în care o cultivăm în cadrul acestui curent al concepției antroposofice despre lume.

În fond – acest lucru reiese din diferitele observații făcute în anii trecuți și la Berlin –, totul, în viața spirituală a epocii prezente, arată că omenirea din zilele noastre însetează după ceea ce urmează să-i fie oferit printr-o concepție spirituală despre lume. Duc dorul unei asemenea concepții despre lume nu numai acele suflete care exprimă în mod pozitiv nevoia de a avea o asemenea concepție despre lume, ci și numeroși oameni care nu știu nimic despre o asemenea concepție. Ba chiar și unii dintre aceia care nu vor să știe nimic despre ea, care, poate, astăzi i se mai opun încă plini de dușmănie, năzuiesc în mod inconștient – din nevoile inimii lor, aș zice, care încă nu se exprimă deloc sub formă de noțiuni și idei conștiente, care se manifestă poate chiar sub formă de noțiuni și idei adverse –, și asemenea oameni duc dorul, fără s-o știe ei înșiși, după ceea ce urmează să fie dat tocmai prin concepția noastră despre lume.

Așa că a fost cu adevărat un sentiment cu totul deosebit acela care trăia în noi în momentul în care, cu puținii noștri prieteni antroposofi, care – din cauză că împrejurările cereau ca totul să se facă repede – se aflau prin preajmă și au putut fi prezenți, am pus piatra fundamentală pentru această clădire din Dornach. A fost un sentiment înălțător, să simți că prin aceasta te afli în punctul de început al clădirii care, ca să zicem așa, urmează să fie, deocamdată, simbolul exterior al eforturilor noastre comune.

În momentul când ne aflam acolo sus, pe colină, unde urmează să fie construită clădirea noastră – și aceasta se întâmpla cu prilejul ceremoniei de deschidere –, pe colina de unde poți privi până departe, spre munții și câmpiile întinse ale țării și îți poți trimite privirile spre depărtări mult mai întinse, în acele momente nu puteai să nu te gândești la faptul că, pe o suprafață mai mare a lumii din jur, oamenii strigă după adevăruri spirituale, după soliile unei concepții spirituale despre lume, care pot să fie oferite în cadrul curentului nostru spiritual. Și nu puteai să nu te gândești că și mai mult decât ceea ce era rostit sau simțit acolo, multe alte aspecte simptomatice vestesc în epoca noastră prezentă faptul că e o necesitate spirituală ca o asemenea concepție spirituală despre lume să se înrădăcineze într-un mod cu adevărat rodnic în viața sufletească a omenirii. Acesta a fost, deci, principalul sentiment care ne însufleţea în momentul în care am pus în pământ piatra pe care urmează să se înalțe clădirea noastră. Această clădire are să exprime și în formele ei ceea ce noi voim să realizăm; așa că cei ce vor privi cândva clădirea din exterior sau din interior, când ea va fi terminată, vor putea simți formele ei ca pe un fel de semne scrise în care se exprimă ceea ce noi vrem să fie înfăptuit în lume.

Dacă trebuie să reflectăm la o asemenea întemeiere și să o simțim în propriile noastre inimi, nu e greu să ne gândim că nu numai în fiecare viață umană individuală, ci în întreaga evoluție umană de pe Pământ acționează karma. În viața umană individuală acționează, ca să zicem așa, karma cea mică; în evoluția Pământului și a omenirii luată ca întreg acționează karma cea mare. Și acesta e gândul măreț, înălțător, pe care ne e îngăduit să-l avem: Prin faptul că tocmai pe solul spiritual se întâmplă așa ceva, noi suntem, într-un anumit sens – și cu noi, toți cei ce năzuiesc spre antroposofie și iau parte la munca noastră – noi suntem, deci, instrumentul, chiar dacă foarte mic, instrumentul spiritual care acționează prin karma lumii și își creează faptele. A te simți unit cu spiritul karmei lumii, acesta e marele sentiment important în care trebuie să conflueze tot ceea ce noi putem realiza aici sub formă de expuneri antroposofice. Acest sentiment e ceea ce-i poate da sufletului liniște, atunci când el are nevoie de liniște, ceea ce-i poate da sufletului armonie, ceea ce-i poate da însă și forță, putere de a acționa, perseverență și energie, atunci când el are nevoie de forță, putere de a acționa, de perseverență și energie.

Când noțiunile spirituale despre lume se vor revărsă așa cum sunt ele cu adevărat în sufletele noastre, ele vor deveni în noi, totodată, o viață ce pulsează în interior, o viață care se transformă în forță, pe care o putem percepe și simți, care e activă în noi, atât când e vorba de realitățile supreme spre care ne putem avânta gândurile, cât și în aspectele cele mai mărunte ale vieții de toate zilele, pe care ni le impune munca noastră; ele devin ceva la care putem recurge ori de câte ori avem nevoie de o impulsionare a forței noastre, spre care putem să ne îndreptăm privirile ori de câte ori avem nevoie, în viață, de consolare. Și din această simplă îndreptare a privirii sufletești spre adevărata spiritualitate, spre viața spirituală autentică, omenirii îi va răsări, de asemenea, o moralitate autentică, o forță morală autentică.

Fiindcă în epoca actuală noi ne situăm într-un cu totul alt mod în karma lumii, decât era cazul cu omenirea din vremea în care a avut loc acel eveniment pe care l-am numit adeseori momentul central sau centrul de greutate al evoluției omenești de pe Pământ: Misterul de pe Golgota. Și, după cum în alte locuri am atras atenția, în ultimii ani – tocmai în legătură cu momentul în care ne situăm acum, cu propria noastră evoluție spiritual-științifică – asupra unor raporturi cu totul deosebite, în ceea ce privește Misterul de pe Golgota, tocmai astăzi, când

ne reîntâlnim în această sală, după o despărțire mai lungă, aș vrea să-l aduc și acum în fața inimilor dvs., în fața sufletelor dvs.

Misterul de pe Golgota, integrarea Impulsului Christic, a venit în lume. În ce moment a venit el în lume? Știm azi, prin adâncire spirituală, ce anume s-a revărsat atunci într-un trup uman, spre a deveni un bun al evoluției pământești, al evoluției omului de pe Pământ. Studiile pregătitoare pe care le-am făcut ne-au pus în situația de a înțelege într-o oarecare măsură importanța Misterului de pe Golgota. Epocile viitoare – am subliniat acest lucru adeseori – o vor înțelege și mai clar. Dar cum stau lucrurile – s-ar putea întreba cineva – cu înțelegerea Misterului de pe Golgota tocmai în acea epoca în care el a avut loc? Esențialul este să înțelegem acest Mister de pe Golgota în rea-litatea lui, să înțelegem despre ce e vorba aici cu adevărat. Oare e vorba de ceea ce i-a fost predicat omenirii atunci? Dacă despre aceasta ar fi vorba, atunci ar putea pretinde că au un dram de dreptate cei care afirmă că cele mai multe dintre învățăturile lui Christos Iisus au existat deja în epocile trecute; cu toate că, după cum știm, nici această afirmație nu e întru totul adevărată. Dar nu acesta este esențialul, esențialul constă în cu totul altceva, și anume: esențialul constă în ceea ce s-a petrecut pe Golgota și ceea ce s-a întâmplat în legătură cu acest eveniment, ceea ce s-ar fi întâmplat chiar dacă nici un suflet uman, de pe întreaga suprafață a Pământului, n-ar fi înțeles. Fiindcă nu e important ca un fapt să fie înțeles imediat, ci este important ca el să aibă loc. Importanța Misterului de pe Golgota nu se bazează, în prima instanță, pe ceea ce au înțeles oamenii în legătură cu el, ci pe ceea ce s-a petrecut pentru omenire în așa fel încât curentul acestui proces și-a găsit expresia în realitățile spirituale ale lumii.

În ce moment a avut loc Misterul de pe Golgota? El a avut loc într-o perioadă cu adevărat remarcabilă. Să studiem puțin, pentru a vedea caracterul deosebit al acestei perioade, evoluția postatlanteană. Am arătat adeseori ca în epoca postatlanteană omenirea a evoluat mai întâi în cadrul epocii de cultură protohinduse. Am atras atenția asupra caracterului sublim, grandios, al vechii civilizații hinduse, am arătat că în această epocă sufletele erau cu totul altfel constituite, că erau cu mult mai intim accesibile vieții spirituale și că această receptivitate a descrescut de la o epoca la alta. Am mai arătat că în vechea epocă persană, în epoca egipto-chaldeană, participarea directa a omului la viața lumilor spirituale s-a redus. Fiindcă în vechea epocă hindusă omul preluase în corpul său eteric ceea ce lumea îi putuse transmite și el viețuise toate acestea în corpul său eteric; le-au viețuit cel puțin aceia care au parcurs, în acele vremuri vechi, în adevăratul sens al cuvântului, această epocă de cultură hindusă. Ceea ce viețuiește omul în acest fel în corpul eteric poartă în cel mai înalt grad caracterul de clarvedere. În vechea epocă persană, omul viețuia sufletescul în corpul astral; acesta era viețuit deja cu un grad de clarvedere mai redus. În epoca egipto-chaldeană, sufletescul era viețuit în sufletul senzației; și aici, iarăși, gradul de clarvedere era prezent într-o măsură și mai mică. A venit apoi cea de-a patra epocă, epoca de cultură greco-latină: în mijlocul ei a avut loc Misterul de pe Golgota. E acea epocă de cultură în care sufletul uman ajunsese deja la perceperea exclusivă pe planul fizic exterior. Începe cultura intelectului, care se referă la lucrurile exterioare. Sufletul dezvoltă forțele care se referă la lumea exterioară.

În epoca noastră, în cea de-a cincea epocă de cultură postatlanteană, viețuirea oamenilor s-a limitat până acum la observarea lumii exterioare, la trăirea impresiilor senzoriale. Dar aceasta a cincea epocă de cultură posta-tlanteană va trebui să conducă din nou spre o receptivitate noua, înnoită, față de viața spirituală, fiindcă ea trebuie să epuizeze plenar posibilitățile pe care le oferă viața în sufletul conștienței.

Dacă ne întrebăm acuma, îndreptându-ne privirile numai spre primele patru epoci de cultură ale evoluției postatlanteene, care dintre aceste epoci a fost cel mai puțin aptă să înțeleagă Misterul de pe Golgota, coborârea pe Pământ a lui Christos, care dintre aceste epoci a fost cel mai puțin aptă să urmărească acest eveniment cu o adevărată înțelegere spirituală, ne-am putea spune: Dacă – așa cum, conform karmei lumii, nu s-ar fi putut întâmpla, dar cum putem presupune o data, în mod ipotetic – Misterul de pe Golgota ar fi avut loc în epoca vechii culturi indiene, dacă Christos ar fi coborât într-un trup uman în epoca vechii culturi hinduse, atunci ar fi existat nenumărate suflete apte să înțeleagă acest eveniment; fiindcă ele mai posedau înțelegerea spirituală. Și în vechea epocă persană, ba chiar în cea egipto-chaldeană, sufletelor le-ar fi fost încă ușor să aibă o înțelegere față de Misterul de pe Golgota, dacă el ar fi putut avea loc, conform cu karma lumii, în acea perioadă. În cea de-a patra epocă postatlanteană, sufletul uman era angajat într-o evoluție în cadrul căreia o asemenea înțelegere spirituală nemijlocită era închisă, tocmai prin această stare dată de evoluția sa.

Va mai trebui să vorbim adeseori despre acest fapt ciudat, că Misterul de pe Golgota a așteptat, în era postatlanteană, să vină acea epocă de cultură în care înțelegerea spirituală pentru ceea ce avea să se întâmple dispăruse, nu mai exista. În epoca greco-latină, sufletul rațiunii sau afectiv era pe cale să ia o dezvoltare deosebită. Înainte de toate, el își îndrepta privirile cu iubire spre lumea exterioară, așa cum putem vedea studiind întreaga civilizație greacă. În fond, Misterului de pe Golgota, care nu putea fi urmărit decât cu ochiul interior, i se opunea întreaga civilizație contemporană lui, exact așa cum femeile, venind la mormântul lui Christos Iisus și căutând trupul său neînsufleț-it, au găsit mormântul deschis, și trupul nu mai era acolo, iar la întrebarea unde ar putea fi trupul învățătorului lor au fost nevoite să audă răspunsul: Cel pe care-L căutați nu mai e aici!

La fel cum ele L-au căutat pe Christos în lumea exterioară, dar spre ele a venit răspunsul: Cel pe care-L căutați nu se mai află aici! – tot astfel i s-a întâmplat, de fapt, întregii epoci, în ceea ce privește înțelegerea Misterului de pe Golgota. Oamenii celei de-a patra epoci postatlanteene au căutat ceva care nu se afla acolo unde căutau ei. Și ei au căutat chiar și atunci când această a patra epocă postatlanteană a luat sfârșit – ea a luat sfârșit o dată cu secolul al 15-lea –, ei au căutat și atunci, în același fel. Căci Cruciadele ne apar ca o transpunere într-un plan mai vast – mai vast numai din punct de vedere spațial – a ceea ce li se întâmplase femeilor la mormântul lui Christos Iisus. În perioada Cruciadelor, numeroase inimi europene sunt străbătute de acest dor: Trebuie să căutăm ceea ce ne este atât de scump, la mormântul lui Christos Iisus! – Și cete întregi de oameni s-au deplasat spre Orient, pentru a găsi pe această cale ceea ce voiau să găsească, fiindcă așa le-o cereau sentimentele lor. Și cum putem caracteriza oare ceea ce au simțit tocmai aceia care au plecat spre Orient, în cadrul Cruciadelor? A fost ca și cum întreg Orientul le-ar fi răspuns: Cel pe care-l căutați nu se mai află aici! – Oare nu se exprimă aici, într-un mod simbolic cu sens profund, faptul că pe tot parcursul celei de-a patra epoci postatlanteene omenirea a trebuit să caute pe planul exterior, fizic-senzorial, dar că, de fapt, Christos Iisus trebuie căutat pe planul spiritual, și în măsura în care El se află în lumea pământească?

Unde se afla Christos, atunci când femeile L-au căutat la mormânt? În spi-ritual, acolo unde a putut să le apară apostolilor, când ei și-au deschis inimile lor, sufletele lor, spre a-L vedea cu ajutorul unor forțe care nu erau doar de natură senzorială, pe Christos, care, pe parcursul mai multor săptămâni după Misterul de pe Golgota a umblat pe Pământ în corp eteric. Unde se afla Christos, când cruciații l-au căutat în mod exterior, pe planul fizic, în Răsărit? În felul în care El își poate face intrarea, ca realitate, în sufletele umane, Îl vedem intrând, în aceeași perioadă în care cruciații Îl căutau în Orient, Îl vedem pătrunzând în misticii Occidentului. Aici e forța christică, aici e Impulsul Christic! În timp ce cruciații merg spre Răsărit, spre a-l căuta pe Christos în felul lor, impulsul viu al lui Christos – așa cum a putut el să se aprindă în Europa, în condițiile epocii – se aprinde în sufletul unui Johannes Tauler, Meister Eckhart și al altora, care au putut să-l primească în ei potri- vit cu condițiile de atunci, el se aprinde în spiritual. Între timp, El trecuse dincoace, pătrunsese în cultura occidentală și se depărtase de locul unde se aflase inițial și unde celor care-l căutau a trebuit să li se dea răspunsul: Cel pe care-L căutați nu se mai află aici!

A cincea epocă de cultură postatlanteană e perioada dezvoltării eului, propriu-zis, ea e dedicată sufletului conștienței. Dar omul trece prin

sufletul conștienței, ca să poată deveni pe deplin conștient de eul său. Despre aceste adevăruri spiritual-științifice am vorbit adeseori. Mai vorbesc tocmai în cadrul acestei ore despre aceste adevăruri, cu un sentiment cu totul deosebit.

E lesne de înțeles că, dacă aceste concepții sunt exprimate în mod public, ele declanșează în epoca noastră o adversitate după alta. Dar important, pentru acest sentiment, la care mă refer, rămâne faptul că trebuie să ne spunem, de exemplu: Vedeți, acum a apărut necesitatea de a definitiva ediția a 2-a a cărții ***Concepții despre lume și viață în secolul al 19-lea*** [Nota 35]. La vremea sa, când a fost publicată, această carte a fost o "carte a secolului", o retrospectivă asupra secolului care se încheiase. O a doua ediție nu mai poate fi, bineînțeles, aceeași, pentru că nu are nici un sens să scrii în anul 1913 o "carte a secolului", o retrospectivă asupra secolului care s-a încheiat. Așa că această carte trebuie să fie reprelucrată din multe puncte de vedere, în ceea ce privește formularea ei exterioară. Printre altele, m-am văzut îndemnat să scriu o expunere lungă, drept introducere, menită să ofere o privire istorică de ansamblu, de la cele mai vechi perioade ale civilizației grecești și până în secolul al 19-lea, desigur. Așa că tocmai în acest timp am fost nevoit să fac să treacă prin fața ochiului meu sufletesc, și în acest mod mai mult filosofic, concepțiile despre lume, de la Thales, Pherekydes din Syros ș.a.m.d. – din punctul de vedere al filosofiei – și până în epoca noastră. Atunci ai în fața ochilor nu doar aspectele spirituale, ci ceea ce e tradiție istorică; și eu mi-am trasat de-a dreptul sarcina de a descrie numai ceea ce se referă la progresul filosofiei și să exclud toate impulsurile religioase. Tocmai cu această ocazie a ieșit la suprafață, cu o claritate ce merge până în străfunduri, adevărul acelei răs- cruci demne de toată atenția care a avut loc în zorii epocii greco-latine, când din vechea percepere imaginativă a lumii, care mai exista în epoca egipto-chaldeană, s-a dezvoltat înțelegerea bazată pe gândire a lumii și faptul că, de prin secolele al 14-lea, al 15-lea, s-a dezvoltat conștiența despre impulsul eului – nu însuși impulsul eului, acesta pătrunde deja mai devreme în omenire.

Și atunci, dacă luăm la rând diferiții filosofi, în ceea ce privește conținutul lor de adevăr, devine aproape palpabil, palpabil din punct de vedere istoric, cât de adevărate sunt aceste lucruri. De aceea, eu vorbesc azi aici despre aceste lucruri dintr-un cu totul alt punct de vedere decât se poate vorbi în cartea amintită, și cu un sentiment cu totul deosebit. Dar și privind istoria exterioară se poate vedea cum în jurul secolului al 15-lea în sufletul uman tinde să pătrundă conștiența eului, sentimentul eului.

Epoca cea nouă, care începe cam din acea perioadă, are, deci, misiunea de a face ca omul să fie obligat să aducă la suprafață energiile, forțele eului său, să devină tot mai conștient de eul său. În acest scop, e deosebit de eficientă limitarea privirilor la fenomenele senzoriale pur exterioare, o asemenea li-mitare ca cea pe care o prezintă evoluția modernă a științelor naturii. Dacă omul nu mai găsește în lumea din jurul său ceea ce îi apărea, în epoca egipto-chaldeană, sub formă de imaginații grandioase, de imagini, sau ceea ce, în epoca greco-latină, se manifesta sub forma unor mari panorame de gânduri, cum e cazul la Platon și la Aristotel și, încă, la discipolii lor –, când omul – fără a avea panorama imaginațiilor, panorama gândului, cum mai era ea percepută de Aristotel, în epoca greco-latină – e nevoit să vadă în sfera percepțiilor sale doar ceea ce oferă simțurile, atunci eul, pentru că poate presimți singura spi-ritualitate numai în el însuși, poate să se perceapă pe sine în entitatea sa și să caute forța conștienței sale de sine. Pe toți filosofii, începând din secolul al 15-lea încoace, care pot fi luați în serios, dacă-i privim în ceea ce constituie nervul principal al căutării lor, îi vedem străduindu-se să construiască o concepție despre lume din care să rezulte o imagine despre lume de așa natură, încât în ea să fie posibil și să reziste eul omului, sufletul conștient de sine.

Cea de-a patra epoca de cultura postatlanteană, cea care a dezvoltat sufletul rațiunii sau afectiv, mai poseda însă – chiar dacă înțelegerii sale îi era foarte, foarte departe sensul Misterului de pe Golgota – încă ceva, care-i putea aduce aproape Misterul de pe Golgota. Noi mai numim sufletul rațiunii și suflet afectiv, din cauză că sufletul este cu adevărat o dualitate, din cauză că în natura umană, în epoca pe care o numim a patra postatlanteană, a acționat, în egală măsură ca intelectul, și inima, sentimentul, simțirea. Datorită faptului că a acționat și simțirea, ceea ce rămânea inaccesibil intelectului putea fi simțit de către inimă, și așa a luat naștere acea înțelegere bazată pe sentiment, care poate fi numită și credință, a Misterului de pe Golgota, cu alte cuvinte, sufletul uman avea lăuntric un sentiment față de Impulsul Christic. Oamenii simțeau cum Impulsul Christic se sălășluiește în ei; se simțeau uniți cu Impulsul Christic în mod lăuntric, sufletesc, chiar dacă nu puteau înțelege importanța, esența sa. Pentru ei, Christos era prezent. Dar această prezență trebuia să dispară și mai mult în epoca civilizației eului, în care ne situăm noi acum; fiindcă eul, ca să se poată percepe pe sine total în izolarea sa, trebuie să se separe de tot ceea ce se îndreaptă în mod nemijlocit spre suflet, drept impulsuri spirituale. Vedem astfel o piesă de teatru foarte interesantă. O dată cu ivirea zorilor unei noi epoci, deja în momentele când ea doar se vestește, vedem în mod absolut clar cum vechii neînțelegeri i se alătură o nouă neînțelegere, ba chiar o neînțelegere care merge mult mai departe decât cea veche. Cel ce examinează realitățile vieții spirituale trebuie să găsească de înțeles faptul că cea de-a patra epocă de cultură postatlanteană a putut să-și însușească Impulsul Christic numai cu simțirea, fără a putea să-l înțeleagă cu adevărat din punct de vedere spiritual. Dar, prin ceea ce a putut fi asimilat, se știa că Christos este aici, că El acționează în evoluția omenirii. Se simțea că este așa.

O dată cu noua epocă, a cincea, s-a mai anunțat și cu totul altceva. Nu numai că oamenii dezvoltau acum neînțelegere față de Ființa lui Christos, ei au început să dezvolte neînțelegere și față de tot ceea ce e divin-spiritual. Și care e dovada faptului că – s-ar putea găsi multe dovezi, dar una dintre ele grăiește într-un mod deosebit de clar și lămurit –, a faptului că omenirea înaintase în ceea ce privește neînțelegerea, adică a faptului că oamenii nu mai puteau primi în mod direct nu numai Principiul Christic, ci nici Principiul divin-spiritual, în general? În secolul al 12-lea, anticipând oarecum cultura și civilizația eului, arhiepiscopul de Canterbury, Anselmus [Nota 36], a născocit așa-numita dovadă a existenței lui Dumnezeu; cu alte cuvinte, acest om se vede nevoit să "dovedească" existența divinității. Oare ce anume dovedim în acest mod? Ceea ce știm, ori ceea ce nu știm? Dacă, de exemplu, în grădina mea s-a comis un furt și eu pot să-l văd de la fereastră pe hoț, în timp ce comite furtul, nu voi simți nevoia să dovedesc că acesta e omul care a furat. Voi căuta să dovedesc acest fapt numai dacă nu știu cine e hoțul. Dacă oamenii caută să dovedească existența lui Dumnezeu, aceasta e o dovadă a faptului că ei nu-L mai cunosc, nu-L mai viețuiesc. Fiindcă ceea ce viețuim, nu dovedim, dovedim doar existența a ceea ce nu viețuim. Și apoi s-a mers cu neînțelegerea tot mai departe și mai departe, iar astăzi ne aflăm, din acest punct de vedere, într-un punct ciudat. Adeseori am arătat și aici ce infinit de multe neînțelegeri s-au adunat unele peste altele, în ultimele secole, în special în ultimul, față de înțelegerea a ceea ce e Misterul de pe Golgota, a ceea ce e Christos Iisus, până în punctul actual, când chiar din direcția teologiei [Nota 37] Christos Iisus nu numai că a fost coborât în valoarea lui, degradându-l până la nivelul unui învățător uman, chiar dacă de înalt nivel, ci el a fost negat total, în ceea ce privește existența Sa, chiar din direcția teologiei.

Dar toate acestea au legătură cu niște însușiri mult, mult mai profunde, caracteristice, ale epocii noastre, numai că felul grăbit de a fi al epocii noastre nu e dispus, de fapt, să ia seama la ceea ce caracterizează în mod deosebit epoca noastră; pentru cel ce știe să observe, realitățile vorbesc, totuși, o limbă clară, o limbă cum nu se poate mai limpede.

Să studiem un aspect; voi enumera niște amănunte, dar amănuntele sunt simptome grăitoare. Într-o revista săptămânală foarte cunoscută [Nota 38] a apărut cu puțin timp în urmă un articol cum nu se poate mai interesant, care în prezent e citat adeseori, e citat cu respect. El urmărea să atragă atenția asupra unui lucru ciudat, și anume, asupra următoarei idei: Dacă se studiază concepțiile despre lume care au apărut în ultimele secole, avem în fața noastră, într-o măsură mult prea mare, niște "noțiuni"; aceste noțiuni sunt prea lipsite de expresivitate. Tradusă în felul nostru de a vorbi, afirmația de mai sus înseamnă: Ele nu pot fi înțelese în lumea senzorială, la care vrem să ne limităm astăzi. Așa că autorul respectiv găsește – ciudat lucru! – că filosoful Spinoza [Nota 39] e greu de înțeles, așa cum încearcă el să înțeleagă dintr-o singură noțiune, din noțiunea de substanță divină, întreaga lume. Și autorul articolului face o anumită propunere de

reformare a înțelegerii filosofiei din epoca actuală, o propunere care vrea să arate în mod expresiv cum o noțiune formează sus vârful unei piramide, și cum apoi noțiunile se despart, se scindează; într-un cuvânt, el face propunerea de a "transforma în ceva expresiv" sistemul de gândire al lui Spinoza, pentru ca să nu mai fim obligați să urmărim felul cum gândurile se prezintă în sufletul lui Spinoza, ci să le putem avea în fața noastră sub o forma senzorială, ca într-un film. – Poate că, dacă asemenea "idealuri" se vor împlini, în viitorul apropiat ne vom duce la cinematograf, pentru a vedea, pentru a urmări astfel – nu filme, ci "traduceri", edificiile de gânduri și idei ale oamenilor de seamă!

Acesta e un simptom important care arată la ce a ajuns sufletul uman în epoca noastră, un simptom pe care, fără îndoială, trebuie să-l amintim, dintr-un motiv absolut precis: Pentru că oamenii n-au perceput ceea ce ar fi trebuit să perceapă, dacă un asemenea simptom ar fi fost privit în mod sănătos; că ar fi trebuit să se înalțe niște hohote de râs batjocoritor la auzul acestei prostii, al acestei nebunii, cuprinse într-o asemenea formă de filosofie! Fiindcă zelul care s-ar exprima în asemenea hohote de râs poate fi numit, desigur, o necesitate sfântă.

Acesta este *doar un* singur simptom – fiindcă el trebuie privit drept un simptom – al faptului că în epoca noastră e necesară adâncirea spirituală, dar adâncirea spirituală adevărată. Fiindcă nu e necesară doar o adâncire spirituală în general, ci acea adâncire spirituală care, dacă e cea autentică, nu se poate să nu conducă la adevăr; ea este ceea ce le trebuie sufletelor din epoca actuală. Tocmai acolo unde cultura și chiar cultura concepțiilor despre lume vrea să fie la ea acasă, e prea mult înclinată să se mulțumească cu ceea ce duce departe, departe de spiritualitatea reală. Fiindcă epoca noastră se mulțumește foarte ușor cu aparența; dar aparența conduce, pe o cale sau alta, dacă se dă drept curentul la care ne referim noi aici, la neadevăr lăuntric și la minciună. Vom ilustra această afirmație citând un alt simptom.

Auzim astăzi cum mulți laudă o concepție despre lume care a făcut multă senzație: aceea a filosofului *Eucken* [Nota 40]. Nu numai că Eucken a primit un premiu celebru, ci el e lăudat, de asemenea, drept cel care îndrăznește din nou să le vorbească oamenilor despre spirit. Laudele care i se aduc nu sunt izvorâte din faptul că Eucken vorbește foarte frumos despre spirit, ci pentru că oamenii de azi se mulțumesc extrem de ușor, când e vorba despre spirit, cu lucrurile cele mai neînsemnate, numai să li se predice despre spirit, și pentru că Eucken prezintă fără încetare, sub nenumărate forme, acea frază pe care o putem citi de atâtea ori în cărțile sale, doar că oamenii nu-și dau seama că toate sunt veșnica repetare a aceluiași lucru: Nu e suficient să înțelegi că lumea e de natură senzorială, ci omul trebuie să se perceapă pe sine lăuntric și în acest fel – lăuntric – să se asocieze cu spiritul. Avem acuma prețioasă idee: Omul trebuie să se perceapă pe sine lăuntric și să se asocieze lăuntric cu spiritul! În cărțile lui Eucken ne întâmpină mereu și mereu această propoziție, și nu doar de trei-patru ori, ci de cinci-șase ori: așadar, aceasta e o concepție despre lume "spirituală"! – Tocmai asemenea simptome sunt importante, din cauză că în cazul lor vedem ce poate fi considerat "mare" în zilele noastre de către aceia care cred că înțeleg cel mai bine lucrurile. Dar dacă am putea să ne limităm la citit! Fiindcă, dacă deschizi ultima carte a lui Eucken, "Mai putem fi creștini?", vom întâlni acolo o frază ciudată, care sună cam așa: Azi omul a depășit stadiul în care mai credea în demoni, așa cum, chiar în vremea lui Christos, se credea în demoni; astăzi e nevoie de un alt mod de a-l înfățișa pe Christos, fără a mai descrie demoni și fără a mai considera că aceștia sunt realități. – E foarte măgulitor pentru omul epocii noastre iluminate, când vede cum marele maestru Eucken îi arată că a depășit stadiul în care mai credea în demoni. Dar dacă citești mai departe, dai de o frază ciudată: "Atingerea dintre divin și uman produce forțe demonice."

Aș vrea să întreb dacă toți cei care au citit cartea lui Eucken au râs de această naivitate a autorului ei, vreau să spun, de această "înțelepciune", care reușește performanța de a spune pe una din paginile ei că omenirea a depășit stadiul credinței în demoni, iar pe o altă pagină vorbește de ceva "demonic". Admiratorii lui Eucken vor spune, bineînțeles: Aici demonicul e înțeles în sens figurat, el nu e luat chiar atât de mult în serios. – Dar tocmai aceasta e problema, că oamenii folosesc cuvinte și idei, fără a le lua în serios. Ba tocmai aici își are sălașul profundul neadevăr lăuntric! Adevărata concepție despre lume spiritual-științifică presupune că oamenii devin conștienți de faptul că trebuie să luăm în serios cuvintele și să nu vorbim despre ceva demo-nic, dacă nu avem intenția de a lua cuvântul în serios.

Altfel oamenilor li s-ar putea întâmpla tot mereu ceea ce i s-a întâmplat președintelui unei asociații a concepțiilor despre lume, în cadrul căreia eu aveam de ținut o conferință. În acea conferință eu am atras atenția asupra unei afirmații din cartea "Esența creștinismului" de *Adolf von Harnack* [Nota 41], care spune că nu este esențial să aflăm ce s-a petrecut pe Golgota, acest aspect poate să rămână în obscuritate; dar nu e voie să rămână în obscuritate faptul că din acea epocă a început să existe credința în Misterul de pe Golgota – indiferent că această credință se bazează sau nu pe ceva real. Respectivul – el era președintele unei asociații a concepțiilor despre lume și, firește, protestant – mi-a spus: Am citit cartea, dar n-am găsit în ea afirmația despre care vorbiți; Harnack n-a putut spune așa ceva, fiindcă aceasta ar fi o idee catolică. Catolicii spun, de exemplu: Nici ceea ce se află în dosul Sfântului Veșmânt de la Trier nu e important, importantă e credința în acest fapt. – Și atunci eu m-am văzut nevoit să-i scriu pe hârtie pagina unde se afla fraza respectivă. Poate că multora li se întâmpla să citească o carte, dar să nu fi citit tocmai aspectul cel mai important, care e simptomatic.

Am aruncat astfel o lumină asupra epocii noastre. Descoperim aici o necesitate, care există în mod deosebit pentru epoca noastră, venind din sânul simptomelor epocii prezente: necesitatea ca în epoca noastră să se dezvolte o conștiinciozitate cu adevărat spirituală, necesitatea ca noi să învățăm să nu rămânem indiferenți când reprezentantul unei concepții spirituale despre lume spune că omenirea a depășit faza credinței în demoni și folosește pe urmă cuvântul "demonic" într-un sens ciudat. Dacă reflectăm însă la faptul că trăim astăzi în era "culturii ziarului", nu avem voie să ne spunem, de exemplu, că nu prea avem speranță ca o asemenea cultură a conștiinciozității să se poată dezvolta; ci noi trebuie să spunem că e cu atât mai necesar să facem tot ceea ce ar putea duce la o asemenea cultură a conștiinciozității. Ea e pregătită, desigur, în mod intensiv, prin știința spirituală; dar trebuie să-ți deschizi ochii, ca să vezi simptomele epocii noastre.

Vreau să mai atrag atenția asupra unui lucru. Începând de prin anii '60 ai secolului al 19-lea, cartea lui *Ernest Renan* [Nota 42] "Viața lui Iisus" a făcut o impresie extraordinară. Amintesc acest lucru în mod deosebit, pentru a arăta cum stau lucrurile, în epoca noastră, în ceea ce privește înțelegerea Misterului de pe Golgota. Dacă citești cartea lui Ernest Renan, îți spui: Ei da, aici un om scrie, în primul rând, într-un stil minunat, un om care a cutreierat toate locurile Țării Sfinte și, de aceea, poate să creeze cel mai frumos colorit local; și, pe urmă, aici scrie un om care nu crede în divinitatea lui Christos, dar care vorbește cu o venerație infinită despre figura sublimă a lui Iisus. Dar ia să ne adâncim ceva mai exact în descrierea făcută de el. Ciudat lucru, Ernest Renan descrie progresul din viața lui Iisus în așa fel încât el arată, propriu-zis, că lui Iisus îi merge așa cum îi merge oricărui om – unuia la proporții mai mari, altuia la proporții mai mici – care are de prezentat o concepție despre lume oarecare, în fața unui număr mai mare sau mai mic de oameni. Unui asemenea om îi merge cam așa: La început, el apare cu ceea ce crede doar el singur și cu această credință pășește în fața mulțimii; apoi, oamenii năvălesc spre el; unul are o nevoie, altul o altă nevoie, unul înțelege învățătura lui așa, altul așa, unul are o slăbiciune, celălalt altă slăbiciune, și pe urmă cel care a vorbit inițial pe baza unui adevăr lăuntric ajunge să se dea bătut. Pe scurt, Renan e de părere că cei mai mulți dintre aceia care au de spus lucruri importante, arată că, de fapt, adepții săi au distrus totul. Și el e de părere că și Christos Iisus a fost dus la pierzanie de adepții săi. Să se ia exemplul minunii cu învierea lui Lazăr. Așa cum e descrisă, în ea e cuprins totuși ceva care ne obligă să spunem: Totul e ca un fel de înșelătorie, dar ea a fost de mare folos, pentru ca vestea să se răspândească; și de aceea a lăsat-o Iisus să se întâmple. Și tot astfel sunt descrise și altele. Apoi însă, după ce a fost descris felul cum, încetul cu încetul, viața lui Christos Iisus e o degringoladă, la sfârșit apare iarăși un imn care nu poate fi înălțat decât Realității supreme. – Ia să cercetăm puțin acest neadevăr lăuntric! În cartea lui Renan avem în fața noastră un amestec făcut din două lucruri: ceva extraordinar de frumos, o descriere strălucită, în unele locuri sublimă, amestecată cu un roman pentru bucătărese –, dar la sfârșit un imn copleșitor înălțat sublimei imagini a lui Iisus. Spre ce se îndreaptă acest imn? Spre Iisus? Spre cel pe care-

l înfățișează Renan însuși nu prea se poate îndrepta, dacă ai un suflet sănătos; fiindcă aceste cântări de laudă nu s-ar putea referi la acel Christos Iisus pe care-l înfățișează Renan. Prin urmare, totuși este ceva lăuntric neadevărat!

Ce am vrut să vă dau de înțeles prin aceste considerații? Aș vrea să sintetizez totul, la sfârșit, în câteva cuvinte. Am vrut să dau de înțeles că Misterul de pe Golgota a avut loc într-o epocă din evoluția omenirii în care omenirea nu era pregătită să-l înțeleagă, dar că nici în epoca noastră omenirea încă n-a ajuns în situația de a-l putea înțelege.

Și totuși, influența sa se exercită de două mii de ani! Această influență există. În ce fel există? În așa fel încât e independentă de înțelegerea pe care omenirea i-a adus-o în întâmpinare până acum. Dacă Christos ar fi putut acționa în omenire numai în măsura în care a fost "înțeles", El ar fi putut acționa într-o măsură foarte mică. Dar și acest lucru îl vom vedea în cursul expunerilor următoare: în epoca actuală noi trăim într-un moment al evoluției în care e necesar să dezvoltăm acea înțelegere, care n-a existat până acum. Fiindcă noi trăim într-o epocă în care va lua naștere o anumită necesitate de a nu-L mai căuta pe Christos acolo unde nu se afla, ci de a-L căuta acolo unde se află cu adevărat. Fiindcă El va apărea în spiritual și nu în trup, iar cei care-L vor căuta în trup, vor primi mereu-mereu răspunsul: Cel pe care-L căutați în trup, nu se află în trup! – O nouă înțelegere, care poate că va fi, în multe privințe, o primă înțelegere a Misterului de pe Golgota – de aceasta avem nevoie. Epoca neînțelegerii trebuie să facă loc epocii primei înțelegeri. Acesta e lucrul pe care am vrut să-l exprim prin considerațiile de astăzi și despre care vom vorbi în expunerile următoare.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

II

CONFERINŢA A II-A

Berlin, 4 noiembrie 1913

Printr-o studiere ocultă, făcută în mod corespunzător, e posibil să se afle, în epoca noastră, ceea ce s-ar putea numi Evanghelia a Cincea. Dacă vă îndreptați sufletele spre diferitele afirmații făcute de-a lungul anilor cu privire la Misterul de pe Golgota, veți fi întâlnit printre multele lucruri care s-au spus pentru explicarea celor patru Evanghelii, și unele aspecte care nu se află cuprinse, drept comunicări despre viața lui Christos Iisus, în Evanghelii. Din șirul faptelor enumerate din acest punct de vedere, amintesc doar relatarea despre cei doi copii Iisus. Dar mai există multe alte lucruri care pot fi găsite astăzi din izvoare pur spirituale și care sunt importante pentru epoca noastră, atât de importante încât pare de dorit ca sufletele pregătite în acest sens să le cunoască treptat. Ceea ce se povestește din aceste izvoare spirituale trebuie să rămână deocamdată, în orice caz, în sânul cercului nostru. Totuși, aceste lucruri trebuie luate ca și cum ar fi ceva menit să se reverse în sufletele epocii actuale în așa fel încât ele să primească o imagine și mai concretă despre activitatea lui Christos Iisus decât a fost posibil până acum.

Dacă vă gândiți la ceea ce am spus, drept introducere, în prima conferință, veți fi primit de acolo impresia că în epoca noastră e necesară o sesizare mult mai conștientă a figurii lui Christos Iisus decât a fost cazul în epocile anterioare. Dacă cineva ar obiecta că se păcătuiește împotriva evoluției creștine dacă se prezintă ceva nou în legătură cu viața lui Christos Iisus, nu e nevoie decât să amintim de finalul Evangheliei lui Ioan, unde stă scris textual că în Evanghelii au fost consemnate doar parțial lucrurile întâmplate și că lumea n-ar putea produce cărțile necesare, dacă ar fi să se consemneze tot ce s-a întâmplat. Din asemenea afirmații putem primi curajul și puterea că, dacă într-o anumită epocă e necesar să se prezinte lucruri noi despre viața lui Christos Iisus, să o și facem cu adevărat. Și de aici putem ști, de asemenea, că doar micimea sufletească e de vină dacă se spune ceva împotriva unor asemenea comunicări.

Aș dori să vă amintesc acum ceea ce am spus adeseori aici, în acest loc: că la începutul erei noastre s-au născut doi copii Iisus. Știm deja acest lucru și știm, de asemenea, că unul dintre cei doi copii Iisus s-a născut în așa fel încât în el era încarnat eul, entitatea spirituală a lui Zarathustra, că acest copil Iisus a trăit apoi până pe la vârsta de doisprezece ani cu această entitate spirituală a lui Zarathustra, până în acel moment pe care Evanghelia lui Luca îl descrie, când părinții l-au dus pe Iisus la Ierusalim, apoi l-au pierdut și el a fost regăsit printre cărturari, cărora el le tălmăcea învățăturile într-un mod care i-a uimit atât pe aceștia, cât și pe părinții lui, învățături pentru explicarea cărora fuseseră convocați ei înșiși. Am atras atenția asupra faptului că această scenă, așa cum e descrisă în Evanghelia lui Luca, arată, propriu-zis, că eul lui Zarathustra, care trăise aproximativ doisprezece ani într-unul din cei doi băieți Iisus, a trecut în celălalt băiat Iisus, care avea acum și el doisprezece ani și o cu totul altă natură spirituală; așa că îl avem acum pe acest băiat Iisus care provine din linia genealogică a casei lui David și care până la doisprezece ani nu avusese în el eul lui Zarathustra, dar de acum înainte îl poartă în lăuntrul lui.

E posibil acum, cu mijloacele despre care am vorbit aici adeseori și pe care le putea numi citire în Cronica Acașă, să aflăm și alte lucruri despre viața acelui băiat Iisus care de aici înainte poartă în el eul lui Zarathustra. În viața acestui Iisus putem distinge trei mari perioade de timp. Prima se întinde cam între doisprezece și optsprezece ani, a doua între optsprezece și douăzeci și patru de ani, iar a treia cam de la douăzeci și patru de ani și până în momentul Botezului în Iordan, deci, până spre vârsta de treizeci de ani.

Să luăm aminte la faptul că acel băiat Iisus care acum, la doisprezece ani, avea în lăuntrul lui eul lui Zarathustra, se prezintă în fața cărturarilor poporului israelit drept o individualitate care poseda o cunoaștere elementară a ceea ce era esența doctrinei iudaice, a ceea ce era esența vechii doctrine iudaice a Legii și că el era în stare să vorbească despre aceasta într-un mod adecvat. Așadar, în sufletul băiatului Iisus trăia această veche lume iudaică. În el trăia tot ceea ce descindea de sus, drept cunoștințe despre legătura poporului evreu cu Dumnezeul său, tot ceea ce e numit, de obicei, vestirea făcută lui Moise de către Dumnezeul poporului evreu. Dacă ne exprimăm succint, putem, deci, spune: în Iisus trăia o bogată comoară din învățătura sfântă a ceea ce exista în poporul evreu; și el trăia cu această comoară, cu acest tezaur de cunoaștere, practicând meseria tatălui său, la Nazareth, dăruit lucrurilor pe care le știa în acest fel, prelucrându-le în sufletul său.

Cercetarea Cronicii Acașe ne arată că ceea ce el știa astfel a devenit izvorul a tot felul de îndoieli și dureri sufletești, ea ne arată că el simțea în sensul cel mai profund, că el simțea tot mai temeinic și în grele lupte sufletesc-lăuntrice că odinioară, în cu totul alte vremuri din evoluția omenirii, o vestire grandioasă, o revelație grandioasă se revărsase din lumile spirituale în sufletele celor care, înzestrați cu forțe sufletești de cu totul altă natură, erau în stare, pe atunci, să primească o asemenea învățătură. Acest aspect a păsit în mod deosebit în fața sufletului lui Iisus, faptul că odinioară au existat oameni înzestrați cu forțe sufletești de o natură cu totul diferită în comparație cu cele din epoca sa, care-și puteau înălța privirile spre puterile spirituale care se re-velează și care înțelegeau ceea ce se revela într-un cu totul alt mod decât neamul de oameni de mai târziu, din care făcea parte el însuși, un neam care poseda forțe sufletești deviate în alte direcții, forțe sufletești mai puțin orientate spre lumea spirituală, pentru a prelucra ceea ce fusese condus odinioară jos, spre Pământ. Adeseori pentru el venea clipa în care-și spunea: Toate acestea au fost vestite odinioară, ele mai pot fi știute și azi; dar nu mai pot fi înțelese deplin, așa cum le înțelegeau cei ce le primeau odinioară. – Și cu cât i se re-vela lăuntric mai mult acest lucru, cu cât primea mai mult din el în sufletul său, așa cum primea acum, când sta în fața cărturarilor evrei și le explica propria lor știință despre Lege, cu atât mai mult simțea incapacitatea sufletelor din vremea sa de a se transpune în ceea ce era vechea revelație evreiască. De aceea, oamenii, sufletele din vremea sa, însușirile de caracter ale acestor suflete din vremea să îi păreau urmașii unor oameni care primiseră odinioară mari revelații, dar care astăzi nu mai erau în stare să ajungă până la această revelare. Ceea ce odinioară va fi pătruns în aceste suflete cu flacără luminoasă și cu cea mai mare căldură – așa își putea spune el adeseori –, acum pălise, părea în multe privințe pustiit, pe când în trecut sufletele simțeau aceste re-velații

în sensul cel mai profund. Așa simțea Iisus în fața multor lucruri care se iveau acum, prin inspirație, din ce în ce mai mult, în sufletul său.

Aceasta a fost viața sufletului său de la doisprezece până la optsprezece ani; el a pătruns tot mai adânc și mai adânc în doctrina iudaică și aceasta l-a putut mulțumi din ce în ce mai puțin, ba ea i-a provocat chiar tot mai multe dureri și suferințe. Sufletul ți se umple de un profund sentiment tragic, dacă încerci să vezi cât a avut de suferit Iisus din Nazareth din cauza a ceea ce devenise o învățătură străveche și sfântă la un neam de oameni care au trăit mai târziu. Și el își spunea adeseori, când se așeza undeva liniștit, visând și cugetând: Odinioară învățătura s-a revărsat spre Pământ, odinioară revelația a fost dată oamenilor; dar acum oamenii care s-o poată înțelege, nu mai există! – Prin aceasta se caracterizează în mod sumar dispoziția sufletească a lui Iisus din Nazareth. Acest lucru acționa în cugetarea sufletului său, în acele momente care-i rămâneau libere din timpul petrecut de el ca meșteșugar, ca tâmplar sau dulgher, în Nazareth.

A venit apoi vremea, între optsprezece și douăzeci și patru de ani, când el a cutreierat ținuturile apropiate și pe cele mai îndepărtate. Umblând astfel, în diferitele locuri unde își exercita meseria, el a ajuns nu numai în multe localități ale Palestinei, ci și în altele, situate în afăra Palestinei. În acești ani, în care sufletul uman, dăruit cu atâta prospețime lumii din jur, își asimilează atâtea lucruri, el a cunoscut mulți oameni și multe mentalități umane, a aflat în ce fel trăiau sufletele umane cu ceea ce le rămăsese drept învățătură străvechi-sfântă, deci, cu ceea ce ei erau în stare să înțeleagă din aceasta. Și e lesne de înțeles, de la bun început, că asupra unei inimi care timp de șase ani trecuse prin trăirile pe care vi le-am descris adineaori, toate bucuriile, suferințele și dezamăgirile lăuntrice care-i apăsau sufletul, nu puteau să nu facă o cu totul altă impresie decât asupra inimii altor oameni. Fiecare suflet era pentru el o enigmă pe care o avea de dezlegat; fiecare suflet era însă, de asemenea, ceva care-i spunea că așteaptă ceva ce trebuie să vină.

Printre diferitele ținuturi în care a ajuns se numărau și unele care țineau de păgânismul acelor vremuri. O scenă care luminează spre noi din panorama spirituală a acestor drumeții din interiorul și din afăra Palestinei, în perioada dintre optsprezece și douăzeci și patru de ani a vieții sale, face o impresie deosebit de profundă. Îl vedem sosind odată la un lăcaș de cult păgân, la un lăcaș de cult păgân de felul celor care erau ridicate pentru Zeii păgâni, sub un nume sau altul, în Asia, Africa și Europa. Era unul dintre acele sanctuare care aminteau prin ceremoniile lor de felul cum aceste ceremonii erau celebrate și în misterii, dar acolo erau celebrate înțelegându-se ce se petrece, pe când în aceste lăcașuri de cult păgâne ele se transformaseră adeseori într-un soi de ceremonial exterior. Dar acolo unde ajunsese Iisus din Nazareth se afla un lăcaș de cult care fusese părăsit de preoții săi, în care, deci, cultul nu mai era celebrat. Era într-un ținut unde oamenii trăiau în impas și mizerie, în boală și munci istovitoare; lăcașul lor de cult fusese părăsit de preoți. Dar în momentul în care Iisus din Nazareth a ajuns la acest lăcaș de cult, oamenii s-au adunat în jurul lui, oamenii chinuiți în toate felurile de boală, mizerie și nevoi, dar mai ales de gândul: Acesta e locul unde ne adunam cândva, unde preoții aduceau jertfe împreună cu noi și ne arătau efectul lucrării Zeilor; acum stăm în fața lăcașului de cult părăsit.

Celui ce privește cu ochiul spiritual îi vine aici în întâmpinare o trăsătură deosebită a sufletului lui Iisus. Deja cu prilejul altor călătorii se putuse observa că Iisus era primit pretutindeni într-un mod ieșit din comun. Dispoziția fundamentală a sufletului său răspândea ceva care avea un efect blând și binefăcător asupra oamenilor în mijlocul cărora se oprea. El călătorea dintr-un loc într-altul, lucra ici și colo, într-o tâmplărie sau alta și stătea apoi de vorbă cu ei. Fiecare cuvânt pe care-l rostea era luat într-un mod deosebit, fiindcă era rostit într-un mod cu totul deosebit; era străbătut de blândețea și bunăvoința inimii. Nu atâta ce-ul, cât mai mult cum-ul celor rostite de el turna în sufletele oamenilor ca un fel de adiere fermecată. Pretutindeni se legau relații foarte calde cu tânărul drumeț. El nu era privit ca un om oarecare; din ochii săi se vedea radiind ceva deosebit, din inima sa simțeai vorbind ceva deosebit.

Și așa s-a întâmplat și cu oamenii care, împovărați și cufundați în mizerie și nevoi, stăteau în jurul altarului lor și vedeau că venise un străin, era ca și cum în fiecare suflet ar fi trăit gândul: La noi a venit un preot, care vrea să celebreze din nou jertfa la altar! – Aceasta era dispoziția care plana în jurul lui, născută din impresia pe care o făcea sosirea lui. Era ca și cum el le-ar fi apărut păgânilor drept preot, care ar celebra din nou jertfa lor.

Și iată, cum stătea acolo în fața celor adunați în acel loc, el s-a simțit dintr-o dată răpit, transpus într-o stare sufletească deosebită – și a văzut lucruri înfiorătoare! La altar și printre oamenii care se adunau tot mai numeroși în jurul lui, el a văzut ceea ce putem numi demoni și și-a dat seama ce însemnau acești demoni. El și-a dat seama că jertfele păgâne deveniseră treptat ceva care atrăgea acolo în mod magic asemenea demoni. Și astfel, când Iisus a ajuns la altar, acolo veniseră nu numai oamenii, ci și demonii care se adunaseră la altar cu prilejul jertfelor anterioare. Fiindcă el a înțeles acest lucru: Asemenea jertfe păgâne proveneau din ceea ce, în vechile vremuri păgâne și în lăcașurile de cult bune, putea fi oferit, drept servicii de jertfă, Zeilor adevărați, în măsura în care ei puteau fi cunoscuți în vremurile păgâne, dar aceste jertfe decăzuseră treptat. Tainele se denaturaseră și, în loc ca jertfele să se înalțe sus, la Zei, ele și gândurile care trăiau în preoți atrăgeau acolo demoni, puteri luciferice și ahrimanice, pe care le vedea acum iarăși în jurul său, după ce fusese transpus într-o altă stare de conștiență. Când cei adunați în jurul lui văzură că fusese transpus în această stare de conștiență deosebită, și că, de aceea, căzuse la pământ, au luat-o la fugă. Demonii însă au rămas.

Într-un mod și mai pătrunzător decât degradarea vechii învățături evreiești, a apărut în fața sufletului lui Iisus din Nazareth decăderea misteriilor păgâne. Între doisprezece și optsprezece ani, el viețuise în lăuntrul lui faptul că ceea ce-i fusese dat cândva omenirii, în așa fel încât încălzea și lumina sufletele, nu mai putea să acționeze și dusese astfel la o anumită pustiire sufletească. Acum el a văzut că locul vechilor influențe binefăcătoare ale Zeilor fusese luat de influențe demonice de natură luciferică și ahrimanică. El a văzut decăderea păgânismului în ceea ce percepuse de jur împrejurul lui prin percepție spirituală. Imaginați-vă aceste trăiri sufletești, acest mod de a afla ce devenise influența vechilor ei misterii și ce se întâmplase cu relațiile pe care oamenii le avuseseră cu Zeii; imaginați-vă sentimentul care se naște în acest mod: Omenirea însetează după ceva nou, fiindcă ea va suferi nespus de mult, în sufletele ei, dacă nu vine nimic nou!

După ce demonii l-au privit, ca să zicem așa, pe Iisus din Nazareth, și după ce au dispărut pe urmele celor ce o luaseră la fugă, el a avut un fel de viziune, o viziune despre care vom mai vorbi, prin care spre el a răsunat, ca din înalturi spirituale, mersul evolutiv al omenirii, într-un mod deosebit. El a avut o viziune a ceea ce voi comunica într-o conferință viitoare și care e un fel de "Tatăl Nostru" cosmic. Iisus a simțit atunci ceea ce-i fusese vestit cândva omenirii în Cuvântul pur, drept Logos pur.

Când Iisus din Nazareth s-a întors acasă din această călătorie, era aproximativ perioada în care – așa ne arată cercetarea spirituală –, tatăl lui Iisus din Nazareth murise. În anii următori, cam din vremea în care el împlinise douăzeci și patru de ani și până în momentul desemnat prin denumirea de Botez în Iordan, Iisus din Nazareth a făcut cunoștință cu ceea ce putem numi doctrina eseniană și comunitatea esenienilor. Esenienii erau o comunitate de oameni care își alesese sediul într-o vale din Palestina. Sediul lor central era situat într-un loc singuratic. Dar esenienii aveau așezări pretutindeni; și în Nazareth exista un fel de așezare eseniană. Esenienii își propuseseră drept misiune să dezvolte o viață deosebită, o viață sufletească deosebită, care să fie însă în armonie cu viața exterioară, prin care sufletul se putea înălța la nivelul unui punct de vedere superior al trăirii, prin care el putea să ajungă la un fel de comuniune cu lumea spirituală. Oamenii se înălțau, în anumite grade, spre supremul lor bun pe care comunitatea eseniană voia să-l dea membrilor ei, a coreligionarilor ei: un fel de unire cu lumea superioară.

Prin aceasta, esenienii dezvoltaseră ceva care avea scopul de a duce la o cultivare a sufletului uman în așa fel încât acest suflet să redevină

apt pentru a înțelege ceea ce de-a lungul mersului natural al evoluției umane nu mai putea fi înțeles: vechea legătură cu lumea divin-spirituală. Esenienii căutau să atingă acest scop respectând niște reguli severe, care se refereau și la viața exterioară. Ei căutau să atingă acest scop retrăgându-se, ca să zicem așa, din fața a tot ceea ce i-ar fi putut face să intre în contact cu lumea exterioară. Un esenian nu avea nici un fel de proprietate personală. Esenienii veniseră din toate părțile lumii din acea vreme. Oricine voia să devină esenian trebuia să predea însă tot ce se afla în proprietatea sa comunității eseniene; singură comunitatea esenianâ avea o proprietate. Prin urmare, dacă un om poseda ceva într-un loc sau altul și voia să devină esenian, el trecea în proprietatea comunității eseniene casa și terenurile ce țineau de ea. Așa că această comunitate avea proprietăți în cele mai diferite locuri. În comunitatea esenianâ domnea, deci, un principiu ciudat, care astăzi, conform cu concepțiile noastre, ar stârni, fără îndoială, repulsie, totuși, acest principiu era necesar pentru atingerea scopului pe care și-l propuseseră esenienii. Ei cultivau viața sufletului prin faptul că se dedicau unei vieți curate, unei vieți dăruite înțelepciunii, dar și unei vieți de binefaceri săvârșite cu iubire. Așa că ei erau, de asemenea, cei care săvârșeau fapte de binefacere oriunde se duceau – și ei umblau mult prin lume, spre a-și îndeplini misiunea. O parte a învățăturii lor se referea la vindecarea bolnavilor. Ei săvârșeau pretutindeni vindecări, în felul obișnuit din epoca lor. Dar făceau și acte de binefacere materiale. Și la ei era în vigoare acel principiu care nu poate și nici nu are voie să fie imitat în cadrul ordinii noastre sociale: Un esenian putea sprijini pe orice om despre care credea că se afla în nevoie, dar nu pe membrii familiei sale.

Idealul acestor esenieni, țelul lor, era să-și desăvârșească sufletul, pentru a-l conduce din nou spre legătura cu lumea spirituală. Acest țel al esenienilor era orientat în sensul de a nu lăsa ca de sufletul unui esenian să se apropie ispitirile lui Ahriman și Lucifer. Am putea caracteriza, deci, idealul esenienilor, spunând: Esenianul căuta să țină departe de sine tot ceea ce poate fi numit ispitire luciferică și ahrimanică. El se străduia să trăiască în așa fel încât tentativele ahrimanice de a-l atrage în sfera senzorială, în lumea exterioară, în viața materială, să nu se poată apropia nicidecum de el. Dar el se străduia să ducă, de asemenea, o viață de puritate a trupului, pentru ca ispitirile și tentațiile luciferice, care se înalță din suflet, să nu poată ataca acest suflet. El căuta, deci, să ducă o viață care să-i pună pe Lucifer și pe Ahriman în imposibilitatea de a ajunge la sufletul esenianului.

Întregul mod în care se dezvolta Iisus din Nazareth a făcut ca el să-și creeze o legătură cu esenienii, care n-ar fi fost posibilă la vreun alt om și care, în anii la care mă refer acum, n-ar fi devenit deloc posibilă în cazul cuiva care n-ar fi devenit el însuși esenian.

Lui Iisus din Nazareth îi era îngăduit, atâta cât era posibil, între limitele severe ale ordinului esenian, să intre în lăcașuri, în lăcașurile cele mai sfinte și mai singuratice, lui îi era îngăduit să poarte convorbiri cu esenienii, ceea ce, de obicei, n-o puteau face decât ei între ei. Dar el a putut să se inițieze în cele mai profunde reguli ale ordinului. Și a aflat astfel cum simțea și se străduia și trăia un esenian și a învățat, mai ales, să simtă – și aici e unul din aspectele esențiale – care era posibilitatea cea mai adecvată, pentru un suflet din vremea lui, de a ajunge iarăși, prin munca de autodesăvârșire, la revelația străvechi-sfântă. El a făcut cunoștință cu toate acestea.

Într-o zi, după ce a părăsit adunarea esenienilor, el a avut o trăire importantă. Îndreptându-se spre poarta casei singuratice a esenienilor, a văzut cum de ambele părți ale porții parcă se îndepărtau în zbor două ființe, și a putut simți că erau Lucifer și Ahriman. Și această trăire s-a repetat adesea, ca un fel de viziune asemănătoare. Ordinul esenian avea foarte mulți membri. Ei își aveau așezările pretutindeni, sub forma descrisă. De aceea, ca atare, ei erau și respectați, într-un anumit mod, cu toate că aveau o cu totul altă viață socială decât ceilalți oameni ai epocii. Orașele pe care le vizitau făceau pentru ei niște porți speciale; căci esenianul nu avea voie – aceasta era una dintre regulile sale – să intre printr-o poartă la care era așezată vreo imagine. Dacă voia să intre într-un oraș și ajungea în fața unei porți la care era așezată o imagine, el era obligat să se întoarcă din drum și să intre în oraș prin alt loc, unde nu se afla nici o imagine. În întreg sistemul de autodesăvârșire esenian, acest lucru avea o anumită importanță, fiindcă nimic de natură legendară, mitică sau religioasă nu era voie să fie înfățișat sub formă de imagine. Esenianul căuta în acest fel să fugă de luciferismul impulsurilor legate de imagine. Așa că, în cursul călătoriilor sale, Iisus din Nazareth a făcut cunoștință cu porțile lipsite de imagini ale esenienilor. Și în repetate rânduri, la aceste porți lipsite de imagini ale esenienilor, i s-a arătat că Lucifer și Ahriman se așezaseră, ca niște tablouri invizibile, acolo unde tablourile vizibile erau repudiate. Toate acestea au fost niște experiențe importante în viața lui Iisus din Nazareth.

Ce a rezultat pentru el din aceste experiențe importante, avute în urma numeroaselor convorbiri pe care le-a purtat cu esenienii, care ajunseseră la o înaltă treaptă de desăvârșire? A rezultat ceva care iarăși a avut un efect ne-spus de apăsător pentru sufletul său, care i-a apăsat sufletul adânc de tot, care i-a provocat dureri și chinuri infinite. Fiindcă el a fost nevoit să-și spună, ca urmare a acestor experiențe: Da, aici există o comunitate de oameni care se izolează cu severitate; aici există niște oameni care se străduiesc să dobândească în epoca prezentă o legătură cu puterile spirituale, cu lumea divin-spi-rituală. Așadar, și în prezent mai există printre oameni ceva care căuta să regăsească aceasta legătură. Dar cu ce preț? Cu prețul ca această comunitate a esenienilor ducea o viața pe care ceilalți oameni nu puteau s-o ducă. Fiindcă dacă toți oamenii ar fi dus viața esenienilor, tocmai viața esenienilor n-ar fi fost posibilă. Și acum i se revelează o legătură care are un efect nespus de apăsător asupra sufletului său: Oare încotro fug Lucifer și Ahriman – și-a spus el – când fug de la porțile esenienilor? Ei fug acolo unde se află sufletele celorlalți oameni! Aici ajunsese, deci, omenirea, o comunitate e nevoită să se izoleze, dacă vrea să găsească legătura cu lumea divin-spirituală. Și pentru că ea se izolează, pentru că se izolează în așa fel încât își poate dezvolta întreaga ei coeziune socială numai dacă-i exclude din sânul ei pe ceilalți oameni –, din această cauză restul oamenilor sunt condamnați să se scufunde cu atât mai adânc în realitatea de care ei, comunitatea esenienilor, fugeau. Din cauză că ei, comunitatea esenienilor, urcau, ceilalți erau condamnați să cadă cu atât mai jos! Prin faptul că esenianul ducea o viață care nu-i lăsă pe Lucifer și Ahriman să se apropie de el, Ahriman și Lucifer puteau veni, cu ispitele și tentațiile lor, la ceilalți oameni.

Aceasta a fost experiența pe care Iisus din Nazareth a făcut-o cu un ordin esoteric. Ceea ce putea fi aflat prin știința evreiască a Legii, el aflase deja în sufletul său, în anii precedenți. Unde ajunseseră în vremea sa cultele păgâne, o aflase în sufletul său tot în anii precedenți, când lumea demonilor apăruse în fața sufletului său, într-un moment important. Iar acum el mai aflase și cu ce preț trebuia să caute omenirea din vremea sa apropierea de tainele divin-spirituale ale lumii. Așa că noi trăim într-o epocă – acest adevăr amar a apărut în fața sufletului său – în care cei ce caută legătura cu divin-spiritualul trebuie să facă acest lucru în cadrul unei comunități și pe socoteala celorlalți oameni. Așa că noi trăim într-o epocă în care se aude strigătul dorului după o legătură cu lumea divin-spirituală care să fie accesibilă tuturor oamenilor. Acest lucru se așezase ca o povară strivitoare asupra sufletului său.

Și cum el se așezase ca o povară grea asupra sufletului său, tocmai în sânul comunității eseniene el a avut și o convorbire spirituală cu sufletul lui Buddha. De fapt, întregul fel de a fi al comunității eseniene semăna foarte mult cu ceea ce adusese Buddha pe lume. Și Iisus s-a văzut față în față cu Buddha, și a auzit cum Buddha îi spunea: Pe calea pe care am dat-o eu omenirii, legătura cu lumea spirituală, totuși, nu poate fi accesibilă tuturor oamenilor; fiindcă eu am pus bazele unei învățături care, dacă e să fie înțeleasă și viețuită în părțile ei superioare, face necesară o izolare ca cea conți-nută în această învățătură. – Cu întreaga acuitate, cu întreaga putere, în fața lui Iisus din Nazareth stătea faptul că Buddha pusese bazele unei învățături care presupune că în afară de cei ce se declară adepții foarte intimi ai acestei învățături, mai trebuie să existe și alți oameni, care nu se pot declara adepți ai conținutului celui mai intim al acestei învățături. Cum ar fi putut umbla Buddha, împreună cu discipolii săi, cu cutia milelor și să adune milostenii, dacă n-ar fi existat și oameni care să le poată da milostenii? Și acum el îl auzea pe Buddha spunând că învățătura sa nu era una pe care fiecare om s-o poată urma, în orice situație a vieții.

Ce posibilități de evoluție existau în epoca sa – aceasta Iisus din Nazareth o aflase în cele trei perioade din viața sa care au precedat Botezul în Iordan oficiat de Ioan; el nu aflase acest lucru așa cum se învață ceva, ci așa cum trăim ceva, când intrăm în atingere nemijlocită, în atingerea cea mai apropiată cu aceste lucruri. El ajunsese în cea mai apropiată atingere cu vechea doctrină iudaică a Legii, prin faptul că ea se aprinsese în el pe cale inspirativă, și că el putuse viețui în lăuntrul său un fel de ecou al revelațiilor care fuseseră trimise lui Moise și profeților. El avusese prilejul să viețuiască astfel și faptul că unui suflet din vremea sa, cu organizarea trupească din acea epocă, nu-i mai era posibil să înțeleagă deplin aceste lucruri. Veniseră alte vremuri, diferite de cele în care oamenii putuseră primi în ei în mod deplin vechea doctrină iudaică a Legii. Și el aflase că decăderea misteriilor păgâne chemase lumea demonilor, tot prin atingerea cea mai directă, printr-o trăire în lumea suprasensibilă, prin faptul că el nu făcuse să vină acolo doar oamenii care, din cauza lăcașului de cult decăzut, se aflau în impas și mizerie, ci și demonii, care se adunaseră în jurul altarului de jertfă, în locul vechilor forțe bune ale păgânismului. Iar în timpul celor șase ani dinaintea Botezului în Iordan, el aflase că, în pofida imperativelor epocii viitoare, oamenilor le era imposibil să afle ceva din știința ocultă cea mai profundă a ordinului esenian.

Ceea ce dobândim în acest domeniu prin studierea Cronicii Acașe e cunoașterea faptului că aici un suflet a suferit prin trăire sufletească interioară ceva ce nici un alt suflet de pe Pământ n-a putut suferi vreodată. Tocmai pentru acest cuvânt, pe care l-am rostit acum, în epoca noastră nu există, după câte cred, o înțelegere deplină. De aceea aș vrea să intercalez aici ceva. În continuarea comunicărilor din Evanghelia a Cincea va trebui să arăt că în perioada dintre Botezul în Iordan și Misterul de pe Golgota aceste suferințe s-au intensificat la dimensiuni uriașe. Epoca noastră ușor ar putea replica: Dar de ce trebuie să sufere un suflet aflat pe o treaptă atât de înaltă? Fiindcă epoca noastră are niște noțiuni ciudate despre aceste lucruri. Dacă va trebui să descriu întreaga profunzime a suferinței lui Iisus și, mai târziu, a suferinței lui Christos, sunt nevoit să vă atrag atenția asupra unor neînțelegeri care iau naștere aici.

Am amintit adeseori, și în acest loc, că de curând a fost publicată o carte scrisă de Maurice Maeterlinck, "Despre moarte", care ar trebui citită, ca să puteți vedea ce absurdități e în stare să scrie un asemenea om, care a scris, de altfel, și lucruri bune în domeniul vieții spirituale. Printre alte absurdități, în cartea lui Maeterlinck se găsește și afirmația că un spirit care nu are trup nu poate suferi, pentru că numai un trup fizic poate suferi. De aici Maeterlinck trage concluzia că un om care și-a părăsit trupul, în lumea spirituală nu poate suferi. Cel ce gândește așa, va ajunge foarte ușor și la concluzia că, după ce a intrat în trupul lui Iisus din Nazareth, Entitatea Christică n-a putut suferi. Totuși, data viitoare eu voi avea de înfățișat tocmai adânca suferință a lui Christos, în trupul lui Iisus din Nazareth.

E ciudat, în orice caz, cum se face ca un om înzestrat cu o minte sănătoasă poate crede ca un corp fizic poate suferi. Doar numai sufletul din corpul fizic poate suferi, corpul fizic nu poate avea dureri și suferințe. Durerea și suferința își au sediul în partea sufletesc-spirituală a unui trup, iar durerile trupești sunt ceva cauzat de neregularitățile organismului fizic. În măsura în care organismul fizic e un organism, acestea sunt neregularități. Putem avea în el o întindere de mușchi ș.a.m.d., dar corpul fizic, organizarea fizică, nu suferă, chiar dacă materia e smulsă din locul ei și trasă în altă parte. Un corp fizic poate suferi la fel de puțin ca un sac cu paie pe care-l aruncăm de colo-colo. Dar pentru că în trup se află o ființă spiritual-sufletească, spiritual-sufletescul suferă prin faptul că ceva nu este așa cum trebuie. Așa că ceea ce suferă e spi-ritual-sufletescul și întotdeauna spiritual-sufletescul e acela care suferă. Cu cât spiritual-sufletescul e situat pe o treaptă mai înaltă, cu atât poate suferi mai mult, și cu cât e situat mai sus, cu atât mai mult poate suferi din cauza unor impresii spiritual-sufletești.

Spun aceasta ca să încercați să dezvoltați în dvs. un sentiment, o impresie vie despre suferința prin care entitatea lui Zarathustra a trecut în acești ani, viețuind faptul că vechile revelații deveniseră imposibile pentru ceea ce-i este necesar sufletului uman în vremurile mai noi. Aceasta a fost, în primă instanță, suferința infinită, care nu poate fi comparată cu nici o suferință de pe Pământ, care ne întâmpină când privim, conform Cronicii Acașe, acea parte a vieții lui Iisus din Nazareth despre care am vorbit astăzi.

La sfârșitul perioadei pe care am caracterizat-o la urmă, Iisus din Nazareth a avut o convorbire cu mama sa. Aceasta convorbire cu mama fost decisivă pentru ceea ce a făcut el acum: A pornit spre cel cu care avea deja un fel de relație, datorită legăturilor sale cu ordinul esenian, ceea ce el a făcut drept drum al său spre Ioan Botezătorul. Despre această convorbire cu mama sa, care are o importanță decisivă pentru tot ce a urmat în viața lui Iisus din Nazareth, voi vorbi data viitoare.

Priviți comunicările referitoare la Evanghelia a Cincea – acesta e lucrul pe care aș vrea să vi-l mai spun azi în încheiere – ca pe ceva care a fost dat, atâta cât e posibil, din cauză că puterile spirituale din epoca noastră cer ca, de acum înainte, un număr de suflete să aibă cunoștință despre aceste lucruri. Dar vă rog să priviți ceea ce v-a fost dat cu o anumită pietate. Fiindcă am amintit deja odată aici cât de mult s-a sălbăticit viața spirituală a Germaniei, chiar și la cei cu o gândire cinstită, în momentul în care s-a publicat ceva doar despre cei doi copii Iisus. Publicul aflat în afara mișcării noastre nu poate suporta deloc asemenea lucruri, care sunt luate din lumea spirituală, care provin direct din cercetările spirituale, el nu le poate suporta. Și atunci ne întâmpină, în mo-durile cele mai diferite, lucruri care pot fi percepute ca o patimă sălbatică și vor să respingă ceva care vine ca o solie nouă din lumea spirituală. Nu e necesar ca printr-o flecăreală imprudentă aceste lucruri să fie degradate și făcute rizibile, așa cum s-a întâmplat cu relatarea despre cei doi copii Iisus, fiindcă ele trebuie să fie sfinte pentru noi.

Nu e ușor deloc să vorbești despre aceste lucruri în epoca prezentă, tocmai având în vedere faptul că tocmai împotriva lor se ridică adversitățile cele mai serioase. Cauza este, în fond, tot ceea ce am caracterizat adeseori: comoditatea infinită a oamenilor din epoca noastră, care nu vor să se adâncească în datele mai exacte ale cercetării spirituale și, de aceea, nu vor nici să facă efortul de a vedea care sunt posibilitățile de a ajunge la aceste lucruri. În epoca noastră, în străfundurile ascunse ale sufletului uman se aude strigătul însetat după revelații din lumea spirituală, dar, pe de altă parte, latura conștientă a sufletului uman din epoca noastră va respinge cel mai pătimaș tocmai ceea ce se spune despre asemenea solii din lumea spirituală.

Gândiți-vă la cuvintele pe care le-am spus în încheierea expunerii de astăzi și luați-le ca îndreptar pentru felul cum vor să fie primite de noi lucrurile care ni se spun în legătură cu Evanghelia a Cincea.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

II

CONFERINŢA A III-A

Berlin, 18 noiembrie 1913

Când am vorbit aici pentru prima data, am încercat să povestesc câte ceva din Evanghelia a Cincea în legătură cu viața lui Iisus din Nazareth, începând cu perioada care se întinde de la vârsta de doisprezece ani a lui Iisus și până la Botezul în Iordan. Când am relatat acea experiență importantă pe care Iisus din Nazareth a avut-o la un lăcaș de cult păgân, s-a văzut că cititul în Cronica Acașă ne permite astăzi să-l vedem pe Iisus din Nazareth la acest lăcaș de cult păgân și să percepem impresia pe care i-a făcut-o altarul înconjurat de demoni. Nu vreau decât să vă amintesc pe scurt că el a căzut ca mort la pământ, că a fost răpit în alte lumi, în care a putut să perceapă care erau tainele divin-spirituale ale străvechi-sfintei învățături din misteriile păgânilor. Fiindcă în acest fel a putut să primească în lăuntrul său o idee vie despre ceea ce fusese cândva păgânismul și ceea ce devenise acesta în vremea sa.

Am amintit deja că în acele momente – deci, în acea stare de conștiență deosebită pe care a avut-o la un altar păgân, despre care am vorbit data trecută – el a auzit răsunând parcă din lumea spirituală vestirea cuvintelor care exprimau – așa cum era conținută ea în străvechi-sfânta învățătură a popoarelor păgâne – taina împletirii omului în lumea materială, fizic-materială. El a auzit, ca să zicem așa, din lumile spirituale, acel glas care era accesibil vechilor profeți păgâni. Și ceea ce a auzit el poate fi numit un fel de "Tatăl Nostru" cosmic. El exprimă taina destinului sufletesc al omului, destin care trebuie să se plăsmuiască prin faptul că omul, de la naștere și până la moarte, e întrețesut cu materia pământească. Acest "Tatăl Nostru" cosmic, a cărui formă inversată a devenit rugăciunea "Tatăl Nostru" Pământească, mi-a fost accesibil pentru prima data cu ocazia festivității depunerii pietrei fundamentale de la Dornach. Acum îi voi da citire din nou, fiindcă în aceste cuvinte e cuprinsă cu adevărat învățătura primordială a omenirii păgâne. Încerc s-o redau, atâta cât e posibil, în limba germană:

Amen	Amin
Es walten die Übel	Domnesc relele
Zeugen sich lösender Ichheit	Martori ai egoității ce se eliberează
Von andern erschuldete Selbstheitschuld	Vină a sinei de alții purtată
Erlebet im täglichen Brote	Viețuită în pâinea zilnică
In dem nicht waltet der Himmel Wille	În care nu domnește Voința Cerurilor
Da der Mensch sich schied von Eurem Reich	Fiindcă omul s-a despărțit de Împărăția Voastră
Und vergaß Euren Namen	Și a uitat Numele Voastre
Ihr Väter in den Himmeln	Voi, Părinți din Ceruri.

Acesta a fost misterul omului Pământesc, în sensul învățăturii stravechi-sfinte, pe care Iisus din Nazareth l-a auzit atunci, cutreierând ținuturile păgânilor. Cuvintele de mai sus exprimă, într-adevăr, adânci mistere ale evoluției omenirii. Așadar, această remarcabilă facultate de a auzi a pătruns atunci în sufletul lui Iisus, în vremea când urma să împlinească douăzeci și patru de ani, și de atunci înainte el a știut ceva ce odinioară, în vremurile străvechi ale evoluției omenirii, a răsunat în jos, din lumea spirituală, ceva ce-i părea atât de mare și grandios, încât el și-a spus, mai ales după ce a avut, la vechiul lăcaș de cult păgân, impresia descrisă în conferința anterioară: Acum pe Pământ nu mai există oameni care să înțeleagă toate acestea.

Așa a făcut cunoștință Iisus cu păgânismul. Am văzut că în cele trei perioade succesive din tinerețea sa, el a cunoscut adâncurile cele mai adânci ale iudaismului, adâncurile cele mai adânci ale păgânismului și, de asemenea, adâncurile cele mai adânci ale esenianismului. Am văzut că, pas cu pas, cunoașterea acestor lucruri a constituit pentru el izvorul unei suferințe neînchipuite. Fiindcă despre toate cele trei aspecte cunoscute de el a fost nevoit să-și spună: Acestea ar putea exista, dacă în omenire ar exista acum condițiile pentru a fi primite; dar acum aceste condiții nu pot fi create.

Acesta a fost rezultatul vieții lui Iisus. Așadar, Evanghelia a Cincea ne arată că Iisus a putut să-și spună, înainte de a-l fi primit în lăuntrul său pe Christos: Omenirea a evoluat, dar a evoluat în așa fel încât oamenii și-au dezvoltat niște facultăți care au întunecat celelalte facultăți din vremurile ori-ginare, astfel că astăzi oamenii nu mai sunt în stare să primească soliile lumii spirituale, așa cum au fost ele date, în vremurile originare, evreilor și păgânilor. – Dar, datorită legăturilor sale cu esenienii, el a fost nevoit să-și spună, de asemenea, că, dat fiind felul în care esenienii ajung la o reunire cu lumea spirituală, o asemenea reunire nu poate fi accesibilă decât unui mic grup de oameni, dar nu întregii omeniri. Așadar, și această cale i s-a dovedit a fi imposibilă. Biată, biată omenire – acesta era sentimentul care-i trecea prin suflet –, dacă spre tine ar răsuna glasurile vechilor profeți păgâni, tu nu le-ai mai putea înțelege. Dacă spre tine ar răsuna glasurile vechilor profeți iudei, tu nu le-ai mai înțelege. Dar tu, ca omenire întreagă, nu poți năzui nicidecum spre ceea ce năzuiesc esenienii; spre acest lucru poate năzui numai un mic grup, care-și caută desăvârșirea pe socoteala restului omenirii.

Ceea ce vă povestesc eu aici în câteva cuvinte, în el era viață, realitate sufletească dureroasă. Era, în lăuntrul lui, un sentiment de infinită compasiune față de întreaga omenire, acea compasiune pe care trebuia s-o simtă, ca să se maturizeze într-atâta încât să poată primi în el Entitatea Christică.

Dar, înainte de aceasta, Iisus din Nazareth a mai avut încă o convorbire importantă, o convorbire cu acea personalitate pe care o cunoaștem drept mamă a sa adoptivă sau vitregă. Știm că mama lui Iisus nathanic, cel care la doisprezece ani a primit în el individualitatea lui Zarathustra, deci, adevărata mamă după trup a lui Iisus nathanic, murise foarte curând după ce acest băiat Iisus îl primise în el pe

Zarathustra, care fusese încarnat în celălalt băiat Iisus, astfel că sufletul ei se afla deja de mult timp în lumea spirituală. Știm, de asemenea, din conferințele prezentate în anii trecuți, că tatăl celuilalt Iisus, al băiatului Iisus solomonic, murise, și că familiile celor doi băieți Iisus deveniseră o singură familie, locuind în Nazareth, în sânul căreia Iisus trăia împreună cu frații, cu surorile și cu mama copilului în care se acționase eul lui Zarathustra. Știm că tatăl lui Iisus din Nazareth, pe când acesta din urmă, în vârstă de vreo douăzeci și patru de ani, se întorsese dintr-o călătorie mai mare, murise și el, și că acum Iisus din Nazareth trăia singur cu mama sa, cu mama adoptivă sau vitregă. În general, trebuie să spunem că mama adoptivă sau vitregă își dezvoltase numai treptat o înțelegere a inimii, dar o profundă înțelegere a inimii, o dată cu trecerea anilor, pentru toate trăirile adânci prin care trecea Iisus din Nazareth. S-ar putea spune că, de-a lungul anilor, aceste două suflete, sufletul lui Iisus din Nazareth și cel al mamei adoptive sau vitrege, se contopiseră.

În prima perioadă după ce împlinise doisprezece ani, el fusese singur cu trăirile sale și în casă părinților săi. Ceilalți frați ai săi îi priveau, de fapt, sufletul, care trebuia să se lupte cu trăirile sale profunde, dureroase, îl priveau doar ca pe un suflet care se îndrepta spre un fel de nebunie. Mama însă găsea posibilitatea de a avea tot mai multă înțelegere pentru acest suflet. Așa se face că la douăzeci și nouă sau la treizeci de ani, Iisus din Nazareth a putut avea cu această mamă o convorbire importantă, o convorbire care a avut efectul cel mai profund, așa cum vom vedea imediat.

De fapt, această convorbire a conținut, ca într-un fel de retrospectivă, toate trăirile pe care Iisus din Nazareth le avusese începând cu cel de-al doisprezecelea an al vieții sale. Cronica Acașă ne arată în ce fel s-a desfășurat această convorbire.

La început, Iisus din Nazareth a vorbit despre acele trăiri pe care le avusese între doisprezece și șaisprezece sau optsprezece ani, cum trăise el în lăuntrul său în acea perioadă, treptat, ceea ce fusese odinioară străvechea învățătură evreiască, străvechea învățătură a profeților evrei. În preajma sa nu se afla nici un om cu ajutorul căruia să fi putut trăi aceste lucruri, după cum el n-a putut viețui, cu ajutorul vreunui om din preajma sa, acele cuvinte pe care le rostise, spre marea uimire a cărturarilor, în mijlocul lor, cu ocazia cunoscută. Dar în sufletul său se înălțau mereu inspirații, despre care știa: acestea vin din lumea spirituală. Învățătura evreiască urca în el, în așa fel încât el se știa posesorul acestei vechi învățături evreiești, pentru care, însă, în epoca sa nu mai erau urechi de auzit. El era singur cu această învățătură. Și durerea sa cea mai profundă consta în faptul că era singur cu ea.

E adevărat că mama avea câte ceva de răspuns, când el spunea: Chiar dacă astăzi ar mai răsuna glasurile vechilor profeți evrei, n-ar mai exista oameni care să le înțeleagă. Mama răspundea că, de pildă, existase *Hilel* [Nota 43], un mare învățător al Legii, iar Iisus din Nazareth știa cine fusese Hilel și ce reprezenta el pentru poporul evreu. Nu e necesar să vă povestesc ce importanță a avut acest Hilel. În scrierile ebraice găsiți destule cuvinte de laudă la adresa lui. Hilel a fost un om care voia să facă să renască cele mai frumoase virtuți și învățături ale vechii religii evreiești, dar el mai era și o personalitate care, prin propriul fel de a fi și de a acționa, a dus la un fel de reeditare a vechii vieți evreiești. Dar acest lucru nu s-a întâmplat pentru că Hilel era un învățat, ci datorită faptului că prin ceea ce făcea, dar mai ales prin simțirea, voința și intențiile sale, ca și prin felul de a-i trata pe oameni, exprima modul în care o înțelepciune adevărata, de orice fel, actionează în sufletul uman, transformându-l. Virtutea care era deosebit de lăudată la poporul evreu, dar care nu mai era înțeleasă aproape deloc în acea vreme: răbdarea în relațiile cu semenii – ea îi era atribuită lui Hilel, și pe bună dreptate. De altfel, el își cucerise într-un mod ciudat posibilitatea de a acționa printre evrei. Era originar din Babilon, dar dintr-un neam care fusese transplantat de către evrei în Babilon, în perioada captivității lor, și care se trăgea, în ultimă instanță, chiar din familia David. Pe această cale, el reunea în sine ceea ce-și putuse însuși de la babilonieni cu iudaismul care pulsa în sângele său. Felul cum toate acestea au luat formă în sufletul lui Hilel ne este relatat într-o legendă plina de sens.

Se povestește că odată, tocmai în momentul în care Hilel sosise în Ierusalim, se adunaseră acolo cei mai de seamă învățați evrei, pentru a purta tot felul de discuții, în cadrul cărora puteai afla în ce fel se vorbea, pro și contra, despre secretele învățăturii evreiești. Pentru a putea asista la asemenea discuții, trebuia să plătești o mică taxă de intrare. Hilel nu avea bani, fiindcă era foarte sărac. Cu toate că era extraordinar de frig, Hilel a încercat să urce pe micul deal din fața casei în care se purtau discuțiile, pentru a auzi prin fereastră ce se vorbea. Fiindcă nu putea să achite taxa de intrare. În acea noapte era atât de frig, încât a înțepenit de tot, și așa a fost găsit a doua zi dimineața, fiind nevoie să fie încălzit, ca să-și revină. Totuși, datorită faptului că trecuse prin această stare, el luase parte, în corpul său eteric, la întreaga discuție. Și, pe când ceilalți nu auziseră decât cuvintele abstracte care zburau de la unul la altul, Hilel văzuse o lume de viziuni minunate, care-i remodelaseră sufletul.

Ar mai putea fi povestite și alte asemenea întâmplări. Era lăudată mai ales răbdarea sa. Se spunea că această răbdare e inepuizabilă. Și se povestește chiar că, odată, cineva a făcut un pariu, spunând că va pune la încercare în mod extrem răbdarea lui Hilel, astfel încât Hilel să se înfurie. Pariul a fost încheiat, și cel care voia să-l facă pe Hilel să se înfurie, adică să-l ducă peste limitele răbdării sale, avea sarcina de a face acest lucru. Și el a procedat în felul următor: S-a dus la Hilel tocmai în momentul în care Hilel se pregătea pentru ceea ce avea de spus în ziua de Sabat și era în neglige, a bătut la ușa lui și a strigat: Hilel, Hilel, ieși afară! – Hilel a întrebat: Dar ce s-a întâmplat? – Ah, Hilel, vino afară, trebuie să-ți pun o întrebare importantă! – Hilel și-a pus haina pe el, a ieșit afară și a zis: Fiule, ce vrei să mă întrebi? – Și atunci omul care făcuse pariul i-a zis: Hilel, vreau să-ți pun o întrebare importantă. Din ce cauză unii dintre babilonieni au capetele atât de ascuțite? – Și Hilel răspunse: Dragul meu fiu, știi, babilonienii au niște moașe atât de nepricepute și de aceea ei se nasc în condiții atât de nefavorabile. Și din această cauză unii oameni de acolo au capetele atât de ascuțite. Acuma du-te, ai primit răspuns la întrebarea ta. – Și Hilel intră în casă și se pregăti mai departe pentru sabat.

Dar după puțin timp, același om veni și strigă, la fel ca prima oară: Hilel, vino afară! – Hilel răspunse: Dar ce s-a întâmplat? – Ah, Hilel, am o întrebare importantă, la care trebuie să aflu imediat răspunsul. – Și Hilel ieși iarăși afară și-i zise celui care întreba: Care e întrebarea? Și respectivul răspunse: Ah, Hilel, spune-mi de ce în Arabia există atât de mulți oameni care au ochii foarte înguști? – Hilel răspunse: în Arabia deșertul e atât de întins, și omul nu-l poate suporta decât dacă se adaptează cu ochii săi deșertului. Din această cauză în Arabia atâția oameni au ochii foarte îngustați. Du-te acum, fiul meu, căci ai aflat răspuns la întrebarea ta importantă. – Și Hilel intră iar în casă.

Dar nu dură mult timp, că omul veni pentru a treia oară și strigă din nou: Hilel, Hilel, vino afară! – Dar ce s-a întâmplat? – Hilel, vino afară, am o întrebare importantă, la care trebuie să aflu imediat răspuns! – Hilel ieși afară și atunci respectivul zise: Ah, Hilel, răspunde-mi la întrebare: De ce unii oameni din apropierea Egiptului au picioare atât de plate? – Și Hilel răspunse: Dragul meu fiu, ei au picioarele atât de plate din cauză că locuiesc în ținuturi mlăștinoase, și picioarele trebuie să fie adaptate mediului. Acuma du-te, fiul meu, ai aflat răspunsul la întrebarea ta. – Și intră din nou în casă.

După câteva minute, același om veni din nou, bătu iar la poarta casei, dar cu fiecare întrebare devenea mai trist, și el strigă, și mai trist decât înainte: Hilel, vino afară! – Și când Hilel veni, el zise: Ah, Hilel, am pus pariu că pot să te fac să te înfurii. Am încercat de trei ori, cu întrebările mele. Spune-mi, Hilel, ce să fac ca să nu pierd prinsoarea! – Dar Hilel răspunse: Fiule, e mai bine ca tu să pierzi prinsoarea, decât ca Hilel să se poată mânia. Du-te, deci, și plătește prinsoarea!

Acesta e un exemplu menit să arate până la ce nivel de răbdare ajunsese Hilel în ochii compatrioților săi evrei. Prin urmare, și Iisus trăise influența acestui om. Dar el nu cunoștea doar ceea ce făcuse Hilel, ci auzise chiar în sufletul său marea voce Bath-Col, adică glasul Cerului,

acolo unde, din lumea divin-spirituală, se înălțaseră în lăuntrul sufletului său misterele care răsunaseră odinioară pentru profeți. Și el știa că până și în Hilel exista doar un ecou foarte slab al lucrurilor pentru care fuseseră maturi cândva strămoșii evreilor. Dar acum urmașii vechilor evrei nu mai erau maturi nici măcar pentru ecoul slab ce răsuna în glasul lui Hilel și cu atât mai puțin pentru marea voce Bath-Col.

Toate acestea îi apăsau greu sufletul și el le-a împărtășit mamei sale. I-a împărtășit tot ce suferise, faptul că, de la o săptămână la alta, înțelesese din ce în ce mai mult care fuseseră străvechi-sfintele învățături ale vechii religii iudaice și că urmașii vechilor evrei nu mai aveau urechi pentru a auzi ceea ce erau odinioară cuvintele marilor profeți. Și acum mama îl înțelegea, astfel încât ea a adus în întâmpinarea cuvintelor sale o profundă înțelegere a inimii și a sentimentului.

Și pe urmă, el i-a povestit despre trăirea pe care a avut-o după ce împlinise optsprezece ani și plecase să cutreiere ținuturile evreilor și pe cele ale păgânilor. El i-a povestit de-abia acum mamei sale că, tot umblând așa, ajunsese odată la un lăcaș de cult păgân, dar că preoții de acolo fugiseră. Fiindcă izbucnise printre oameni o boală rea, de care oricine se putea molipsi. Și când s-a apropiat de locul acela, a fost văzut și s-a răspândit ca un pârjol vestea că venise un om cu totul deosebit. Fiindcă îl caracteriza această însușire: Chiar și numai prin înfățișarea exterioară, Iisus din Nazareth făcea o impresie deosebită, oriunde s-ar fi dus. Așa că oamenii din acel ținut, a căror mâhnire cea mai profundă consta în faptul că preoții lor păgâni îi părăsiseră și că la altarul lor nu se mai oficia serviciul de jertfă, oamenii au crezut că în Iisus din Nazareth se apropie un preot, care va oficia din nou jertfele. Ei s-au adunat în număr mare în jurul altarului parazit. Iisus din Nazareth nu avea intenția de a oficia serviciul lor de jertfa. Dar a văzut cauzele mai adânci care-i făceau pe acei oameni să sufere. El a văzut ceva ce ar putea fi exprimat în felul următor:

La asemenea altare erau oficiate odinioară jertfe îndreptățite, care constituiau expresia cultică exterioară pentru vechile revelații misteriale din acele locuri păgâne. Căci în actele de cult se exprimau, desigur, revelații din misterii. Și când, în vremurile străvechi-sfinte, se oficiau asemenea acte cultice – o știa acum prin percepție directă –, când ele erau oficiate de preoți în starea sufletească adecvată, atunci ființele divin-spirituale cu care păgânii erau legați, participau la actul cultic. Dar cu timpul, aceste jertfe decăzuseră, se corupseseră. Preoții nu mai aveau dispoziția sufletească potrivită, și așa se face că într-un asemenea lăcaș de cult domneau acum, în locul vechilor Zei buni, demonii. Și acești demoni erau cauza care-i făcea pe oameni să sufere. Iar acum Iisus din Nazareth îi vedea adunați pe acești demoni. S-ar putea spune că aceștia au făcut să se deschidă ochiul său clarvăzător și Iisus din Nazareth a căzut ca mort la pământ. Și când a căzut la pământ, oamenii și-au dat seama că el nu venise pentru a oficia din nou jertfa la altarul lor. Au luat-o la fugă, iar în acest moment el a văzut cum întreaga lume străveche a Zeilor păgâni a trecut în lumea demonilor și a înțeles că acestea erau cauzele suferințelor acelui popor.

Dar el a fost răpit, de asemenea, și în acele vremuri păgâne în care revelațiile adevărate ale străvechilor învățături sfinte coborau la oameni. Cu acest prilej, el a auzit ceea ce v-am citit drept rugăciunea cosmică "Tatăl Nostru". Acum el știa cât de departe era omenirea contemporană, așadar, și omenirea contemporană lui, atât în cadrul păgânismului, cât și în cadrul iudaismului, de vechile învățături și revelații. Numai că el dobândise ceea ce avea de învățat despre iudaism, prin glasul marelui Bath-Col. Însă păgânismul i se revelase sub forma unei viziuni îngrozitoare. Ea acționa cu totul altfel decât o comunicare abstractă; ea i-a transformat sufletul. În acest fel a ajuns să știe că acum nu mai existau urechi care să înțeleagă ceea ce răsunase cândva, pentru evrei, în glasurile profeților, dar că nu mai existau urechi care să înțeleagă nici ceea ce răsunase odinioară spre vechea omenire păgână.

El i-a povestit toate acestea mamei, în cuvinte care exprimau o adâncă suferință. I-a povestit apoi relațiile sale cu esenienii, în special cu ceea ce ar fi fost greu de înțeles, dacă mama nu i-ar fi adus deja în întâmpinare o înțelegere a inimii: I-a povestit că, ieșind de la o adunare a esenienilor, el a văzut cum de la porțile lor fugeau Lucifer și Ahriman. El știa că, pentru marea majoritate a oamenilor, metodele aplicate de esenieni erau imposibil de urmat. E drept că prin aceste metode se putea ajunge la o unire cu lumea divin-spirituală, dar numai prin faptul că oamenii respectivi îi alungau de la ei pe Lucifer și pe Ahriman. Dar, în acest fel, Lucifer și Ahriman aveau cu atât mai mult posibilitatea să se ducă la ceilalți oameni și să-i împingă mai departe în rătăcirile existenței pământești, astfel încât nu puteau avea parte de unirea cu lumea divin-spirituală. Prin această trăire, Iisus din Nazareth știa: Nici calea eseniană nu poate deveni o cale general umană, fiindcă e posibilă doar pentru un mic grup de oameni. – Aceasta a fost cea de-a treia trăire dureroasă, alături de celelalte două.

Felul cum povestea era neobișnuit. Cuvintele sale nu se duceau, pur și simplu, spre mama sa, cuvintele curgeau spre inima mamei, ca niște ființe vii. Când sensul adânc al acestor cuvinte – un sens îmbibat de suferință, dar și de cea mai profundă iubire de oameni – se revărsa în sufletul ei, mama simțea că parcă sufletul îi devine mai puternic, că e vivifiat de o forță ce provenea de la el, și că trece printr-o transformare lăuntrică. Așa simțea mama. S-a întâmplat cu adevărat așa, ca și cum tot ce trăia în sufletul lui Iisus din Nazareth ar fi trecut, în timpul acestei convorbiri, în sufletul mamei. Și la fel simțea și Iisus din Nazareth. Căci privirea aruncată în Cronica Acașă ne revelează aici în mod misterios lucruri neobișnuite.

Iisus din Nazareth povestea în așa fel încât cuvintele sale, desprinzându-se din el și trecând în inima și în sufletul mamei, ar fi luat cu ele întotdeauna și o parte din propriul lui eu. Am putea spune: Pe aripile cuvintelor, parcă eul său propriu se ducea la mama lui, dar fără să treacă drept eu propriu-zis în mamă, ea se simțea doar vivifiată prin aceste cuvinte. Fiindcă acum s-a întâmplat ceva remarcabil: Sub influența acestei convorbiri, sufletul acelei mame care era mama după trup a băiatului Iisus nathanic, a coborât din lumea spi-rituală și s-a unit cu sufletul mamei adoptive sau vitrege, astfel încât, de la acea convorbire, în sufletul mamei adoptive sau vitrege a trăit totodată sufletul mamei adevărate a lui Iisus nathanic. Sufletul mamei adoptive sau vitrege primise în el sufletul celeilalte mame. A fost ca un fel de naștere din nou spre feciorelnicie. Această transformare, această întrepătrundere a sufletului mamei cu un alt suflet, aflat în lumile spirituale, produce o impresie profundă, profund zguduitoare, celui care face observația spirituală, faptul că de acum înainte sufletul mamei vitrege sau adoptive umblă, de fapt, pe Pământ doar ca înveliș pentru sufletul acelei mame care petrecuse în lumea spirituală intervalul de timp dintre vârsta de doisprezece și cea de treizeci de ani din viața lui Iisus. În Iisus însuși exista acum ceva ca și cum eul său s-ar fi dăruit mamei, ca și cum în el, stăpânite de legi cosmice, ar mai fi trăit doar corpurile fizic, eteric și astral. În această întreită corporalitate a lui Iisus din Nazareth s-a născut dorința puternică de a se duce la acela pe care-l cunoscuse în sânul comunității eseniene, la acela care era la fel de puțin ca și el un esenian adevărat, dar care fusese primit în comunitatea eseniană – la Ioan Botezătorul. Iar în cadrul evenimentului care ne e cunoscut din celelalte patru Evanghelii, la Botez, a avut loc coborârea Entității lui Christos în corporalitatea lui Iisus din Nazareth, care-și transpusese eul său, unit cu suferințele și cu întreaga sa ființă, în acea convorbire care trecuse în sufletul mamei. Aceasta întreită corporalitate a primit în ea Entitatea lui Christos, descrisă aici adeseori, care a trăit de acum înainte în aceste trei corpuri, în locul celuilalt eu.

Și acum, această a Cincea Evanghelie, care poate fi găsită în Cronica Acașă, ne vorbește despre ispitirea care a urmat după ce corporalitatea lui Iisus a primit în ea Entitatea Christică. Dacă privești în Cronica Acașă, ispitirea are loc întru câtva într-un alt spirit și voi încerca și aici să povestesc, atâta cât e posibil, ce rezultă astfel, modul în care a avut loc scena ispitirii.

Mai întâi, Christos Iisus – cum putem spune acum – s-a aflat față în față cu Lucifer. Prin acel proces pe care cercetătorul spiritual poate să-l înțeleagă foarte bine, Lucifer pune acea întrebare pe care, bineînțeles, trebuie s-o transpunem în cuvinte exterioare, dacă vrem s-o relatăm, întrebarea care ne e comunicată și în celelalte Evanghelii, o întrebare a ispitirii care vrea să se adreseze în special trufiei: Toate împărățiile

pe care le vezi de jur împrejurul tău – și Lucifer se referea la sferele lumii astrale, cu toate întinderile ei –, vor fi ale tale, dacă mă recunoști drept stăpân!

Această întrebare exprima în momentul just – pusă, cel puțin, unei singure entități umane – cel mai profund impuls ispititor, fiindcă în suflet sunt dezlănțuite toate forțele trufiei și supraaprecierii propriei persoane. Bineînțeles că nu ne putem face o reprezentare prea adecvată, dacă ne gândim la lumea astrală apelând doar la abstracțiuni. Dar dacă ne situăm în interiorul ei, acțiunea acestei lumi astrale, în care vorbește atunci Lucifer, exercitată asupra întregii constituții umane, e atât de eficientă încât în om sunt dezlănțuiți toți demonii trufiei, cu aceeași necesitate cu care flămânzim dacă n-am mâncat nimic timp de patru-cinci zile. Nu se poate vorbi atunci în modul inofensiv propriu planului fizic: Omul n-ar trebui să se lase orbit de trufie. – O asemenea afirmație este bună și frumoasă, când e vorba de planul fizic, dar ea nu mai are aceeași valoare când asupra constituției umane se năpustește întreaga lume astrală. Totuși, Christos Iisus a rezistat ispitirii lui Lucifer. Această entitate n-a putut să cadă pradă trufiei. El l-a respins pe Lucifer.

Aș vrea să intercalez aici o observație. La citirea Cronicii Acașe este foarte ușor posibil să se intervertească ordinea episoadelor. Cred că, în cazul scenei ispitirii, ordinea aceasta e cea care-mi pare mie să fie justă. Dar s-ar putea să fie justă ordinea inversă. Nu cred să fie așa, totuși, n-aș putea să afirm că la o verificare ulterioară n-ar putea să rezulte ordinea inversă. Din acest motiv, aș vrea să atrag aici atenția în mod deosebit asupra faptului că, prin aceste comunicări din Cronica Acașă, nu vă relatez decât ceea ce rezultă cu adevărat. De aceea, în locurile unde apare o incertitudine, atrag atenția asupra faptului că acolo s-ar putea să se facă o corectură.

După ce, deci, atacul luciferic a fost respins, Lucifer și Ahriman au apărut cu forțe reunite. Și împreună ei i-au pus lui Christos Iisus întrebarea referitoare la aruncarea în abis. Aceasta era o întrebare referitoare la orgoliu. Pe o cale ocolită specială, această întrebare trebuia să se adreseze orgoliului, sentimentului că ești mai presus de orice frică. Christos Iisus a respins întrebarea. El nu putea fi ispitit prin abordarea orgoliului său, prin care se înțelegea, în acest caz, sentimentul de a fi mai presus de orice frică. Lucifer a fost nevoit acum să fuga, să renunțe la el.

A rămas Ahriman, și el a pus cea de-a treia întrebare, care coincide și în Evanghelia a Cincea cu întrebarea din celelalte Evanghelii, întrebarea referitoare la transformarea pietrelor în pâine. Lui Christos i s-a spus că, dacă are cu adevărat puterea, să transforme pietrele în pâine. Și iată: la această întrebare a rămas un rest care n-a primit răspuns. Christos Iisus n-a putut să răspundă de tot la această întrebare a lui Ahriman, și Ahriman s-a retras fără a fi fost învins total. Cel puțin așa ne arată studierea bazată pe Cronica Acașă a acestei probleme. Și Christos Iisus știa: în ceea ce-l privește pe Ahriman, rămâne un rest, care nu poate fi biruit printr-un asemenea proces spiritual, pentru biruirea căruia mai sunt necesare și alte lucruri.

Aș vrea să încerc să explic acest fapt, într-un mod care, poate, va părea banal. Dar ne vom putea înțelege mai bine asupra lui tocmai în acest fel. Ahriman este, propriu-zis, stăpânul legilor lumii materiale. Când vor fi tipărite conferințele prezentate anul trecut la München [Nota 44], se vor putea vedea mai clar dedesubturile întregii lumi a lui Ahriman. Ahriman e stăpânul legilor materiale, al acelor legi care, de fapt, vor putea fi spiritualizate numai după ce se va fi încheiat evoluția Pământească în totalitatea ei, stăpânul acelor legi care rămân active, care rămân în activitate. Ahriman e stăpânul de drept al legilor materiale. Dacă n-ar face abuz de aceasta stăpânire, dacă n-ar extinde-o asupra altor domenii, el ar fi o entitate care, în felul ei, ar fi singura necesară în cadrul evoluției de pe Pământ. Este însă valabil ceea ce stă scris în "Tatăl Nostru" cosmic: "Vină personală de alții purtată, viețuită în pâinea zilnică, în care nu domnește voința Cerurilor." E valabil faptul că în viață sa pământească, omul e legat de legile materiale și că nu poate realiza spiritualizarea nemijlocită a ceea ce provine de la legile materiale printr-un simplu proces lăuntric, sufletesc, ci e nevoie și de ceva exterior. Tot ceea ce are legătură cu bogăția și sărăcia, are legătură cu această problemă. Tot ceea ce ne încadrează într-o ordine socială, în așa fel încât ne aflăm sub jugul unor legi pe care nu le putem spiritualiza decât în decursul evoluției de pe Pământ în totalitatea ei, cade în sfera de acțiune a acestei necesități. Și cu aceasta are legătură faptul că – așa cum am spus, trebuie să exprim o banalitate, dar ea nu trebuie luată ca atare – în ordinea socială își face intrarea treptat domnia a tot ceea ce poate fi desemnat prin cuvântul "bani", domina banilor, care ne pune în imposibilitatea de a trăi în mod nemijlocit în legi întrețesute de spiritual. Oricine poate înțelege la ce mă refer. Dar din cauză că există imposibilitatea de a transforma "pietrele în pâine", imposibilitatea de a avea în mod nemijlocit spiritul în materie, independent de cele materiale, din cauză că există această imposibilitate și pentru că există imaginea ei în oglindă, domnia banilor, Ahriman deține stăpânirea. Fiindcă în bani trăiește, din punct de vedere social, și Ahriman.

Din întrebarea rămasă fără răspuns față de Ahriman, în Christos Iisus a trebuit să se nască idealul de a se revărsa acum în evoluția pământească și de a acționa, încetul cu încetul, în întreaga evoluție pe mai departe a Pământului. Așa ceva nu putea fi făcut doar din punct de vedere sufletesc. Întreaga evoluție pământească de atunci înainte trebuia să fie christificată! Christos trebuia să devină una cu evoluția de pe Pământ. Ahriman avea puterea de a-i impune lui Christos necesitatea de a se uni în mod real cu Pământul. Din acest motiv, el a intrat mai târziu în Iuda, și în Iuda a avut mediumul prin care l-a dus cu adevărat pe Christos la moarte. Și prin moarte, Entitatea Christică s-a revărsat în entitatea Pământului. Ceea ce a făcut Iuda, a fost întrebarea rămasă fără răspuns deplin a lui Ahriman. Ispitirea luciferică trebuie s-o rezolve fiecare suflet în el însuși. Natura lui Ahriman cere ca el să fie învins în cursul întregii evoluții istorice viitoare a omenirii, prin faptul că oamenii se pătrund și se identifică din ce în ce mai mult cu Entitatea Christică.

Vedem aici, de fapt, un mister profund al evoluției istorice care are loc după Misterul de pe Golgota, dacă studiem, în sensul Cronicii Acașe, această a treia întrebare, la care Ahriman n-a primit un răspuns deplin. În ea e cuprins deja totul. Și Christos a știut acum că trebuie să se unească total cu trupul Pământesc, să devină cu adevărat în întregime om.

Acest proces de a deveni om a fost acum izvorul altor suferințe, care au durat trei ani. Căci – așa ne spune observarea Evangheliei a Cincea, în Cronica Acașă – Entitatea Christică n-a devenit imediat absolut una cu cele trei corpuri ale lui Iisus din Nazareth. Ne putem da seama la început, dacă-L vedem pe Christos Iisus umblând pe Pământ, că cele trei corpuri sunt întrețesute, ce-i drept, cu Entitatea lui Christos, dar că această Entitate a lui Christos nu le pătrunsese total, așa cum un alt eu se află în interiorul unui om; ne putem da seama că ea a luat în stăpânire aceste trei corpuri doar foarte slab, ca o aură puternică. Fiindcă este posibil și s-a întâmplat de nenumărate ori că corporalitatea lui Christos Iisus s-a aflat într-un anumit loc, în singurătate sau în tovărășia altor oameni, dar Christos se afla foarte departe, El umbla prin țară ca entitate spirituală. Când Christos apărea aici sau acolo, unuia sau altuia dintre apostoli, această entitate spirituală nu se afla întotdeauna în corpul fizic al lui Christos Iisus. El apărea deja pe atunci într-un corp spiritual, care era atât de puternic, încât ceilalți simțeau ca și cum el era prezent în mod nemijlocit. Ceea ce se povestește despre întâlnirile ucenicilor cu Christos, nu a fost întotdeauna, după cum ne spune Evanghelia a Cincea, o întâlnire în corpul fizic, ci adeseori au fost doar viziuni care se intensificau până la senzația prezenței fizice.

Acesta e lucrul remarcabil aici, că în prima perioadă a rezultat, într-adevăr, doar o asociere slabă între Christos și corporalitatea lui Iisus din Nazareth. Dar legătura a devenit din ce în ce mai strânsă și mai strânsă. Entitatea Christică a trebuit să se cufunde tot mai mult în corpurile lui Iisus din Nazareth și să se unească cu ele. Totuși, de-abia spre sfârșitul celor trei ani Entitatea lui Christos și corpurile lui Iisus din Nazareth au devenit o unitate, ca să zicem așa, și aceasta a fost deplină doar la moartea pe Cruce, chiar înainte de moartea pe Cruce. Dar

această unire cu trupul uman a fost, rând pe rând, o suferință din ce în ce mai mare. Entitatea spirituală cuprinzătoare, universală, a lui Christos s-a putut uni cu trupul lui Iisus din Nazareth numai îndurând suferințe nespus de mari. Aceste suferințe au durat trei ani.

Privind aceasta, nu devii deloc sentimental, fiindcă impresia pe care o primești din lumea spirituală nu are nimic ce ține de sentimentalism. Probabil că nu există nici o impresie care să poată fi comparată, în ceea ce privește suferința, cu procesul de unire dintre Entitatea lui Christos și corporalitatea lui Iisus din Nazareth. Și învățăm să ne dăm seama ce a trebuit să îndure un Zeu, pentru ca omenirea îmbătrânită să poată trece printr-o reîntinerire, pentru ca omul să devină capabil să-și ia total în stăpânire eul.

Această evoluție a avut loc în așa fel încât, după ce în jurul lui Christos Iisus se adunaseră deja câțiva ucenici, Christos Iisus era uneori, în corp fizic, împreună cu ucenicii, dar ca entitate spirituală era, bineînțeles, invizibil pentru toți cei ce vedeau numai cu ochii fizici, așa că numai ucenicii știau de El, prin felul cum se unise El cu ei, numai ucenicii știau că se afla acolo. Dar cercetarea Cronicii Acașe ne arată acum un aspect foarte ciudat. Mai ales în prima perioadă a celor trei ani, Christos Iisus a vorbit puțin. El a acționat. Și acționa prin simpla Sa prezență. Voi mai ajunge să vorbesc despre acest lucru. Datorită modului deosebit în care Entitatea lui Christos era unită cu corpora-litatea lui Iisus din Nazareth, de la El porneau spre ceilalți oameni niște efecte care până atunci nu existaseră în evoluția Pământului și al căror reflex e numit, cu un cuvânt absolut nepotrivit și azi rău înțeles "minuni". Asemenea influențe proveneau din Entitatea Sa datorită felului în care era alcătuită. Dar despre aceasta vom vorbi altă dată. Ceea ce vreau să spun acum e un lucru cu totul ieșit din comun.

Vedem umblând prin țară mica ceată a ucenicilor, la câte o impresie avem conștiența foarte clară a acestui lucru: Acum și corpul fizic al lui Iisus din Nazareth se află printre ucenici. – E cazul mai ales când Christos Iisus umblă în singurătate cu ucenicii săi. Dar adeseori avem și următoarea impresie: Personalitatea trupească a lui Iisus din Nazareth e foarte departe, dar ucenicii au conștiența faptului că umblă prin țară și că Entitatea lui Christos se află printre ei. Dar ea – și acesta e lucrul ieșit din comun – poate vorbi prin oricare dintre ucenici, alternativ, prin unul sau altul dintre ei. Și în timp ce unul sau altul vorbește, pentru ascultătorii din mulțime întreaga fizionomie a vorbitorului e schimbată, ca și cum ar fi fost sfințită, totul e altfel. Mereu unul din ei e ca transfigurat, iar în ultima perioadă mereu altul. Diferitele lucruri întâmplate făcuseră să se răspândească în țară conștiența următorului lucru: Există cineva care vrea să trezească poporul, care vrea să răspândească ceva nedorit de cei aflați pe atunci la conducerea poporului evreu. Dar nu se știa cine este. Se vorbea când dintr-un om, când dintr-un altul. De aceea a fost necesară – după cum ne spune Cronica Acașă – trădarea lui Iuda.

Trebuie să mărturisesc eu însumi: întrebarea de ce a fost necesară trădarea lui Iuda, de ce a fost absolut necesar ca unul din cercul ucenicilor, care putea ști cine e Acela, să arate, prin sărutul lui Iuda, cum ai fi arătat cu degetul: "El este!" –, acest lucru mi s-a părut întotdeauna o comunicare ciudată, până în momentul în care am aflat că, într-adevăr, nu se putea ști care dintre ei era, fiindcă El putea vorbi prin fiecare; astfel încât, chiar dacă în trup se afla prin-tre ei, nu-ți puteai da seama de acest lucru, luându-te după trup. Oricare dintre ucenici putea fi luat drept El, după cum vorbea dintr-unul sau dintr-altul. Și fiecare din ei vorbea! De-abia atunci când cineva care știa când se afla printre ei cu adevărat Christos Iisus în trup, le-a spus evreilor: El este! – numai atunci a putut fi prins.

A fost cu adevărat o apariție cu totul deosebită, care a avut loc atunci în centrul de greutate, în punctul axial al evoluției pământești. Cu diferite ocazii am arătat, mai mult teoretic, că omenirea trece printr-o evoluție descendentă și una ascendentă, că odinioară acest Impuls Christic a prins rădăcini în sânul omenirii, în centrul ei de greutate, cum s-ar putea spune. Și atunci ne putem forma o impresie despre importanța esențială pe care o are Impulsul Christic pentru evoluția de pe Pământ. Ne formăm această impresie prin faptul că arătăm ce înseamnă acest impuls în evoluția de pe Pământ luată în ansamblul ei. Iar dacă acum prezentăm lucrurile pas cu pas, descriindu-le așa cum se arată ele percepției spirituale, într-un mod pur narativ, nu cred că evenimentele prezentate în acest mod pur narativ vor face asupra inimilor noastre o impresie mai puțin puternică. Nu cred ca vreuna din acele date pe care le-am oferit, în legătură cu importanța decisivă a Impulsului Christic, scad în valoare, dacă vedem ce a viețuit Iisus din Nazareth în perioadele când în trupul său se afla Zarathustra, dacă vedem cum a crescut el, cu suferința sa și cu întreaga bunăvoință care s-a revărsat din aceste suferințe, în așa fel încât egoitatea lui Zarathustra s-a transpus în cuvintele pe care le-a spus mamei și s-a abandonat pe sine în aceste cuvinte.

Dacă aflăm apoi că în această ființă a lui Iisus, care, datorită convorbirii cu mama, se eliberase atât de mult de sine însăși, a coborât Entitatea lui Christos, dacă aflăm cum a luptat această Entitate a lui Christos cu Ahriman și cu Lucifer și cum din aceste suferințe s-a dezvoltat tot ceea ce a avut loc mai târziu, dacă prezentăm toate acestea în detaliu, ele sunt, după câte cred, o confirmare a ceea ce rezultă, în linii mari, din cercetarea spirituală. Oricât ar fi de greu să vorbești fără rezerve, tocmai în epoca prezentă, despre aceste lucruri, trebuie să considerăm că e o îndatorire reală să se dea diferitelor suflete ceea ce va fi tot mai necesar și mai necesar pentru dezvoltarea sufletelor în viitor. De aceea vă rog încă o dată să primiți aceste lucruri cu pietate și să le păstrați în inimile dvs.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

II

CONFERINŢA A IV-A

Berlin, 6 ianuarie 1914

Trebuie să ne pară important, în ceea ce privește studierea vieții lui Christos Iisus, așa cum o facem acum, potrivit cu ceea ce aș numi Evanghelia a Cincea, tot ceea ce s-a întâmplat după acea convorbire a lui Iisus din Nazareth cu mama, pe care, de asemenea, am relatat-o aici. Acum aș vrea să vă atrag atenția mai întâi – sper că acest lucru e posibil, în cercul intim al unei grupe de lucru cum este cea de aici – asupra a ceea ce s-a întâmplat cu mama imediat după convorbirea cu Iisus din Nazareth, așadar, asupra a ceea ce s-a petrecut între acea convorbire și Botezul oficiat de Ioan în Iordan. Ceea ce urmează să povestesc acum sunt niște realități ce se revelează privirii intuitive și ele vor fi relatate aici, pur și simplu, fără nici o altă explicație, în așa fel încât fiecare să se poată gândi la ele cum dorește.

Am văzut că după viața – din care am descris câteva amănunte – pe care Iisus din Nazareth a dus-o între doisprezece și douăzeci și nouă sau treizeci de ani, a avut loc o convorbire între el și mama sa, acea mamă care era, de fapt, mama sa vitregă sau adoptivă și mama după trup a băiatului Iisus solomonic, a avut loc acea convorbire în cadrul căreia, am putea spune, în cuvintele lui Iisus din Nazareth s-a revărsat într-un mod atât de intens, de energic, ceea ce rezultase pentru el drept consecința, drept efect al trăirilor sale, încât, o data cu cuvintele pe care le rostea, în sufletul mamei vitrege sau adoptive a trecut, venind de la el, o forță nespus de mare. Era o forță care a creat posibilitatea ca mama după trup a băiatului Iisus nathanic din Nazareth să coboare din lumea spirituală, unde se afla din momentul în care băiatul Iisus nathanic împlinise doisprezece ani, și să împânzească, să spiritualizeze sufletul mamei vitrege sau adoptive, astfel încât aceasta a trăit de-atunci fiind pătrunsă de sufletul mamei lui Iisus nathanic. Iar pentru Iisus însuși, de aici a rezultat faptul că, o dată cu cuvintele pe care le rostea, l-a părăsit eul lui Zarathustra. Cel care a pornit acum spre Botezul în Iordan era, de fapt, Iisus nathanic, care modelase cele trei învelișuri în felul descris adeseori de noi, fără eul lui Zarathustra, dar cu efectele acestui eu al lui Zarathustra, astfel că, de fapt, tot ceea ce putuse revărsa eul lui Zarathustra în acest înveliș întreit, era conținut într-adevăr în el.

Veți înțelege, desigur, că această ființă, care a pornit acum, mânată de un imbold cosmic imprecis, aș zice – a unui imbold care pentru el era imprecis, dar pentru Cosmos era foarte precis –, spre Botezul în Iordan, nu poate fi numit om în același sens ca orice alt om. Fiindcă ceea ce umpluse, ca eu, această ființă, de când împlinise doisprezece ani, fusese eul lui Zarathustra. Acum, eul lui Zarathustra plecase. El continua să trăiască doar în efectele acestui eu al lui Zarathustra.

Când această ființă, Iisus din Nazareth, a pornit spre Ioan Botezătorul – așa relatează Evanghelia a Cincea –, Iisus din Nazareth a întâlnit mai întâi doi esenieni. Erau doi esenieni, cu care purtase adeseori discuții, cu diferite ocazii, așa cum am descris. Dar, din cauză că eul lui Zarathustra ieșise din el, Iisus nu i-a recunoscut imediat pe cei doi esenieni. Dar ei l-au recunoscut, deoarece, firește, acea expresie fizionomică remarcabilă pe care această entitate o dobândise datorită faptului că în ea locuia Zarathustra, nu se schimbase pentru percepția exterioara. Cei doi esenieni i s-au adresat prin cuvintele: Unde te duci? – Iisus din Nazareth a răspuns: Acolo unde suflete ca voi încă nu vor să privească, acolo unde durerea omenirii poate simți razele luminii uitate!

Cei doi esenieni nu i-au înțeles cuvintele. Când au observat ca el nu-i recunoscuse, i-au zis: Iisus din Nazareth, oare nu ne cunoști? – El însă a răspuns: Sunteți ca niște oi rătăcite, dar eu trebuia să fiu păstorul din turma căruia ați fugit. Dacă mă veți cunoaște cu adevărat, veți fugi iarăși din turma mea. E așa de mult de când ați fugit de la mine! – Esenienii nu știau ce să creadă despre el, fiindcă nu înțelegeau cum e posibil ca dintr-un suflet uman să iasă asemenea cuvinte. Și l-au privit descumpăniți. El însă a vorbit mai departe: Ce fel de suflete sunteți, unde e lumea voastră? De ce vă învăluiți în învelișuri amăgitoare? De ce în lăuntrul vostru arde un foc care n-a fost aprins în casa Tatălui meu? Aveți pe voi semnul Ispititorului; el a făcut cu focul său ca lâna voastră să fie strălucitoare și sclipitoare. Perii acestei lâni îmi înțeapă ochii. Voi, oi rătăcite, Ispititorul v-a îmbibat sufletele cu trufie; l-ați întâlnit în pribegia voastră.

După ce Iisus din Nazareth a sfârșit de spus aceste cuvinte, unul dintre cei doi esenieni a zis: Oare nu i-am arătat noi Ispititorului ușa? El nu mai are nici o putere asupra noastră. – Iar Iisus din Nazareth a grăit: e adevărat că l-ați dat pe ușă afară, dar el a fugit și s-a dus la ceilalți oameni. Așa că el rânjește spre voi din sufletele celorlalți oameni, din toate părțile! Credeți oare că v-ați putut ridica prin aceea că i-ați coborât pe alții? Vă pare că sunteți sus, dar nu fiindcă ați ajuns sus, ci fiindcă i-ați coborât pe ceilalți. Așa că ei sunt mai jos decât voi. Voi ați rămas tot unde ați fost. Numai de aceea vi se pare că vă aflați așa de sus deasupra celorlalți. – Și atunci esenienii s-au speriat. Dar, în acea clipă, Iisus din Nazareth a dispărut din fața ochilor lor și n-au mai putut să-l vadă.

După ce, pentru scurt timp, ochii lor erau ca încețoșați, ei au simțit imboldul de a privi în depărtare. Și în depărtare au văzut un fel de fata morgana. Ea le arăta, mărit la dimensiuni uriașe, chipul aceluia în fața căruia stătuseră cu câteva clipe mai înainte. Și apoi au auzit cum din fata morgana ieșeau, îngrozitoare, pătrunzând în sufletele lor, cuvintele: Vană e strădania voastră, căci v-ați umplut cu spiritul care ascunde în mod amăgitor trufia în haina smereniei! – Și după ce au stat o vreme ca buimăciți din cauza acestei vedenii și a acestor cuvinte, fata morgana a dispărut. Dar nici Iisus din Nazareth nu se mai afla în fața lor. S-au uitat în jur. Dar el își continuase drumul și l-au văzut departe, în fața lor. Și amândoi esenienii s-au dus acasă și n-au spus nimănui ce văzuseră, ci tăcură tot restul vieții lor, până la moarte.

Vreau să descriu aceste lucruri și să le prezint exact așa cum pot fi găsite în ceea ce numim Cronica Acașă, și fiecare să gândească despre ele cum vrea. E necesar tocmai acum să se procedeze în acest fel, căci s-ar putea ca Evanghelia a Cincea să vină spre noi în mod din ce în ce mai amănunțit și orice interpretare teoretică n-ar face altceva decât să tulbure ceea ce vrea să ofere această Evanghelie a Cincea.

După ce Iisus din Nazareth a mers o vreme mai departe pe acest drum către Iordan, spre care simțea imboldul să meargă, a întâlnit un om

despre care se poate spune: în sufletul lui trăia disperarea cea mai profundă. Îi ieșise în drum un disperat. Și Iisus din Nazareth a spus: Spre ce te-a dus sufletul tău? Te-am văzut cu eoni în urmă, pe-atunci erai cu totul altfel. – Și disperatul a răspuns: Ajunsesem la mari demnități; căci în viață am urcat foarte sus: Am deținut multe, multe funcții în ierarhia demnităților umane și a mers foarte repede. Și-mi spuneam adeseori, când vedeam cum ceilalți rămâneau în urma mea, în ceea ce privește demnitățile, pe când eu urcam: Ce om rar ești; înaltele tale virtuți te ridică deasupra tuturor celorlalți oameni! Eram fericit și gustam din plin această fericire. – Așa a vorbit disperatul. El a continuat: Apoi mi s-a întâmplat odată, pe când dormeam, să am un fel de vis. În vis se făcea că mi se pune o întrebare și am știut imediat că până și în vis mă rușinam de această întrebare. Fiindcă întrebarea care mi se punea era aceasta: Cine te-a făcut mare? – Și în vis o ființă stătea în fața mea și zicea: Eu sunt acela care te-a înălțat, în schimb, ești al meu! – Și eu mă rușinam; fiindcă fusesem convins că datoram înălțarea mea doar propriilor mele merite și talente. Iar acum – simțeam cum mă rușinez în vis – îmi ieșea în întâmpinare o altă ființă, care spunea că n-am nici un merit în ceea ce privește înălțarea mea în rang. Și de rușine, în vis, am fugit. Mi-am părăsit toate funcțiile și demnitățile și rătăcesc încolo și încoace, căutând și neștiind ce caut. – Așa a vorbit disperatul. Și în timp ce mai vorbea încă, în fața lui a apărut din nou acea ființă, între el și Iisus din Nazareth, și i-a acoperit făptura lui Iisus din Nazareth. Și disperatul avea sentimentul că această ființă are ceva comun cu ființa lui Lucifer. Și în timp ce ființa aceea se mai afla în fața lui, Iisus din Nazareth a dispărut, și atunci a dispărut și ființa. Pe urmă, disperatul a văzut deja la o oarecare depărtare că Iisus din Nazareth trecuse pe acolo, iar el și-a continuat drumul, rătăcind încolo și încoace.

Mergând mai departe, Iisus din Nazareth a întâlnit un lepros. La întrebarea lui Iisus din Nazareth: Unde te-a dus drumul sufletului tău? Te-am văzut cu eoni în urmă, pe atunci erai altfel –, leprosul a răspuns: Oamenii m-au alungat, m-au alungat din cauza bolii mele! Nici un om nu mai voia să aibă de-a face cu mine și nu știam cum să-mi asigur traiul mizerabil. Am rătăcit astfel prin lume cu suferința mea și odată am ajuns într-o pădure. Ceva, care în depărtare îmi părea un copac ce luminează, m-a atras. Și n-am putut să nu mă duc, mânat parcă din spate, spre acest copac ce lumina. Și era ca și cum din această irizare de lumină a copacului ieșea un fel de schelet. Și am știut: în fața mea se află moartea însăși. Moartea zise: Eu sunt tu! Eu te mistui încetul cu încetul. – Și atunci m-am temut. Dar moartea zise: De ce te temi? Oare nu m-ai iubit întotdeauna? – Dar eu știam că n-o iubisem niciodată. Și pe când îmi vorbea în acest fel: De ce te temi? Nu m-ai iubit? – s-a transformat într-un arhanghel frumos. Apoi a dispărut, iar eu am căzut într-un somn adânc. M-am trezit de-abia dimineața și m-am regăsit dormind la rădăcina copacului. De atunci, lepra mea a devenit tot mai rea. – Și, după ce a povestit toate acestea, ceea ce văzuse el lângă copac stătea între el și Iisus din Nazareth și se transformă într-o ființă despre care el știa: Ahriman sau ceva ahrimanic se află acum în fața lui. Și pe când o privea, ființa a dispărut și a dispărut, de asemenea, și Iisus din Nazareth. Iisus, de la o vreme, își continuase drumul. Și leprosul a fost nevoit să meargă mai departe.

După aceste trei trăiri, Iisus din Nazareth a ajuns la Botezul pe care l-a oficiat Ioan în Iordan. Vreau să mai amintesc aici încă o dată că, după ce a fost săvârșit Botezul, s-a întâmplat ceea ce e descris și în celelalte Evanghelii și e desemnat drept scena ispitirii. Ispitirea a avut loc în așa fel încât Christos Iisus nu s-a aflat față în față cu o singură ființă, ci ea s-a desfășurat în trei etape, cum am putea spune.

Mai întâi, Christos Iisus s-a aflat în fața unei ființe care acum îi era apropiată, căci o văzuse atunci când se apropiase de el disperatul și pe care, tocmai datorită acestui episod, a putut-o recunoaște drept Lucifer. Și apoi, Lucifer a făcut să aibă loc acea ispitire care e exprimată în cuvintele: îți dau împărățiile lumii și splendoarea lor, dacă mă recunoști drept stăpân al tău! – Ispitirea luciferică a fost respinsă.

Al doilea atac a constat în faptul că Lucifer a venit iar, dar împreună cu el și ființa care stătuse între Iisus din Nazareth și lepros și pe care, de aceea, l-a simțit că e Ahriman. Și acum a avut loc acea ispitire care în celelalte Evanghelii este exprimată în cuvintele: Aruncă-te în abis, nu ți se va întâmpla nimic, dacă ești Fiul lui Dumnezeu. – Și această ispitire, care s-a desfășurat în așa fel încât Lucifer a putut fi paralizat de Ahriman și Ahriman de către Lucifer, a fost respinsă.

Doar cea de-a treia ispitire, venită exclusiv din partea lui Ahriman, care a vrut să-l ispitească pe Christos Iisus spunându-i să transforme pietrele în pâine, doar această ispită n-a fost respinsă atunci cu totul. Și acest lucru, faptul că Ahriman n-a fost învins cu totul, a făcut ca lucrurile să se desfășoare așa cum s-au desfășurat. Datorită acestui fapt, Ahriman a putut apoi să acționeze prin Iuda; și, prin aceasta, a devenit posibil să se întâmple toate evenimentele de mai târziu, așa cum le voi relata puțin mai târziu.

Vedeți, aici a rezultat o intuiție acașă în legătură cu momentul pe care trebuie să-l considerăm un moment infinit de important din întreaga evoluție a lui Christos Iisus și, implicit, din întreaga evoluție a Pământului. Ca și cum ar fi trebuit să se arate încă o dată felul în care e unită evoluția de pe Pământ cu elementul luciferic și cu elementul ahrimanic, așa au apărut evenimentele dintre convorbirea lui Iisus din Nazareth cu mama sa adoptivă și Botezul oficiat de Ioan în Iordan. Cel care era Iisus nathanic și în care acționase timp de optsprezece ani eul lui Zarathustra, fusese pregătit, prin evenimentele descrise, să primească în sine Entitatea Christică. Și, cu acestea, ne situăm în punctul despre care trebuie să spunem că e atât de extraordinar de important ca el să apară în mod just în fața sufletului nostru, dacă vrem să înțelegem evoluția omenirii de pe Pământ în mod corespunzător. De aceea, am încercat să adun aici la un loc diferite fapte, așa cum rezultă ele din cercetarea ocultă, care ne pot ajuta să înțelegem în acest sens evoluția omenirii noastre de pe Pământ.

Poate că ni se va oferi cândva posibilitatea de a vorbi și aici despre lucrurile pe care le-am discutat deja în ciclul de conferințe prezentat la Leipzig [Nota 45], unde am încercat să trasez o linie care merge de la Evenimentul Christic până la evenimentul lui Parsifal. Azi vreau să fac doar câteva observații sumare în legătură cu realitățile din Evanghelia a Cincea, pe care doresc să le discut în continuare în cadrul următoarei noastre întâlniri. Aș vrea să atrag atenția asupra faptului că prin cele mai diverse lucruri din evoluția omenirii – lucruri care, am putea spune, sunt întipărite în această evoluție a omenirii, pentru ca această evoluție a omenirii să înțeleagă puțin mersul evenimentelor –, aș vrea, deci, să atrag atenția asupra faptului că întreg sensul și întreaga desfășurare a evoluției omenirii se exprimă în aceste lucruri, dacă le înțelegem bine și le privim în lumina potrivită. Nu aș vrea să intru în detaliile a ceea ce am explicat la Leipzig despre legătura dintre ideea din Parsifal și Evoluția lui Christos; aș vrea, totuși, să mai tratez un aspect care acolo a împânzit toate expunerile.

În acest scop, trebuie să ne aducem aminte: Cum stă Parsifal în fața noastră, cel care, la câteva secole după ce a avut loc Misterul de pe Golgota, constituie, aș zice, o treaptă importantă pentru lucrarea progresivă a Evenimentului Christic într-un suflet uman?

Parsifal e fiul unui cavaler dornic de aventuri și al mamei sale, Herzeleida. Cavalerul a plecat de acasă înainte ca Parsifal să se fi născut. Mama trece prin dureri și chinuri deja înainte să nască. Ea vrea să-l ferească pe fiul ei de toate lucrurile cu care ar putea veni în contact, prin virtute cavalerească, să zicem, și faptul că-și dezvoltă forțele în serviciul de cavaler. Ea îl crește în așa fel încât el să nu afle nimic despre ceea ce se întâmplă în lumea exterioară, din ceea ce îi poate fi dat omului prin influențe venite din lumea exterioară. Parsifal urmează să crească în singurătatea naturii, lăsat doar în voia acestor impresii din natură. Și să nu afle nimic despre ceea ce se întâmplă printre ca-valeri și printre ceilalți oameni. Ni se mai povestește și că el nu știe nimic despre ceea ce se spune în lumea exterioară în legătură cu o convingere religioasă sau alta. Singurul lucru pe care-l află de la mama sa este acela că există un Dumnezeu, că în dosul a tot ce există se află un Dumnezeu. Parsifal vrea să-i slujească lui Dumnezeu. Dar el nu știe decât atât, că poate să-i slujească lui Dumnezeu. Tot restul e ținut departe de el. Dar imboldul de a deveni ca-valer e atât de puternic, încât, într-o bună zi, o părăsește pe mama sa și pleacă în lume pentru a afla lucrurile spre care-l îndeamnă inima. După multe rătăciri, e condus spre cetatea Sfântului Gral.

Ceea ce viețuiește el acolo e descris cel mai bine la *Chrestien de Troyes* [Nota 46] – adică în modul cel mai concordant cu ceea ce putem afla noi din izvoarele spiritual-științifice –, la Chrestien de Troyes, care a fost o sursă de inspirație și pentru *Wolfram von Eschenbach* [Nota 47]. Aflăm că Parsifal a ajuns cândva, în drumețiile sale, într-un ținut păduros, la malul mării, unde doi bărbați pescuiau. Și la întrebarea pe care le-a pus-o, ei l-au îndrumat spre cetatea regelui pescarilor. El ajunge la cetate, intră și vede un bărbat bolnav și slăbit, culcat pe un pat. Acesta îi dă o spadă, spada nepoatei sale. Și a mai văzut cum a intrat un scutier cu o lance de pe care curgeau picături de sânge, până pe mâinile scutierului. Apoi a intrat o fecioară cu un potir de aur, din care strălucea o lumină care întrecea toate celelalte lumini din sală. Apoi a fost așternută o masă de ospăț. La fiecare fel de mâncare, acest potir trecea pe lângă meseni și era dus în camera învecinată. Iar tatăl regelui pescarilor, care zăcea acolo, prindea puteri prin ceea ce se afla în potir.

Toate acestea i se păruseră miraculoase lui Parsifal, numai că mai demult, în cursul drumețiilor sale, un cavaler îl sfătuise să nu întrebe mult. De aceea, el n-a întrebat în legătură cu ceea ce vedea; voia să întrebe de-abia a doua zi dimineața. Dar când s-a trezit, întreg palatul era gol. A strigat, dar n-a venit nimeni. Și-a imaginat că toți cavalerii plecaseră la vânătoare și a vrut să meargă după ei. În curte și-a găsit calul înșăuat. A ieșit afară, dar a fost nevoit să sară repede peste podul mobil; calul a trebuit să facă o săritură, fiindcă podul a fost tras în sus imediat în urma lor. Dar n-a aflat nimic în legătură cu acei cavaleri.

Noi știm însă care este aici esențialul: faptul că Parsifal n-a întrebat. Deși în fața sufletului său se ivise lucrul cel mai minunat din câte se pot vedea, el nu întrebase nimic. Și acum e nevoit să audă mereu că misiunea să are legătură cu faptul că ar fi trebuit să întrebe, că misiunea să depindea de întrebarea referitoare la lucrul minunat care i se arătase. Dar el n-a întrebat! Și i se dădea de înțeles că prin faptul că nu întrebase, provocase un fel de nenorocire.

Cum stă Parsifal aici în fața noastră? El stă în fața noastră în așa fel încât noi trebuie să ne spunem: în el avem o personalitate care a fost crescută departe de civilizația și cultura lumii exterioare, căreia nu i-a fost îngăduit să știe nimic despre civilizația și cultura lumii exterioare, care urma să fie condusă spre minunile Sfântului Gral, pentru ca ea să întrebe cu un suflet feciorelnic, neinfluențat de restul civilizației. De ce trebuia să întrebe? Am spus adeseori că ceea ce a fost realizat prin influența Impulsului Christic a fost realizat drept faptă în legătură cu care oamenii n-au putut înțelege imediat ce s-a realizat prin ea. Așadar, avem, pe de-o parte, ceea ce a fost realizat în cadrul unei evoluții neîntrerupte, prin faptul că în aura Pământului s-a revărsat Christos, indiferent ce au gândit oamenii și s-au certat și au inventat în legătură cu aceasta, în diversele dogme teologice. Căci Impulsul Christic a continuat să lucreze! Și forma pe care a luat-o Occidentul se datorează influenței exercitate de Impulsul Christic, despre care putem spune că a lucrat în străfunduri asupra sufletelor umane și în străfundurile întregii deveniri istorice. Dacă ar fi putut acționa numai prin ceea ce au înțeles oamenii și prin lucrurile asupra cărora s-au certat, el n-ar fi putut realiza mai nimic în cadrul evoluției omenirii. În vremea lui Parsifal, noi vedem apropiindu-se un moment important, în care Impulsul Christic urmează să acționeze iarăși cu un pas mai departe.

De aceea, Parsifal nu trebuie să fie unul dintre aceia care au învățat, într-o oarecare măsură, ce a fost jertfit odinioară pe Golgota, care știu ce ne-au învățat apoi părinții-apostoli, predicatorii din biserici și celelalte diverse curente teologice. El nu trebuia să știe în ce fel s-au pus cavalerii, cu virtuțile lor, în serviciul lui Christos. El trebuia să intre în legătură cu Impulsul Christic, în străfundurile sufletului său, în măsura în care era posibil în epoca sa. Această legătură ar fi fost doar începătoșată, dacă el și-ar fi însușit ceea ce oamenii predicaseră sau învățaseră despre Christos. El nu trebuia să-și însușească ceea ce făceau ori spuneau oamenii, ci ceea ce viețuiește sufletul atunci când e dăruit exclusiv procesului suprasensibil care se desfășoară neîntrerupt prin lucrarea progresivă a Impulsului Christic. Așa trebuia să stea lucrurile cu Parsifal. O învățătură exterioară ține întotdeauna și de lumea senzorială. Dar Impulsul Christic a acționat în mod suprasensibil și el trebuia să acționeze și asupra sufletului lui Parsifal în mod suprasensibil. Sufletul său nu trebuia să fie îmboldit spre nimic altceva decât spre nevoia de a întreba, acolo unde putea să-i vină în întâmpinare sensul și importanța Impulsului Christic: lângă Sfântul Gral. El trebuia să întrebe! Trebuia să întrebe, nu îndemnat de ceea ce credeau cavalerii că au de venerat în Christos; ci, îndemnat numai și numai de sufletul feciorelnic, dar trăind în sensul epocii sale, el trebuia să întrebe ce taină ar putea dezvălui Sfântul Gral și care ar putea fi, de fapt, Evenimentul Christic. El trebuia să întrebe. Să reținem bine acest cuvânt.

Un alt om nu trebuia să întrebe. Se știe destul de bine cine e cel ce nu trebuia să întrebe: tânărul din Sais nu trebuia să întrebe. Fatalitatea lui a constat în faptul ca el a simțit nevoia să întrebe, că a făcut ceea ce nu trebuia să facă, în faptul ca a vrut ca imaginea lui Isis să fie dezvăluită. Tânărul din Sais este Parsifalul epocii dinainte de Misterul de pe Golgota. Dar în acea epocă, lui i s-a spus: Ferește-te ca sufletului tău să i se dezvăluie, dacă e nepregătit, ceea ce se află în dosul vălului! – Tânărul din Sais după Misterul de pe Golgota e Parsifal. Și el nu trebuie să fie pregătit în mod special, el trebuie să fie condus ca suflet feciorelnic spre Sfântul Gral. Și el omite să facă lucrul cel mai important, fiindcă nu face tocmai ceea ce tânărului din Sais îi fusese interzis, fiindcă nu întreabă, nu caută dezvăluirea misterului pentru sufletul său. Așa se schimbă vremurile în cursul evoluției omenirii!

Știm, desigur – pentru început trebuie să sugerăm asemenea lucruri în mod abstract, dar vom ajunge să vorbim despre ele și mai în detaliu –, că e vorba despre ceea ce urma să se dezvăluie în Isis. Ne reprezentăm imaginea vechii zeițe Isis cu băiatul Horus, misterul legăturii dintre Isis și Horus, fiul lui Isis și al lui Osiris. Dar aceasta este o exprimare abstractă. Ea ascunde, bineînțeles, un mare mister. Tânărul din Sais încă nu era matur să afle această taină.

Când Parsifal, după ce, în cetatea Gralului, nu pusese întrebarea referitoare la minunile Sfântului Gral, pleacă de acolo călare, printre cei dintâi oameni pe care-i întâlnește se numără o femeie, o mireasă, care-și plânge mirele mort de curând, pe care-l ține în poală: E chiar imaginea mamei îndoliate, cu fiul ei mort, care a servit mai târziu adeseori în artă drept motiv numit Pieta! E prima indicare a ceea ce Parsifal ar fi aflat, dacă ar fi întrebat ce e cu minunile Sfântului Gral. El ar fi aflat într-o formă nouă acea legătură care există între Isis și Horus, între mamă și Fiul Omului. Și el ar fi trebuit să întrebe!

De aici vedem cât de profund ne sugerează asemenea indicații progresul care are loc în evoluția omenirii: Ceea ce, înainte de epoca Misterului de pe Golgota, nu are voie să se întâmple – după Misterul de pe Golgota trebuie să se întâmple, fiindcă omenirea a înaintat între timp. S-ar putea spune că sufletul omenirii a devenit altul.

După cum am spus, despre toate aceste lucruri vom mai vorbi; aici vreau doar să le sugerez. Dar toate aceste lucruri vor dobândi pentru noi valoarea lor adevărată numai dacă le facem să devină tot mai rodnice, foarte rodnice. Ceea ce se poate revărsa spre noi din misterul lui Parsifal, îmbogățit în mod real cu imaginea tânărului din Sais, e faptul că putem învăța să întrebăm în mod just, așa cum o cere spiritul epocii noastre. Fiindcă în aceasta constă curentul ascendent din evoluția omenirii: în a învăța să întrebăm.

După Misterul de pe Golgota, noi avem, în mod necesar, două curente ale evoluției omenirii: Unul, care poartă în el Impulsul Christic și conduce, treptat, în sus, spre înalturile spirituale; celălalt, care e un fel de continuare a declinului și conduce spre viața materială, spre materialism. În prezent, aceste două curente sunt atât de amestecate între ele, încât, în orice caz, cea mai mare parte a culturii noastre e împânzită de curentul materialist; astfel că astăzi omul trebuie să privească într-un mod lipsit de prejudecăți și nepărti-nitor spre tot ceea ce ne poate spune știința spirituală despre Impulsul Christic și despre tot ceea ce se leagă de el, pentru a ajunge să înțeleagă că sufletul are nevoie, în cadrul lumii exterioare care devine în mod necesar tot mai materialistă, de acel progres lăuntric în sensul spiritualității. Dar pentru

aceasta trebuie să învățăm tocmai de la lucruri de felul celui amintit: Trebuie să învățăm să întrebăm.

În cadrul curentului spiritual trebuie să învățăm să întrebăm. În cadrul curentului materialist însă totul îl îndepărtează pe om de întrebare. Vom pune aceste două situații alături, pentru a arăta cum e un curent și cum e celălalt. Într-unul din ele, există acei oameni care trăiesc cufundați în materialism. Pot fi foarte bine și oameni care respectă o dogmă spirituală sau alta, care admit lumea spirituală în cuvinte, în teorie. Dar nu acesta este esențialul, ci esențialul este să intrăm cu întreg sufletul nostru în curentul spiritual. Despre oamenii care sunt situați în sânul curentului materialist se poate spune: Ei nu sunt "oameni care pun întrebări". Cu adevărat ei nu sunt oameni care întreabă, fiindcă ei știu deja tot. Caracteristica civilizației materialiste constă în faptul că acești oameni știu tot, că nu vor să întrebe. Astăzi, până și oamenii cei mai tineri știu tot și nu întreabă nimic. Se consideră că aceasta înseamnă libertate și ridicarea valorii personale, dacă poți emite pretutindeni o judecata personală. Numai că nimeni nu observă cum se maturizează această judecată personală. Noi creștem și ne integrăm lumii. O dată cu primele cuvinte ale copilăriei, preluăm în noi un lucru sau altul. Apoi creștem, ne asimilăm tot mai multe și mai multe lucruri și nu ne dăm seama în ce fel ni le asimilăm. Datorită karmei noastre, noi suntem constituiți într-un anumit fel. Din această cauză, un lucru sau altul ne place mai mult sau mai puțin. Creștem mari și atingem cu judecata noastră vârsta, considerată de unii critici absolut respectabilă, de douăzeci și cinci de ani și ne simțim maturi în ceea ce privește judecata noastră, deoarece credem că ea vine din propriul nostru suflet. Cel care știe să privească în interiorul sufletelor, știe însă că în dosul ei nu se află altceva decât viața exterioară concentrată în sufletul nostru, în sânul căreia suntem situați. Putem ajunge cu aceasta și în conflict, dacă suntem de părere ca un lucru sau altul ne-a fost dat de propria noastră judecată. În timp ce credem că suntem independenți, devenim cu atât mai mult sclavii propriei noastre vieți interioare. Noi emitem judecăți, dar ne dezvățăm cu totul să punem întrebări.

Învățăm să întrebăm numai dacă suntem în stare să dezvoltăm în noi acel echilibru al sufletului care-și poate păstra veneraţia și considerația față de domeniile sfinte ale vieții, dacă suntem în stare să avem în sufletul nostru ceva care are întotdeauna imboldul de a nu se angaja prin judecata proprie față de ceea ce poate veni până la noi din domeniile sfinte ale vieții. Învățăm să întrebăm numai dacă ne putem transpune într-o dispoziție de așteptare, în așa fel încât, printr-un eveniment sau altul, în viață să ni se reveleze un lucru sau altul, dacă știm să așteptăm, dacă avem o anumită sfială în a ne aplica judecata proprie tocmai față de ceea ce urmează să se reverse cu sfințenie din domeniile sfinte ale vieții, dacă nu emitem judecăți, ci întrebăm, și dacă nu întrebăm doar oameni care știu să ne spună ceva, ci întrebăm, înainte de toate, lumea spirituală, căreia nu-i opunem judecata emisă de noi înșine, ci întrebarea noastră, întrebarea noastră deja în dispoziția sufletească, în modul de a gândi și a simți.

Încercați să înțelegeți foarte bine, prin meditație, ce deosebire este între a veni în întâmpinarea tărâmurilor spirituale ale vieții cu judecăți și a veni în întâmpinarea lor cu întrebări. Trebuie să vieţuiți lăuntric faptul că între aceste două atitudini există o deosebire radicală. Cu această deosebire are legătură ceva care străbate întreaga noastră epocă și pe care ar trebui să-l avem în vedere în mod cu totul deosebit în cadrul curentului nostru spiritual. Fiindcă acest curent spiritual va putea să prospere numai dacă vom învăța să înțelegem deosebirea dintre a întreba și a emite judecăți. Sigur că e necesar să emitem judecăți, când e vorba de relațiile exterioare ale vieții. De aceea, eu nici n-am spus că trebuie să ne reținem întotdeauna deprinderea de a judeca; dar în fața tainelor mai adânci ale vieții ar trebui să învățăm dispoziția plină de așteptare a întrebării. Mișcarea noastră spirituală va progresa prin tot ceea ce face ca o parte mai mare a omenirii să recunoască această dispoziție a întrebării și să o stimuleze; mișcarea noastră spirituală e frânată de tot ceea ce se opune acestui curent, sub forma judecăților ușuratice. Dacă în momentele solemne ale vieții noastre încercăm să reflectăm și aflăm ce putem dobândi dintr-o relatare cum este aceea despre Parsifal, care se îndreaptă spre cetatea Gralului și trebuie să întrebe, atunci tocmai această imagine a lui Parsifal va deveni un model pentru mișcarea noastră spirituală. Și, în acest context, vom putea înțelege multe alte lucruri.

Dacă ne întoarcem privirile încă o dată spre acea epocă din dezvoltarea omenirii care e situată înainte de Misterul de pe Golgota, trebuie să spunem: Odinioară, sufletul uman poseda o veche moștenire, din vremea când a coborât din înalturile spirituale pentru a trece prin multe încarnări pământești. Această moștenire s-a păstrat mereu, de la o încarnare la alta. De aceea, în vremurile vechi a existat o clarvedere care s-a retras treptat, care a devenit din ce în ce mai slabă. Cu cât au înaintat mai mult încarnările, cu atât a devenit mai slabă vechea clarvedere pe cale de dispariție. De ce anume era legată vechea clarvedere? Ea era legată de ceva de care e legată și facultatea percepției exterioare, prin ochi și urechi, de ceea ce este omul în lumea exterioară. Oamenii care au trăit înainte de Misterul de pe Golgota creșteau ca niște copii: Ei învățau să meargă, să vorbească și, bineînțeles, câtă vreme au mai existat forțele elementare ale vechii clarvederi, învățau și să perceapă în mod clarvăzător. Ei învățau să facă acest lucru ca pe ceva care rezulta în mod firesc în relațiile cu oamenii, așa cum, în relațiile cu oamenii, rezulta învățarea vorbirii, prin organizarea laringelui. Dar omul nu se oprea la învățarea vorbirii, ci mergea mai departe, învățând perceperea clarvăzătoare elementară. Această clarvedere elementară era legată de organizarea umană obișnuită, așa cum era situată organizarea umană în sânul lumii fizice; prin urmare, clarvederea trebuia să ia în mod inevitabil caracterul organizării umane. Un om desfrânat nu putea introduce în clarvederea sa o natură pură; un om pur putea să introducă și în clarvederea sa natura pură pe care o avea. E absolut firesc, deoarece clarvederea era legată direct de organizarea umană.

O consecință necesară a fost faptul că s-a păstrat o anumită taină – taina legăturii dintre lumea spirituală și lumea fizică pământească –, înainte de coborârea lui Christos Iisus, o taină care nu trebuia dezvăluită organizării umane obișnuite. Organizarea umană trebuia mai întâi transformatî, maturizată. Tânărul din Sais n-a avut voie să vadă imaginea lui Isis fără nici o pregătire, venind din lumea exterioara.

O data cu cea de-a patra epoca postatlanteeana, în care a avut loc Misterul de pe Golgota, vechea forță a clarvederii dispăruse. Se ivea o nouă organizare a sufletului uman, o organizare a sufletului uman care rămâne izolată de lumea spirituală dacă nu întreabă, dacă nu are în ea imboldul care zace în întrebare. Aceleași forțe dăunătoare care se apropiau de sufletul uman în vremurile vechi, nu se pot apropia de el, dacă omul întreabă tocmai de misterul Sfântului Gral. Fiindcă în acest mister se ascunde ceea ce s-a revărsat în aura Pământului de-abia acum, de la Misterul de pe Golgota încoace. Ceea ce în trecut nu s-a revărsat în ea, ceea ce acum s-a revărsat în aura Pământului, drept mister al Gralului, i-ar rămâne, totuși, inaccesibil omului care nu întreabă. Trebuie să întrebăm, dar aceasta nu înseamnă deloc altceva decât: Trebuie să avem în noi imboldul de a aduce în mod real la înflorire ceea ce oricum trăiește în suflet.

Înainte de Misterul de pe Golgota, acest ceva nu era în suflet, deoarece Christos nu era în aura Pământului. Înainte de Misterul de pe Golgota, un om, dacă doar ar fi privit în mod just imaginea lui Isis și ar fi scrutat taina ei, prin ceea ce mai exista încă în el din vechile forțe clarvăzătoare, ar fi transpus aici întreaga sa natură umană și atunci ar fi cunoscut în acest fel misterul.

În perioada de după Misterul de pe Golgota, un suflet va ajunge să întrebe în mod just și el va putea simți în mod just, de asemenea, noul mister al lui Isis. De aceea, astăzi esențialul este ca omul să întrebe în mod just, adică să se raporteze în mod just la ceea ce poate fi vestit drept concepție spirituală despre lume. Dacă omul vine spre o asemenea concepție doar în dispoziția care emite judecăți, el va putea citi toate cărțile și toate ciclurile de conferințe – nu va afla absolut nimic, fiindcă-i lipsește dispoziția sufletească a lui Parsifal. Dacă un om se apropie cu dispoziția celui ce întreabă, el va afla cu totul alte lucruri decât cele cuprinse doar în cuvinte. El va vieţui cuvintele în mod rodnic, cu forțele-izvor din propriul său suflet. Esențialul e ca ceea ce ne este vestit drept adevăruri spirituale să devină asemenea trăiri.

Ne revin în amintire toate acestea când de noi se apropie lucruri de felul evenimentelor importante care au avut loc între convorbirea lui

Iisus din Nazareth cu mama sa și Botezul în Iordan. Fiindcă și aceste lucruri vor putea însemna ceva pentru noi numai dacă punem întrebări în legătură cu ele, dacă în noi există nevoia vie de a afla ce a acționat în acel important moment de răscruce în care epoca de dinainte de Misterul de pe Golgota se desparte de epoca ce a urmat după Misterul de pe Golgota. E cel mai bine să lăsăm tocmai aceste lucruri să acționeze asupra sufletului nostru. De fapt, tot ceea ce au ele a ne spune, e conținut deja în nararea evenimentelor. Nu e necesar să interpretăm aproape nimic.

Tocmai cu prilejul acestei părți din Evanghelia a Cincea am vrut să fac această remarcă generală și să atrag atenția asupra faptului că, într-un anumit sens, pentru epoca noastră devine din nou important să înțelegem dispoziția lui Parsifal. Va trebui s-o înțelegem. Ea a apărut la *Richard Wagner* [Nota 48], care a căutat să-i dea o formă muzical-dramatică. Nu vreau să mă lansez în marea dispută care s-a declanșat astăzi în lumea exterioară în jurul operei "Parsifal". Știința spirituală nu există pentru a ține partea cuiva. De aceea, departe de ea gândul de a se amesteca în disputa dintre aceia care vor să păstreze "Parsifalul" wagnerian – în primă instanță, cel mai important document al lumii actuale, datorită dispoziției lui Parsifal – la Bayreuth, care ar dori să-l protejeze, și cei care vor să-l predea împărăției lui Klingsor. De fapt, acest din urmă lucru se și întâmplă. Dar aș vrea să atrag atenția asupra celuilalt aspect: asupra faptului că în procesul neîntrerupt al lucrării Impulsului Christic, acolo unde puterea de judecată, conștiența de la suprafață a omului, încă nu pătrunde, spre care însă această conștiență de la suprafață trebuie să indice tot mai mult și mai mult, prin concepția spirituală despre lume, acolo trebuie să existe întotdeauna și dispoziția lui Parsifal și multe altele, despre care vom mai vorbi în cursul acestei ierni.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

II

CONFERINŢA A V-A

Berlin, 13 ianuarie 1914

Am impresia că prin studierea a ceea ce mi-am permis să numesc Evanghelia a Cincea ați putut să vă însușiți unele lucruri, pentru nuanțarea a ceea ce am descris adeseori în legătură cu evoluția omenirii pe Pământ și cu influența exercitată de Misterul de pe Golgota asupra acestei evoluții a omenirii. Mai demult ne-am străduit să ne formăm, din cele mai diverse puncte de vedere, o idee sau alta în legătură cu ceea ce s-a petrecut, mai ales, prin Botezul în Iordan, și am atras adeseori atenția asupra faptului că Entitatea Christică s-a unit cu acea entitate pe care o numim Iisus din Nazareth și tocmai prin aceasta am încercat să arătăm importanța absolut decisivă a Misterului de pe Golgota pentru evoluția omenirii.

Acum noi am privit însă istoria lui Iisus din Nazareth așa cum poate fi ea constatată cu mijloacele științei spirituale, spre a vedea că acea entitate pe care o numim Iisus din Nazareth a ajuns în fața lui Ioan Botezătorul, în momentul în care urma ca Entitatea Christică s-o ia în posesie. Acuma ne propunem ca, folosindu-ne de ceea ce am dobândit prin această cunoaștere concretă a Evangheliei a Cincea, să ajungem la o înțelegere mai largă față de ceea ce are legătură cu Misterul de pe Golgota. Vom încerca astăzi să ne îndreptăm privirea sufletească spre cel pe care-l numim înaintemergătorul: spre Ioan Botezătorul și spre unele lucruri care au legătură cu misiunea sa.

Dacă vrem să-l înțelegem pe Ioan Botezătorul și poziția lui Christos Iisus față de Ioan Botezătorul, așa cum este ea sugerată în Evanghelia lui Ioan, e necesar să aruncăm o privire spre lumea spirituală din sânul căreia a crescut Ioan Botezătorul. E absolut de la sine înțeles că e lumea spirituală a antichității iudaice. Să evocăm acum în fața sufletelor noastre specificul acestei lumi a antichității iudaice.

Antichitatea iudaică a avut, în orice caz, o misiune cu totul deosebită în evoluția omenirii. Ne amintim că, de pe poziția științei noastre spirituale, evoluția pământească trebuie concepută în sensul că ea a provenit din evoluțiile saturniană, solară și lunară și că evoluției pământești trebuie să-i atribuim în special faptul că, pe lângă ceea ce a rezultat din stadiile anterioare ale evoluției Pământului nostru, drept corp fizic, corp eteric și corp astral, în cursul evoluției pământești apare și eul uman. Acest eu, în orice caz, nu se poate afla așa, dintr-o dată, e necesară întreaga evoluție pământească, pentru ca eul să fie modelat așa cum trebuie el să fie, pentru ca omul să-și găsească evoluția sa, aș zice, în mersul veșniciei.

Dacă avansăm această idee, trebuie să considerăm, într-adevăr, că Pământul este, ca să zicem așa, scena din cadrul Cosmosului pe care omul trebuie să-și dezvolte eul. Antichitatea iudaica îl desemna pe Jahve sau Jehova drept acea entitate din rândul ierarhiilor superioare sub a cărei influență se pusese. Dacă studiem istoria biblică a creațiunii – am căutat să prezint situațiile decisive în ciclul ***Misterele istoriei biblice a creației*** [Nota 49], prezentat la München –, găsim descris foarte clar și aici faptul că dintr-o șeptitate de entități ale ierarhiilor superioare, din șeptitatea Elohimilor, s-a dezvoltat unul dintre Elohimi, Jahve sau Jehova. Am putea spune că, la fel cum întregul organismului uman se plăsmuiește din direcția capului, tot astfel șeptitatea Elohimilor s-a împărțit în așa fel încât acest număr de șapte își găsește o formă de exprimare deosebită într-unul din ei, în Jahve sau Jehova, în așa fel încât, în cadrul evoluției pământești, el devine entitatea principală pentru ei. Acest lucru îl vede antichitatea ebraică, acest lucru îl recunoaște. Și, de aceea, ea vede în Jahve sau Jehova acea entitate din rândul ierarhiilor superioare cu care trebuie să te pui într-o legătură deosebită, pentru a face ca eul să se dezvolte. Înflorirea antichității iudaice e cu adevărat o etapă deosebită în evoluția eului uman, și în cadrul antichității iudaice influența lui Jahve sau Jehova era re-simțită în așa fel încât, prin felul cum te raportai la el, cum îl percepeai și cum îl simțeai, eul putea să se trezească treptat.

Ce fel de entitate este, de fapt, Jahve sau Jehova? E tocmai acea entitate pe care trebuie să ne-o reprezentăm în strânsă legătură cu evoluția Pământească. El este, propriu-zis, domnul, regentul evoluției pământești, sau, mai bine zis, înfățișarea sub care antichitatea iudaică îl vede pe domnul, pe regentul evoluției pământești. Vedem, de aceea, că întreaga antichitate iudaică e organizată, propriu-zis, în așa fel încât să vadă în Jahve sau Jehova pe Domnul Pământului, să creadă că Pământul e întreținut de o asemenea guvernare divin-spirituală și că omul care vrea să devină conștient de legătura sa justă cu Universul, prin mijlocirea Pământului, trebuie să-l aibă în vedere, mai ales, pe Zeul Pământului, pe Jahve sau Jehova. Întreaga veche lume iudaica e orânduită în acest sens.

Chiar la începutul Genezei, se descrie cum Jahve îl face pe om din substanța Pământului. Adam înseamnă: cel făcut din pământ. Și în timp ce sistemele religioase care trăiesc de jur împrejurul vechiului popor evreu – afirmația poate fi dovedită în mod amănunțit – pornesc toate de la căutarea acelor elemente în care-și venerează Zeii nu în ceea ce provine de la Pământ, ci în ceea ce vine din exterior spre Pământ, vechea lume iudaică vede elementele în care trebuie să-l venereze pe Zeul Jahve sau Jehova în ceea ce are loc pe Pământ, prin activitatea pământească. Diferitele popoare din jurul lor își înalță privirile spre cerul înstelat, spre astre și mersul lor. Ele au ceea ce se numește o religie astrală. Alte popoare observă fulgerul și tunetul și felul cum în ele se manifestă elementele, și se întreabă apoi: Cum se vestesc, prin limbajul fulgerului și al tunetului, prin formațiunile de nori și altele asemenea, ființele divin-spirituale?

Am putea spune că popoarele care trăiau de jur împrejurul vechiului popor evreu își căutau simbolurile religioase deasupra Pământului, în stele sau în atmosferă, ceea ce urma să exprime pentru ele felul cum erau legate de ceva suprapământesc. Dar astăzi se ia seama prea puțin la faptul ca lumii vechi iudaice îi e proprie tendința de a se considera în legătură cu tot ceea ce vine din interiorul Pământului. Ni se atrage atenția în toate detaliile asupra acestei legături dintre vechii evrei și ceea ce provine de la Pământ. Se spune că în drumurile lor mergeau după un nor sau după un stâlp de foc. Ei "mergeau după un stâlp de foc", în sensul în care un asemenea stâlp de foc poate fi format prin forțele Pământului.

Dacă, în anumite regiuni ale Italiei, în care solul e de natură vulcanică, aprinzi doar o bucată de hârtie și o plimbi pe deasupra crăpăturilor din sol, de îndată din Pământ încep să iasă nori de fum, din cauză că forțele Pământului năvălesc spre aerul pe care l-am încălzit. Așa trebuie să ne imaginăm și formarea stâlpului de foc, provocată de forțele din interiorul Pământului, după care umblă evreii. Tot astfel, despre stâlpii de apă și ceață nu trebuie să ne reprezentăm că au fost formați de forțe atmosferice, ci de jos, din direcția deșertului. În vechea lume iudaică, semnele care-l desemnează pe Jahve sau Jehova au legătură cu procesele Pământului. Iar originea "marelui potop" însuși trebuie s-o căutăm în ceea ce pulsează drept forțe ale pământului în Pământ, în ceea ce nu e provocat din exterior, de către condițiile vieții cosmice, ci de cele telurice. Acesta a fost marele protest al vechiului popor evreu împotriva popoarelor din jur, faptul că el a vrut să-l recunoască pe Dumnezeul Pământului. Iar tot ceea ce vine de sus, tot ceea ce vine din exterior spre Pământ, era resimțit drept ceea ce, aș zice, n-a ajuns până la misiunea formațiunii pământești, ci a rămas în urmă, în stadiul formațiunii lunare. Acest lucru era cuprins sub numele a tot ceea ce "șarpele" a făcut să apară pe Pământ, a tot ceea ce a făcut să apară pe Pământ Lucifer, rămas în stadiul evoluției lunare. Putem caracteriza acest protest al vechii lumi ebraice împotriva popoarelor din jur, spunând că aceste sisteme religioase aveau sentimentul: Dacă vrei să te înalți până la divin, trebuie să faci abstracție de Pământ, trebuie să ieși afară în Cosmos. Ceea ce e provocat în Cosmos sau ceea ce, din Cosmos, intră în atmosfera Pământului, e ceea ce trebuie să ve-nerăm noi. Vechea lume ebraica spunea însă: Noi nu venerăm ceea ce vine de sus, noi nu veneram ceea ce e provocat de forțele extraterestre, adevăratul Dumnezeu este cu Pământul!

Acest lucru e prea puțin luat în seamă în epoca actuală, fiindcă atunci când e rostit un cuvânt cum ar fi "Dumnezeu" sau "spirit" și ne îndreptăm apoi privirile spre vremurile vechi, avem întotdeauna sentimentul: Da, trebuie că prin acestea era înțeles unul și același lucru. – Din cauză că astăzi omenirea Occidentului, sub influența celor aproape două milenii de evoluție creștină, își îndreaptă iarăși privirile în sus, își îndreaptă pe bună dreptate privirile în sus, se crede că și vechea lume ebraică și-a îndreptat privirile în sus. Dimpotrivă! Vechea lume ebraică spunea: Misiunea pe care Jahve o avea în legătură cu Pământul a fost perturbată de Zeul care e venit din exterior și e simbolizat prin șarpele din Paradis.

Totuși, evreii își asimilaseră multe lucruri de la popoarele învecinate și noi putem înțelege că tocmai evreii își asimilaseră foarte multe de la popoarele învecinate. Doar ei aveau religia cea mai derutantă din întreaga lume antică, căci ei credeau ceva ce astăzi oamenii aproape că nu mai pot crede: că Jahve sau Jehova este o zeitate Pământească – în sensul caracterizat adineaori, ceea ce nu exclude faptul că Jahve, deși este o zeitate pământească, acționează, așa cum am caracterizat în cartea ***Știința ocultă***, în forțele lunare ale Pământului, așadar, dintr-un alt punct de vedere, este o zeitate lunară. Dar, în contextul nostru, nu acesta este esențialul. Cea mai expusă religie, printre popoarele de odinioară, o aveau vechii evrei. Și, după cum astăzi oamenii nu pot crede că se poate privi, ca să zicem așa, nu în sus, ci spre centrul Pământului, când e vorba despre Dumnezeul căruia ne adresăm ca Zeului celui mai înalt, în primă instanță, tot așa simțeau și evreii această înălțare a privirilor spre Cer; și ei simțeau această năzuință de a privi în sus, când o vedeau la popoarele învecinate, în felul următor: Acești oameni venerează ceea ce își are originea în afăra Pământului.

Marea deosebire dintre învățătura ocultă evreiască și cei aflați în afara acestei învățături consta în faptul că ea le explica oamenilor foarte clar: Acele forțe, chiar până sus, la Lună, de care trebuie să ținem seama, își au originea în Pământ, și e o ispitire să ții seama de alte forțe; fiindcă celelalte forțe sunt concentrate în ceva ce este exprimat prin simbolul șarpelui. Prin urmare, vechiul popor evreu simțea o parte a ceea ce ne întâmpină din nou în concepția noastră spiritual-științifică despre lume.

Dar tocmai din motivele arătate, vechiul popor evreu s-a îndepărtat din ce în ce mai mult, mai ales în perioada când se apropia Misterul de pe Golgota, de acest mod de a privi lucrurile. Și atunci s-a ivit un om care a simțit în lăuntrul lui misiunea de a atrage în mod energic atenția asupra a ceea ce trebuia să fie propriu poporului evreu. E vorba de Ioan Botezătorul. El se simțea chemat, înainte de orice, să atragă atenția asupra acelui aspect care constituia cea mai importantă calitate a poporului evreu și pe care l-am caracterizat adineaori. Când a perceput în jurul său felul cum evolua religia iudaică, el și-a înveșmântat sentimentele în cuvinte. El și-a înveșmântat sentimentele în cuvinte grandioase, pline de sens, impresionante. Și vorbea cam așa: Ziceți că sunteți "copiii lui Avraam". Dacă ați fi copiii lui Avraam, ar trebui să știți că Dumnezeul vostru, care a fost Dumnezeul lui Avraam, Isaac și al lui Iacob, Zeul Jahve sau Jehova, e unit cu cele pământești, lucru pe care l-a exprimat prin faptul că l-a făcut pe primul om din pământ. Dar, în sufletele voastre, voi nu mai sunteți copiii lui Avraam. Sunteți din neamul celor ce privesc în sus și se îndreaptă spre forțele de sus. Ați căzut în prada a ceea ce e desemnat prin simbolul just al "șarpelui". Sunteți din neamul șarpelui!

În multe privințe, are o importanță profundă faptul că Ioan Botezătorul – m-am mai referit la aceste cuvinte și din alt punct de vedere – a folosit tocmai aceste cuvinte. Ce înseamnă ele, de fapt, așa cum le întâlnim de obicei în Biblie? Dacă ne-am mărturisi nouă înșine, măcar un pic, cât de rău știm azi să citim! Drept ce iau oamenii, în general, aceasta expresie din Evanghelie, expresia "voi, neam de năpârcă"? Îl iau doar în sensul că Ioan i-ar fi mustrat, într-adevăr, pe oamenii din jurul lui într-un mod atât de virulent și grosolan, numindu-i "neam de năpârcă". N-ar fi fost o atitudine prea politicoasă. Dar nici n-ar folosi la nimic, dacă vrei să-i convingi pe niște oameni de ceva și să-i miști în cugetul lor, să începi imediat cu un cuvânt de ocară. Și nu reprezintă nici vreo imagine deosebită a lui Ioan, dacă spunem: Aceasta a fost mânia lui divină! – Aș dori să folosesc aici banala afirmație: De ocărât, știu și alții să ocărască! Dar nu acesta este esențialul: Esențialul constă în faptul că această expresie, pe care mulți o resimt doar drept o expresie de ocară, conține întreaga semnificație a acelui lucru asupra căruia Ioan voia să le atragă atenția oamenilor din jurul lui: Voi nu mai știți în ce constă misiunea lui Jahve, fiindcă, dacă nu apelați la forțele Pământului, așa cum faceți, ci la forțele din exteriorul Pământului, nu sunteți copiii lui Avraam, căci veneraţi ceea ce v-a adus șarpele. Așa că sunteți din neamul celor care, de jur împrejurul vostru, își venerează Zeii sub cele mai diferite nume, care au însă semnificația a ceea ce este caracterizat drept "șarpe"!

Și acum ne transpunem în lăuntrul cel mai lăuntric al simțirii lui Ioan Botezătorul. Poate că avea motivele lui să se opună în acest fel oamenilor. Nu spun acest lucru din Evanghelia a Cincea – fiindcă, în ceea ce privește Evanghelia a Cincea, încă nu s-a ajuns până la figura lui Ioan Botezătorul –, vi-l spun din altă parte, de unde el ar putea să rezulte. Prin urmare, Ioan Botezătorul își avea, fără îndoială, motivele sale de a vorbi celor ce veneau la el, la Iordan, ca și cum ar fi observat că își însușiseră anumite obiceiuri ale păgânilor. Ba chiar și în numele pe care i l-au dat cei ce veneau la el, zăcea ceva ce, în prima instanță, el nici nu voia să audă.

În ținuturile în care își rostea cuvintele Ioan Botezătorul, existau vechi învățături care ar putea fi caracterizate în felul următor: Da, la începutul evoluției omenirii, omul și animalele superioare au primit cândva, din ori-ginea-Jahve, respirația aeriană; dar din cauza a ceea ce a făcut Lucifer, respirația aeriană a devenit ceva rău. Au rămas bune, au rămas, ca să zicem așa, în stadiul evoluției originare, numai acele animale care nu posedă respirația aeriană: pești. – Așa se face că, probabil, unii oameni s-au dus la Iordan – așa cum, în unele ținuturi, evreii mai fac și astăzi – și, într-un anumit moment al anului, s-au dus la malul apei și și-au scuturat hainele, crezând că își aruncă astfel păcatele la peștii cei nevinovați, pe care aceștia le-ar fi purtat de atunci înainte. Asemenea obiceiuri, care au legătură cu păgânismul din ținuturile vecine, vedea Ioan la cei despre care spunea: Ați înțeles mai mult de la șarpe decât de la Jahve. De aceea, nu aveți dreptul să vă numiți copiii celui care a fost menit să vă fie strămoș, copiii lui Avraam. Vă zic vouă: Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac și Iacob ar putea să se întoarcă la misiunea lui originară și să facă din aceste pietre, adică din Pământ, un alt neam de oameni, care să-l înțeleagă mai bine!

În acest loc, unde Biblia ne transmite aceasta expresie, "Dumnezeu îi poate trezi copii lui Avraam din aceste pietre", exista, în limba din

acea vreme, atâtea cuvinte cu dublu înțeles, aluzive. Și ele sunt folosite în mod intenționat, aceste cuvinte, spre a se atrage atenția asupra faptului că în aceste lucruri zace un sens adânc. Dar vom înțelege în mod complet acest lucru numai dacă vom privi, alături de ceea ce am explicat adineaori, misiunea lui *Pavel*.

Am vorbit adeseori despre această misiune a lui Pavel [Nota 50] și vreau să vă prezint astăzi acel punct de vedere care poate fi important pentru înțelegerea a ceea ce trebuie să fie realizat. Cum se face oare că Pavel, care, după cum am amintit adeseori, nu s-a lăsat convins de evenimentele vieţuite la Ierusalim, a putut să preia în concepția lui importanța Misterului de pe Golgota, cum se face că, prin Evenimentul Damascului, s-a convins pe deplin de ceea ce el însuși a numit învierea lui Christos? Aici trebuie să privim puțin în intimitatea felului cum Pavel a fost pregătit pentru ceea ce i-a apărut apoi prin Evenimentul Damascului.

Pavel trecuse prin școala evreiască a profeților din vremea sa. El știa în mod precis: Până la un anumit punct din evoluția omenirii, binele acestei evoluții a omenirii depinde de faptul că oamenii rămân sau nu la eul Pământului, de faptul că ei înțeleg sau nu că misiunea lui Jahve e legată de planeta Pământ. – Dar trebuie să vină o vreme – asta știa Pavel – în care "cele de sus", ceea ce intră în Pământ din condițiile de viață extraterestre, va redeveni important. Și e important să-ți dai seama că, înainte de a-și asuma, prin Misterul de pe Golgota, misiunea Sa în legătură cu Pământul, Christos și-a avut misiunea Sa, drept Christos, în niște regiuni suprapământești, că el a trăit în niște regiuni suprapământești. Date mai exacte găsiți în ciclul pe care l-am prezentat de curând la Leipzig [Nota 51].

Putem urmări înapoi, pe firul timpului, raporturile extrapământești, și vom constata că mai întâi Christos și-a desfășurat activitatea în niște sfere suprapământești, că El s-a apropiat din ce în ce mai mult de Pământ, ca să zicem așa, până când, prin trupul lui Iisus din Nazareth, a intrat în aura Pământului. Și Pavel știa că acest moment va veni odată, doar că, înainte de Evenimentul Damascului, el n-a văzut în aura Pământului acest lucru: "Christos este deja aici!". El era însă pregătit în acest sens și ne-o spune foarte clar, ne spune că era pregătit. Citiți în Epistola a doua către corinteni, capitolul 12:

1. Nu-mi folosește la nimic să mă laud; dar vreau să ajung la viziunea și revelările Domnului.
2. Cunosc un om întru Christos (Pavel se referă la el însuși); înainte cu paisprezece ani (că o fi fost în trup, nu știu; sau că o fi fost în afara trupului, iarăși nu știu; Dumnezeu o știe) acest om a fost răpit până în al treilea Cer.
3. Și eu îl cunosc pe același om (că o fi fost în trup sau în afara trupului, nu știu; Dumnezeu știe);
4. acel om a fost răpit în Paradis și a auzit cuvinte pe care nici un om nu le poate rosti.
5. În privința acestuia, vreau să mă laud; dar în privința mea însumi nu vreau să mă laud deloc, ci numai în privința slăbiciunii mele.

Ce spune Pavel aici? Nu spune nici mai mult, nici mai puțin decât că, deja în urmă cu paisprezece ani – după datele cronologice ar trebui să presupunem, așadar, că această trăire a avut loc cam la șase ani după Misterul de pe Golgota – el a fost în stare să se înalțe în mod clarvăzător în regiunile spirituale. Cu alte cuvinte, ne asigură el însuși: în el trăiește un om – și numai din cauza acestuia vrea să se laude, nu a omului trupesc – care poate să-și înalțe privirile în lumile spirituale. – Și după ce a avut acea trăire, i-a devenit clar: Ce ai văzut tu înainte în lumile spirituale, când îți înălțai privirile spre ele? L-ai văzut pe Christos, ai văzut că El se mai afla acolo sus, în condițiile de existență cerești! – Prin Evenimentul Damascului, i-a devenit clar că acum Christos se revărsase în aura Pământului și trăia în ea.

Acesta e aspectul remarcabil, care a făcut ca unele spirite, cam în perioada întemeierii Creștinismului, să rostească un cuvânt care astăzi sună ciudat: "Adevăratul Lucifer e Christos", așa spuneau ei. Ei înțelegeau: în trecut, dacă îți înălțai privirile spre condițiile de existență suprasensibile, trebuia să rămâi al "șarpelui", dacă înțelegeai în mod just evoluția omenirii. După ce Misterul de pe Golgota a avut loc, biruitorul șarpelui a venit aici, jos, și a devenit acum Domnul Pământului. – Toate acestea au legătură cu întreaga evoluție a omenirii.

Ce sens are faptul că vechea religie ebraică reprezintă, ca să zicem așa, protestul împotriva religiilor astrale ale popoarelor din jur, împotriva tuturor religiilor care văd simbolurile Divinului în nori, în fulger și în tunet? Acest fapt are sensul că sufletul uman trebuie să se pregătească să primească eul în așa fel încât acesta să nu mai primească revelațiile spirituale prin ceea ce apare sub formă de fulger și tunet, ci să primească aceste revelații în spirit, prin spiritul însuși. Dacă înainte omul voia cu adevărat să-și înalțe privirile spre Christos, el n-o putea face decât în sensul lui Zarathustra, privind în sus, spre ceea ce am putea numi înveliș exterior al lui Christos, al lui Ahura Mazdao. Omul își putea înălța privirile spre Soarele fizic și el putea ști: în acesta trăiește Christos. – Dar, prin Misterul de pe Golgota, Christos a fost descojit, ca să spunem așa, din efectele solare fizice și El a împânzit, ca Soare spiritual, aura Pământului. Da, așa a devenit Christos, El împânzește acum aura Pământului, după ce adoratorii lui Jahve sau Jehova îl pregătiseră în acest scop. Iar Ioan Botezătorul poate fi înțeles, în importantele sale cuvinte, dacă-l înțelegem așa.

Și acum s-a pregătit Misterul de pe Golgota. În timp ce el se pregătea – vreau să descriu acum lucrurile într-un mod mai abstract, ne vom putea adânci mai târziu în detaliile concrete –, stau față în față, aș zice, Christos Iisus și Ioan Botezătorul. Dacă aducem în fața sufletelor noastre ceea ce am spus adineaori în legătură cu Ioan Botezătorul, ne vom da seama în ce sens sta Christos Iisus, ca să zicem așa, față în față cu Ioan Botezătorul: în Ioan Botezătorul, El avea în fața sa pe acela care, aș zice, înțelegea cel mai bine ce înseamnă să venerezi Spiritul Pământului.

De unde veneau, în cadrul poporului evreu și al altor cercuri – fiindcă existau și alți oameni care erau stimulați, mai mult sau mai puțin, dar întotdeauna, de către misterii –, de unde veneau acele facultăți care venerau în sensul just Spiritul Pământului? De unde veneau aceste facultăți? înainte de Misterul de pe Golgota, ele erau legate de ceea ce numim ereditatea fizică a omului, acea ereditate fizică despre care știm că e și o legitate pământească. Științele actuale ale naturii vor găsi că e o totală prostie ceea ce voi spune acum; s-ar putea să fie însă o prostie dintre acelea despre care se spune "prostie în fața oamenilor și înțelepciune în fața lui Dumnezeu": Înainte de Misterul de pe Golgota, ceea ce se numește facultate de cunoaștere era legată, în esență, dintr-un anumit punct de vedere, de raporturile ereditare, iar progresul și înaintarea evoluției omului a constat tocmai în faptul că tipul de cunoaștere care se bazează pe activitatea de reprezentare a devenit independent de orice raporturi ale eredității naturale.

De aceea, în vechile misterii s-a procedat foarte bine când, adesea, demnitățile misteriale se moșteneau din tată în fiu ș.a.m.d. Acesta e lucrul important aici, faptul că în perioada Misterului de pe Golgota cunoașterea umană a încetat să mai fie dependentă de niște raporturi pur fizice. Datorită progresului realizat în omenire, cunoașterea a devenit o chestiune pur sufletească. Activitatea cea mai lăuntrică a sufletului uman devine o chestiune pur sufletească, care nu mai e dependentă de raporturile ereditare exterioare.

Cum a devenit posibil ca omul să-și păstreze, totuși, în continuare eul, fără ca acesta să fie prejudiciat? Încercați să sesizați întreaga importanță a faptului că raportul cel mai lăuntric al sufletului uman, raportul de cunoaștere, a devenit o problemă pur sufletească, a faptului că omul n-a mai putut moșteni de la strămoșii lui nici un fel de facultăți. Azi mai există, fără îndoială, mulți oameni care ar vrea să moștenească facultățile lor de cunoaștere de la strămoșii lor, dar nu mai merge. Asta se vede deja. Facultățile lui Goethe nu prea s-au transmis urmașilor săi și nici la alții nu se poate vedea așa ceva.

Dar ce-ar fi trebuit să se întâmple cu aceste facultăți, dacă n-ar fi fost întreținute de nimic altceva din punct de vedere spiritual, dacă n-ar fi

primit nici un impuls spiritual? Facultățile, devenite lăuntrice, ale omului ar fi rămas orfane. Omul ar fi fost situat pe Pământ în așa fel încât ar fi trebuit să aștepte ce i-ar fi dat Pământul, din mediul înconjurător, în funcție de alcătuirea karmei sale, încât el ar fi trebuit să aștepte ce ar fi proiectat în lăuntrul lui simțurile sale.

Dar el n-ar fi putut prețui prea mult acest lucru, ci ar fi trebuit să fie bucuros dacă ar fi putut să plece cât mai curând iarăși de pe Pământ, fiindcă pe Pământ nu și-ar fi putut cuceri nici un fel de facultăți deosebit de valoroase. Buddha le atrăsese oamenilor atenția în mod foarte clar asupra acestui lucru; de aici învățătura sa, care-l îndepărtează pe om de toate percepțiile senzoriale pământești.

Dar Christos s-a făcut perceptibil în Iisus din Nazareth drept ceva despre care Christos Iisus a putut să spună la Botezul în Iordan: în mine a coborât ceva din lumile suprapământești care poate acționa asupra eului, fecundân-du-l. – în viitor, în sufletul uman vor trăi multe conținuturi care vin din regiuni extraterestre, care nu se moștenesc doar pe cale ereditară. Tot ceea ce omul putea să știe înainte: e ceva doar moștenit, a trecut de la o generație asupra alteia, o dată cu raporturile fizice. Ultimul om care a reușit să-și dobândească niște facultăți superioare pe baza a ceea ce se poate moșteni pe cale ereditară a fost Ioan Botezătorul. "Unul dintre cei mai mari între cei născuți din femeie", spune despre el Christos Iisus. El a atras astfel atenția asupra felului în care epoca veche se desparte de cea noua, asupra faptului că epoca cea veche poate să spună, pe bună dreptate: Dacă eu caut ceea ce trebuie să tră-iască în sufletul meu drept acel ceva care mă conduce spre culmile omenescului, îmi aduc aminte de Avraam, Isaac și Iacob; fiindcă de la ei coboară, în linia ereditară, facultățile prin care pot fi atinse culmile omenescului. – Acum însă aceste facultăți trebuie să vină din regiuni extrapământești. Omul nu mai trebuie doar să privească spre Pământ și să-l găsească pe Domnul Pământului în Christos, ci el trebuie să devină conștient de intrarea cerească a lui Christos Iisus în suflet – acesta este aspectul asupra căruia a atras atenția Christos Iisus, în momentul în care a vorbit despre Ioan Botezătorul ca fiind unul dintre cei mai mari între aceia care "s-au născut din femeie", adică între aceia care poartă în ei facultățile ce pot fi dobândite în mod nemijlocit, prin ereditate fi-zică.

Aici găsim răspunsul la o întrebare care poate deveni foarte importantă pentru epoca noastră. În perioada în care, aș zice, cea de-a treia epocă posta-tlanteană transpare în epoca noastră, a cincea – în modul descris de mine adeseori –, oamenii au reînceput să privească spre ceea ce poate să i se arate omului de pe Pământ drept realitate extrapământească. Dar acum oamenii nu mai puteau simți religia lor astrală renăscută la fel cum își simțeau religia lor astrală vechii egipteni sau chaldeeni, ci ea trebuia resimțită așa cum o resimte un om care are cu adevărat dreptul de a-și spune părerea în legătură cu aceste lucruri.

În anul 1607 au fost rostite niște cuvinte pe care aș dori să vi le comunic și aici, prin care un om a spus: "În întreaga creațiune se găsește o splendidă armonie minunată, și anume, atât în sfera lumii senzoriale, cât și în sfera lumii suprasenzoriale, în idei ca și în lucruri, în împărăția naturii și în cea a harului. Această armonie trăiește atât în lucrurile înseși, cât și în raporturile lor reciproce. Suprema armonie este Dumnezeu și El a imprimat tuturor sufletelor o armonie interioară, ca imagine a Sa. Numerele, figurile, astrele, natura, în general, sunt în armonie cu anumite taine ale religiei creștine. La fel cum, de pildă, în Univers există trei lucruri aflate în stare de repaos: Soarele, stelele fixe și intermediul, iar toate celelalte sunt mișcătoare, tot astfel în Dumnezeu cel unic sunt: Tatăl, Fiul și Spiritul. Sfera reprezintă, de asemenea, Trinitatea – Tatăl e centrul, Fiul e suprafața, Spiritul e egalitatea distanței de la centru până la suprafață, raza – precum și alte taine. Fără spirite și suflete pretutindeni, ar lipsi armonia. În sufletele umane se găsesc predispoziții armonice de o infinită varietate. Întreg Pământul e însuflețit, și prin aceasta este produsă marea armonie, atât pe Pământ, cât și între el și astre. Acest suflet acționează prin întregul corp al Pământului, dar își are sediul într-una din părțile sale, la fel cum sufletul uman își are sediul în inimă; și de aici, ca dintr-un focar sau dintr-un izvor, pornesc efectele sale, în oceane și în atmosfera Pământului. De aici, simpatia dintre Pământ și astre, de aici, regularitatea activităților din natură. Că Pământul are cu adevărat un suflet, o arată cel mai clar observarea stării vremii și a aspectelor care o produc de fiecare dată. Sub anumite aspecte și constelații, aerul devine întotdeauna neliniștit; dacă acestea nu există sau sunt puține la număr, sau dacă trec repede, aerul rămâne liniștit."

Kepler expune pe larg aceste gânduri și altele și în cartea sa "Harmonices mundi". Voi cita, în mod reprezentativ pentru multe altele, doar acest pasaj original [Nota 52]: "Globul pământesc va fi fiind un corp ca și acela al unui animal, iar ceea ce, la animal, e sufletul său, va fi fiind pentru Pământ "natura sublunaris", care în prezența aspectelor stârnește fenomene meteorologice. Această afirmație nu e infirmată de faptul că stârnirea fenomenelor meteorologice nu coincide întotdeauna exact cu aspectele, Pământul pare uneori leneș, uneori agitat, astfel că își continuă procesele de evaporare și fără prezența aspectelor. Căci el nu e un animal atât de ascultător ca un câine, ci e cam ca o vită sau un elefant: Se lasă greu împins de mânie, dar e cu atât mai violent, dacă cineva îl irită zdravăn." (Libri IV, cap. VIII).

Acestea și nenumărate alte schimbări și fenomene care au loc în Pământ și cu Pământul se desfășoară în mod atât de reglementat și măsurat, încât nu pot fi atribuite vreunei cauze oarbe, și, din cauză că planetele înseși nu știu nimic despre unghiurile pe care razele lor le formează căzând pe Pământ, trebuie că Pământul are un suflet."

În felul său, el spune apoi: "Pământul e un animal. Putem percepe la el tot ceea ce este analog părților corpului animal. Plantele și copacii sunt părul lui, metalele sunt arterele lui, apa mării – băuturile lui. Pământul posedă o forță plăsmuitoare, un fel de imaginație, mișcare, anumite boli, iar fluxul și reflu-xul constituie respirația animalelor. Sufletul Pământului pare a fi un fel de flacără, de aici căldura subpământeană și de aici imposibilitatea reproducerii când lipsește căldura. O anumită imagine a cercului zodiacal (în germ.: Tierkreis = cercul animalelor. n.trad.) și a întregului firmament a fost imprimată de Dumnezeu ca o pecete în sufletul Pământului."

"Aceasta este legătura dintre cele cerești și cele pământești: arhetipurile tuturor mișcărilor și activităților sale au fost sădite în el de către Dumnezeu, Creatorul."

"Sufletul este în centrul Pământului, el trimite în toate direcțiile forme sau copii ale sale și simte în acest fel toate schimbările și formele armonioase din afara lui. – La fel cum e cu sufletul Pământului, e și cu sufletul omului. Toate ideile și dovezile matematice, de pildă, sufletul le produce din sine însuși, altfel n-ar putea să aibă acest înalt grad de certitudine și siguranță."

"Planetele și aspectele lor au influență asupra forțelor sufletești ale omului. Ele iscă mișcări afective și pasiuni de tot felul și, prin aceasta, adeseori, faptele și întâmplările cele mai îngrozitoare. Ele au influență asupra concepției natale și, de aceea, asupra temperamentului și caracterului uman, pe aceasta se bazează o mare parte a astrologiei. – Probabil că de la Soare nu se răspândește în Univers numai lumină și căldură, ci el este, de asemenea, centrul și sediul rațiunii pure și izvorul armoniei din întreg Universul – și toate planetele sunt însuflețite."

Așa a căutat drum spre lumină, în acest spirit care ne întâmpină în secolul al 17-lea – aceste cuvinte datează, după cum am spus, din anul 1607 –, privirea îndreptată în sus. Totuși, deja din aceste cuvinte se vede: privirea îndreptată în sus a fost christificată. Acela care a rostit cuvintele citate de mine adineaori a fost, în orice caz, un spirit profund, în care a acționat profund de tot legătura sufletului uman cu ceea ce străbate lumea drept viață divină, cu valurile sale, și urzește în ea. Următoarele cuvinte frumoase au fost scrise de același spirit pe care l-am auzit mai înainte vorbind despre "Sufletul Pământului":

Imn lui Dumnezeu

Creator al lumii, eterna putere! Prin spațiile toate
Răsună slava ta; ea străbate și Cerul și Pământul deodată.
Chiar și copilul necopt gângurește după glasul ceresc și vestește
Că amuțit-a dușmanul, și se-aude doar laudă.
Mare artist, ce lumea-ai creat, eu opera-ți plin de uimire privesc,
A mâinilor tale, clădită în forme măiestre,
În centru cu Soarele, izvor de lumină și viață,
Ce după sfântă lege Pământu-l strunește și-ndrumă
Pe căi diferite. Văd ostenelile Lunii
Și stelele-acolo, presărate pe-o pajiște necuprinsă –
Domn al Lumii! Eterna putere! Nemăsurata-ți strălucire
Se-avântă prin lumile toate, pe-ale luminii aripe.

Privim și mai adânc în sufletul său când spune:

Dacă-ale lucrurilor copii în oglindă, acum îți place să le vezi, [Nota 53]
Dar ți-e menit, cândva, Ființa însăți s-o cunoști,
De ce mai șovăi, ochiule, să dai
Iluzia pe-o existență mai înaltă?
Dacă atât te-ncântă o frântură de știință,
Ce fericit vei fi, privind întregul!
Cele inferioare, suflete, le părăsește, curajos,
Ca iute să câștigi ceea ce-i veșnic mare.

Dacă aici viața-i moarte, zi de zi,
Ba chiar, dacă izvorul vieții-i moartea,
O, omule-copil, ce șovăi ca, murind,
Lumina, renăscut, să o saluți?

Aceste cuvinte și, de asemenea, cuvintele despre sufletul Pământului, cine le-a rostit, la începutul secolului al 17-lea? Le-a rostit cel care a întemeiat astronomia cea mai nouă, Johann Kepler, fără care astronomia modernă n-ar putea exista. Care monist nu-l va lăuda pe Johann Kepler? Ar fi bine ca adepții monismului să ia seama la aceste cuvinte ale lui Johann Kepler, pe care vi le-am comunicat adineaori, căci altfel tot ce s-ar spune despre Johann Kepler ar rămâne ceva ce n-aș vrea să desemnez acum, printr-un anumit cuvânt.

Deja se face auzit ceea ce urmează să devină iarăși înălțarea privirilor către stele: Este noul mod de a citi scrierea stelară, așa cum încercăm noi în concepția noastră spiritual-științifică despre lume. Și aflăm răspuns la întrebarea cu care ne-am început considerațiile de astăzi: Cum ne apropiem de Impulsul Christic? Cum îl înțelegem pe Christos? Cum ne situăm în raportul just față de El, în așa fel încât să putem spune: Primim cu adevărat în noi Impulsul Christic? – învățând să privim cu aceeași ardoare și profunzime a simțirii care trăia în vechiul popor evreu, când se spunea: îmi înalț privirile spre Avraam tatăl meu – adică spre linia ereditară fizică –, spre tatăl originar Avraam, când vreau să mă refer la temeiul a ceea ce port în suflet drept bun al său cel mai de preț –, învățând să privim cu aceeași profunzime a simțirii și în aceeași dispoziție sufletească spre ceea ce vine din înalturile spirituale și ne fecundează spiritual, spre Christos, învățând să atribuim fiecare dintre facultățile noastre, tot ceea ce suntem capabili să realizăm în așa fel încât să devenim prin aceasta oameni, nu unei puteri pământești, ci lui Christos – și atunci ne creăm legătura vie cu Christos. "Te bucuri de o facultate oarecare, fie chiar și de cea mai cotidiană, care te face să fii om, de unde o ai?" De la Christos!

La fel cum vechiul evreu spunea în momentul morții că se întoarce în sânul lui Avraam – lucru care iarăși avea un sens profund –, noi învățăm să înțelegem sensul epocii noastre, al epocii care se desfășoară după Misterul de pe Golgota, dacă alăturăm vechiului cuvânt "Din Dumnezeu ne naștem", cuvântul care corespunde, pentru noi, vechii expresii "A te întoarce în sânul lui Avraam": "În Christos murim".

Dacă învățăm să înțelegem Misterul de pe Golgota, ne putem crea acea legătură vie cu Christos, de care avem nevoie, la fel cum în vechea lume iudaică exista legătura vie cu Dumnezeul care era Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac și Iacob, și care se exprima în faptul că fiecare mărturisea: după moarte mă întorc la tatăl Avraam. Pentru oamenii care trăiesc după Misterul de pe Golgota, acest lucru trebuie să se exprime în faptul că ei sunt conștienți de cuvântul: în Christos murim!

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

II

CONFERINŢA A VI-A

Berlin, 10 februarie 1914

Din comunicările pe care le-am putut oferi din Evanghelia a Cincea, se vede sub o lumină nouă ce pregătiri au fost necesare în întreg Universul, s-ar putea spune, pentru ca să poată avea loc ceea ce cunoaștem sub numele de Misterul de pe Golgota. Acest Mister de pe Golgota este chiar și pentru cer-cetarea spiritual-științifică un fel de încheiere provizorie a altor procese, cărora li se alătură și șirul evenimentelor din viața lumii.

Am spus ca doi băieți Iisus au avut misiunea de a pregăti Misterul de pe Golgota. Am văzut că unul dintre cei doi băieți Iisus, cel care a fost numit Iisus solomonic, avea în lăuntrul său eul lui Zarathustra. Și am văzut că după ce amândoi băieții Iisus, care erau cam de aceeași vârstă, împliniseră doi-sprezece ani, eul lui Zarathustra a trecut în trupul celuilalt băiat Iisus, care provenea din linia nathanică a casei lui David. Și am putut să expunem în mod mai amănunțit, din Evanghelia a Cincea, prin ce trăiri a trecut acel Iisus din Nazareth care purta, așadar, trei învelișuri corporale, cele născute prin băiatul Iisus nathanic și care purtase în el, până la vârsta de treizeci de ani, eul lui Zarathustra, până la acea convorbire cu mama sa – relatată deja aici – când, prin marea forță a vorbirii lui de atunci, în care își revărsase eul său, eul lui Zarathustra a părăsit, ca să zicem așa, învelișurile trupești ale acestui Iisus din Nazareth. Și noi știm că apoi, prin Botezul în Iordan oficiat de Ioan Botezătorul, Ființa lui Christos a intrat în întreitul înveliș corporal al lui Iisus din Nazareth.

Dacă suntem în măsură să sesizăm acum în acest fel importanța Entității Christos-Iisus, nu vom avea o impresie mai estompată, ci una mai puternică, în comparație cu aceea a oamenilor care sunt în măsură s-o sesizeze doar în funcție de cunoștințele tradiționale și de comunicările Evangheliilor, așa cum sunt ele înțelese astăzi.

Acest eveniment, pe care-l numim, împreună cu Răstignirea și Învierea, Misterul de pe Golgota, se alătură altor trei evenimente [Nota 54]. S-ar putea spune că acesta este, deocamdată, desăvârșirea ultimă a celorlalte trei. Unul dintre aceste evenimente a avut loc deja în era lemuriană, unul dintre celelalte două, la începutul erei atlanteene, celălalt, spre sfârșitul aceleiași perioade. Dar aceste trei evenimente nu fac parte dintre acelea care au avut loc pe planul fizic, ci în lumile spirituale. Trebuie, deci, să ne îndreptăm privirile sufletești spre patru evenimente, dintre care ultimul – cel de care ne-am ocupat până acum, în principal, și pe care-l numim Misterul de pe Golgota – a avut loc în planul fizic, pe când celelalte trei s-au desfășurat, drept evenimente pregătiroare, în lumile spirituale.

Despre acea ființa pe care trebuie s-o numim Iisus nathanic, v-am spus că și-a arătat natura lui cu totul deosebită prin faptul că imediat după ce s-a născut a fost în stare să rostească deja câteva cuvinte, niște cuvinte care, în orice caz, erau rostite într-o limbă ciudată, astfel că ea n-a putut fi înțeleasă niciodată și numai mama a putut bănui, percepând cu sufletul, ce voiau să însemne acele cuvinte. În legătură cu băiatul Iisus nathanic trebuie să ne mai fie clar ca el nu era o entitate umană la fel ca alte entități umane, că el nu avea în trecutul său – cum a fost cazul lui Iisus solomonic, de exemplu, care avea în el eul lui Zarathustra, și cum este cazul altor oameni – multe vieți pământești, în același fel, ci că existența sa anterioară și-a petrecut-o întru totul în lumile spirituale. Am dat de înțeles acest lucru, prin faptul că am spus: Din ceea ce, de la era lemuriană încoace, a intrat în șirul încarnărilor umane, sub formă de suflete umane, ceva a fost păstrat, ca să zic așa, în lumile spirituale, ceva care n-a fost condus spre încarnare umană, ceva care a fost condus spre o încarnare umană de-abia în momentul când s-a născut drept băiatul Iisus nathanic. Ceea ce a fost păstrat odinioară în lumile spirituale, ceea ce nu poate fi numit, deci, eu uman, în sensul obișnuit al cuvântului – fiindcă un eu uman este ceea ce trece de la o încarnare la alta, pe Pământ –, a avut destinele sale în lumile spi-rituale. Și numai adepții vechilor misterii, care erau în stare să observe procesele din lumile spirituale, puteau ști că această ființă, care va apărea cândva drept băiatul Iisus nathanic, care urma să fie însuflețită de Entitatea lui Christos, trecuse prin diverse destine în lumile spirituale. Pentru a cunoaște aceste destine, trebuie să ne aducem în fața ochilor următoarele.

Cei mai mulți dintre dvs. își mai amintesc, probabil, de acele conferințe antroposofice pe care le-am prezentat aici acum câțiva ani [Nota 55] și în care am vorbit, la început, despre simțurile omului. Și am spus atunci textual că cele cinci simțuri umane enumerate de obicei sunt doar o parte dintre simțurile pe care le posedă omul și că, de fapt, omul are douăsprezece simțuri. Nu vom intra acum în detalii. Dar e necesar să spunem că ceea ce sunt simțurile umane, ceea ce e cuibărit în corpul nostru fizic drept simțuri, ar fi fost condamnate la o soartă care ar fi avut consecințe fatale pentru om, dacă în vechea eră lemuriană n-ar fi avut loc în lumile spirituale primul Eveniment Christic, primul eveniment premergător, aș zice, al Misterului de pe Golgota. În era lemuriană, omul era încarnat în așa fel încât avea deja, în esență, germenii simțurilor. Dar noi știm, de asemenea, că în era lemuriană a avut loc influența puterilor luciferice asupra evoluției umane. Această influență luciferică s-a extins asupra a tot ceea ce constituie organizare umană. Dacă nu s-ar fi întâmplat nimic altceva, decât evenimentul prin care, în era lemuriană, omul a fost condus spre încarnările sale pământești și, pe urmă, influența luciferică, simțurile noastre ar fi devenit cu totul altfel decât au devenit în realitate. Ele ar fi devenit, aș zice, hipersensibile, ar fi lucrat prea intens. Noi n-am putea umbla prin lume cu simțurile temperate, dacă mă pot exprima astfel, ci, de exemplu, o culoare roșie ar fi făcut asupra ochiului uman o asemenea impresie încât, sub impresia culorii roșii, ochiul ar fi avut o anumită senzație de durere. Alte impresii ar fi cauzat simțurilor alte dureri. De exemplu, ochiul s-ar fi simțit ca absorbit de către culoarea albastră. Și tot așa cu fiecare dintre simțurile noastre. Am fi fost nevoiți să umblăm prin lume în așa fel încât simțurile ar fi fost afectate necontenit în mod dureros, sau și într-un mod excesiv și, de aceea, nesănătos. Simțurile ar fi fost influențate de toate impresiile exterioare mai puternic decât e sănătos pentru ele. Acest lucru s-ar fi întâmplat prin influența luciferică.

Omenirea a fost ferită de această nenorocire, acum nu printr-un eveniment petrecut în sfera lumii fizice pământești, ci prin procesul care, într-un anumit sens, a pregătit Misterul de pe Golgota. Încă în era lemuriană, aceeași Entitate a lui Christos care mai târziu s-a unit, prin

Botezul în Iordan, cu trupul lui Iisus din Nazareth, s-a unit cu o ființă care pe atunci se afla în lumile spirituale: cu ființa care s-a născut mai târziu drept copilul Iisus nathanic, dar care pe atunci se mai afla încă în lumile spirituale. Dacă despre Evenimentul din Palestina se poate spune ca Entitatea lui Christos s-a încarnat în Iisus din Nazareth, despre acest alt eveniment ar trebui să spunem ca Ființa lui Christos s-a însuflețit în lumea spirituală într-o ființă care mai târziu avea să coboare pe Pământ drept copilul Iisus nathanic. Așa că în lumile spirituale trăia o ființă sufletesc-spirituală care, prin acest act de unire dintre Entitatea Christică și sufletul celui ce avea să fie mai târziu Iisus din Nazareth și prin tot ceea ce a decurs din acest act, a ferit simțurile omului de nenorocire, deci, a învăluit cu lumina Sa, din lumile spirituale, omenirea, pentru a feri simțurile de acea nenorocire care ar fi făcut ca oamenii să umble pe suprafața Pământului într-un mod atât de dureros sau atât de hipersensibil cum s-ar fi întâmplat fără acest act. Primul eveniment care a pregătit Misterul de pe Golgota a avut loc pentru salvarea simțurilor. Dacă , sub forma noastră actuală, noi putem umbla prin lume cu simțurile noastre, aceasta se datorează primului Eveniment Christic.

La începutul erei atlanteene a avut loc un al doilea eveniment. Iarăși, el a constat din faptul că ființa care avea să devină mai târziu băiatul Iisus nathanic, a fost însuflețită de Entitatea Christică. Și astfel, natura umană a fost ferită de o altă nenorocire. Chiar dacă, datorită primului Eveniment Christic, simțurile ar fi fost sănătoase, din cauza influenței luciferice și, mai târziu, și a celei ahrimanice, această natură umană ar fi evoluat în așa fel încât cele șapte așa-numite "organe ale vieții" – cu ocazia conferințelor antroposofice am vorbit și despre cele șapte organe ale vieții; ele sunt, în corpul fizic, un fel de organe vasculare, dar ceea ce stă la baza lor este, de fapt, o structură a corpului eteric – ar fi luat o asemenea structură încât noi iarăși n-am fi putut umbla prin lume ca oameni, cum facem acum, cu simpatii și antipatii, ci omul ar fi simțit, pe rând, aviditatea cea mai sălbatică și scârba cea mai îngrozitoare față de ceea ce consumă cu organele sale vitale, față de ceea ce poate fi hrană pentru el. Dar și ceea ce putea să vină spre organele sale respiratorii ar fi fost re-simțit de el în așa fel încât ar fi vrut fie să-l apuce cu aviditate sălbatică, fie să-l respingă, cu profundă scârbă. Prin urmare, și cele șapte organe vitale ar fi ajuns să desfășoare o activitate excesiv de intensă, prin influența lui Lucifer și Ahriman. Și atunci a intervenit cel de-al doilea Eveniment Christic, care a avut loc tot în lumile suprasensibile. Datorită acestui eveniment, organele vitale ale omului au fost aduse în situația de a putea fi, într-un anumit sens, echilibrate, cumpătate. După cum simțurile noastre n-ar fi putut niciodată să privească lumea într-un mod înțelept, ca să mă exprim astfel, dacă în era lemuriană n-ar fi avut loc primul Eveniment Christic, organele noastre vitale n-ar fi putut deveni niciodată moderate, echilibrate, dacă la începutul erei atlanteene n-ar fi avut loc cel de-al doilea Eveniment Christic.

Dar omul mai era pândit și de o altă nenorocire, de una care amenința corpul său astral, repartizarea în suflet a gândirii, simțirii și voinței. Astăzi, gândirea, simțirea și voința omului sunt într-o anumită armonie, și dacă ea e distrusă, e distrusă, implicit, sănătatea omului. Dacă gândirea, simțirea și voința nu interacționează într-o justă măsură, omul ajunge fie la o ipohondrie de mari proporții, fie până la stări de nebunie. Prin urmare, oamenii ar fi ajuns până la stări de nebunie, în condițiile unei depline dezordini a gândirii, simțirii și voinței, dacă spre sfârșitul erei atlanteene n-ar fi avut loc cel de al treilea Eveniment Christic. Datorită acestui eveniment – are loc din nou o însuflețire a lui Iisus nathanic, aflat încă în lumile suprasensibile, cu Ființa lui Christos – forțele sufletești umane, gândirea, simțirea și voința, au fost pătrunse de o armonie echilibrată.

Toate aceste trei evenimente pe care le-am amintit acum au acționat asupra omului din lumile spirituale; ele nu s-au petrecut în planul fizic. Dar în special de la cel de al treilea eveniment s-a păstrat o amintire fidelă în reprezentările mitice. Și, după cum în multe cazuri cunoașterea spirituală ne face să înțelegem în mod just asemenea simboluri, care s-au păstrat în legende și mituri, ne ajută să le aprofundăm în mod just, la fel poate fi și cu acest simbol. Cunoaștem cu toții acest simbol, care reprezintă o ființă suprasensibilă – pe Arhanghelul Mihael sau pe Sfântul Gheorghe – călcând în picioare Balaurul, biruindu-l. Aceasta e redarea sub forma de imagine a celui de al treilea Eveniment Christic: Arhanghelul Mihael sau Sfântul Gheorghe, adică băiatul Iisus nathanic de mai târziu, însuflețit de Entitatea lui Christos. De aceea există în lumile spirituale figura Arhanghelului. Iar biruirea Balaurului înseamnă reprimarea în gândirea, simțirea și voința umană – deci, în natura pasională a omului – a ceea ce ar amesteca între ele gândirea, simțirea și voința, le-ar haotiza. Putem simți cum în asemenea imagini grandioase, care au fost înălțate, parcă, pentru ca ceea ce nu poate fi sesizat cu intelectul, să fie înfățișat sufletului uman măcar pentru percepția lui simbolică și pentru sentiment, putem simți, deci, cum în asemenea imagini grandioase sunt exprimate corelații adânci, foarte adânci.

Am amintit cu alte ocazii că grecii au avut în lumea lor de Zei și spirite niște reflexe, un fel de imagini-umbre a ceea ce în vechea eră atlanteeană se afla în mod nemijlocit în lume, printre oameni, drept entități divin-spirituale reale. Grecii aveau însă o conștiență clară a celui de-al treilea Eveniment Christic, tocmai a acelui Eveniment Christic care, de obicei, e înfățișat sufletului uman doar sub formă de imagine, în figura Sfântului Gheorghe sau a Arhanghelului Mihael, biruind Balaurul. Grecii îl înfățișau pe Christos însuflețindu-l pe cel care avea să fie băiatul Iisus nathanic, sub numele de Apollo. Și s-ar putea spune că, în Grecia, Sfântul Gheorghe cu Balaurul e înfățișat ca ființă adânc înrădăcinată în Cosmos. Grecii aveau acea fântână a Castaliei, lângă muntele Parnas, unde din pământ se căsca o văgăună, iar din aceasta ieșeau aburi. Aburii învăluiau muntele ca niște șerpi, astfel încât, în acești vapori încolăciți de jur împrejurul muntelui, oamenii aveau o imagine a pasiunilor umane ce năvălesc sălbatic afară și haotizează gândirea, simțirea și voința. Deasupra acelei văgăuni, în locul unde ieșeau aburii încolăcindu-se în formă de șerpi și unde trăia Python, se ajungea la acel oracol care era închinat Pythiei. Pythia era așezată pe scăunelul ei cu trei picioare, deasupra acestei văgăuni din trupul Pământului, și datorită aburilor ce se ridicau la suprafață ea era transpusă într-o stare vizionară, iar ceea ce spunea în această stare era conceput drept mesaj al lui Apollo însuși. Cei care voiau să primească un sfat, trimiteau soli la Pythia și aflau sfatul lui Apollo prin gura Pythiei.

Prin urmare, la baza concepției vechilor greci se afla ideea că Apollo provine dintr-o entitate reală. Acum știm care e această entitate. Este băiatul Iisus nathanic de mai târziu, însuflețit de către Christos, numit la greci Apollo. El eliberează de influențele luciferic-ahrimanice ceea ce se înalță din pământ în sufletul Pythiei. Și pentru că în aburi se înalță jertfa lui Apollo, ei nu mai zăpăcesc gândirea, simțirea și voința grecilor, ci le ordonează în mod înțelept. Vedem astfel că în ideea de Apollo a grecilor trăiește faptul că în gândirea, simțirea și voința oamenilor a pătruns Zeul pe care mai târziu îl numim Christos, Zeul care s-a jertfit odinioară, prin aceea că a intrat în sufletul băiatului Iisus nathanic de mai târziu și a revărsat armonie în ceea ce, sub influența lui Lucifer și a lui Ahriman – gândirea, simțirea și voința – ar fi trebuit să aibă, în sufletul uman, un efect de haotizare.

Avem astfel, în lumile suprasensibile, trei Evenimente Christice, care pregătesc Evenimentul de pe Golgota. Dacă ne întrebăm care a fost importanța Evenimentului de pe Golgota însuși, dacă întrebăm: Ce s-a realizat prin acest Eveniment de pe Golgota, ce ar fi ajuns în dezordine dacă Evenimentul de pe Golgota n-ar fi avut loc? – atunci aflăm că în cea de-a a patra epocă de cultură postatlanteană, în epoca greco-latină, omenirea se maturizase pentru a putea să dezvolte eul. La început a fost matur pentru dezvoltarea eului acel colț al lumii apusene care se întâlnea în Asia de Vest, Europa de Sud și Europa Centrală. Eul trebuia să se dezvolte prin ciocnirea dintre popoarele romane și cele germanice, în Europa Centrală și Europa de Sud. Așadar, eul trebuia dezvoltat în cea de-a patra epocă postatlanteană. Dar el s-ar fi dezvoltat într-un mod haotic. Fiindcă, după cum în era lemuriană s-ar fi dezvoltat în mod haotic simțurile, dacă n-ar fi avut loc primul Eveniment Christic, după cum cele șapte organe vitale s-ar fi dezvoltat în mod nejust dacă la începutul erei atlanteene n-ar fi avut loc cel de-al doilea Eveniment Christic și după cum cele trei activități sufletești ale omului – gândirea, simțirea și voința – s-ar fi dezvoltat în mod dezordonat, dacă spre sfârșitul erei atlanteene n-ar fi avut loc cel de-al treilea Eveniment Christic, tot astfel și eul s-ar fi dezvoltat în mod haotic, dacă în epoca greco-latină n-ar fi avut loc cel de-al patrulea Eveniment Christic, adică tocmai Misterul de pe Golgota. Fiindcă – am

subliniat adeseori acest lucru – în epoca a patra postatlanteană oamenii ar fi ajuns să aibă eul, conștiența eului.

Pentru acei oameni care nu trebuiau să ajungă aici, a fost dat, pentru început, un alt gen de revelație. Căci aceasta e deosebirea caracteristică dintre revelația lui Buddha și revelația dată de Christos, că revelația dată de Buddha s-a îndreptat spre oameni care nu trebuiau să ajungă, de fapt, la conștiența eului lor ce merge de la o încarnare la alta. Nu înțelege buddhismul acela care nu înțelege în mod just tocmai acest lucru. Am atras atenția adeseori asupra unei alegorii folosite în fazele târzii ale buddhismului, în care se spune că adevăratul buddhist privește ceea ce trece de la o încarnare la alta făcând comparația cu fructul copacului mango, care, dacă e pus în pământ, dă la iveală un nou pom, iar pe acesta crește iarăși un nou fruct. Ceea ce există comun între noul fruct mango și cel vechi, sunt doar numele și forma. Caracteristic pentru buddhism e, deci, faptul că în cadrul lui nu s-a vorbit de existența unui eu real, care trece prin multe încarnări. Nu s-a vorbit despre așa ceva din cauză că popoarele Orientului n-au devenit pe deplin conștiente de existența unui eu real. Chiar și azi mai putem vedea: Când unii oameni, care se întemeiază pe învățăturile Orientului, vor să înțeleagă concepțiile Apusului, ei nu pot să înainteze decât până la punctul în care apare eul.

Eul trebuia să se nască din popoarele celei de-a patra epoci de cultură postatlanteană. Dar el s-ar fi născut ca ceva dezordonat. Faptul că s-ar fi născut ca ceva dezordonat, ni-l arată un fenomen foarte important din epoca a patra postatlanteană. Aici ni se înfățișează, ca o expresie semnificativă a nașterii eului, filosofia greacă. Dar, ca un fenomen însoțitor al filosofiei grecești, se păstrează, pe de altă parte, vechiul obicei de a apela la sibile, despre care trebuie să spunem: Sibilele sunt acele entități feminine care n-au fost armonizate în viața lor sufletească de către Apollo, cum e cazul Pythiei, ci care lăsau ca revelațiile lor să acționeze în mod dezordonat, în ceea ce privește gândirea, simțirea și voința. Prin revelațiile sibilinice, care au existat începând din secolul 8 î. Chr. și au ajuns până prin Evul Mediu, curgeau un fel de adevăruri foarte înalte, dar în mod dezordonat, împânzite cu tot felul de lucruri bizare. Prin existența sibilelor se vede cel mai bine că nașterea conștienței eului ar fi trebuit să aibă loc, la început, în mod dezordonat, zăpă-citor, că, din cauza influențelor luciferice și ahrimanice, eul ar fi ieșit la suprafață la fel de dezordonat cum s-ar fi întâmplat cu cele douăsprezece simțuri în era lemuriană, cu cele șapte organe vitale la începutul erei atlanteene și cu cele trei organe sufletești spre sfârșitul erei atlanteene, dacă n-ar fi avut loc primele trei Evenimente Christice. Tot astfel, în era post-atlanteană eul s-ar fi născut sub o forma dezordonată, dacă n-ar fi intervenit Misterul de pe Golgota.

Vedem astfel că Misterul de pe Golgota coboară treptat, ca de pe o culme spirituală, la nivelul căreia a avut loc primul Eveniment Christic, în era lemuriană, până când el ajunge în planul fizic, adică tocmai în Misterul nostru pământesc de pe Golgota. Acest lucru, iarăși, ne poate arăta întreaga importanță pentru evoluția Pământului a acestui eveniment unic în felul lui, el ne poate arăta însă că acest eveniment unic în felul lui a fost pregătit cu mult timp înainte, din lumile spirituale. Legătura cu înalta Ființă Solară, pe care am scos-o în evidență adeseori, în ceea ce privește Ființa lui Christos, se arată deja și în ideea pe care grecii și-o făceau despre Apollo, căci Apollo e Zeul Soarelui.

Am sugerat doar sub o formă sumară ceea ce trebuie să fie cunoscut și adunat la un loc, pentru a se ajunge la o explicare deplină a importanței pe care o are Misterul de pe Golgota. Toate aceste lucruri ar putea fi prezentate în mod amănunțit și atunci ele ne-ar arăta întreaga, uriașa măreție cosmică a acestui Mister de pe Golgota. În acest fel ne putem apropia de Misterul de pe Golgota, prin studierea Cosmosului. Dar ne putem apropia de el și dintr-o altă direcție. Acest lucru poate să aibă loc cam în felul următor. Să presupunem că un om intră în lumea spirituală, prin poarta morții sau prin inițiere. Și dacă ne oprim acum asupra faptului că el ajunge în lumea spirituală trecând prin poarta morții, atunci primul lucru care se întâmplă este acela că omul își depune corpul fizic, ca pe învelișul său cel mai exterior. Corpul fizic e redat elementelor pământești. Să presupunem că, după ce a trecut prin poarta morții, omul ar privi din lumea spirituală în care se află acum, spre destinul corpului său fizic, la faptul că el e ars sau putrezește, că e redat elementelor fizice ale Pământului. Ceea ce omul vede în aceste procese, dacă privește din lumea spirituală spre destinul corpului său fizic, ar putea fi numit un fenomen natural, ca orice alt fenomen din natură, un fenomen în cazul căruia noțiunile morale se aplică la fel de puțin, pe cât de puțin aplicăm noțiuni morale când se formează norii și fulgerul trece de la un nor la altul, și altele asemenea. La fel cum privim aceste fenomene din natură, așa trebuie să privim, în primă instanță, la ceea ce, în calitate de corp fizic, se descompune în acest fel. Dar noi mai știm că, timp de câteva zile, omul rămâne unit cu corpul său eteric, și că pe urmă are loc un fel de a doua desprindere, aceea a corpului eteric care se desparte de corpul astral și de eu.

Când omul privește apoi spre corpul eteric desprins de pe el, acesta se prezintă deja altfel, în procesele sale, decât corpul fizic desprins. Înainte de toate, din lumea spirituală noi nu putem privi spre corpul eteric în așa fel încât ceea ce e atunci corpul eteric și ceea ce devine el să poată fi privit de noi ca un fenomen din natură. Nu așa stau lucrurile, ci corpul eteric ne arată, în specificul său, că în el sunt întrețesute modul nostru de a gândi și simți, pe care l-am purtat în noi, până în momentul morții. După cum am avut un mod de a gândi și simți bun, acest lucru se poate vedea din corpul eteric; dacă am avut gânduri și sentimente rele, nesincere, și aceasta se poate vedea din corpul eteric. Da, vedem și percepem în el, aș zice, întreaga gamă a sentimentelor bune și rele. Toate sunt exprimate în el. Noi transpunem dispoziția noastră sufletească lăuntrică, așa cum e ea, în corpul eteric. O vedem în el, și apoi ea se dizolvă într-un mod complicat în lumea eterică, e aspirat de aceasta. De aceea, când privim destinul corpului nostru eteric, privim, de fapt, o copie a ceea ce am fost noi înșine în viața pământească.

În legătură cu ceea ce privim astfel, ne mai putem spune și altceva. Ne putem spune: Dacă ai cutare sau cutare sentimente bune, o dăruire de un fel sau altul față de lumea spirituală, atunci tu ai predat eterului cosmic ceva ce acolo continuă să acționeze drept factor pozitiv. Dacă ai avut sentimente rele și n-ai vrut să te ocupi cu descrierile din lumile spirituale, ai predat eterului cosmic ceva care are efecte dăunătoare, pustiitoare în lumea eterică.

Este în destinul sufletului nostru, adică al corpului nostru astral și al eului, să vadă ce am făcut noi înșine în destinul corpului nostru eteric, care nu mai poate fi modificat după ce s-a desprins de corpul fizic. Am putea spune chiar că e principala priveliște pe care o contemplăm după moarte. La fel cum înainte, în lumea senzorială, aveam în fața ochilor nori, munți ș.a.m.d., acum, după moarte, avem ca un fundal privelișteа a ceea ce am introdus noi înșine în corpul nostru astral, prin dispoziția sufletească pe care am avut-o, prin modul nostru de a gândi și simți. Această panoramă devine tot mai mare și mai mare, pe măsură ce corpul nostru eteric se dizolvă și devine, de fapt, ca și firmamentul, pe care toate apar altfel. De aceea, ține de destinul omului după moarte să contemple destinele corpului eteric.

În plus, se mai arată și un alt aspect: acest corp eteric, care se dizolvă acum, posedă două feluri de însușiri. Una dintre ele are legătură cu ceea ce, după moarte, face întotdeauna o impresie întristătoare, apăsătoare. Vom vedea de ce se leagă această însușire, dacă vom studia puțin destinul Pământului fizic.

Azi fizicienii știu deja care este destinul Pământului fizic. Fizicienii și-au dat seama, în mod just, că Pământul, ca ființă fizică, va cădea cândva în prada morții termice. Raportul dintre căldură și celelalte forțe fizice ale Pământului este de așa natură încât cândva, într-un anumit moment din viitor – acesta este, deja astăzi, un fenomen fizic – totul se va fi transpus într-o căldură uniformă. Atunci nu va mai exista nici un fenomen sau proces care ar putea să aibă loc pe Pământ, în sfera fizică a acestuia. Întreg Pământul va fi căzut în prada morții termice.

Cei care au o concepție materialistă trebuie să presupună, desigur, ca pe ceva de la sine înțeles – fiindcă altfel n-ar fi consecvenți –, că o dată cu moartea termică va trebui să dispară tot ceea ce ei numesc cultură și civilizație umană, gândire, cugetare și străduință umană, că întreaga viață umană va dispărea în mod inevitabil în acea căldură uniformă a Pământului. Cel ce înțelege lucrurile așa cum le poate

prezenta învățătura spiritual-științifică, știe că moartea termică înseamnă că Pământul fizic va cădea, la fel ca un cadavru, de pe spiritualul său, care face parte din el, așa cum cadavrul fizic cade de pe acea parte din om care pășește prin poarta morții. Și după cum la moarte cadavrul uman rămâne în urmă, părăsit de spiritual-sufletescul omului, care, între moarte și o nouă naștere, trece printr-o stare intermediară, și după cum omul trece de la o stare la alta, tot astfel spiritualul Pământului – atunci când existența sa pământească se va sfârși, prin moartea termică – va trece în existența jupiteriană. Existența jupiteriană va fi o nouă încarnare a tot ceea ce, din punct de vedere spiritual, este în legătură cu Pământul.

Dacă, după moarte, putem să privim astfel înapoi, spre corpul eteric, un anumit sentiment pe care-l avem în legătură cu acest corp eteric, ne indică, într-adevăr, că o parte din însușirile corpului eteric sunt legate de tot ceea ce, în sfera Pământului, va cădea pradă morții termice, a ceea ce se dizolvă. În corpul nostru eteric există asemenea forțe care activează în sensul de a conduce Pământul spre moartea termică. Dar mai există și alte forțe.

O a doua categorie de forțe care pot fi observate în corpul eteric se raportează la toate realitățile pământești ca și cum am privi germenele unei plante și am vedea că el este înconjurat de o substanță vegetală din care ia naștere, din nou, planta următoare. În mod similar, noi vedem în corpul eteric: în el există niște forțe care trebuie să lucreze pentru Pământ doar cât timp există Pământul, până când Pământul va cădea în prada morții termice. Dar în el există și forțe tinere, care au legătură cu ceea ce Pământul conține în Cosmos drept ceva capabil să încolțească, spre a fi condus dincolo, spre încarnarea următoare a Pământului. Dar noi putem vedea această parte embrionară, aș zice, a corpului eteric, numai dacă – și aici atingem iarăși un mare mister al științei spirituale – ne-am cucerit o anumită relație cu Entitatea lui Christos, cu Impulsul Christic, fiindcă această parte e străbătută de forțele lui Christos, care, prin Misterul de pe Golgota, s-au revărsat în sfera spirituală a Pământului. Ele sunt prezente aici, în această parte a lui. Căci aceste forțe christice sunt ceea ce e dus și de către om, drept realitate capabilă să germineze, spre Jupiter. Aceasta ne dă posibilitatea de a vedea în corpul nostru eteric legătura noastră cu Impulsul Christic, ceea ce e embrionar, capabil să dea naștere din sine viitorului.

Dacă vedem această realitate, avem certitudinea că, într-adevăr, din Misterul de pe Golgota s-a revărsat în sfera Pământului ceea ce am amintit aici de atâtea ori și că acest ceva are legătură cu reînvierea întregii spiritua-lități a Pământului, în sânul căreia suntem cuibăriți noi înșine, ca oameni. Printre trăirile pe care trebuie să le aibă o ființă umană care posedă o conștiență justă a eului, așa cum o posedă astăzi omul occidental, printre aceste trăiri se numără și aceea de a nu vedea după moarte, la retrospectiva asupra corpului eteric, acest corp eteric decât ca fiind pătruns de Impulsul Christic. E o viață nefericită, după moarte, la retrospectiva asupra propriului corp eteric, dacă omul trebuie să fie lipsit de posibilitatea de a vedea cum corpul său eteric e îmbibat de Impulsul Christic. Acesta e motivul pentru care eu am atras mereu atenția asupra faptului că Christos a venit pe Pământ ca fapt real și că până și oamenii care la suprafața conștientei lor resping astăzi Impulsul Christic, vor găsi treptat accesul spre Impulsul Christic, chiar dacă, poate, îl vor găsi cu una sau doua încarnări mai târziu decât populația regiunilor civilizate din partea de Vest a Pământului.

Fericirea omului, după moarte, constă în a avea, privindu-și corpul eteric, certitudinea Impulsului Christic. Iar nefericirea omului după moarte consta în faptul că el observă în corpul său eteric numai ceea ce, într-un anumit sens, va trebui să cada pradă morții Pământului. Pentru omul care, datorită gradului său de civilizație occidental, are o conștiență clară a eului – oamenii orientali nu posedă încă o conștiență clară a eului –, pentru omul care s-a născut deja cu o conștiență clară a eului, cum e cazul la popoarele din Apus, este o nefericire foarte mare să privească la corpul său eteric și să vadă acolo doar forțe care distrug evoluția de pe Pământ, dar să nu poată vedea că în Pământ Impulsul Christic e prezent, ca substanță. Dacă nu poți vedea în corpul eteric, după moarte, forțele germinative, tinere, ale Impulsului Christic, e ca și cum ai trăi în permanență sub impresia unui cutremur sau a unei erupții vulcanice. Ce sunt oare aceste tinere forțe germinative ale Impulsului Christic? Ei bine, unul dintre elementele care țin de ele, l-am amintit deja, cu diferite ocazii, de-a lungul anilor. Am văzut ce rol joacă sângele în corpul fizic al lui Christos Iisus. Sângele face parte dintre substanțele fizice ale trupului și, la omul obișnuit, este și el ceva care, o dată cu moartea, se descompune, din punct de vedere fizic, în elementele [din care a fost constituit]. Nu așa s-a întâmplat cu sângele lui Christos Iisus, cel puțin cu acea parte din sângele lui Christos Iisus care, pe Golgota, a curs din rănile Sale spre Pământ. Această parte a sângelui s-a eterizat, a fost preluată cu adevărat de forțele eterice ale Pământului, în așa fel încât sângele care a curs atunci din rănile Sale, a devenit substanță etherică. Și aceasta luminează, licărește, scânteiază în corpul eteric și – simțim acest lucru după moarte – ea se prezintă în așa fel încât știm: Aici este viață germinativă proaspătă, care-l conduce pe om spre viitor, dându-i aptitudinea de a trăi în mod activ.

Și dintr-o altă direcție vin niște ingrediente în corpul eteric, lucru care ne poate arăta câtă viață proaspătă și viguroasă există în corpul eteric. Tocmai studierea Evangheliei a Cincea ne arată – și e una dintre impresiile cele mai puternice, dacă ne adâncim în ceea ce poate fi dat sub forma Evangheliei a Cincea –, că după ce trupul neînsuflețit al lui Christos Iisus a fost pus în mormânt, a avut loc ceva care a făcut ca, până la urmă, să poată deveni posibile lucrurile descrise cu atât de minunata exactitate în Evanghelia lui Ioan: ca mormântul era gol, iar giulgiurile zăceau de jur împrejur. Așa a și fost. Ne-o arată Evanghelia a Cincea. Și a fost așa datorită faptului că avusese loc un cutremur de formă ondulatorie, care a provocat apariția unei falii adânci în scoarța Pământului. În această falie a căzut cadavrul lui Christos Iisus. Apoi falia s-a închis la loc. Și mișcările ondulatorii și vijelia au aruncat, într-adevăr, giulgiurile în felul descris în Evanghelia lui Ioan, când se descrie mormântul gol și poziția giulgiurilor. Aceasta este impresia copleșitoare, care ne mișcă adânc inima, când aflăm din Evanghelia a Cincea cum s-au petrecut lucrurile și când le găsim apoi confirmate în Evanghelia lui Ioan.

Așadar, în corpul eteric a mai pătruns și altceva: Ceea ce a fost preluat în falia din scoarța Pământului, a îmbibat ceea ce noi am numit sângele ce scânteiază și licărește în substanța etherică, și prin aceasta sângele ce scânteiază și licărește în corpul eteric devine vizibil; așa că ai sentimentul – am spus deja adineaori: după moarte, corpul eteric se dilată și-l vedem ca pe un fel de firmament, pe fundalul căruia se profilează tot restul: – în acest corp eteric ce se dilată, se condensează ca un fel de substanță de bază, trupul, trupul golit de sânge al lui Christos Iisus, care a fost preluat în acea falie din scoarța Pământului și s-a integrat astfel Pământului, apărând în panorama corpului eteric dilatat ca ceva care reînvie acest corp eteric.

Din perceperea acestei realități se naște certitudinea: Omenirea nu e pe cale de dispariție, ea va continua să trăiască, drept conținut spiritual al Pământului, când partea fizică a Pământului va cădea de pe el, la fel cum cadavrul uman individual cade de pe entitatea spirituală a omului. Eul și corpul astral sunt, desigur, astfel constituite, încât îi garantează omului libertatea și nemurirea. Dar omul ar continua să trăiască de unul singur. El ar ajunge pe Jupiter și nu s-ar potrivi cu viața de pe Jupiter, dacă ceea ce a fost dobândit pe Pământ n-ar fi transferat pe Jupiter: dacă n-ar fi transferat dincolo ceea ce a introdus Impulsul Christic în atmosfera Pământului.

S-ar putea spune că oamenii ar trece la existența jupiteriană aproape cu nimic mai bogați decât erau deja în era lemuriană, ei ar trece ca ființe foarte sărace la existența jupiteriană, dacă n-ar fi cuibăriți într-o atmosferă pământească ce a fost christificată. Și oamenii ar resimți în viața dintre moarte și o nouă naștere această sărăcie, care ar face următoarea impresie: Viața pământească este, de fapt, pierdută –, această sărăcie ar fi resimțită ca nefericire, pe când ceea ce a făcut Impulsul Christic din partea spirituală a Pământului, umple cu fericire sufletul aflat în viața dintre moarte și o nouă naștere: Da, tot ceea ce poate vieți sufletul după Misterul de pe Golgota vine de la ceea ce s-a revărsat în atmosfera spirituală a Pământului prin Impulsul Christic!

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

III. Conferință ținută la Hamburg

EVANGHELIA A CINCEA

Hamburg, 16 noiembrie 1913

Îmi revine sarcina de a vorbi acum despre lucrurile care au rezultat în cursul vieții noastre antroposofice, despre cercetările spiritual-științifice dobândite din Cronica Acașă care se referă la viața lui Iisus. În Kristiania am prezentat deja câteva aspecte legate de viața lui Christos Iisus. Am comunicat diverse lucruri și în alte orașe, și acum doresc să vă spun și dvs. câte ceva, și anume pe baza anumitor puncte de vedere. În general, insist asupra faptului că nu e deloc ușor să vorbești despre asemenea lucruri, fiindcă în epoca prezentă rezultatele obținute prin cercetare directă sunt încă primite cu adversitate, chiar dacă se admite în general că există spirit, despre care se vorbește într-un mod abstract. Dacă cineva oferă însă lumii niște comunicări concrete din domeniul evoluției spirituale a lumii, el nu găsește doar critici binevoitori, ci și unii furioși, cum s-a întâmplat cu ocazia comunicărilor referitoare la cei doi copii Iisus, care, pentru omul cu gândire obiectivă, sunt foarte lesne de înțeles. Vă rog, de aceea, să tratați cu multă pietate comunicările de azi, fiindcă, dacă sunt prezentate în afara cercurilor noastre, ele sunt răstălmăcite și pot stârni adversități dintre cele mai dăunătoare.

Există însă și puncte de vedere care te fac să te simți dator să comunici aceste lucruri. Unul dintre ele ar fi acela că în epoca noastră e cu adevărat necesară o reînnoire a modului de a înțelege Entitatea Christos-Iisus, o nouă modalitate de a privi în intimitatea a ceea ce s-a petrecut de fapt în Palestina, sub numele de Misterul de pe Golgota. Mai există însă și un alt punct de vedere. Tocmai înțelegerea ocultă a lucrurilor e întreținută cu întregul mod de a simți și gândi ce se revarsă din știința spirituală și care ne face să știm ce hrană infinit de însănătoșitoare și dătătoare de forțe pentru sufletele umane este să poată gândi cât mai des la ceea ce ele pot considera că e unul dintre cele mai mari evenimente. Aceste suflete pot găsi un ajutor în faptul că își amintesc de Misterul de pe Golgota, de toate aspectele concrete care mai pot fi studiate astăzi în detaliu. Astăzi, aceste lucruri mai pot fi studiate cu ajutorul văzului ocult. Aș vrea să subliniez, deci, valoarea sufletească a faptului de a ne aminti asemenea evenimente și să intru în câteva detalii ce rezulta din Cronica Acașă, ca un fel de Evanghelie, drept Evanghelia a Cincea. Nici celelalte patru n-au fost scrise în același timp în care s-au petrecut evenimentele, ele au fost scrise prin inspirație, din Cronica Acașă. Trăim astăzi într-o epocă în care se împlinește cuvântul lui Christos Iisus: "Eu sunt cu voi în toate zilele." În epocile deosebite, El ne este foarte aproape, spune lucruri noi, care s-au petrecut în vremea Misterului de pe Golgota.

Azi aș vrea să vorbesc despre ceea ce se numește Evenimentul Rusaliilor. Acest eveniment a fost punctul de plecare pentru Evanghelia a Cincea și în ceea ce mă privește pe mine însumi. Mai întâi, mi-am îndreptat privirile spre sufletele apostolilor și ucenicilor, care, nu doar conform tradiției, ci în mod real, erau adunați în momentul când se sărbătoreau Rusaliile. Și am văzut că în sufletele lor exista ceva pe care ei îl resimțeau ca pe o regăsire de sine ciudată. Fiindcă înțelegeau prea puțin ce anume se întâmplase cu ei. Își spuneau: Am viețuit ceva într-un mod neobișnuit. – Ei și-au îndreptat privirile spre niște trăiri pe care le avuseseră ca într-un vis de o calitate superioară, într-o altă stare de conștiență. Era ca într-un vis de o calitate superioară, tot așa cum se întâmplă, la un nivel inferior, cu un om care a viețuit ceva în timpul unui vis, apoi își amintește de el și zice: Am avut acest vis, și acum, după ce m-am trezit, îmi devine limpede, în fața conștienței mele de veghe. – Tot așa s-a întâmplat de Rusalii, ei și-au zis: A fost ca și cum conștiența obișnuită ar fi adormit. – Evenimentele despre care știau că le trăiseră, dar nu le trăiseră în conștiența de zi obișnuită, s-au ivit la suprafața sufletului, ca niște amintiri. Acum ei știau acest lucru. Acum își aminteau: Odinioară, noi am umblat împreună cu Acela care ne-a fost atât de scump, de drag și de prețios. Apoi, la un moment dat, a fost ca și cum El ne-ar fi fost răpit. Le părea că amintirea lor se întrerupe după ce umblaseră cu Iisus în planul fizic și că trăiseră ca în transă somnambulică tot ceea ce urmase.

Întorcându-se în trecut, ei au viețuit ceea ce în doctrina evanghelică e numit Înălțarea la Cer și, întorcându-se și mai departe în trecut, au viețuit faptul că fuseseră împreună cu Entitatea lui Christos Iisus într-un mod anume. Ei știau acum: Noi am fost împreună cu El, dar pe atunci eram ca niște somnambuli; de-abia acum putem ști pe deplin în ce fel am fost împreună cu El. – Ei au viețuit timpul pe care, după înviere, îl petrecuseră împreună cu El ca niște somnambuli. Acest lucru îl viețuiau acum în amintire. Apoi au fost transpuși în trecut și au viețuit ei înșiși ceea ce fusese învierea și moartea pe Cruce. Și aici îmi este îngăduit să spun: Ai o impresie copleșitoare, care te mișcă în adâncul inimii, când vezi pentru prima dată cum, de Rusalii, apostolii privesc în trecut, spre Evenimentul de pe Golgota. Și mărturisesc că am avut pentru prima dată această trăire nu contemplând în mod direct Misterul de pe Golgota, ci privind în sufletele apostolilor, așa cum L-au văzut ei, privind spre El din perspectiva Rusaliilor: Ei nu percepuseră acest eveniment cu ochiul fizic, nu participaseră la el fiind conștienți pentru planul fizic, ci doar mai târziu și-au dat seama că Misterul de pe Golgota avusese loc, deoarece conștiența lor fizică se stinsese deja cu destul de mult timp înainte de ceea ce Christos Iisus a avut de îndurat și ne este descris drept biciuire, încoronare cu spini și răstignire. S-ar putea ca expresia următoare să fie greșit înțeleasă, din cauză că e banală în acest context, o voi folosi, totuși: Ucenicii trecuseră într-o stare de somn, de vis, prin ceea ce se petrecuse.

E zguduitor să vezi cum ajunge Petru, de exemplu, să săvârșească ceea ce este numit în general renegarea lui Christos. El îl renegă pe Christos, dar nu din cauza vreunei deficiențe morale, ci pentru că se află într-o stare somnambulică. În fața conștienței sale obișnuite, într-adevăr, nu se află legătura sa cu Christos Iisus. Petru este întrebat: Faci parte dintre ucenicii lui Christos Iisus? – Dar în acest moment el n-o știe, deoarece corpul său eteric trecuse printr-o transformare care-l făcea să nu cunoască în momentul respectiv acea legătură. El parcurge toată acea perioadă și umblă împreună cu Cel înviat. Tot ceea ce Înviatul face să se nască în sufletul său pătrunde adânc în sufletul său, dar este conștientizat de el de-abia în cadrul retrospectivei din ziua de Rusalii. Acum cuvintele pline de sens pe care Christos Iisus le rostește, cuvintele pe care le adresează lui Petru și Iacob, sună altfel în suflet, când îi ia cu Sine pe munte: "Vegheați și rugați-vă!" Într-adevăr, ei căzuseră într-un fel de conștiență deosebită, într-un fel de transă onirică.

Când ei se aflau împreună și stăteau la sfat, Christos Iisus era și El prin-tre ei, fără știrea lor, în corpul Său eteric, și El vorbea cu ei și ei cu El, numai că la ei toate se petreceau ca într-o stare somnambulică. Și a devenit eveniment conștient de-abia în ziua de Rusalii, când au avut retrospectiva amintită. Mai întâi au umblat împreună cu El, apoi conștiența lor dispare și după aceea ei se trezesc. Ei gândeau: Mai întâi El a mers spre moartea pe Cruce și a murit pe Cruce, apoi a avut loc ceea ce este învierea, și a venit din nou în corpul Lui spiritual, a vorbit cu noi și a picurat în sufletele noastre misterele lumii. Acum toate aceste lucruri pe care le-am trăit în cealaltă stare de conștiență se transformă în reprezentări.

În special două impresii au o importanță deosebită. Au sosit ceasurile dinaintea morții. Bineînțeles că suntem tentați să ridicăm tot felul de obiecții, bazate pe datele științelor naturii; dar dacă vă reprezentați că, îndreptându-ne privirea spre Cronica Acașă, evenimentele sunt realități obiective, atunci avem voie să le relatăm. La început ni se înfățișează un lucru. Înainte de moartea pe Cruce vezi cum peste tot Pământul se întinde un întuneric timp de o oră, care privirii clarvăzătoare îi face impresia unei eclipse de Soare; se poate să fi fost însă și o întunecare provocată de nori. Poți percepe apoi cum, la moartea pe Cruce, Impulsul Christic străpunge întunericul și se unește cu aura Pământului. Ceea ce vezi când ți se arată întunecarea dinaintea morții sale, este unirea Impulsului Christic cosmic cu aura Pământului. Ai apoi acea trăire impresionantă, grandioasă, a faptului că acum Entitatea care trăise în trupul lui Iisus se revarsă peste întreaga aură spiritual-sufletească a Pământului, în așa fel încât de acum înainte sufletele oamenilor parcă s-au cuibărit în ea. E o impresie copleșitoare să vezi astfel în spirit Crucea de pe Golgota și pe Christos revărsându-se, după ce străpunge Pământul întunecat, peste viața de pe Pământ; fiindcă vezi în imagine petrecându-se în mod real ceea ce trebuia să se petreacă, spre binele evoluției oamenilor de pe Pământ.

Și acum, punerea în mormânt: Aici se poate urmări, firește – am amintit deja acest lucru în ciclul prezentat la Karlsruhe [Nota 56] –, felul cum un proces natural se înfățișează ca expresie exterioară a evenimentului spiritual. În timp ce Christos zăcea în mormânt, peste Pământ a venit un cutremur cu un vârtej de vânt extraordinar de puternic. Și aici a fost deosebit de important să reiasă și prin contemplarea Cronicii Acașe ceea ce noi numim astăzi Evanghelia a Cincea: că după acel vârtej de vânt giulgiurile erau așezate în mormânt așa cum e descris cu fidelitate în Evanghelia lui Ioan. Ceea ce am descris acum a fost viețuit, drept Mister de pe Golgota, de către apostoli, în cadrul retrospectivei, în propriile lor întâlniri avute cu Christos după înviere. Iar în ziua de Rusalii au viețuit pentru prima dată în conștiența lor ceea ce trăiseră ca în transă somnambulică.

După ce a săvârșit Misterul de pe Golgota, Christos Iisus a fost, într-adevăr, singur, fiindcă ucenicii săi nu doar fugiseră; fugise de la ei și conștiența lor. Ei se aflau într-un fel de stare onirică și trăiau evenimentele în așa fel încât de-abia de Sărbătoarea Rusaliilor au avut o retrospectivă a acestora în stare de conștiență deplin trează. Ei au viețuit într-un mod ciudat această întâlnire a lor cu Christos după înviere, în așa fel încât au văzut sub formă de imagini următorul lucru: Aici și acolo am fost împreună cu El, El a vorbit; de-abia acum aceasta e limpede pentru noi. – Și acum ei au avut o trăire ieșită din comun. Au revăzut imaginile trăirilor avute cu Christos, așa cum corespundeau ele celor viețuite în comuniune cu El după înviere. Dar era ca și cum se arăta, alternativ, mereu altă imagine: Mereu se arăta o imagine care le dădea o amintire a unor evenimente trăite în comun prin care ei trecuseră ca în transă onirică. Dar întotdeauna li se înfățișau două evenimente: niște trăiri cu Christos după înviere și celelalte, petrecute înainte să fi căzut în transă, pe când se mai aflau în corp fizic împreună cu Christos, lucru accesibil conștienței fizice. Evenimentele le apăreau ca două imagini suprapuse. Una le înfățișa amintirea unui eveniment fizic, cealaltă, retrezirea a ceea ce viețui-seră împreună cu Christos într-o altă stare de conștiență. Datorită suprapune-rii a două imagini, lor le-a devenit limpede ce se petrecuse propriu-zis în timp. De Sărbătoarea Rusaliilor, în fața sufletelor lor stătea în mod clar ce fusese săvârșit pentru evoluția de pe Pământ. Dacă vrei să descrii ceea ce au trăit ei, ești pus în fața a două evenimente grandioase și profunde. Ceea ce se petrecuse stătea în fața simțirii lor, declanșat de Evenimentul Rusaliilor. Dar lor li se înfățișa faptul că ceea ce înainte se afla în Cosmos, este acum pe Pământ. Toate acestea ne devin limpezi de-abia dacă avem în față Cronica Acașă.

Să pornim de la trăirile pe care le are omul. Omul trăiește mai întâi, înainte de a coborî spre o nouă încarnare, realități și fapte spirituale. Trece apoi prin starea embrionară, pe urmă, prin corpul material intră în viața fizică pământească și, în cele din urmă, se întoarce în lumea spirituală. Așa are loc evoluția lui sufletească. Pentru fiecare ființă, aceste trepte sunt altfel. Vom încerca să le aplicam Ființei lui Christos.

Christos parcurge în alt mod aceste stări. De la Botez și până la Misterul de pe Golgota avem un fel de stare embrionară. Moartea pe Cruce este nașterea, viața de după înviere, împreună cu apostolii, este o peregrinare pe Pământ. Trecerea în aura Pământului este ceea ce pentru un suflet uman e trecerea în lumea spirituală. La Christos se întâmplă exact invers. El își caută, pentru destinul Său, situația diametral opusă. Sufletul uman pleacă de pe Pământ în lumea spirituală, Christos trece din lumea spirituală în sfera pământească, se unește cu Pământul, pentru a intra în aura Pământului, prin marea jertfă pe care o aduce. Aceasta e trecerea lui Christos în Devahan. Și acum, în aura Pământului, Christos își trăiește Devahanul de El însuși ales. Omul urcă de pe Pământ în Cer; Christos face invers, El coboară din Cer spre Pământ, pentru a trăi împreună cu oamenii. Acesta este Devahanul său.

Faptul că Dumnezeu a intrat în existența Sa Pământească – acesta este evenimentul care le-a apărut apostolilor și ucenicilor, care s-a înfățișat spiri-tului lor, drept unul dintre ultimele evenimente, în imaginea înălțării la Cer, de fapt, a Coborârii pe Pământ. Prin aceasta, pentru simțirea lor era limpede ce anume se petrecuse, ce soartă revenea evoluției de pe Pământ. De Rusalii, apostolii s-au simțit transformați și umpluți cu o nouă conștiență: Aceasta a fost coborârea Sfântului Duh, aprinderea lăuntrică a unei cunoașteri umplute de spirit.

Se poate întâmpla, bineînțeles, să le pari oamenilor un exaltat sau un visător, dacă povestești aceste evenimente, dar e de înțeles, pe de altă parte, că marile evenimente care au avut loc în viața Pământului nu sunt ceva obișnuit. Ucenicii au văzut, în cadrul retrospectivei, viața lui Christos Iisus, care a durat trei ani, de la Botezul în Iordan și până la Misterul de pe Golgota, înțelegând-o de-abia acum. În legătură cu această viață, aș vrea să mai sugerez câteva aspecte.

Aș dori să pornesc de la o descriere a evenimentelor, așa cum pot fi ele observate de cel ce privește în Cronica Acașă. Înainte de Botezul în Iordan, privirea spirituală cade asupra unui eveniment cu totul deosebit din viața lui Iisus, în care încă nu se revărsase Christos. La vârsta de treizeci de ani, Iisus a avut o convorbire importantă cu mama sa vitregă sau adoptivă. De la vârsta de doisprezece ani, el nu mai fusese împreună cu mama sa după trup, dar între Iisus și mama sa vitregă se formase o legătură tot mai profundă. Trăirile lui Iisus între doisprezece și optsprezece, douăzeci și patru, treizeci de ani vi le-am povestit deja. Au fost evenimente de profundă importanță. Aici aș vrea să fac legătura cu un eveniment care a avut loc înainte de Botezul în Iordan. E o convorbire cu mama vitregă. A fost o convorbire în cadrul căreia Iisus din Nazareth, în prezența mamei sale, a făcut să-i treacă prin suflet toate trăirile pe care le avusese de la doisprezece ani și până în acel moment. Acum el a putut povesti, în așa fel încât cuvintele sale erau pătrunse de sentimente adânci, puternice, tot ceea ce viețuise în sufletul său, mai mult sau mai puțin singur, de fapt. El povestea în mod sugestiv și convingător. Povestea că în acești ani, între doisprezece și optsprezece ani, în sufletul său pătrunseseră, ca un fel de iluminare, înaltele învățături dumnezeiești care fuseseră revelate odinioară profeților evrei. Fiindcă aceasta a fost inspirația care a coborât asupra lui Iisus în perioada dintre doisprezece și optsprezece ani. Totul a început în momentul în care el se aflase în templu, printre cărturari. A fost o inspirație de felul celor care le erau date profeților în mărețele timpuri străvechi. Și el trebuise să îndure multe suferințe sub impresia acestor revelații lăuntrice. În sufletul lui se sedimentase adânc gândul: Vechile adevăruri fuseseră date poporului evreu într-o vreme în care trupurile lor erau astfel constituite încât ei puteau

înțelege. Dar acum trupurile lor nu mai erau apte să le primească, așa cum se întâmpla în timpul vechilor profeți.

Trebuie să fie rostit un cuvânt care caracterizează trăirea nespus de dureroasă din viața lui Iisus; trebuie să-l rostim într-un mod arid, abstract, cu toate că e un cuvânt extraordinar de dureros. În vremea vechilor evrei exista un glas ce cobora din sfera divin-spirituală. Acum vechiul glas urca iarăși, începând să strălucească din suflet, dar nu era nimeni care să-l înțeleagă. Dacă ai fi vrut să vorbești despre cele mai mari învățături, ai fi predicat unor urechi surde. În aceasta a constat durerea cea mai mare a lui Iisus; și această durere a descris-o mamei sale vitrege.

El a descris un al doilea eveniment, prin care trecuse între optsprezece și douăzeci și patru de ani în cursul drumețiilor sale prin Palestina, în ținuturile locuite de păgâni. El umbla prin lume și își exercita meseria de tâmplar. Seara se așeza lângă oameni și stătea de vorbă cu ei. Era o comuniune cum oamenii nu mai avuseseră cu nimeni altul. Datorită negrăitei dureri, în el se dezvoltase ceva care în cele din urmă se transformase în puterea magică a iubirii, de care era străbătut fiecare cuvânt al său. Această putere magică a cuvintelor acționa în cursul convorbirilor cu oamenii. Ceea ce avea un efect atât de puternic, era faptul că între cuvintele sale se revărsa ceva ca o forță misterioasă. Ea avea niște efecte atât de mari, încât mult timp după ce Iisus plecase deja, oamenii ședeau iarăși seara împreună și aveau sentimentul că el se mai află acolo, mai mult decât sub o simplă formă fizică. Oamenii stăteau împreună și aveau impresia, aveau viziunea comună că el, parcă, le apare din nou. În acest fel, el a rămas ca prezență vie printre oameni în multe locuri; din punct de vedere spiritual el se afla acolo.

Odată a ajuns într-un loc unde se afla un vechi altar păgân. Și altarul de jertfă era în paragină. Preoții plecaseră, din cauză că o boală rea se răspândea printre localnici. Când Iisus a sosit acolo, oamenii s-au adunat în jurul lui. Deja prin impresia pe care o făcuse, se vedea că nu e un om obișnuit. Păgânii veniseră grăbiți, se adunaseră în jurul altarului și așteptau ca un preot să oficieze jertfa. – Acest lucru Iisus l-a povestit mamei sale.

El a văzut limpede ce devenise serviciul de jertfă păgân. Privindu-i pe oameni, el a văzut ce deveniseră treptat Zeii păgâni: el a văzut atunci niște entități rele, demonice. Apoi el a căzut la pământ și a viețuit – acum într-o altă stare de conștiență – ce se petrecea în cadrul jertfelor oficiate de păgâni. Nu mai se găseau aici, ca în vremurile de odinioară, vechii Zei, ci își făcuseră apariția niște ființe demonice, care-i mistuiau și-i îmbolnăveau pe oameni.

Acesta e lucrul pe care l-a viețuit într-o altă stare de conștiență, după ce căzuse la pământ. Acum, el a povestit toate acestea, a povestit, de asemenea, că oamenii fugiseră, dar că-i văzuse și pe demoni plecând. Se poate constata și în mod teoretic că vechiul păgânism decăzuse și nu mai conținea marile comori de înțelepciune ale vremurilor de odinioară. Dar Iisus a viețuit acest adevăr prin percepție nemijlocită. Acum el a putut să-i spună mamei: Chiar dacă glasul Cerului ar coborî din nou la evrei, așa cum venise cândva la vechii profeți, aici n-ar fi nici un om care să-l înțeleagă; dar nici Zeii păgâni nu mai vin. În locul lor, au apărut demonii. Nici revelațiile religiei păgâne nu mai găsesc azi nici un om care le-ar putea primi. – Aceasta a fost a doua mare durere.

În cuvinte mișcătoare, el i-a descris apoi mamei cea de-a treia durere, prin care trecuse când a fost admis în comunitatea esenienilor. Esenienii voiau să se ridice, prin desăvârșirea sufletului uman individual, până la clarvedere și să afle astfel din lumile divine, în alt mod, ceea ce evreii și păgânii nu mai puteau să perceapă. Dar numai câte un om individual putea să ajungă până aici, iar această facultate putea fi dobândită numai prin acel mod de viață care se încetățenise printre esenieni. Cu toate acestea, pentru un timp, Iisus se unise cu comunitatea ocultă a esenienilor. Când a plecat de la ei, a văzut cum Lucifer și Ahriman fugeau de la poarta esenienilor, ducându-se la restul lumii. În incinta esenienilor el avusese, de asemenea, o convorbire vizionară cu Buddha. Și acum știa: Există o posibilitate de a te înălța acolo unde te unești cu Divin-Spiritualul, dar acest lucru e accesibil doar unor oameni răzleți. Dacă toți ar vrea să ajungă până aici, atunci toți ar fi nevoiți să renunțe. Pe socoteala marii majorități a oamenilor, pot cuceri clarvederea doar câțiva, prin faptul că se eliberează de Lucifer și de Ahriman; dar atunci Lucifer și Ahriman se duc la restul omenirii. Nici pe calea practicată de evrei, nici pe cea a păgânilor și nici pe cea a esenienilor nu era posibil să se deschidă omenirii întregi accesul la o legătură reală cu lumea divin-spirituală.

În timp ce avea loc această convorbire, întreg sufletul lui Iisus era unit cu toată durerea descrisă. De la el pleca ceva și se ducea la mama adoptivă, atât de puternic era unit cu ceea ce povestea. Prin cuvântul său, el își trimitea ființa în ființa mamei sale, astfel încât parcă s-ar fi aflat în afara eului său, parcă ar fi ieșit afară din eul său. Prin aceasta, mama a devenit cu totul alta. În timp ce din Iisus ieșea ceva, mama primea un nou eu, care se cufunda în ea, ea devenea o personalitate nouă.

Dacă faci cercetări și încerci să afli în ce a constat acest proces, ți se reâvelează un lucru ciudat: Mama după trup a acestui Iisus, care se afla în lumea spirituală de când băiatul Iisus avea doisprezece ani, coborâse acum în sufletul mamei adoptive și spiritualizase și umpluse în întregime ființa ei, în așa fel încât aceasta a devenit alt om. Dar el avea sentimentul că eul lui îl părăsise: eul lui Zarathustra trecuse în lumea spirituală. Din nevoia imperios resimțită de a face ceva, Iisus s-a dus la Ioan Botezătorul, care era esenian. Și Ioan a săvârșit Botezul în Iordan. Eul lui Zarathustra plecase și în el a coborât Ființa lui Christos: El fusese pătruns de Entitatea Christică. Mama adoptivă fusese pătrunsă de sufletul acelei mame care se aflase în lumea spirituală. El însă a umblat pe Pământ având în trupul lui pe Christos. Legătura n-a fost stabilită imediat în mod complet, ci, în ambele cazuri, a avut loc treptat.

Voi povesti pe rând evenimentele din care putem vedea că la început Christos era unit printr-o legătură foarte slabă cu trupul lui Iisus și că treptat s-a unit din ce în ce mai strâns cu acesta. Dacă am cunoscut suferințele și durerile lui Iisus între doisprezece și treizeci de ani, aflăm acum despre intensificarea nespus de mare a durerilor lui Iisus, dat fiind faptul că în cei trei ani următori Dumnezeu s-a unit tot mai mult cu omul. Această unire neîntreruptă, care devenea tot mai puternică, dintre Dumnezeu și om a însemnat o intensificare la fel de mare a suferințelor. Faptul copleșitor, indescriptibil, care a trebuit să aibă loc pentru a da omenirii posibilitatea de a se înălța spre pute-rile spirituale originare, se vede în suferințele îndurate de Dumnezeu pe parcursul celor trei ani petrecuți de El pe Pământ.

Nu ne putem aștepta ca aceste evenimente să fie întâmpinate cu înțelegere în epoca prezentă. Există o carte care ar trebui citită din cauza caracterului ei paradoxal [Nota 57]: "Despre moarte" de *Maurice Maeterlinck*. Aici se spune că spiritul nu poate suferi, că doar trupul poate suferi. De fapt, corpul fizic poate suferi la fel de puțin ca o piatră. Durerile fizice sunt dureri sufletești. Poate suferi numai ceva sufletesc, ceva care are un corp astral. Din această cauză, un Zeu poate suferi mai mult decât un om. Christos a îndurat până la moartea Sa multe suferințe, cele mai mari la unirea lui Christos cu entitatea lui Iisus. El a biruit moartea prin faptul că a intrat în aura Pământului.

Am descris mai demult într-un mod mai abstract că Evenimentul Christic se află în punctul central al evoluției de pe Pământ. Cel mai important eveniment din viața Pământului nu pierde nimic prin faptul că e descris în realitatea sa concretă. Totul iese la suprafață într-un mod foarte viu, dacă sunt înfățișate toate faptele reale, numai că ele trebuie privite în mod just. Dacă va exista cândva Evanghelia a Cincea – omenirea va avea nevoie de ea, poate de-abia după ce va mai trece mult timp –, acest cel mai important eveniment va fi pri-vit într-un mod nou. Evanghelia a Cincea va fi un izvor de mângâiere și sănătate, va fi o carte-forță. La sfârșitul celei de a patra Evanghelii se află niște cuvinte care dau de înțeles că vor mai veni și alte asemenea revelații: Lumea întreagă n-ar putea cuprinde cărțile care ar trebui scrise. – E un cuvânt adevărat. De aici ne poate veni curaj, când din cercetarea spirituală rezultă date noi referitoare la Palestina, fiindcă și cele patru Evanghelii au luat naștere în același fel ca și a cincea, numai că aceasta apare cu două mii de ani mai târ-ziu.

Dacă va exista cândva Evanghelia a Cincea, ea nu se va deosebi de celelalte în privința modului în care a luat naștere. Vor exista însă oameni care nu vor voi s-o accepte, pentru că sufletul uman e egoist. Să presupunem că drama "Hamlet" a lui Shakespeare ar fi necunoscută și că "Hamlet" ar apărea astăzi: astăzi oamenii ar critica această dramă. În acest fel va trebui să-și croiască drum Evanghelia a Cincea. Oamenii au nevoie de ceva, de un lucru pe care cei ce vor să înțeleagă îl vor înțelege cu adevărat. Dar va trebui să se admită că, la fel ca în trecut, revelațiile pot veni numai din spirit. Dar căile și mijloacele sunt altele. În această privință, epoca noastră are niște sarcini deosebite.

În ce epocă s-au petrecut cele descrise de mine? Ele nu puteau să se întâmple în nici o altă epocă, ci numai în aceea în care s-au întâmplat de fapt: în epoca a patra postatlanteană. Dacă s-ar fi petrecut, de exemplu, în epoca a treia sau a doua, ar fi existat numeroși oameni instruiți în ceea ce privește înțelepciunea originară a indienilor, pentru care înțelepciunea ar fi fost ceva de la sine înțeles. Christos ar fi fost înțeles mai puțin în epoca persană, și mai puțin în epoca egipteană. Dar în epoca a patra înțelegerea dispăruse cu totul. De aceea învățătura n-a putut să pătrundă în inimi decât ca fapt ce ține de credință. A fost perioada cea mai nefavorabilă, în ceea ce privește înțelegerea, de care oamenii erau mai departe ca niciodată. Numai că efectele faptelor lui Christos Iisus nu depind de ceea ce pot înțelege oamenii. Căci Christos n-a fost un învățător cosmic, El a fost cel care, în calitate de entitate spirituală, a făcut ceva, s-a revărsat în aura Pământului, pentru a trăi printre oameni. Acest lucru poate să ne apară ca simbol în fața sufletului, în momentul în care femeile ajung la mormânt și ființa spirituală aflată acolo le spune: Cel pe care-L căutați nu se afla aici!

Fenomenul s-a repetat atunci când o mare armată de europeni a plecat în Cruciade, îndreptându-se spre Sfântul Mormânt. Oamenii s-au dus la locurile fizice ale Golgotei. Și lor li s-a spus la fel: Cel pe care-L căutați nu mai e aici! – căci El se dusese în Europa. În timp ce pe pelerini îi mâna dorul spre Asia, Europa a început să se trezească în ceea ce privește gândirea intelectului, în schimb, înțelegerea pentru ceea ce e Christos a început să scadă. De-abia în secolul al 12-lea s-a ivit nevoia de a avea dovezi despre existența lui Dumnezeu. Ce arată acest lucru, în legătură cu epoca modernă? Simțiți nevoia să dovediți cine e hoțul, dacă l-ați surprins în grădina dvs.? Aveți nevoie de dovezi doar în cazul în care nu știți cine e hoțul. Oamenii au început să caute dovezi despre existența lui Dumnezeu doar în momentul în care au pierdut facultatea de a-l înțelege; fiindcă ceea ce știm nu trebuie dovedit.

Christos a fost aici, a pătruns în suflete. Tot ceea ce s-a petrecut în planul istoric, s-a petrecut sub influența lui Christos, datorită faptului că sufletele trăiau în Impulsul Christic. Acum omenirea trebuie să intre într-o fază de abordare conștientă a evenimentelor ce au loc în timp. De aceea, omenirea trebuie să-L cunoască și mai bine pe Christos. Cu această cunoaștere are legătură și cunoașterea omului Iisus din Nazareth. Ea va deveni din ce în ce mai necesară. Nu e ușor să vorbești despre acest subiect, dar, dintr-un anumit punct de vedere, e un fel de datorie superioară, care se ivește în epoca prezentă: A vorbi în fața câtorva suflete tocmai despre omul Iisus din Nazareth, a vorbi despre ceea ce poate fi numit Evanghelia a Cincea.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

IV. Conferințe ținute la Stuttgart

EVANGHELIA A CINCEA

CONFERINŢA I

Stuttgart, 22 noiembrie 1913

Am vorbit adeseori despre marea, decisiva importanță pe care o are Impulsul Christic în dezvoltarea omenirii de pe Pământ și am încercat să ca-racterizăm din cele mai diverse direcții întreaga esență a Impulsului Christic, pe care o cuprindem de obicei sub numele de "Misterul de pe Golgota". În ultimul timp, mi-a revenit sarcina de a cerceta câteva aspecte cu mult mai concrete în legătură cu acest Mister de pe Golgota și cu tot ceea ce implică el, și tocmai aceste cercetări mi s-au prezentat în așa fel încât mă fac să mă simt dator să vorbesc tocmai în această perioadă în cercul prietenilor noștri despre rezultatele cercetărilor întreprinse.

Am reușit, cercetând ceea ce se numește Cronica Acașă, la care m-am referit adeseori, să mai aflu câteva lucruri importante despre viața lui Christos Iisus.

Despre marile avânturi care se pregătesc în epoca noastră în evoluția omenirii am spus tocmai aici, cu ocazia ultimelor noastre întâlniri, diferite lucruri, și, fără îndoială, tocmai aceste avânturi aduc cu ele necesitatea de a se prezenta în momentul actual, în fața câtorva suflete umane, care s-au unit în cadrul Mișcării Antroposofice, așa cum o concepem noi, niște date noi despre viața lui Christos Iisus. Vă rog însă să tratați în mod deosebit de discret cele ce am de spus tocmai în această privință și să faceți în așa fel încât ele să rămână o problemă internă a ramurilor noastre. Fiindcă deja puținele detalii pe care a trebuit să le publicăm în legătură cu viața lui Christos Iisus și care nu erau cunoscute din Evanghelii sau pe baza tradiției au provocat – nu vreau să mă refer deloc la criticii bizari care vor să facă rău curentului nostru spiritual, ci mă refer la aceia care, într-o anumită privință, au adus în întâmpinarea curentului nostru măcar bunăvoință –, aceste detalii au provocat o anumită atitudine sălbatică, niște adversități pătimașe, de exemplu, istoria cu cei doi băieți Iisus. Se pare ca nimic nu-i e mai antipatic epocii noastre, mai antipa-tic din punct de vedere lăuntric, decât să se atragă atenția asupra unor rezultate ale cercetării spirituale. Oamenii mai acceptă, de bine, de rău, să se vorbească despre spiritual în general, chiar dacă sunt prezentate tot soiul de teorii abstracte despre viața spirituală. Dar nu mai vor să accepte nimic atunci când le sunt prezentate niște aspecte din viața spirituală în același fel în care prezentăm aspectele din planul fizic. Unele dintre lucrurile care trebuie spuse în legătură cu ceea ce am eu de prezentat, vor fi spuse mai târziu. Dar acum aș dori să încep, de la un anumit punct, cu relatarea însăși și vă rog să luați această relatare ca pe un fel de a Cincea Evanghelie, care apare în epoca noastră la fel cum celelalte patru Evanghelii au apărut la vremea lor. Doar atât, drept introducere. Motivația mai largă o vom discuta mâine.

Aș vrea să încep cu momentul care în Evanghelia lui Luca e descris drept apariția lui Iisus, în vârstă de doisprezece ani, la Ierusalim, printre cărturari, când el îi uimește pe acești cărturari prin răspunsurile mărețe, grandioase, pe care a fost în măsură să le dea. Așa îl găsesc părinții săi – după cum ne povestește Evanghelia lui Luca –, familia sa, care îl pierduse. Știm că la baza acestei apariții a lui Iisus în templu se află faptul că în viața lui avusese loc atunci o schimbare importantă, care poate fi înțeleasă numai cu ajutorul științei spirituale. Știm – să repetăm lucrurile pe scurt – că pe la începutul erei noastre s-au născut doi copii Iisus și că unul se trage din așa-numita linie solomonică a casei lui David, că în acest copil Iisus era încarnat spiritul sau eul – cum mai putem spune – al lui Zarathustra. Știm că acest copil Iisus a crescut dând dovadă de o înzestrare cu totul ieșită din comun, care trebuie să pară explicabilă, dacă știți că acest copil Iisus purta în lăuntrul său eul lui Zarathustra. Știm că aproape în același timp s-a născut celălalt copil Iisus, din linia nathanică a casei lui David și că acesta, în orice caz, pășise pe planul lumii fizice având niște trăsături de caracter fundamental deosebite față de cele ale copilului Iisus din linia solomonică. În timp ce băiatul din linia solomonică era deosebit de înzestrat pentru tot ce acționa din lumea înconjurătoare în așa fel încât își avea originea în cultura și civilizația umană, până în punctul în care ajunsese pe atunci cultura și civilizația umană, celălalt băiat era neînzestrat în privința a tot ceea ce realizase omenirea până atunci în evoluția ei. Nu putea să se transpună cu adevărat în lucrurile pe care trebuia să le învețe, în tot ceea ce oamenii își cuceriseră în cursul evoluției istorice. În schimb, acest băiat Iisus avea o minunată profunzime și plinătate a inimii, a simțirii, o asemenea plinătate a sufletului care cu siguranță că nu-și va găsi egalul printre ceilalți copii, dacă ne îndreptăm privirile, în Cronica Acașă, spre acel loc din evoluția omenirii în care poate fi găsit și observat acest copil.

Pe urmă, cei doi copii au crescut mari și tocmai în momentul în care aveau amândoi doisprezece ani, eul lui Zarathustra a trecut dintr-unul în celălalt și băiatul Iisus din linia nathanică a fost apoi acela care, având acum eul lui Zarathustra în lăuntrul lui, le-a dat cărturarilor din Ierusalim marile, grandioasele răspunsuri, la care m-am referit deja. Se uniseră, deci, acea natură ciudată – nu putem spune altfel – a băiatului Iisus nathanic și eul lui Zarathustra. Știm, de asemenea – am descris acest lucru cu ocazia altor conferințe [Nota 58] –, că mama după trup a băiatului Iisus nathanic a fost bolnavă o vreme și apoi a murit, la fel și tatăl celuilalt băiat, și că acum mama celuilalt băiat Iisus – băiatul Iisus solomonic s-a topit și el pe picioare, deoarece nu mai avea un eu, de parcă s-ar fi ofilit din cauza uscăciunii –, acum mama băiatului Iisus solomonic și tatăl băiatului Iisus nathanic au ajuns să formeze împreună o familie. Frații și surorile vitrege, care erau născuți din mama și tatăl liniei solomonice, au venit și ei acolo și acum trăiau toți în Nazareth în sânul acestei familii, deci, băiatul Iisus care avea în lăuntrul său eul lui Zarathustra, a crescut mai mare, alături de mama sa vitregă sau adoptivă, fără să știe la această vârstă, bineînțeles, că în el se afla eul lui Zarathustra. El poseda fa-cultăți le pe care trebuie că le avea eul lui Zarathustra; dar n-ar fi știut să spună: Am în mine eul lui Zarathustra.

Ceea ce a ieșit acum în evidență, ceea ce se vestise deja în răspunsurile deosebite pe care le dăduse cărturarilor, dar care a ieșit din ce în ce mai mult în evidență, a fost – așa trebuie să descriu viața acestui băiat Iisus, între doisprezece și optsprezece ani – a fost faptul că în

lăuntrul lui s-a făcut simțit un fel de inspirație lăuntrică, o cunoaștere nemijlocită care era pe cât de directă, pe atât de firească, în așa fel încât el percepea în propriul lui suflet ceva, cam la fel cum vechii profeți își primeau revelațiile divin-spirituale din înalturile divin-spirituale, din lumile spirituale, în vremea originară a civilizației evreiești. Acelei comunicări ce venea odinioară din lumea spirituală, oamenii fuseseră obișnuiți să-i dea, în amintire, numele de marea Bath-Col, glasul ce vine din lumea spirituală, marea Bath-Col. Băiatului de doisprezece, treisprezece, paisprezece, optsprezece ani i se părea ca marea Bath-Col ar fi reînviat în el, dar acum numai în el singur, o maturitate rară, minunată, a inspirației lăuntrice, o reaprindere a acelor trăiri lăuntrice pe care le avuseseră doar profeții din vechime.

Ceea ce te frapează dacă îți îndrepți privirile, în sensul Cronicii Acașe, spre acest moment din evoluția omenirii, e faptul că în sânul întregii familii și al întregii ambianțe din Nazareth acest băiat era singur, la o vârstă relativ tânără, cu această revelație interioară a sa, care depășea tot ceea ce, pe atunci, puteau ști alți oameni. În acea perioadă, și mama sa vitregă sau adoptivă îl înțelegea foarte puțin, iar ceilalți nici măcar atât. Când e vorba de acest băiat Iisus, nu e important să ne formăm tot felul de teorii, ci să dezvoltăm în noi capacitatea de a simți împreună cu Iisus ce înseamnă să fii un băiat matur, între doisprezece și optsprezece ani, să simți că în tine se înalță ceva cu totul necunoscut, niște revelații care în acea vreme erau de neconceput la oricare alt om și să fii absolut singur cu aceste revelații, să nu poți vorbi cu nimeni, ba chiar, ceea ce era și mai mult: să ai sentimentul că nimeni n-ar înțelege, dacă i-ai vorbi. E greu să suporți asemenea lucruri la vârsta bărbăției; dar să trăiești asemenea lucruri între doisprezece și optsprezece ani, e ceva copleșitor. Acestui sentiment copleșitor i s-a mai adăugat și altă trăire.

El, acest băiat Iisus, avea o mare deschidere pentru ceea ce era capabil să-și asimileze un om din vremea sa. El vedea deja pe atunci, cu ochiul deschis al sufletului, ce puteau oamenii să-și asimileze prin natura lor și să prelucreze în ei din punct de vedere spiritual-sufletesc și ce anume primiseră în cursul secolelor din ceea ce le fusese revelat evreilor de către vechii profeți. El simțea cu adâncă durere, cu cea mai profundă suferință: Da, așa era în vremurile străvechi, așa le-a vorbit marea Bath-Col profeților; aceasta a fost o învățătură originară, din care au rămas vestigii sărăcăcioase, printre farisei și cărturari. Dacă marea Bath-Col ar vrea să-i vorbească acum unui om oarecare: n-ar exista nici un om care să înțeleagă glasul ce răsună din lumea spi-rituală. Omenirea s-a schimbat, nu mai e ca în vremea vechilor profeți. Chiar dacă ar răsuna astăzi acele mari revelații glorioase din vremurile vechi: n-ar exista urechile care să le înțeleagă. Acest lucru apărea mereu și mereu în fața sufletului băiatului Iisus și cu această suferință el era singur.

Nu se poate compara cu nimic trăirea pe care o ai când îți îndrepți privi-rile spre ceea ce a trebuit să caracterizez, drept suferințe, așa cum am făcut-o adineaori, spre ceea ce s-a petrecut în acest băiat Iisus. Și putem spune, în mod absolut îndreptățit: Oricât de importante vor fi fiind lucrurile pe care le-am spus adeseori mai mult teoretic în legătură cu Misterul de pe Golgota, măreția punctelor de vedere cosmice sau istorice cu adevărat nu va fi pusă deloc în umbră dacă luăm seama din ce în ce mai mult și mai mult la rea-litățile concrete, așa cum se oferă ele în concretețea lor. Căci prin nimic altceva, în afară de observarea acestor realități, nu putem înțelege mai bine cum s-a desfășurat evoluția parcursă de omenire, faptul că și în sânul poporului evreu a existat o înțelepciune originară și că în vremea în care într-un singur suflet, între doisprezece și optsprezece ani, ea s-a aprins din nou, ca de încercare, ea a constituit doar un chin pentru acest suflet, pentru că nu s-ar fi putut face înțeleasă nici unui om, așa cum se manifesta această Bath-Col; pentru acest suflet această revelație exista numai pentru a-i provoca niște suferințe nesfârșite. Băiatul era singur de tot cu aceste trăiri, care reprezentau, ca să zicem așa, suferința omenirii, într-o asemenea concentrație.

În băiat s-a dezvoltat acum ceva ce poate fi observat, sub formele sale rudimentare, și în viața obișnuită, ici și colo, ceva pe care trebuie doar să ni-l imaginăm la dimensiuni infinit mai mari, când e vorba de viața lui Iisus. Durerea, suferința, care sunt vieţuite din niște izvoare asemănătoare cu cele descrise acum se transformă în așa fel încât acela care poate trăi în sufletul lui asemenea dureri, asemenea suferințe, transformă ca de la sine aceste dureri, aceste suferințe, în bunăvoință, în iubire, dar nu doar în sentimente de bunăvoință și de iubire, ci și în forța iubirii, într-o uriașă forță de a iubi, în posibilitatea de a manifesta această iubire în mod spiritual-sufletesc. Și astfel în el s-a dezvoltat – în Iisus, pe măsură ce creștea – ceva cu totul deosebit.

Deși frații și surorile lui, oamenii din imediata lui apropiere, îl dușmăneau, din cauză că nu puteau să-l înțeleagă și-l considerau puțin nebun, un lucru nu putea fi negat – fiindcă se arăta, pe atunci, ochiului fizic exterior, iar acum se arată privirii ce vede în Cronica Acașă –, faptul că, oriunde ajungea acest băiat, dacă vorbea cu cineva, chiar dacă acela nu putea să-l înțeleagă, mergea, cel puțin, în întâmpinarea spuselor sale, că exista un fel de revărsare reală a ceva din sufletul lui Iisus, care trecea în el, în celalalt suflet. Era ca un fel de transmitere a unui fluid format din bunăvoință, din iubire, care emana din el. Era suferința transformată, durerea transformată. Se apropia ca o adiere de iubire binefăcătoare, spre cei ce veneau în contact cu Iisus, deja în acea epocă, în așa fel încât oamenii simțeau că au în fața lor ceva deosebit, când se aflau, într-un fel sau altul, cu el. În casa tatălui său el exercita un fel de meserie de tâmplar sau dulgher, acolo Iisus lucra cu hărnicie. Dar în ceasurile în care se regăsea pe sine, se petrecea ceea ce v-am descris mai înainte. Cam acestea au fost trăirile interioare – și aici trăirile interioare sunt esențialul – ale lui Iisus din Nazareth, cam între doisprezece și șaisprezece sau optsprezece ani.

Apoi, pentru el a început un fel de perioadă a călătoriilor, între optsprezece și douăzeci și patru de ani. El a umblat mult, lucra ici și colo, exercitând meseria cu care se ocupa și acasă, a ajuns în ținuturi locuite de evrei, dar și în altele, locuite de păgâni. Deja pe atunci s-a arătat ceva cu totul deosebit, într-un mod ciudat, ca efect al trăirilor avute în anii dinainte, în relațiile cu oamenii pe care-i întâlnea în drum. Și e important să ținem seamă și de acest lucru, fiindcă numai dacă ținem seama de el, tocmai de această trăsătură, pătrundem mai adânc în esența a ceea ce s-a petrecut atunci în evoluția omenirii.

Lucrând, umblând din loc în loc, el a ajuns ici și colo în sânul unor familii. După terminarea lucrului, el stătea de vorbă cu acele familii și atunci putea fi percepută pretutindeni acea undă a bunăvoinței și iubirii despre a cărei dezvoltare am vorbit. Acesta era lucrul care era simțit pretutindeni, dar el era simțit, ca să zicem așa, prin faptă, fiindcă oriunde s-ar fi aflat, în anii între care a călătorit, deci, între optsprezece și douăzeci și patru de ani, oamenii aveau sentimentul: Aici cu noi stă o ființă deosebită. – Nu se spunea întotdeauna cu glas tare, dar oamenii aveau sentimentul: Printre noi se află o ființă deosebită. – Și el se manifesta în felul următor: După ce Iisus plecase deja din acel loc, nu numai că se vorbea doar despre el săptămâni în șir, despre ceea ce fusese rostit între el și ceilalți, ci adeseori se întâmpla următorul lucru: Când oamenii se aflau iar împreună, după ce el plecase, aveau sentimentul că intră pe ușă. Era o viziune avută în comun. Ei aveau sentimentul: Se află iarăși printre noi. – Și așa s-a întâmplat în multe, multe locuri, el plecase și totuși mai era prezent, le apărea oamenilor în mod spiritual, trăia printre oameni în mod spiritual, astfel încât ei știau: Acuma stăm împreună cu el.

După cum am spus, era o viziune, din punct de vedere subiectiv; din punct de vedere obiectiv, era acțiunea enorm de puternică a iubirii pe care o radia în felul descris, și care se manifesta în sensul că locul apariției sale nu mai era legat, într-un anumit fel, de spațiul fizic exterior, de raporturile spațiale fizic-exterioare ale corpului fizic uman. Dacă vezi mereu și tot mereu cum el rămâne ca prezență de neșters lângă cei la care găzduise odată, cum el rămânea, aș zice, din punct de vedere spiritual, la ei și se întorcea la ei, aceasta poate fi o contribuție extrem de mare la înțelegerea figurii lui Iisus. Cei printre care fusese odată, nu-l mai pierdeau din inimile lor.

În cursul acestor drumeții, el a ajuns și în niște ținuturi ale păgânilor, după cum v-am spus, și într-unul din aceste ținuturi păgâne a făcut o experiență cu totul deosebită. Dacă privești în sensul Cronicii Acașe, acest loc din evoluția omenirii îți face o impresie deosebit de profundă. El a ajuns într-un tinut locuit de păgâni. Remarc în mod special aici: Dacă mă veți întreba unde a fost, unde a ajuns, încă și astăzi sunt nevoit

El a ajuns într-un ținut locuit de păgâni. Numărul în mod special. Dacă mă veți întreba unde a fost, unde a ajuns, nu vă pot spune să vă spun: Nu știu. Poate că prin cercetările viitoare vom afla unde s-a întâmplat, dar până acum n-am reușit să găsesc locul geografic. Faptul în sine este însă absolut clar. Pot exista motive care fac să nu aflăm numele locului geografic, dar faptul în sine să fie absolut clar. Tocmai povestindu-vă asemenea lucruri nu vreau să vă privez nici o clipa de mărturisirea a ceea ce n-a fost cercetat în această problemă, ca să vedeți că mă străduiesc cu adevărat să vă comunic în mod exact numai lucruri pentru adevărul cărora îmi pot asuma întreaga răspundere.

El a ajuns, deci, într-o localitate a păgânilor. Era un lăcaș de cult căzut în ruină. Preoții care oficiaseră la altar îl părăsiseră de mult; dar oamenii ce locuiau de jur împrejurul lui erau cufundați în mizeria cea mai adâncă, bântuiți de felurite boli. Tocmai din acest motiv, pentru că bântuia o boală rea, dar și din alte motive, preoții păgâni părăsiseră lăcașul de cult. Poporul nu se simțea doar bolnav, în mizerie, trudit și împovărat, ci și părăsit de preoții care oficiaseră jertfe păgâne la altar și îndura suferințe îngrozitoare. Și acum Iisus a ajuns în acest ținut. Tocmai urma să împlinească douăzeci și patru de ani. Deja pe atunci se întâmpla într-un grad foarte înalt fenomenul descris, faptul că prin simpla sa apariție făcea o impresie cu totul deosebită, o impresie pu-ternică, și atunci când nu vorbea deloc, chiar și dacă oamenii doar îl vedeau apropiindu-se. Se întâmpla, într-adevăr, ceva cu totul deosebit, la oamenii din acea vreme, când își făcea apariția Iisus, când el pășea în mijlocul lor. La apropierea lui, ei simțeau ceva cu totul incredibil. Trebuie să ținem seama, în orice caz, de faptul că erau oameni ai unei cu totul alte epoci și dintr-o cu totul altă regiune a Pământului. La apropierea lui, vezi cum oamenii simt: Aici e ceva cu totul deosebit, din această ființă radiază ceva care nu radiază din nici un alt om. – Așa simțea, aș zice, aproape fiecare; unul avea un sentiment de simpatie, altul un sentiment de antipatie. Nu e de mirare dacă se vede că se răspândea ca un pârjol vestea: Se apropie o ființă deosebită! – Oamenii din jurul altarului de jertfă credeau că vine un alt preot păgân sau că acesta tri-misese un preot, pentru ca jertfa să poată fi oficiată din nou. Și mulțimea s-a adunat, devenind tot mai numeroasă; căci se răspândea ca un foc viu vestea că sosise o entitate cu totul deosebită. Când a văzut mulțimea, Iisus a fost cuprins de milă, totuși, el nu voia să oficieze din nou jertfa, cu toate rugămințile lor insistente, el nu avea intenția să oficieze jertfa păgână. Dar pentru că vedea această mulțime de oameni, sufletul lui s-a încărcat de suferință, din cauza vechii religii păgâne ajunse în decădere, la fel cum între doisprezece și șaisprezece, optsprezece ani se încărcase de durere din cauza vechii religii iudaice ajunse în decădere. Și când și-a aruncat privirile peste mulțime, a văzut pretutindeni, printre oameni, și în cele din urmă chiar la altarul de jertfă, lângă care stătea, entități elementare de natură demonică. Și a căzut la pământ ca mort; dar acest lucru s-a întâmplat numai din cază că, la priveliștea înfiorătoare ce i se oferea, a ajuns într-o stare de răpire.

În timp ce zăcea acolo, ca mort, poporul a fost cuprins de frică. Oamenii începuseră s-o ia la fugă. El însă, în timp ce zăcea acolo, într-o altă stare de conștiență, a fost răpit în acea lume spirituală care i-a arătat într-un mod viu, perceptibil, cum fusese vechea religie păgână în vremea în care, în vechile misterii, sub sfânta lor formă de la începuturi, mai trăia înțelepciunea originară a păgânismului, prin jertfele de la altar oficiate de păgâni. I s-a revelat forma sub care existase păgânismul în epoca originară, la fel cum, cu mai mulți ani în urma, i se revelase, în alt mod, natura originară a religiei iudaice. Dar la fel cum acea trăire avusese loc într-un mod spiritual-sufletesc, invi-zibil, la fel cum se înălțase ceea ce voia să-i vorbească, sub formă de inspirație asemănătoare celei care venise la vechii profeți, tot astfel el trebuia să afle acum, pe o alta cale, măreția păgânismului, trebuia să vadă cu ochiul spi-ritual ceea ce nu poate fi desemnat altfel decât spunându-se: Zăcând acolo, el a văzut lăcașurile de jertfă păgâne, care erau în așa fel rânduite, ca formă de cult, încât rezultau din revelațiile misteriale originare, fiind, propriu-zis, un fel de expresie exterioară a actului cultic din misterii. În vremurile vechi, la aceste altare se revărsau în rugile oamenilor, în timp ce erau oficiate jertfele, care se mai făceau sub forma lor justă, puterile acelor entități spirituale din șirul ierarhiilor superioare până la care păgânii se puteau înălța. În fața sufletului său stătea, sub o formă vizionară, aș zice: Da, când la un asemenea altar erau oficiate jertfe, în vremurile în care vechea religie păgână se afla în momentul maximei sale înfloriri, în actele cultice se revărsau de sus forțele Zeilor păgâni buni. Dar acum – de astă-dată nu printr-o inspirație, ci printr-o mare imaginațiune nemijlocită – el a trebuit să simtă în modul cel mai viu decăderea religiei păgâne. El a trebuit să viețuiască acum și decăderea religiei păgâne! În loc ca în actele de jertfă să se reverse, ca odinioară, puterile bune, acum se trezeau la viață tot felul de entități elementare demonice, tot soiul de ființe elementare trimise de Lucifer și Ahriman. Pe acestea le vedea el acum, acesta a fost modul în care declinul păgânismului a apărut în fața ochiului său spiritual-sufletesc.

Aceasta a fost a doua mare durere, ea a constat în faptul că a fost nevoit să-și spună: Odinioară păgânii aveau acte cultice care-i uneau pe oameni cu entitățile bune ale anumitor ierarhii. Dar totul a ajuns la decadență, a fost corupt, în așa fel încât există deja lăcașuri ca acesta, unde toate puterile bune s-au transformat în forțe demonice, în așa fel încât s-a ajuns până acolo încât poporul din jur a fost părăsit de vechii Zei păgâni. Prin urmare, declinul păgânismului i-a apărut în fața sufletului într-un alt mod, mult mai lăuntric, mai concret, decât se întâmplase în cazul religiei iudaice.

Trebuie să cunoaștem puțin, într-adevăr, deosebirea dintre ceea ce se petrece când simțirea izvorăște dintr-o asemenea trăire imaginativă nemijlo-cită sau dintr-o cunoaștere teoretică. Dacă-ți îndrepți privirea spre acest punct din Cronica Acașă, ai impresia unei trăiri infinit de importante, dar infinit de dureroase din istoria evoluției omenirii, care se comprima, la rândul ei, în acest moment imaginativ.

El știa acum: Așa trăiau odinioară printre păgâni forțe divin-spirituale; dar chiar dacă ar mai trăi, astăzi n-ar mai exista nici oamenii, nici posibilitățile necesare pentru ca oamenii să restabilească în mod real acea veche legătură. Ceea ce viețuia el acum, erau aceste strigate de jale ale omenirii, comprimate, concentrate într-o trăire de scurtă durată. Iar când s-a înălțat la perceperea a ceea ce fusese revelat odinioară, în perioadele de maximă înflorire a păgânismului, el a auzit cuvinte – așa putem spune –, pe care le simțea ca și cum ar fi fost misterul întregii vieți a omului pe Pământ și al legăturii sale cu entitățile divin-spirituale. N-am putut altfel decât să exprim ceea ce a vorbit spre sufletul lui Iisus, căzut ca mort la pământ, care tocmai începea să revină la starea normală, n-am putut altfel decât să exprim aceasta, în cuvintele limbii germane, în felul următor. Și, din anumite motive, a trebuit să comunic mai întâi aceste cuvinte prietenilor noștri adunați împreună în momentul în care am pus piatra fundamentală pentru clădirea noastră din Dornach [Nota 59]. Ceea ce s-a făcut auzit atunci se poate exprima sub formă de înțelepciune, în cuvintele limbii germane, în felul următor:

Amin
Domnesc relele
Martori ai egoității ce se eliberează
Vină a sinei de alții purtată
Viețuită în pâinea zilnică
În care nu domnește Voința Cerurilor
Fiindcă omul s-a despărțit de Împărăția Voastră
Și a uitat Numele Voastre
Voi, Părinți din Ceruri.

Vedeți, dragii mei prieteni, e ceva ca un fel de "Tatăl Nostru" inversat, dar așa trebuie să-l avem:

Amin
Domnesc relele

Martori ai egoității ce se eliberează
Vină a sinei de alții purtată
Viețuită în pâinea zilnică
În care nu domnește Voința Cerurilor
Fiindcă omul s-a despărțit de Împărăția Voastră
Și a uitat Numele Voastre
Voi, Părinți din Ceruri.

După ce i s-a arătat aceasta drept misterul existenței omului pe Pământ și al legăturii sale cu existența divin-spirituală, Iisus a revenit la conștiența obișnuită și i-a văzut pe demonii și pe oamenii care fugeau. Avea acum în trecutul său un important moment al vieții. El știa acum care este situația cu evoluția omenirii și în ceea ce privește păgânismul. Și putea să-și spună: Și pe teritoriile întinse ale lumii păgâne evoluția merge în jos. – Nu ajunsese la cunoașterea acestui lucru prin observație exterioară, ci prin observația sufletului, o cunoaștere care-i spunea: Păgânismul, ca și iudaismul, au nevoie de ceva cu totul nou, au nevoie de un impuls absolut nou!

Trebuie să reținem faptul că el a făcut aceste experiențe. Ce-i drept, în lăuntrul lui se afla eul lui Zarathustra; dar el nu știa că acest eu se afla în lăuntrul lui, nici pe atunci încă n-o știa. Așa că el a trecut prin aceste experiențe ca experiențe, fără a avea un maestru care să i le poată explica în mod teore-tic; el a făcut această experiență ca experiență.

La puțin timp după ce a făcut această experiență cu păgânismul, a pornit spre casă. Avea cam douăzeci și patru de ani. Iar după ce a ajuns acasă, tatăl său a murit curând, și Iisus a trăit din nou în Nazareth, cu familia sa și cu mama sa vitregă sau adoptivă. Și s-a văzut din ce în ce mai mult că ceilalți îl înțelegeau tot mai puțin. Doar mama sa vitregă sau adoptivă se educase tot mai mult în sensul unei anumite înțelegeri a inimii sau bazate pe iubire față de lucrurile copleșitoare – chiar dacă incompletă, în acea perioadă – care se petreceau în acest suflet. Și astfel, chiar dacă mama sa era încă departe de a-l înțelege în mod mai intim, între ei au putut fi schimbate câteodată unele cuvinte, chiar dacă ele erau încă superficiale în raport cu ceea ce simțea Iisus, în așa fel încât mama a evoluat din ce în ce mai mult în sensul înțelegerii a ceea ce trăia în sufletul lui Iisus.

În această perioadă el a mai avut încă o experiență deosebită, care i-a adus o a treia mare suferință. Între vârsta de douăzeci și patru de ani și până pe la treizeci de ani, el a intrat tot mai mult în legătură cu o comunitate de oameni care luase ființă de mai multă vreme; e vorba de comunitatea esenienilor. Ea era formată din oameni care-și dădeau seama că în istoria omenirii avea loc o criză, că religia iudaică și cea a păgânilor ajunseseră, în cadrul evoluției lor descendente, într-un punct în care oamenii trebuie să caute o cale nouă de găsire a unirii cu lumea divin-spirituală. În raport cu metodele folosite în vechile misterii, modul de viață căutat de esenieni pentru a ajunge iarăși la unirea cu lumea divin-spirituală era, totuși, de fapt, ceva nou. Esenienii aveau niște reguli de viață deosebit de severe, pentru a căuta, după o viață plină de renunțări, plină de dăruire, după o viață care depășea cu mult o simplă desăvârșire sufletească și intelectuală, unirea cu Divin-Spiritualul.

De fapt, în acea vreme, esenienii erau destul de numeroși. Principala lor reședință era la Marea Moartă. Dar aveau pretutindeni așezări izolate, în ți-nuturile Asiei Mici și ele sporeau la număr prin faptul că, ici și colo, câte un om se simțea îndemnat, datorită unor împrejurări care survin întotdeauna pe acest tărâm, să li se alăture esenienilor, deoarece era atras de ideea esenianâ, de idealul esenian. Un asemenea om trebuia atunci să treacă în posesia ordinului esenian tot ceea ce avea, iar ordinul prescria membrilor săi niște reguli foarte severe. Un membru al ordinului nu putea să dețină nici un bun ca proprietate personală. Un om sau altul avea într-un loc sau altul câte o mică proprietate. Când devenea esenian, această proprietate, care poate se afla la mare depărtare, le revenea esenienilor, astfel încât esenienii aveau peste tot asemenea proprietăți. Obișnuiau să trimită acolo frați mai tineri, dar nu pe cei care cedaseră proprietatea. Din proprietatea comună, fiecare îl putea sprijini pe fiecare, dacă era socotit demn de aceasta, o regulă din care putem vedea că în momente diferite din istorie omenirii îi prisc lucruri diferite, fiindcă în epoca noastră o asemenea regulă ar fi deosebit de aspră. Dar o asemenea regulă exista pentru esenieni. Ea consta în faptul că fiecare avea dreptul de a sprijini din avutul comun orice fel de oameni pe care-i considera demni de a fi ajutați, dar nu oameni înrudiți cu el. Așa ceva era exclus cu cea mai mare seve-ritate, atât în ceea ce privește rudele apropiate, cât și pe cele îndepărtate. În cadrul ordinului însuși existau diferite grade. Cel mai înalt dintre ele era un grad foarte secret. Cu greu aveai acces la el.

Este foarte adevărat că în această perioadă, în ceea ce privește viața lui Iisus, lucrurile stăteau în așa fel că la el exista într-o măsură nespus de mare ceea ce am descris drept fluid care radia din el, care acționa asupra oamenilor ca încarnarea iubirii înseși, aș zice. El acționa și asupra esenienilor și așa se face că, fără a fi, de fapt, un esenian propriu-zis, era atras spre comunitatea esenianâ. Între douăzeci și patru și treizeci de ani, el se cunoștea deja atât de bine cu esenienii, încât putem spune: El învățase unele dintre tainele lor cele mai adânci, prin ceea ce viețuise și discutase cu ei.

Despre ceea ce fusese glorios în religia iudaică, aflase între doisprezece și optsprezece ani; taina păgânilor o cunoscuse între optsprezece și douăzeci și patru de ani. Acum, având relații nemijlocite cu esenienii, având permisiunea de a lua parte la tainele lor, el a aflat taina esenianului, felul cum el se dezvoltă în sensul unei anumite uniri cu lumea divin-spirituală. Și el a putut să-și spună: Da, aceasta e ceva ca o cale pe care poate fi regăsit accesul la ceea ce e legătura cu divin-spiritualul. – Și vedem, într-adevăr, după ce fusese martirizat de două ori, în ceea ce privește iudaismul și în ceea ce privește păgânismul, că în el se aprindea, în timp ce se afla printre esenieni, un fel de încredere plină de bucurie în faptul ca se poate găsi din nou o cale ce duce spre înalturi. Numai că o trăire personala avea să-i răpească foarte curând această încredere plină de bucurie.

El a aflat ceva care iarăși n-a fost ceva teoretic, ca o învățătură primită în mod teoretic, ci în viața nemijlocită. Odată, după ce fusese împreună cu esenienii, pe când trecea prin poarta esenienilor, a avut o viziune puternica, o viziune care i-a zguduit sufletul. A văzut ca prezență nemijlocită, cu ochii lui proprii, cum de la poarta esenienilor au plecat, parcă în zbor, două făpturi, despre care pe atunci îi era deja, într-o anumită măsură, foarte limpede: Aceștia sunt Lucifer și Ahriman; ei păreau că fug de la poarta esenienilor. Apoi a avut mai des această viziune, când trecea prin poarta esenienilor. Pe atunci, esenienii erau deja destul de numeroși, așa că trebuia să se țină seama de ei. Esenienii nu aveau voie – aceasta avea legătură cu întreg modul în care ei trebuiau să-și modeleze sufletul – să circule prin porțile obișnuite, care erau pictate. Un esenian nu avea voie să treacă printr-o poartă care era pictată în stilul de pe atunci. El avea voie să treacă numai prin porțile care nu erau pictate. O asemenea poartă exista în Ierusalim, dar și în alte orașe. Un esenian nu avea voie să treacă printr-o poartă pictată. Aceasta este o dovadă a faptului că pe atunci esenienii erau destul de numeroși. Iisus a ajuns la diferite asemenea porți și în mod frecvent i s-a repetat acea viziune. Aici nu sunt imagini, și-a spus el; dar în locul imaginilor i-a văzut pe Lucifer și pe Ahriman. Și atunci în sufletul lui s-a format – ceea ce trebuie luat numai sub aspectul trăirii spi-ritual-sufletești, ca să-i putem înțelege pe deplin importanța; când eu îl exprim doar așa, când îl descriu în mod teoretic, acest lucru poate fi privit cu ușurință, dar trebuie să ne gândim cum se plăsmuiește o trăire a inimii, când viețuiești aceste lucruri ca realitate spirituală nemijlocită –, sub impresia acestei trăiri în el s-a format – dați-mi voie să folosesc un cuvânt pe care l-am mai folosit deja: convingerea-trăire, care nu poate fi exprimată decât prin faptul că el a ajuns să-și spună: Se pare că drumul urmat de esenieni – aceasta mi s-a arătat cu diferite ocazii – ar fi cel pe care, printr-o perfecționare a sufletului individual, poate fi regăsit accesul la lumile divin-spirituale; numai că el e dobândit cu prețul ca esenienii să-și orânduiască modul

de viață în așa fel încât ei să se țină departe de tot ceea ce ar face ca Lucifer și Ahriman să se apropie de ei, într-un mod sau altul. – Esenienii își orânduiau totul în așa fel încât Lucifer și Ahriman nu se puteau apropia de ei. Așa că Lucifer și Ahriman se opreau în fața porții lor. Și acum, urmărind totul din punct de vedere spiritual, Iisus a ajuns să știe, de asemenea, încotro se duceau întotdeauna Lucifer și Ahriman. Ei se duceau la ceilalți oameni, din lumea de afară, care nu puteau merge pe drumul esenienilor! Această constatare l-a lovit groaznic în inima lui, provocându-i o suferință și mai mare decât celelalte trăiri. El a fost lovit groaznic prin faptul că a trebuit să-și spună, trăind în mod direct acest lucru: Da, drumul esenienilor este în măsură să ducă pe culmi niște oameni izolați, și anume numai dacă acești oameni izolați se dedică unei vieți de care nu poate avea parte întreaga omenire, care e posibilă numai dacă unii oameni se izolează de ceilalți și fug de Lucifer și Ahriman, care tocmai în acest caz se duc la marea mulțime a oamenilor.

Așa că sufletul lui era apăsat de faptul că niște oameni izolați, puțini la număr, puteau viețui din nou ceea ce viețuiseră profeții vremurilor vechi din marea Bath-Col, ceea ce păgânii viețuiseră săvârșind vechile lor jertfe. Dacă unii oameni izolați ar dobândi, urmând calea eseniană, ceea ce urmașii păgânilor și ai esenienilor nu mai pot viețui, consecința inevitabilă a acestui fapt ar fi aceea că marea masă a restului omenirii ar fi luată cu atât mai mult în stăpânire de Lucifer și Ahriman și de demonii lor. Fiindcă esenienii își cumpără desăvârșirea prin faptul că-i trimit pe Lucifer și Ahriman, de care fug în acest fel, la ceilalți oameni. Ei își obțin desăvârșirea pe socoteala celorlalți, căci calea lor e astfel constituită, încât nu poate fi urmată decât de un grup mic de oameni. Acesta a fost lucrul pe care l-a aflat Iisus acum. Aceasta a fost a treia mare durere, care s-a consolidat în el în mod deosebit prin faptul că, datorită experiențelor sale eseniene, aflându-se în sânul comunității de viață a esenienilor, el a avut un fel de convorbire vizionară cu Buddha, a cărui comunitate de oameni mai intimă prezenta multe trasaturi asemănătoare cu stilul de viața esenian, doar că era cu câteva secole mai veche –, Buddha îi revelase din lumea spirituală: O asemenea comunitate poate să existe numai dacă din ea nu fac parte toți oamenii, ci doar un mic grup. – Pare aproape rudimentară afirmația: Buddha i-a revelat lui Iisus faptul că nu pot umbla prin lume cu cutia milelor călugării buddhiști decât dacă există foarte puțini asemenea călugări, iar ceilalți oameni ispășesc acest lucru, ca să zicem așa, ducând un alt mod de viață. Pare rudimentar să spui așa ceva. Dar e altceva când puterea spirituală care purta răspunderea – în acest caz, Buddha – revelează acest adevăr într-o situație ca aceea în care se afla Iisus din Nazareth acum.

Astfel că, între doisprezece și treizeci de ani, Iisus din Nazareth a viețuit de trei ori evoluția omenirii, până în detaliu, trecând prin mari suferințe. Ceea ce trăia acum în sufletul său, ceea ce se condensase în acest suflet, a putut fi dezvoltat de el, după ce împlinise douăzeci și nouă de ani, în cadrul unei convorbiri cu mama lui vitregă sau adoptivă, după ce ea își cucerise treptat pu-terea de a-i înțelege ființa, după ce se apropiase de el. Și a devenit importantă, infinit de importantă acea convorbire purtată de Iisus din Nazareth cu mama sa vitregă sau adoptivă, pe când se apropia de treizeci de ani, o convorbire în cursul căreia s-au comprimat în doar câteva ore toate trăirile prin care Iisus din Nazareth a trecut în acești ani și care a devenit importantă pentru că a fost așa cum a fost. Printre experiențele spirituale există puține care sunt atât de importante, cel puțin pentru o anumită treaptă a trăirii spirituale, ca aceasta pe care o ai când îți îndrepți privirea spre ceea ce a avut de vorbit Iisus din Nazareth acum cu mama sa vitregă sau adoptivă.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

IV

CONFERINŢA A II-A

Stuttgart, 23 noiembrie 1913

Vom discuta astăzi, mai întâi, despre convorbirea lui Iisus cu mama sa adoptivă, care se ridicase treptat la posibilitatea de a-l înțelege pe fiul ei. Cu ea se petrecuse o schimbare puternică. În ea coborâse spiritul celeilalte Maria, mama după trup a lui Iisus, aflata deja în lumile spirituale. Acum acest spirit locuia în ea. Convorbirea lui Iisus cu mama sa se dovedește a avea o profundă importanță pentru înțelegerea reală a Misterului de pe Golgota din punctul de vedere al cercetării spiritual-științifice. Mama îl înțelegea pe Iisus din ce în ce mai bine. Era un fel de înțelegere a inimii. Acum Iisus putea vorbi despre întreita durere prin care trecuse. Ceea ce a spus în cadrul convorbirii cu mama sa a fost un fel de sinteză a ceea ce se petrecuse în sufletul său de la doi-sprezece ani și până în acel moment. El i-a vorbit mamei despre trăirile pe care le avusese între doisprezece și optsprezece ani. I-a vorbit despre marile învățături ale lui Bath-Col. I-a spus că nimeni n-a fost în măsură să-l înțeleagă și că nu putuse vorbi nimănui, că nu putuse comunica nimănui ceea ce-l apăsa. Și i-a mai spus mamei că și dacă vechile învățături ar mai exista încă, nu mai există nici un om care să le înțeleagă.

Apoi el a vorbit despre cel de-al doilea fel de trăiri dureroase. A vorbit despre evenimentele petrecute la altarul părăsit, a povestit cum pătrunsese în vechile misterii, în cadrul cărora entitățile divin-spirituale coborau odinioară în mod nemijlocit și a spus că și în această privință avusese loc un declin. În locul vechilor Zei păgâni buni, la jertfe luau parte acum demonii. A vorbit despre marile evenimente cosmice, despre ceea ce ar putea fi numit "Tatăl Nostru" inversat. Ceea ce a vorbit cu mama sa a fost o convorbire extraordinară. I-a spus cum își dăduse seama că Lucifer și Ahriman fug de la porțile esenienilor și se duc la ceilalți oameni, care nu pot respecta regulile severe ale ordinului. A vorbit despre toate acestea. A fost ca o derulare a vieții sale de până acum, pe care a deschis-o în fața ei. A fost o convorbire care și-a primit amprenta de la faptul că ceea ce spunea el nu erau doar niște cuvinte narative, că în cuvinte nu zăcea doar ceea ce zace de obicei în cuvinte, că ceea ce spunea el era trăirea cea mai interioară întipărită în cuvinte, durere și suferință comprimate în cuvinte, transformate în iubire infinită, durere care se transformase în iubire și bunăvoință. Aceste cuvinte se revărsau spre mama sa drept realități care intrau în sufletul ei. Ceea ce trecea de la Iisus spre mama sa era ca o bucată din sufletul lui însuși. În câteva ore s-a comprimat tot ceea ce era mai mult decât o simplă trăire. Era o trăire cosmică, în cel mai adevărat sens al cuvântului. Iisus din Nazareth nu putea rosti altceva decât cuvinte, dar în aceste cuvinte se afla o parte din sufletul său. Și ar trebui să povestim multe, dacă am vrea să caracterizăm ceea ce ne oferă Cronica Acașă. Astfel că, în cursul acestei convorbiri, în fața sufletului lui Iisus stătea în mod clar punctul în care ajunsese evoluția omenirii. Acum în el mijea o conștiență din ce în ce mai clară a faptului că în lăuntrul lui se afla sufletul lui Zarathustra. El a simțit astfel că, drept Zarathustra, parcursese împreună cu omenirea evoluția de odinioară. Ceea ce vă spun eu acum dvs. n-au fost cuvintele pe care Iisus le-a spus mamei sale, el s-a exprimat așa cum îi era ei posibil să înțeleagă. Ceea ce a simțit el acum, l-a făcut să vadă limpede misterul evoluției omenirii. Este incomparabilă impresia pe care o ai văzând cum Iisus simte și viețuiește lăuntric acest lucru, în timp ce stă de vorbă cu mama sa. El îi vorbește mamei sale despre faptul că fiecare vârstă a omului își are forțele ei anume și că acest lucru are o mare importanță. A existat cândva o epocă în viața omenirii, străvechea civilizație și cultură hindusă, în cadrul căreia oamenii erau deosebit de mari datorită faptului că întreaga viața era străbătută de jarul forțelor solar-copilărești caracteristice primei perioade a copilăriei. Ceva din aceste forțe mai există și astăzi în noi, între unu și șapte ani.

A venit apoi o a doua perioadă, străvechea epocă de cultură persană, care era însuflețită de forțele ce acționează astăzi la om între șapte și paisprezece ani.

Pe urmă, Iisus i-a îndreptat privirile spre o a treia epocă de cultură, spre epoca egipteană, în care au domnit acele forțe ce acționează astăzi la om între paisprezece și douăzeci și unu de ani, când sufletul senzației joacă un rol important în dezvoltarea individuală a fiecărui om. În epoca egipteană au fost cultivate științele astronomice și matematice.

Și acum, în sufletul lui Iisus s-a ridicat întrebarea: în ce epocă trăim noi acum, ce poate vieții omul între douăzeci și unu și douăzeci și opt de ani? Și el a simțit că ceea ce domina viața exterioară erau forțele care fuseseră revărsate asupra culturii și civilizației greco-latine, dar că acestea erau, de asemenea, ultimele forțe. Sensul vieții umane individuale stătea în întreaga sa vigoare originară în fața ochilor lui Iisus din Nazareth. Între douăzeci și opt și treizeci și cinci de ani, omul trece apoi de mijlocul vieții și el începe să tră-iască un fel de drum în sens invers. Acum nu mai există deloc forțe de viață; forțele moștenite de la Zei s-au epuizat. Până în acest moment, forțele ascendente există, ele sunt consumate până la mijlocul vieții. Și acum, ce-i de făcut? Nu se arăta nicăieri ceva nou, din care să fi putut lua naștere alte forțe pentru omenire. Omenirea ar muri, s-ar usca de tot, dacă nu s-ar întâmpla nimic nou. Prin această criză a trebuit să treacă Iisus pe parcursul unei anumite perioade de timp, apoi eul lui Zarathustra s-a desprins, eul despre a cărui existență în lăuntrul lui devenise conștient doar de puțin timp. Am putea spune că el se identificase într-o asemenea măsură cu evoluția omenirii, încât în timp ce el vorbea, eul lui Zarathustra a plecat de la el și a intrat în mama lui. Și au rămas doar cele trei învelișuri, iar Iisus a redevenit ceea ce fusese la doisprezece ani, plin însă de tot ceea ce putuse să coboare în ele, prin trăirile avute ca Zarathustra. Și acuma a venit un fel de impuls care l-a mânat spre Iordan, spre Ioan Botezătorul. Acolo, în Iisus a coborât ceea ce trebuia să se reverse, ca forță de întinerire, în procesul evoluției umane, pentru ca omenirea să nu se usuce și să moară: Entitatea Christică. Impulsul lui Christos a intrat în cele trei învelișuri într-o perioadă în care oamenii erau pregătiți mai puțin ca niciodată să-l primească. Cu inima, oamenii se puteau simți atrași spre Christos, dar din comorile de înțelepciune și din forțele epocilor trecute nu mai rămăsese nimic. Christos a acționat de aceea, mai întâi, numai ca forță, nu ca învățător. Dar nici astăzi omenirea nu a ajuns prea departe cu înțelegerea Impulsului Christic.

În prima instanță, activitatea lui Christos n-a depins de înțelegerea care I se aducea în întâmpinare. Pe parcursul a trei ani, Entitatea

Christică a coborât din ce în ce mai adânc în Iisus din Nazareth. Faptul ca un Zeu intra într-un trup uman n-a fost doar o problemă a oamenilor, el a fost totodată o problemă a ierarhiilor superioare. A fi încarnat într-un trup uman – până atunci nici un Zeu nu avusese această trăire. Acesta este faptul zguduitor: Viața unui Zeu într-un trup uman, pe parcursul acestor trei ani. Dar el a fost necesar, ca să devină posibil un nou urcuș al oamenilor.

La început, Entitatea Christică era legată foarte slab cu ființa lui Iisus din Nazareth, dar ea s-a unit din ce în ce mai strâns și mai strâns cu trupul său, până la moartea pe Cruce, în cursul unei evoluții neîntrerupte. În ceea ce privește înțelegerea problemelor spirituale, omenirea n-a progresat de atunci și până astăzi. Altfel n-ar fi posibil să apară ceva de felul cărții recent publicate a lui Maeterlinck, "Despre moarte". E o carte stupidă. În ea se spune: Când omul va fi destrupat, el va fi un spirit și atunci nu va mai putea suferi. – Este exact contrariul a ceea ce se întâmplă în realitate. Întotdeauna spiritul e acela care trebuie să sufere, nu trupul. În măsura în care individualitatea crește în valoare, cresc, se intensifică și durerile, sentimentele. De aceea, omului actual îi e imposibil să înțeleagă durerea suferită de Zeul întrupat.

Una dintre femei a vrut să-L caute pe Iisus la mormânt. El era un corp spi-ritual. Christos nu putea fi căutat cu simțuri fizice. Cruciadele din Evul Mediu au fost un fel de reeditare a acestei căutări. A fost aceeași căutare zadarnică. Și tocmai în perioada Cruciadelor s-au ridicat misticii germani, care căutau iarăși în mod just o unire cu Entitatea lui Christos. Christos a acționat și acolo unde învățătura Sa nu era prezentă; El a acționat ca forță, în întreaga omenire.

După Botezul în Iordan, Christos era încă foarte slab unit cu trupul lui Iisus. Primul pe care l-a întâlnit a fost Lucifer. Acesta a dat frâu liber tuturor forțelor care pot fi dezvoltate într-o entitate în ceea ce privește provocarea trufiei. "Dacă mă recunoști de stăpân, îți voi da toate împărățiile Pământului." Acest atac a fost respins foarte repede. La a doua ispitire au venit Lucifer și Ahriman împreună, ei încercând prin cuvintele "Aruncă-te în abis" să trezească în Christos teamă și frică.

A treia oară a apărut Ahriman singur, cu îndemnul: "Spune ca aceste pietre să se prefacă în pâine." Aceasta întrebare a lui Ahriman a lăsat în urma ei un rest nerezolvat; răspunsul care a fost dat aici n-a fost complet. Faptul că n-a putut fi dat un răspuns complet, acest lucru are legătură cu forțele interne ale evoluției Pământului, în măsura în care de ea țin și oamenii.

E ceva similar cu problema banilor. Problema banilor are legătură cu întrebarea ahrimanică. Ahriman a păstrat o parte a stăpânirii sale asupra lui Christos Iisus. Aceasta s-a văzut la Iuda Iscariotul. În trădarea lui Iuda Iscariotul trăiește ecoul acestei întrebări la care nu s-a dat răspuns.

S-a mai spus apoi că numai în întuneric a fost posibil ca, la moartea pe Cruce, Impulsul Christic să se poată transmite Pământului. Că a fost o eclipsă de Soare sau că întunericul a fost provocat de altceva – astăzi încă nu se poate spune în mod sigur cum s-a întâmplat. La urmă adresează o rugăminte foarte insistentă de a păstra secrete aceste dezvăluiri.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

V. Conferințe ținute la München

EVANGHELIA A CINCEA

CONFERINŢA I

München, 8 decembrie 1913

Pe baza anumitor îndatoriri care ne revin din lumea spirituală, pentru mine a rezultat necesitatea de a cerceta, în ultimul timp, unele aspecte în legătură cu viața lui Christos Iisus. Știți deja că există posibilitatea de a-ți deschide accesul la anumite evenimente care au avut loc în trecut, prin așa-numita cercetare a Cronicii Acașe. Am încercat, deci, să-mi cuceresc accesul la evenimentul cel mai important din evoluția Pământului, la evenimentul care se leagă de Misterul de pe Golgota. Au rezultat astfel tot felul de lucruri care pot întregi expunerile cu caracter mai mult spiritual-științific pe care le-ați primit cu diferite ocazii în legătură cu Misterul de pe Golgota. Ceea ce a rezultat acum, prin cercetarea Cronicii Acașe, e de o cu totul altă natură; este mai concret, aș zice, o sumă de fapte reale care se referă la viața lui Christos Iisus. După cum sperăm, aceste fapte reale se vor uni, cu timpul, pentru a forma un fel de a Cincea Evanghelie și la următoarea întâlnire a ramurii din orașul dvs. vom încerca să arătăm de ce tocmai în epoca noastră e necesar să se scoată din izvoarele oculte ceea ce poate fi desemnat drept Evanghelia a Cincea.

Astăzi vreau să ofer, pentru început, câteva narațiuni izolate, care se referă la tinerețea lui Iisus din Nazareth și care vor culmina într-o convorbire importantă pe care el a avut-o cu mama sa vitregă sau adoptivă. Câteva dintre lucrurile care vor trebui discutate astfel drept o a Cincea Evanghelie au fost relatate deja câtorva dintre dvs. de către d-ra *Stinde* [Nota 60]; dar, ca să ofer o imagine completă, voi fi nevoit să repet pe scurt și lucrurile care unora dintre dvs. le-au fost deja prezentate.

Aș vrea să încep astăzi cu acel eveniment pe care am avut prilejul să vi-l caracterizez adesea, cu evenimentul prin care eul lui Zarathustra a trecut în învelișurile trupești ale acelui băiat Iisus care s-a născut din linia nathanică a casei lui David. Vreau să amintesc pe scurt că, potrivit cu cercetarea Cronicii Acașe, cam în același timp s-au născut doi băieți Iisus. Unul dintre ei s-a născut din ceea ce putem numi linia solomonică a casei lui David, celălalt din linia nathanică a casei lui David. Cei doi copii erau foarte diferiți, în ceea ce privește întreaga lor viață ca băieți. În trupul care descindea din linia solomonică a casei lui David trăia acel eu care umblase odinioară pe Pământ sub numele de Zarathustra, iar acest eu progresase, devenind un spirit care, ce-i drept, cum se întâmplă în asemenea cazuri, în primii doisprezece ani ai vieții sale părea un copil, dar care se dovedea înzestrat cu cele mai înalte aptitudini, care învăța cu cea mai mare repeziciune tot ceea ce produsese până în acea epocă evoluția culturii și civilizației. Am putea spune că acest băiat din linia solomonică a casei lui David era un băiat înzestrat cu cele mai înalte calități – așa cum reiese din Cronica Acașă. Băiatului din linia nathanică nu-i putem atribui asemenea calități. De fapt, el era un copil care ar putea fi considerat neînzestrat pentru tot ceea ce poate fi învățat pe baza cuceririlor științelor și artelor pământești ale omului. Chiar se arăta înclinat să refuze învățarea a ceea ce își cucerise omenirea. În schimb, acest băiat Iisus avea în cel mai înalt grad o profundă genialitate a inimii; deja în cea mai fragedă copilărie radia iubirea cea mai caldă ce se poate imagina, își însușea toate acele noțiuni uman-pământești care pot duce la o viață plină de iubire.

Știm deja, de asemenea, că după ce amândoi băieții împliniseră cam doi-sprezece ani, eul lui Zarathustra a ieșit din învelișurile sale, cum se întâmplă uneori în cadrul proceselor oculte din evoluția omenirii. El a ieșit din trupul băiatului Iisus din linia solomonică – și acesta a fost apoi bolnav și în cele din urmă a murit – și a intrat în învelișurile trupești ale celuilalt băiat Iisus. Evanghelia lui Luca face aluzie la acest lucru, povestind că acest băiat Iisus a stat apoi printre cărturari și le dădea răspunsurile sale uimitoare și n-a fost recunoscut decât cu greu de propriii săi părinți. Așa că de acum înainte îl vedem crescând, începând de la doisprezece ani, pe acel băiat Iisus care poseda genialitatea inimii, care reunise în sine, aș zice, suma tuturor darurilor umane referitoare la sentiment și simțire; avem unirea eului lui Zarathustra cu acest băiat Iisus, care însă pe atunci încă nu știa ce se petrecuse cu el: nu știa că era eul lui Zarathustra, care părăsise trupul băiatului Iisus solomonic și intrase în el și acționa deja în învelișurile sale trupești, în așa fel încât, treptat, ambele elemente s-au întrepătruns unindu-se în mod desăvârșit.

Și mai știm că mama după trup a băiatului Iisus nathanic a murit curând, la fel și tatăl băiatului Iisus solomonic, și că cele două familii din care descindeau cei doi băieți Iisus au ajuns să formeze o singură familie, în așa fel încât băiatul Iisus nathanic, venit din cealaltă familie, avea acum frați și surori vitrege, iar mama după trup a băiatului Iisus solomonic i-a devenit mamă vi-tregă sau adoptivă. În sânul acestei familii a crescut el, în Nazareth. Înzestrarea ieșită din comun pe care o manifestase stând printre cărturari, în templu, și dându-le acele răspunsuri mari, grandioase, care i-au cuprins pe toți de uimire, s-a intensificat în continuare. Ceea ce s-a petrecut între doisprezece și optsprezece ani în sufletul băiatului Iisus nathanic, locuit acum de eul lui Zarathustra, a fost ceva minunat: Din străfundurile abisale ale sufletului său s-a ridicat la suprafață ceva ce n-ar fi putut fi trăit de nici un om al acelei epoci; s-a făcut simțită o imensă maturitate a judecății spirituale, alături de o profundă vigoare originară a facultăților sale sufletești. Spre uimirea celor din jur, sufletului său îi vorbea tot mai clar acel glas divin nespus de puternic, din regiunile spirituale, care în învățăturile oculte evreiești era numit marea Bath-Col. Dar marea Bath-Col îi vorbea băiatului în creștere cu totul altfel decât cărturarilor, într-un mod sublim. Ieșea la suprafață ca o iluminare lăuntrică, minunată. Ieșea la suprafață în așa fel încât deja la această vârstă tânără Iisus din Nazareth și-a putut spune, într-o dispoziție plină de întristare: Ce a devenit omenirea evreiască, din acele vremuri din care această omenire auzea glasul vechilor profeți, pe acei vechi profeți care mai primeau ei înșiși aici, jos, din lumile superioare, darurile spirituale, prin inspirații și intuiții? – Lui Iisus din Nazareth i s-a revelat, prin iluminare interioară, faptul că odinioară existase o comunicare intimă între vechii profeți evrei și puterile divin-spirituale; că în vechii profeți se revelau cele mai mari taine, prin glasul sever-sfânt al marii Bath-Col. Dar vremurile se schimbaseră, până în acea epocă în care a trăit Iisus din Nazareth atunci. Existau oameni erudiți, cărturari, de asemenea și câțiva profeți, care nu puteau percepe decât niște ecouri, niște ecouri slabe a ceea

ce primiseră drept revelații marii profeți de odinioară. Dar tot ceea ce putea fi obținut în prezent, era doar o umbră a vechilor învățături. Iar ceea ce era păstrat în cărți și documente drept tradiție, în legătură cu aceasta, Iisus – care o primea acum prin inspirația sa lăuntrică nemijlocită, prin niște lumini care-i străluceau de la o zi la alta, din ce în ce mai puternic – știa că toate acestea existau, ce-i drept, dar că epoca sa nu mai era în măsură să le înțeleagă. Viața sa în cadrul acestor inspirații era ceva copleșitor.

Ai o impresie nespus de puternică, dacă-ți îndrepți privirea spirituală spre acest loc din evoluția Pământului, dacă vezi reaprinzându-se în sufletul lui Iisus din Nazareth ceea ce fusese revelat în vremurile străvechi profeților patriarhali, ca să zicem așa, și dacă vezi cât de singur era în mijlocul omenirii, care era lipsită de orice înțelegere pentru ceea ce trăia el. Era nevoit să-și spună: Chiar dacă marea Bath-Col ar vorbi cu glas tare și lămurit din Cer, nu există deloc oameni care s-o poată înțelege. Ce a devenit omenirea? – Această situație a coborât peste sufletul lui ca o mare durere. Îl vedem pe băiat devenind adolescent. De la o săptămână la alta, în el urcau noi cunoștințe, dar cu fiecare din ele creștea o suferință ce se intensifica tot mai mult și mai mult, o durere adâncă, din cauza a ceea ce omenirea uitase și nu mai putea înțelege. Întregul declin al omenirii apăsa asupra sufletului lui Iisus din Nazareth. Aflăm tot felul de lucruri în legătură cu durerea și suferința pe care oamenii trebuie să le îndure în lume, când ne îndreptăm privirea spirituală spre evoluția omenirii; dar e copleșitoare impresia pe care o primim din acel suflet care a simțit, prin compasiune pură cu omenirea, durerea intensificată la ma-ximum, durerea cea mai concentrată, cauzată de declinul omenirii, de faptul că omenirea nu mai era în stare să primească din tot ceea ce lumea spirituală pregătise pentru ea. Aceasta durere s-a intensificat cu atât mai mult, cu cât în preajma lui Iisus din Nazareth, în perioada când el avea doisprezece-optsprezece ani, nu era nimeni cu care să poată vorbi cât de cât despre toate acestea. Nici măcar cei mai buni discipoli ai unor mari învățați cum fusese *Hilel* nu înțelegeau măreția a ceea ce se revela în sufletul lui Iisus din Nazareth. El era singur cu revelațiile sale și cu durerea să nesfârșită, care îmbrățișa omenirea cu o compasiune fără margini. Această dispoziție sufletească a lui Iisus din Nazareth aș vrea să o descriu, înainte de orice. În timp ce el trăia lăuntric toate acestea, în timp ce în lăuntrul lui se derulau lumi întregi, din punct de vedere exterior el exercita cu modestie meseria tatălui său, care era un fel de meșteșug al tâmplăriei, al dulgheriei. Așa s-a maturizat Iisus până când a împlinit optsprezece ani. Pe urmă, după cum era voința familiei sale, el a trebuit să facă o călătorie prin lume, să umble dintr-un loc într-altul, pentru a lucra câte o vreme aici sau acolo. Așa a și făcut. Și ajungem astfel la o a doua epocă din tinerețea lui Iisus din Nazareth, care a durat aproximativ între optsprezece ani douăzeci și patru de ani.

El a umblat prin multe orașe și sate, în interiorul și în afara Palestinei. A ajuns în tot felul de ținuturi ale păgânilor; pe atunci a vizitat mulți evrei și păgâni. La această personalitate putea fi remarcat un lucru ieșit din comun, care se va număra întotdeauna printre aspectele cele mai concludente, când încercăm să sondăm misterul adâncurilor umane: Se putea observa că durerea imensă pe care o trăise în sufletul său se transforma într-o iubire imensă, așa cum face adeseori durerea, când e altruistă, se transforma într-o iubire care acționează nu numai prin cuvinte, ci prin simplă prezență. Când ajungea în mijlocul familiilor la care urma să lucreze, acei oameni știau, din felul cum arăta și cum se purta, din felul lui de a fi, că iubirea – care poate veni numai dintr-un om – radia din acest suflet; o iubire care le făcea bine tuturor; în a cărei atmosferă voiau să trăiască toți cei ce o percepeau. Această iubire era durere transformată, era metamorfoza durerii. S-au petrecut multe lucruri, care le-au creat oamenilor în mijlocul cărora trăia el impresia că aveau de-a face cu un om cum nu mai umblase altul pe Pământ. Ziua lucra; iar seara, familiile se adunau acolo unde lucra el, și atunci el se afla printre ei. În asemenea familii trăia tot ceea ce radia din iubirea lui. Fiecare credea că are în fața sa mai mult decât un simplu om, când își rostea cuvintele lui simple, dar îmbibate de ceea ce el viețuise între doisprezece și optsprezece ani. Iar apoi, după ce pleca din acea localitate, când familiile respective stăteau iarăși împreună, ele aveau impresia că-l mai simt prezent acolo, de parcă nici n-ar fi plecat deloc. Ei continuau să-i simtă prezența. Ba chiar se întâmpla de nenumărate ori ca toți să aibă o viziune reală: în timp ce vorbeau despre cele spuse de el, în timp ce jubilau lăuntric de bucuria pe care o simțeau ca ecou al prezenței sale, ei îl vedeau cum intră pe ușă, cum se așează lângă ei, îi simțeau prezența iubită, îl auzeau vorbind. El nu se afla acolo ca prezență fizică, dar exista o viziune comună, pe care o aveau toți.

În acest fel, în multe ținuturi s-a format cu timpul o comuniune sufletească între Iisus din Nazareth și oamenii cu care intrase în contact de-a lungul anilor. Și pretutindeni se vorbea despre bărbatul iubirii celei mari. Multe lucruri din scrierile sfinte erau puse în legătură cu el. E drept ca scrierile nu le înțelegeau, și pe el îl înțelegeau, de asemenea, prea puțin cu mintea; dar cu inima oamenii simțeau într-un mod cu atât mai intim iubirea sa, caracterul extraordinar al existenței și influenței sale. El n-a ajuns doar în ținuturile evreilor, ci și în cele locuite de păgâni, și în afara Palestinei. Drumul său l-a făcut să ajungă – lucru ciudat! – și în acele ținuturi păgâne în care învățăturile păgâne ajunseseră în decadență. A făcut cunoștință cu diferite locuri ale păgânilor, în care vechile lăcașuri de cult căzuseră în ruină.

Și într-o zi a ajuns într-o localitate care suferise în mod deosebit din cauza decăderii vechilor lăcașuri de cult păgâne, al vechii preoțimi păgâne. Lăcașurile de cult păgâne erau o copie exterioară a ceea ce fusese cultivat ici sau colo în misterii. Ceremoniile oficiate la lăcașurile de cult erau niște cópii ale tainelor misteriale. Dar toate acestea decădeau de la o zi la alta, în multe ținuturi decăzuseră cu totul. Și astfel, Iisus din Nazareth a ajuns la un lăcaș de cult la care și zidurile căzuseră în ruină, din niște cauze pe care nu le cunoștea. Încă nici astăzi nu știu în ce loc se afla acel sanctuar. Din păcate, n-a fost posibil să se afle în Cronica Acașă care a fost acel loc, după nume și poziția sa geografică exactă; dintr-un motiv oarecare, impresia acelui loc s-a șters, ca să zicem așa, de pe harta pământească. Ceea ce vă povestesc provine dintr-o observație foarte exactă, după câte cred, numai că nu e posibil să indicăm locul; din cine știe ce motive, el nu poate fi aflat. Dar a fost o localitate a păgânilor, un sanctuar părăsit, de jur împrejur poporul era trist și bolnav și împovărat cu tot felul de boli și chinuri. Din cauză că era împovărat cu asemenea boli și chinuri, preoțimea plecase, fugise. Sanctuarul era căzut în ruină. Poporul se simțea nefericit, din cauză că preoții săi îl părăsiseră. Când Iisus a intrat în acest sanctuar păgân, acolo domnea o mizerie nespusă. Când s-a apropiat, el a fost observat de câțiva dintre cei de acolo și ca un pârjol s-a întins vestea: Vine unul care ne poate ajuta! – Căci prin ceea ce radia drept forță a iubirii sale, care devenise deja un fel de iubire ce sfințește, oamenii simțeau că se apropie o personalitate deosebită, ca și cum Cerul însuși le-ar fi trimis din nou pe unul dintre preoții lor. Ei se adunau venind în grupuri mari; sperau că acum cultul lor va putea fi oficiat din nou. Iisus din Nazareth nu avea intenția de a oficia cultul păgân, lucru ușor de înțeles; dar când s-a uitat la oameni, cu privirea sa, intensificată deja până la un fel de clarvedere, cu privirea sa născută din durere și iubire, el a perceput deja ceva în legătură cu esența decăderii păgânismului. A învățat să recunoască următorul lucru. El știa: în vremurile străvechi, în care mai slujeau și mai aduceau jertfe preoții cei buni, la aceste sanctuare coborau spre jertfele și actele de cult păgâne niște entități spirituale bune, din sfera ierarhiilor superioare. Dar treptat – acest lucru i se revela acum – păgânismul decăzuse. În timp ce în trecut pe altarele de jertfă erau trimise șuvoaiele de îndurare și har ale Zeilor buni veneraţi de păgâni și în timp ce ele se uneau cu jertfa, acum coborâseră niște demoni, trimiși de Ahriman și de Lucifer. Pe aceștia i-a văzut Iisus în mulțime și și-a dat seama că, de fapt, aceste entități demonice erau cauza bolilor rele care bântuiau printre oameni, pentru care era acum cuprins de milă în adâncul cel mai adânc al sufletului. Și după ce a perceput aceste înlănțuiri misterioase, după ce a aflat taina păgânismului în decădere, el a căzut jos ca mort. Acest proces a avut un efect îngrozitor asupra mulțimii, care crezuse că aici se află un preot venit din Cer. Acum ei l-au văzut pe acel om căzând și au fugit, au fugit tulburați din acel loc, spre care cu puțin timp înainte năvăliseră grăbiți. Cu ultima privire pe care a mai putut s-o îndrepte, în starea de conștiență obișnuită, asupra mulțimii care fugea, Iisus din Nazareth a văzut cum, o dată cu oamenii, fugeau și demonii; dar el tot mai era înconjurat de alți demoni. Apoi, starea de conștiență cotidiană s-a stins și el s-a simțit răpit, parcă, într-o lume spirituală, din care se revărsau odinioară binecuvântările Zeilor păgâni, care se uneau cu jertfele. Și la fel cum, de obicei, auzea glasul marii Bath-Col, acum el percepea acordurile venite din sferele divin-spirituale, de la acele ierarhii din care făceau parte Zeii păgâni buni. În această stare de răpire, el a perceput o revelație originară umană.

Am încercat să cuprind în cuvinte germane ceea ce a auzit el atunci, atâta cât mi-a fost posibil să redau ceea ce a auzit el atunci. Și e semnificativ următorul lucru: Mi-a fost posibil să comunic aceste cuvinte pentru prima dată atunci când a avut loc punerea pietrei fundamentale pentru clădirea noastră din Dornach. E un fel de "Tatăl Nostru" inversat, pe care l-a revelat el însuși mult mai târziu, în modul cunoscut. Acum însă ele au acționat asupra lui așa cum ar fi putut să fie revelate cândva, înainte de a începe evoluția pământească, drept "Tatăl Nostru" cosmic. Ele sună așa, dacă e transpus în cuvintele limbii germane:

Amin
Domnesc relele
Martori ai egoității ce se eliberează
Vină a sinei de alții purtată
Viețuită în pâinea zilnică
În care nu domnește Voința Cerurilor
Fiindcă omul s-a despărțit de Împărăția Voastră
Și a uitat Numele Voastre
Voi, Părinți din Ceruri.

Prin urmare așa:

Amin
Domnesc relele
Martori ai egoității ce se eliberează
Vină a sinei de alții purtată
Viețuită în pâinea zilnică
În care nu domnește Voința Cerurilor
Fiindcă omul s-a despărțit de Împărăția Voastră
Și a uitat Numele Voastre
Voi, Părinți din Ceruri.

Ceea ce i-a vorbit lui atunci, din regiunile din care acționau odinioară Zeii păgânilor, a fost pentru el ca o revelație mare, grandioasă. Aceste cuvinte, care par simple la început, conțin de fapt misterul stării de încarnare a omului în corporalitatea fizic-pământească, starea de a fi legat de corporalitatea fi-zică pământească. Acesta e misterul pe care-l conțin. Ajungi să-ți dai seama tot mai mult și mai mult, după cum m-am convins eu însumi, după ce am făcut multe meditații asupra acestor cuvinte, ajungi să-ți dai seama prin trăire lăuntrică proprie ce profunzimi extraordinare conțin aceste cuvinte. S-ar putea spune că în acele momente, asupra lui Iisus din Nazareth, care zăcea la pământ, într-o stare de răpire, a acționat întregul Cer străvechi al păgânilor, care s-a exprimat în acest mister din devenirea omenirii sub forma unui fel de Tatăl Nostru macrocosmic. Când el și-a revenit, a mai apucat să-i vadă fu-gind pe ultimii demoni care luaseră locul vechilor Zei păgâni buni, a mai văzut la mare distantă mulțimea fugind. El însă adăugă la durerea prin care trecuse datorită revelațiilor lui Bath-Col, pentru care omenirea nu mai era coaptă, o a doua durere, din cauză că era nevoit să recunoască: Și ceea ce a vorbit odinioară lumii păgâne, și ceea ce au fost pentru păgâni niște revelații divin-spirituale, sunt în declin. Chiar dacă astăzi ar răsuna toate glasurile din Cer: Omenirea n-ar avea facultatea de a le percepe. – Așa era nevoit să-și spună Iisus.

E o impresie copleșitoare, să vezi câtă suferință a fost necesară, care a trebuit să se adune într-un suflet, pentru ca să poată fi pregătit Misterul de pe Golgota. E o impresie copleșitoare să-ți dai seama, prin aceste lucruri, ce suferință a trebuit să se reverse în acel impuls pe care-l numim Impulsul Christic, pentru evoluția viitoare de pe Pământ. În acest fel a cunoscut Iisus și esența păgânismului, esența decăderii sale.

Când avea vreo douăzeci și patru de ani, el a plecat spre casă; era cam perioada în care a murit tatăl său după trup. Acum era singur cu frații și surorile sale, care erau cu toții frați și surori vitrege, și cu mama sa adoptivă sau vitregă. Și acum s-a petrecut ceva deosebit: încetul cu încetul, iubirea și înțelegerea mamei vitrege sau adoptive față de Iisus s-au aprins tot mai mult și mai mult, pe când frații și surorile nu-l înțelegeau deloc. În ea încolțea un fel de genialitate a inimii. Ea devenea capabilă, treptat, chiar dacă numai treptat, să-l înțeleagă cu inima ei pe singuraticul ce purta în lăuntrul lui suferința omenirii, în timp ce frații lui nu-și schimbau atitudinea.

Dar mai întâi el avea să cunoască încă ceva: Comunitatea de oameni care avea să-i arate, ca să zicem așa, cel de-al treilea aspect al decăderii omenirii. El avea să cunoască gruparea esenienilor. Această comunitate de oameni, care-și avea centrul la Marea Moartă, pe atunci era foarte răspândită în lume. Era un ordin sever, închis în sine, care, printr-o viață reglementată, plină de renunțări, căuta să ajungă din nou pe acele trepte de pe care omenirea căzuse în cursul mersului ei descendent; ea căuta să se înalțe, prin exerciții sufletești, până la acea altitudine a sufletului la care putea fi percepută din nou – indife-rent că i se spunea marea Bath-Col, în sensul vechii religii evreiești, sau, în sensul religiilor păgâne, marea revelație. Esenienii voiau să atingă acest țel printr-un antrenament sever al sufletului și prin izolarea de ceea ce făcea restul omenirii. Mulți se simțeau atrași de acest țel. Ei aveau tot felul de proprietăți, pe întreg cuprinsul țării. Cine voia să devină esenian trebuia să treacă în proprietatea comună ceea ce moștenise ori mai putea moșteni. Nimeni nu avea voie să păstreze pentru sine vreun bun personal. Mulți esenieni avuseseră într-un loc sau altul câte o casă ori o moșie, pe care le trecuseră în proprietatea ordinului. Așa se face că ordinul avea pretutindeni așezările sale, risipite prin ținuturile Asiei Mici, mai ales în Palestina și în Nazareth. Totul trebuia să fie proprietate comună. Ordinul esenienilor făcea fapte bune cu totul deosebite. Nici un membru nu avea vreo proprietate personala. Fiecare din ei putea să dea din averea comună unui om pe care-l considera sărac sau nenorocit. Prin diferite exerciții sufletești, ei dobândeau o anumită putere vindecătoare, care avea un efect nespus de benefic. Ei respectau un principiu care astăzi ar fi ceva de neconceput, dar care pe atunci era respectat cu strictețe: Fiecare putea să ajute, luând din proprietatea comună, un om pe care-l considera demn de aceasta, dar niciodată nu avea voie să-și ajute în acest fel rudele. Trebuia să se fi rupt de toate legăturile senzoriale care se raportează la lumea exterioară.

La fel ca Ioan, pe care-l cunoscuse în treacăt la esenieni, Iisus din Nazareth nu devenise, de fapt, esenian; dar prin lucrurile extraordinare pe care le ascundea sufletul său, el era tratat în cadrul ordinului cu mare încredere. Multe dintre tainele pe care le dețineau de obicei numai cei aflați pe treptele superioare, erau discutate cu el în mod confidențial, pentru că se avea încredere în felul cum acționa sufletul său. Așa că el a aflat cum se străduiesc ei, pe o cale care urca pieptiș, să se ridice din nou spre culmile de unde oamenii coborâseră. De aceea, i se părea adeseori că ar fi putut să-și spună: Da, mai există printre noi oameni care se ridică din nou spre ceea ce a fost revelat cândva omenirii, în vremurile originare, lucruri pe care însă omenirea, în general, nu le mai înțelege astăzi.

Odată, după ce avusese o convorbire profundă în cadrul comunității eseniene, el a avut o trăire impresionantă, puternică. Pe când ieșea pe poartă ca să se ducă acasă, a văzut, în cadrul unei viziuni, două figuri. Și-a dat seama că sunt Ahriman și Lucifer și a văzut că ei pleacă de la porțile esenienilor. Și el a știut că ei fug spre restul omenirii. De atunci înainte a mai avut adeseori o asemenea viziune. Printre esenieni exista obiceiul de a nu trece prin porțile obișnuite ale unui oraș sau case din acea vreme, dacă acestea erau cumva împodobite cu imagini,

Omul obișnuit de azi nu trece prin porțile inițiate de anumite stări sau taine din acele vremi, dacă acestea erau cumva imposibile să imagin.
De la asemenea porți erau nevoiți să se întoarcă din drum. Dar pentru că esenienii erau foarte numeroși – în Palestina trăiau pe atunci tot atâția esenieni câți farisei –, a trebuit să se țină seama de această da-tină a lor și s-au construit pentru ei porți speciale, foarte simple. Prin urmare, esenienii nu aveau voie să treacă prin nici o poartă pe care erau imagini. Această datină avea legătură cu întreaga lor evoluție sufletească. Și de aceea în orașe existau porți speciale pentru esenieni. Iisus din Nazareth trecuse adesea prin asemenea porți. Și vedea întotdeauna că Lucifer și Ahriman se îndepărtau de porțile esenienilor, într-un mod deosebit de amenințător pentru omenire. Vedeți, când cunoști asemenea lucruri sub raport teoretic, ele te impresionează, fără îndoială; dar când le cunoști privind în Cronica Acașă, când vezi aievea figurile lui Lucifer și Ahriman în asemenea împrejurări, ai o cu totul altă impresie. Începi să sesizezi nu doar cu simplul intelect, cu mintea, ci cu întregul suflet, mistere dintre cele mai adânci, pe care nu doar le știi, ci le vieţuiești, devii una cu ele.

Pot doar să bâigui în niște biete cuvinte neputincioase ceea ce s-a așezat acum pe sufletul lui Iisus, drept cea de-a treia mare durere: El și-a dat seama că în epoca sa exista, pentru indivizi umani izolați, posibilitatea de a se separa de restul lumii și de a ajunge la înțelegerea adevărurilor supreme, dar numai cu condiția ca restul omenirii să fie despărțită cu atât mai mult de tot ceea ce este evoluție a sufletului. Asemenea oameni, își spunea el, caută desăvârșirea propriului suflet pe spinarea restului omenirii, și din cauză că tind spre o asemenea desăvârșire, din cauza căreia Lucifer și Ahriman nu se pot apropia de ei, aceștia trebuie să fugă. Dar prin faptul că acești oameni izolați scapă de ei, Lucifer și Ahriman fug la ceilalți oameni. Și aceștia sunt prăvăliți în abisul decăderii cu atât mai mult, cu cât acei oameni, în izolarea lor, ajung mai sus. Aceasta a fost, în orice caz, o trăire îngrozitoare pentru Iisus din Nazareth, care avea o compasiune egală pentru toți oamenii, care nu putea simți fără durere adânca, fără durerea cea mai profundă, că diferiți oameni izolați urcă în evoluția lor sufletească pe socoteala omenirii luate în totalitatea ei. Așa că pentru el a prins contur următoarea reprezentare: Lucifer și Ahriman dobândesc în cadrul omenirii o putere din ce în ce mai mare, tocmai prin faptul că unii indivizi izolați vor să fie cei puri, esenienii. Aceasta a fost a treia mare durere, ba chiar durerea cea mai îngrozitoare; fiindcă acum în sufletul său se descărca ceva ca un fel de disperare în ceea ce privește soarta omenirii de pe Pământ. Misterul acestui destin al omenirii de pe Pământ apăsa asupra lui ca ceva îngrozitor. Și el a purtat acest destin al lumii comprimat în propriul suflet.

Așa a fost pe când el avea vreo douăzeci și nouă, treizeci de ani, așa a fost după ce mama sa, care-i era mamă vitregă sau adoptivă, își dobândise tot mai mult o înțelegere a inimii pentru el și, într-un moment în care fiecare din ei a simțit că sufletele lor se pot înțelege, el a ajuns să aibă o convorbire cu această mamă vitregă sau adoptivă, a ajuns să aibă acea convorbire infinit de importantă pentru evoluția omenirii. Acum, pe parcursul acestei convorbiri, Iisus din Nazareth și-a dat seama că acum putea să reverse cu adevărat în sufletul mamei sale vitrege ceea ce vieţuise de la vârsta de doisprezece ani și până în acel moment. Acum el a putut să cuprindă în cuvinte, în fața ei, trăirile prin care trecuse. Și a făcut acest lucru. A povestit ce simțise în raport cu decăderea spiritualității evreiești și a celei păgâne, cu spiritualitatea esenienilor, cu eremitismul practicat de esenieni. Cuvintele care treceau din sufletul lui Iisus în sufletul mamei vitrege sau adoptive nu aveau efectul unor cuvinte obișnuite, ci era ca și cum el ar fi fost în măsură să dea fiecărui cuvânt ceva din întreaga forță a sufletului său. Cuvintele erau înaripate de suferințele prin care trecuse Iisus, de ceea ce se transformase în mod nemijlocit, din suferința sa, în iubire, în sfințenie sufletească. Era unit el însuși cu această suferință, cu iubirea sa, astfel că ceva din sinea lui a zburat pe aripile cuvintelor sale în inima, în sufletul mamei vitrege sau adoptive.

Iar după ce a povestit tot ceea ce trăise astfel, Iisus a mai spus un lucru ce i se revelase drept adevăr și pe care aș vrea să-l cuprind acum în niște cuvinte dobândite de noi prin știința spirituală. Și astfel, ceea ce Iisus din Nazareth i-a spus mamei sale vitrege sau adoptive va fi redat în mod fidel doar conform sensului, însă eu voi alege cuvintele în așa fel încât să le puteți înțelege mai ușor decât dacă aș bâigui în cuvinte germane ceea ce mi s-a revelat din anumite imagini ale Cronicii Acașe. Iisus din Nazareth i-a povestit mamei sale vitrege sau adoptive cum, datorită întregii sale suferințe, i se revelase misterul evoluției omenirii, felul cum omenirea evoluase. Astfel, el i-a spus: Am aflat că odinioară omenirea a traversat o epocă străveche, în care, în mod inconștient pentru ea, primea cele mai înalte comori ale înțelepciunii, cu forța cea mai proaspătă a copilăriei. – Prin aceste cuvinte, el se referea la ceea ce în știința spirituală desemnăm sub numele de prima epocă de cultură post-atlanteană, când sfinții rishi ai vechiului popor indian au putut să comunice omenirii marile, grandioasele lor comori de înțelepciune. Dar Iisus din Nazareth privea aceste comori de înțelepciune în așa fel încât putea să-și spună: Cum fuseseră asimilate aceste comori de înțelepciune de către sfinții rishi, ce forțe acționau în sufletele rishilor și în întregul popor indian străvechi? Erau forțele care de obicei acționează numai în copilărie, între naștere și cel de-al șaptelea an de viață, în copil, dar care apoi mor în indivizii umani, dar pe atunci erau revărsate peste toate treptele de vârstă ale omului. Prin faptul că peste întreaga vârsta umană erau răspândite forțele copilăriei, în inima umană se revărsau de sus aceste străvechi adevăruri divine sfinte, dăruind inspirații, intuiții. Dar, o dată cu această primă epocă de dezvoltare a omenirii din era postatlanteană pe care o numim vechea epocă de cultură hindusă și pe care Iisus din Nazareth a comparat-o în fața mamei sale cu prima vârstă a copilăriei, o dată cu încheierea acestei epoci, s-a terminat și cu posibilitatea de a se păstra forțele copilăriei până la o vârstă foarte înaintată. Ele au dispărut treptat și din această cauză omenirea n-a mai fost în stare să primească în ea și să păstreze ceea ce-i fusese revelat odinioară. Și, în continuare, Iisus din Nazareth a mai spus că a urmat apoi o epocă ce ar putea fi comparată cu vârsta umană dintre șapte și paisprezece ani, când forțele care în mod obișnuit sunt prezente numai de la șapte până la paisprezece ani erau revărsate asupra întregii ființe umane, așa că oamenii le mai vieţuiau și la o vârstă înaintată. Datorită faptului că așa stăteau lucrurile, că și niște trepte de vârstă ulterioare mai puteau fi îmbibate de aceste forțe, în cea de-a doua epocă, cea veche persană, a fost posibil să se dobândească acele comori de înțelepciune pe care le recunoaștem drept comori de înțelepciune ale lui Zarathustra, pe care acum Iisus din Nazareth le vedea respinse de omenire, din cauză că nu mai erau înțelese. În cea de-a treia epocă, înspre care a putut privi Iisus din Nazareth și despre care i-a vorbit acum mamei sale, era răspândit asupra tuturor treptelor de vârstă ale omului ceea ce vieţuim de obicei între paisprezece și douăzeci și unu de ani, așa că la cincizeci, șaizeci de ani oamenii mai dispuneau de forțele care în mod obișnuit acționează numai până la douăzeci și unu de ani. Datorită acestui lucru, în epoca a treia au putut fi dobândite acele științe importante despre activitatea naturii, pe care le admirăm atât de mult dacă pătrundem în sfera științei egiptene, a științei străvechilor chaldeeni, dacă pătrundem bazele adevărate ale cunoștințelor lor astrologice, ale acelei cunoașteri adânci care nu se ocupă doar de Pământ, ci se ocupă de tainele vieții cosmice, de acțiunile exercitate de ele asupra omului, din care omenirea vremurilor mai noi n-a mai putut înțelege decât foarte puțin. Dar Iisus din Nazareth a văzut dispărând și cea de-a treia epocă din istoria omenirii.

Cultura greacă a primit impulsurile cele mai puternice din înțelepciunea misteriilor care au făcut ca în sânul acestei culturi să apară perioada celei mai mari înfloriri a gândirii filosofice și a artei, dar a făcut, totodată, să aibă loc trecerea spre a patra epocă de cultură, în care trăim noi înșine, care apelează deja la independența omului și creează formațiuni sociale noi, care se desprind din dependența lor de vechile misterii. Decăderea vechilor misterii începe o dată cu ridicarea la orizont a formațiunilor statale nou apărute și a rivalităților dintre ele; dar de aceasta e legat și progresul rapid al gândirii in-telectuale. Forțele care nu pot sesiza decât extrem de puțin, când sunt revărsate asupra tuturor vârstelor umane, sunt acum aici. Noi trăim în cadrul unei omeniri care nu mai poate să înțeleagă decât prin forțele care-i sunt proprii omului între douăzeci și unu și douăzeci și opt de ani. Dar când această epocă de cultură va fi dispărut, omenirea își va fi atins era ei mijlocie; prin aceasta, se atinge un anumit punct culminant, care nu mai poate fi menținut în continuare. Trebuie să vină, chiar dacă la început foarte lent, declinul. Omenirea intră într-o epocă în care forțele mor, la fel cum omul atinge între treizeci și patruzeci de ani vârsta de la care începe apoi declinul. Declinul omenirii în-tregi începe deja cu epoca următoare, așa a spus Iisus din Nazareth, în timp ce sufletul lui era străbătut de întreaga durere cauzată de acest declin viitor al omenirii. Omenirea însăși, a spus el, intră în epoca în care forțele originare au murit. Dar, în timp ce pentru omul individual pot să actioneze în continuare fortele tineretii, pentru omenirea luată în ansamblu nu poate fi vorba de asa

ceva. Ea va intra în mod inevitabil într-o vârstă a senectuții, imposibil de învins, dacă nu va fi pătrunsă de niște forțe noi. Și el vedea în mod anticipativ cum cultura și civilizația de pe Pământ vor fi pustiite, dacă în ele nu vor pătrunde niște forțe tinere. Când omenirea intră în acea perioadă care pentru omul individual se întinde între douăzeci și opt și treizeci și cinci de ani, a-tunci forțele naturale s-au epuizat. Dacă atunci nu se vor deschide alte izvoare, omenirea va îmbătrâni și va ajunge la vârsta senectuții.

Sintetizând toate acestea, Iisus i-a spus mamei sale: Ce se va întâmpla cu omenirea luată ca ansamblu, dacă va avea destinul omului individual! – Față în față cu forța nemaipomenită a acestei întrebări, Iisus – și, o dată cu el, și mama vitregă – a simțit necesitatea unui nou impuls spiritual. Trebuia să vină ceva care nu putea veni decât din afară, care nu exista în sânul omenirii înseși, pentru că după această vârstă mijlocie în om nu se mai putea dezvolta în mod liber ceva nou, niște forțe lăuntrice umane care să nu aibă legătură cu lumea senzorială. Trebuia așteptat ceva din exterior, ceva care, de obicei, în perioada dintre douăzeci și opt și treizeci și cinci de ani crește din interior. Și cu o forță uriașă, care nu poate fi comparată cu nimic altceva, din sufletul lui Iisus s-a înălțat durerea cauzată de faptul că în lumea înconjurătoare nu există nimic care să poată revărsa în omenirea aflată pe panta declinului niște forțe înnoitoare.

Așa a decurs acea convorbire, și cu fiecare cuvânt ceva care parcă era o parte din propria lui sine se revărsa în ființa mamei vitrege sau adoptive. Cuvintele aveau aripi și în ele se exprima faptul că nu erau doar niște cuvinte, că din corporalitatea lui Iisus din Nazareth se desprindea ceva, care era ca o sine, ceva care devenise una cu durerea și cu puterea sa de a iubi. Și atunci, chiar în acel moment când sinea lui se desprindea din corporalitate, în el a luminat pentru o clipă ceea ce era această sine în realitate: conștiența că propriul său eu era acela al lui Zarathustra. Ca și cum ar fi început să lumineze, ca și cum ar fi luminat pentru o clipă, așa s-a simțit el drept eul lui Zarathustra. Totuși, i se părea că acest eu ieșea din el și îl lăsă din nou singur, așa că el era din nou cel care fusese la doisprezece ani, numai că acum crescuse, era mai mare.

Mama trecuse și ea printr-o schimbare imensă. Dacă cercetăm în Cronica Acașă ce s-a întâmplat, aflăm că, la puțin timp după ce Iisus din linia nathanică împlinise doisprezece ani și eul lui Zarathustra venise să locuiască în el, sufletul mamei sale după trup se înălțase în regiunile spirituale. Iar acum ea a coborât din nou, ca suflet, și a trăit ca suflet în mama vitregă, care, în acest fel, a întinerit. Așa se face că acum sufletul propriei sale mame o spiritualiza pe mama vitregă sau adoptivă, care era mama după trup a băiatului Iisus solomonic. De aici înainte, așadar, a început să umble din nou pe Pământ într-un corp fizic, în corpul celei ce era mama băiatului Iisus solomonic, sufletul mamei după trup a băiatului Iisus nathanic. Dar el însuși parcă era singur cu cele trei corpuri ale sale, spiritualizat însă în gradul cel mai înalt de toate trăirile pe care le avusese, singur cu corpurile sale fizic, eteric și astral; sinea însă plecase. În aceste corpuri: fizic, eteric și astral, locuia tot ceea ce provenea de la eul lui Zarathustra. Deși eul lui Zarathustra ieșise afară, rămăsese tot ceea ce acesta imprimase în ele. Așa se face că această personalitate ieșită din comun, așa cum se prezenta acum Iisus din Nazareth după ce eul lui Zarathustra ieșise din el, era ceva cu totul deosebit. Ceea ce exista în ea, mi s-a înfățișat, când am putut vedea în Evanghelia a Cincea evenimentele în continuare, în felul cum o descriu aici.

După ce avusese loc convorbirea cu mama, în Iisus din Nazareth, care fu-sese părăsit de eul lui Zarathustra, s-a pus în mișcare un fel de imbold, care s-a manifestat ca o pornire cosmică imensă, care mâna ceea ce era prezent acum în el să se ducă pe malul Iordanului, la Ioan Botezătorul. În drum, această ființă ciudată – căci Iisus din Nazareth era acum o ființă ciudată, o ființă care purta, umblând pe solul pământesc, doar în trei învelișuri umane, omenescul cel mai înalt, care de obicei se întâlnește doar când cele patru componente ființiale sunt dezvoltate complet, o ființă care, din punct de vedere lăuntric, era altfel decât un om, dar spre exterior avea înfățișarea umană –, ei bine, după convorbirea cu mama sa, această ființă, simțind în ea imboldul de a se duce la Iordan, la Ioan Botezătorul, s-a întâlnit cu doi esenieni, cu doi dintre acei esenieni care-l cunoșteau bine pe Iisus. Și, bineînțeles, lor li s-a părut ciudat ceea ce grăia din trăsăturile chipului său; totuși, l-au recunoscut după înfățișarea exterioară, care nu se schimbase, ci putea fi ușor recunoscută. Dar simțeau că e ceva ciudat cu el. Datorită schimbării prin care trecuse, ochii săi dobândiseră o expresie cu totul deosebită. Din acești ochi grăia ceva ca o lumină interioară, ce strălucea blând, ca iubirea de oameni întrupată în lumină, nu iubirea pământească, ci iubirea cerească. Cei doi esenieni vedeau în el un vechi cunoscut. Ei l-au simțit în așa fel încât nu se puteau sustrage privirii nespus de blânde, privirii de o blândețe intensificată la nesfârșit, așa cum era acuma. Apoi, când se uitau în acești ochi, li se părea că citesc în ei, totodată, un fel de reproș, care nu venea de la el, care era ca o forță ce țâșnea din propriul lor suflet, își revărsă razele în ochiul lui și era reflectată, ca lumina blândă a Lunii, am putea spune, totuși, ca și cum ar fi fost un reproș imens adus propriei lor ființe, ca un reproș pentru ceea ce erau ei.

Numai în asemenea cuvinte pot să descriu ceea ce poate fi constatat dacă privești în Cronica Acașă ceea ce au văzut cei doi esenieni în sufletul lui Iisus din Nazareth, ceea ce au perceput cu simțirea prin trupul său, adică prin corpurile fizic, eteric și astral, pe care le vedeau privindu-l, pe care le percepeau. Era greu pentru ei să-i suporte prezența; fiindcă era în ea o iubire infinită, fiind totodată ca un reproș ce li se adresa lor. Se simțeau profund atrași de prezența sa, având totuși imboldul, în același timp, de a scăpa de ea. Unul dintre ei s-a smuls din starea aceea, pentru că amândoi îl cunoșteau din multele convorbiri pe care le avuseseră cu el, și l-a întrebat: încotro te duce drumul tău, Iisus din Nazareth? – Cuvintele pe care Iisus le-a rostit atunci le-aș putea traduce, în cuvintele limbii germane, cam așa: Acolo unde suflete ca voi nu vor să se uite, acolo unde durerea omenirii poate găsi razele luminii uitate! – Ei n-au înțeles ce spunea și și-au dat seama că nu-i recunoscuse, că nu știa cine sunt. Din căutătura sa stranie – nu era o privire care vede niște oameni cunoscuți –, din întreaga sa comportare și din felul cum rostea cuvintele, ei și-au dat seama că nu-i recunoscuse. Și încă o dată unul dintre cei doi esenieni s-a smuls din starea lui și a zis: Iisus din Nazareth, nu ne cunoști? – Iar acesta a spus, drept răspuns, ceva ce eu pot reda numai în următoarele cuvinte ale limbii germane: Ce fel de suflete sunteți? Unde e lumea voastră? De ce vă învăluiți în învelișuri amăgitoare? De ce în inimile voastre arde un foc ce n-a fost aprins în casa Tatălui meu? – Ei nu știau ce li se întâmpla, nu știau ce se întâmplase cu el. Unul dintre cei doi esenieni s-a smuls încă o dată din starea aceea și a întrebat: Iisus din Nazareth, oare nu ne cunoști? – Iisus a răspuns: Sunteți ca niște oi rătăcite; eu însă am fost fiul păstorului de la care ați fugit. Dacă mă veți cunoaște cu adevărat, veți fugi în curând din nou. E atâta vreme de când ați fugit de la mine în lume. – Iar ei nu știau ce să creadă despre el. Apoi el a vorbit mai departe: Aveți pe voi semnul Ispititorului. El cu focul lui a făcut ca lâna voastră să devină sclipitoare. Firele de păr din această lână îmi înțeapă privirile! – Și ei au simțit că aceste cuvinte ale lui erau ca ecoul propriei lor ființe, venind din ființa lui. Apoi Iisus a vorbit mai departe: Ispititorul v-a atins după ce ați fugit. El v-a îmbibat sufletele cu trufie! – Atunci unul dintre esenieni s-a îmbărbătat, fiindcă simțea ceva cunoscut, și a zis: Oare nu i-am arătat ușa Ispititorului? El nu mai are nici o putere asupra noastră. – După care, Iisus din Nazareth a grăit: Da, i-ați arătat ușa; dar el a fugit la ceilalți oameni și a năvălit asupra lor. Așa că el nu se află în jurul vostru, ci la ceilalți oameni! Îl vedeți pretutindeni. Credeți ca v-ați înălțat dacă l-ați alungat de la porțile voastre? Ați rămas tot acolo unde erați. Vi se pare ca ați urcat, pentru ca i-ați coborât pe ceilalți. Prin faptul ca i-ați micșorat pe ceilalți, vi se pare că ați urcat.

Și atunci esenienii s-au îngrozit. Dar în acest moment, când au fost năpădiți de o groază nesfârșită, li s-a părut că Iisus se dizolvase, prefăcându-se în ceață și că a dispărut din fața ochilor lor. Apoi însă ochii lor au rămas încătușați parcă de ființa lui Iisus din Nazareth, care dispărea și nu-și puteau întoarce ochii de la priveliștea spre care erau ațintiți. Și deodată privirea le-a căzut, ca la o mare depărtare cosmică, asupra unei apariții uriașe, care era chipul lui Iisus din Nazareth, mărit la dimensiuni uriașe, pe care-l văzuseră doar cu câteva momente mai înainte. Ceea ce le vorbise din trăsăturile sale, vorbea acum cu o măreție imensă din aceste trăsături uriașe ale chipului său, care parcă-i țintuiau pe loc. Nu-și puteau întoarce ochii de la apariția ale cărei priviri erau îndreptate spre ei, ca de la o depărtare foarte mare. Din

această cauză, în sufletele lor a coborât ceva de felul unui reproș, care, pe de-o parte, le părea meritat, dar, pe de altă parte, era insuportabil. Iisus le-a apărut acestor doi esenieni la dimensiuni uriașe, ca o fata morgana profilându-se pe cerul îndepărtat, iar ceea ce zăcea în cuvinte părea, de asemenea, mărit la dimensiuni uriașe. Din această viziune, din acest chip, au răsunat cuvintele care în limba germană ar putea fi redate cam așa: Vană e strădania voastră, pentru că goală e inima voastră, pe care ați umplut-o cu spiritul care ascunde în mod amăgitor mândria în haina smereniei.

Acestea le rostise ființa sa către esenienii cu care se întâlnise după ce eul lui Zarathustra se desprinsese din învelișurile trupești ale lui Iisus și Iisus redevenise ceea ce fusese la doisprezece ani, numai că crescuse, dar acum era pătruns cu tot ceea ce trăise eul lui Zarathustra și toate trăirile povestite de mine putuseră coborî în acest trup unic în felul lui, care-și vestise unicitatea deja prin faptul că imediat după ce se născuse fusese în stare să rostească mi-nunate cuvinte pline de înțelepciune, într-o vorbire pe care numai simțirea mamei putuse s-o înțeleagă.

Acestea sunt lucrurile pe care am vrut să vi le relatez sub forma unei simple povestiri, care merge, în prima instanță, până la drumul făcut de Iisus din Nazareth, după convorbirea cu mama sa, la Ioan Botezătorul, lângă Iordan. Poimâine vom continua cu această povestire și vom căuta să găsim puntea de legătură spre ceea ce ne-am străduit să înțelegem drept importanță a Misterului de pe Golgota.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

V

CONFERINŢA A II-A

München, 10 decembrie 1913

Înainte de a continua cu alte câteva comunicări din Evanghelia a Cincea, vă rog să-mi îngăduiți câteva observații în legătură cu faptul că facem cunoscută această Evanghelie a Cincea. Nici vorbă ca cercurile mai largi din epoca actuală să înțeleagă deja importanța a ceea ce trebuie adus la cunoștința epocii noastre de către ocultism, de către știința spirituală, fiindcă în cercurile mai largi există prea puțin tendința de a cerceta fenomenele de profunzime ale culturii și civilizației prezentului, și anume elementele spirituale ale culturii și civilizației și pe cele care reprezintă un nou urcuș și, într-un anumit sens, sunt începutul unei reînnoiri a vieții noastre spirituale, care însă nu pot să prindă o altă formă decât aceea care duce la cunoașterea, oricât ar fi ea de disprețuită încă astăzi, a faptelor oferite de cercetarea ocultă concretă.

Înainte de toate, aș vrea să vă adresez rugămintea de a reflecta, în legătură cu cele spuse adineaori, că asemenea comunicări rezultate din cercetarea ocultă mai trebuie să fie încă tratate, în zilele noastre, cu o anumită pietate. Epoca noastră nu e deloc înclinată să primească în mod deschis și fără rezerve asemenea lucruri și numai faptul că noi vieţuim aceste lucruri, că simțim împreună cu ele, pe baza impulsurilor de viață pe care le primim în noi prin convieţuirea noastră antroposofică, face ca sufletele noastre să devină apte pentru a le primi în lumina justă. Când ele sunt date însă mai departe, unor oameni nepregătiți, deja ceea ce a trebuit să fie dat publicității pe calea tiparului [Nota 61] în legătură cu cei doi copii Iisus arată cât de furioși au devenit chiar și cei bine intenționați. Dar acum vreau să fac abstracție cu totul de numeroasele atacuri prostești care sunt îndreptate mereu împotriva unor asemenea lucruri. Cât de sălbatic și pătimaș au fost primite asemenea lucruri! Astăzi oamenii nu-și mai pot imagina că din lumea spirituală pot fi luate cu adevărat, drept cunoștințe adevărate, niște cunoștințe care au un caracter mai puțin abstract, care au un caracter la fel de concret ca rezultatele cercetării spiritual-științifice pe care vi le-am comunicat alaltăieri. Această atitudine are legătură – chiar dacă legătura nu poate fi recunoscută atât de ușor – cu acea teribilă superficialitate a gândirii și activității de reprezentare ce a pus stăpânire pe literatura filozofică actuală.

Amintesc, tocmai în cadrul ramurilor noastre, unul sau altul dintre aceste aspecte, nu ca să aduc niște critici inutile, ci ca să-i fac pe prietenii noștri să vadă cât de jalnic stăm, în epoca noastră, și cu logica pură a gândirii. În epoca noastră nu există discernământ. Oamenii își însușesc totul cu plăcere și de bunăvoie, într-o măsură mai mare decât se crede – fiindcă se aude mereu strigătul după emanciparea de orice autoritate –, pe bază de autoritate, în special în cercurile care se consideră azi cele mai cultivate. Asiști mereu la asemenea lucruri, care trebuie să fie amintite – chiar dacă n-o putem face decât luând din timpul care, altfel, ar putea fi folosit în scopuri mai bune –, lucruri de felul celor la care am fost nevoit să asist la Berlin, cu ocazia unei conferințe pe care am ținut-o, în cadrul unei societăți de filosofie, despre *Giordano Bruno* [Nota 62] și în cursul căreia trebuia să amintesc – asta a fost demult – cât de puțin e înclinată epoca noastră să se transpună în mod real în edificiul de gânduri al marilor personalități, cum e și Giordano Bruno. Am atras atunci atenția asupra rătăcirii de gândire, legată de o rătăcire a simțirii, care există într-o carte, celebră pe atunci, "Esența creștinismului" de *Harnack* [Nota 63].

Am spus ieri, în cadrul conferinței publice, că dacă eu amintesc un lucru pentru a-l combate, nu vreau să spun prin aceasta că meritele, nivelul științi-fic al acelei personalități trebuie să fie desconsiderate. Prin asemenea observații, eu tocmai că vreau să arăt că realizările importante au totodată urmări pustiitoare, din cauză că exercită un efect de sugestie. Așadar, în acele momente, am fost nevoiți să vedem cum această lucrare, "Esența creștinismului", a fost considerată o carte foarte importantă de către unul dintre cei mai importanți teologi ai epocii prezente. Nu intrăm în detalii. În cartea amintită e susținută, de exemplu, o concepție referitoare la învierea lui Christos care sună cam așa: Orice se va fi întâmplat odinioară în Palestina – noi n-o mai putem ști astăzi, așa că nu mai e necesar să reconstituim noțiunea de înviere; dar de la acest fapt întâmplat în Palestina a pornit credința în înviere. Să păstrați această credință, indiferent ce se va fi întâmplat făcând să se nască această credință.

După conferință, președintele acelei societăți de filosofie mi-a spus că a citit atent cartea lui Harnack, "Esența creștinismului", dar n-a găsit acest pasaj în carte. Și a mai spus că aceasta este o concepție catolică. Catolicii spun: Nu are importanță dacă ceea ce este arătat la Trier e într-adevăr Sfântul Veșmânt, ci importantă e credința că acesta e Veșmântul. El s-a ridicat, ce-i drept, împotriva acestei păreri, a spus însă că ea nu există în carte. A doua zi, eu i-am copiat acea pagină unde pasajul există, bineînțeles. Eruditul domn citește, pur și simplu, fugind cu ochii peste rânduri. Atât de pustiitor e astăzi tot ceea ce, ca autoritate, exercită un efect de sugestie, încât nici nu ne mai dăm seama, numai că cei ce se numesc antroposofi în sensul adevărat al cuvântului trebuie să observe asemenea fenomene, fiindcă ele sunt lucrul cel mai pustiitor pe tărâmul culturii spirituale din epoca noastră.

Numele de *Eucken* [Nota 64] e cunoscut ca fiind al celui care a repus în drepturile sale idealismul. I-a fost acordat un premiu celebru. Nu trebuie invidiat pentru aceasta. A scris o carte cu titlul "Mai putem fi creștini?" Și aflăm că pe prima ei pagină stă scris. Noi, ca oameni de cultură din epoca prezentă, nu mai putem accepta să se vorbească despre demoni, ca pe vremea când Christos umbla pe Pământ. Nici un om cult din epoca prezentă nu mai poate să creadă în demoni.

Când omul "cult" al epocii prezente citește așa ceva, se simte foarte măgulit. Cel care-i face un asemenea compliment, e prietenul lui. Oare observă acest om cult că, peste câteva pagini, în aceeași carte se găsește o altă frază: "Atingerea dintre divin și uman produce forțe demonice"? Această afirmație e primită așa, în modul cel mai nevinovat. Dacă o citezi, ca să se vadă non-sensul, auzi, ca răspuns: Dar el nu are în vedere cu aceasta chiar demo-nicul. – Când auzi acest răspuns, nu poți să nu fii deosebit de trist, fiindcă de aici se vede foarte limpede că azi oamenii folosesc cuvintele fără a apela la conștiința lor, fără a se gândi să le dea sensul pe care ar trebui să-l aibă. Acesta e lucrul îngrozitor.

Numai din cauză că aceasta e situația se poate întâmpla să apară un fenomen atât de întristător cum e cartea lui *Fritz Mauthner*, "Critica limbajului" [Nota 65], care este editata deja pentru a doua oară, deși cuprinde trei volume masive, cartea lui Fritz Mauthner, care a devenit pentru mulți omul zilei, datorită faptului că a elaborat un mare dicționar filosofic [Nota 66]. Asemenea fenomene trebuie discutate în zilele noastre, chiar dacă nu e ceva prea plăcut. "Critica limbajului" vrea să fie ultima critică importantă a întregii căutări filosofice din domeniul concepțiilor despre lume. Cartea e nespus de importantă din punctul de vedere al deșteptăciunii exterioare a epocii prezente. Nu trebuie să contestăm faptul că e o carte importantă, înțesată de apercu-uri pline de duh. În ea e dojenit de pe amvon întregul trecut al omenirii, în ceea ce privește căutările din domeniul concepțiilor despre lume. Dojenind o anumită concepție despre lume, care nici mie nu-mi poate fi simpatică, criticul folosește, în mod foarte serios, imaginea următoare: Cel care vorbește despre această concepție despre lume e ca un clovn care urcă pe o scară nesprijinită de nimic și care, ajuns sus, ar vrea s-o tragă la el [Nota 67]. Sigur că se va da de-a berbeleacul. – Dar vă rog să reflectați. Cum putem să facem așa ceva, după ce am așezat o scară vertical și ne-am urcat pe ea, și apoi, ajunși sus, o tragem spre noi și apoi ne dăm de-a berbeleacul? Cum gândim un asemenea gând, fără a fi negândiți? Cei mai mulți oameni nu observă acest gând găunos, din cauză că nimeni nu se prea exersează în ceea ce privește logica. Altfel s-ar observa că azi tot la a doua carte dai tot la al douăzecilea pasaj peste asemenea ne-gânduri. Trebuie amintit o dată și acest lucru, pentru că el caracterizează felul cum gândesc oamenii astăzi, cum e influențată gândirea prin sugestie. Am citat acest exemplu nu fără rost, fiindcă pentru cel ce știe să gândească, întreaga carte e scrisă cu aceeași logică, doar că oamenii nu observă acest lucru. Mulți nici nu vor observa măcar cât de imposibil e acest gând; așa cum e viața spirituală în ziua de astăzi, un asemenea fenomen literar va fi trâmbițat drept ceva extrem de important și mulți cred că așa și este, o studiază, și din numărul celor ce gândesc într-un asemenea mod, se recrutează adversarii științei spirituale.

Găsesc că e brutal să fiu nevoit să spun acest lucru, dar el trebuia spus odată, pentru că nu e bine să fiți neavertizați în legătură cu ceea ce se petrece astăzi. Chiar dacă nu mulți vor citi acea carte, ceea ce provine de la ea se infiltrează în multe cărți și conferințe și trece drept logică. De aceea e atât de infinit de dificil, față cu gândirea imatură a epocii noastre, nu doar să vii cu niște gânduri spiritual-științifice, ci și cu rezultatele pozitive obținute prin studierea Cronicii Acașe, despre care am vorbit ultima dată. Aceasta m-a obligat să rostesc cuvintele pe care le-am folosit adineaori, faptul că prietenii noștri ar trebui să simtă necesitatea de a se pătrunde în mod temeinic și profund – tocmai când se pune problema de a trata niște lucruri la care gândirea obișnuită nu mai e suficientă – de înțelegerea necesității unei gândiri educate cu rigurozitate. În caz contrar, va mai dura, bineînțeles, încă mult timp, până vom ajunge să răzbatem, cu cercetarea ocultă pozitivă, în fața gândirii cețoase a epocii noastre, care simulează că ar fi atât de critică. Bineînțeles că pe aceasta o poate accepta doar un om care și-a pregătit mai întâi sufletul prin acele rezultate ale științei spirituale care pot fi exprimate mai mult sub formă de gânduri. Unor asemenea oameni li se poate vorbi despre lucrurile în interiorul cărora nu se mai poate ajunge doar cu gândurile, care trebuie povestite așa cum rezultă ele din cercetarea Cronicii Acașe. Ele nu sunt fără legătură – deși ceea ce am dat sub forma Evangheliei a Cincea sunt doar povestiri – cu ceea ce are de oferit cercetarea spirituală, sub forma unor înlănțuiri de gânduri riguroase, chiar dacă nu pare așa la prima vedere.

Atitudinea de respingere a acestor rezultate concrete ale cercetării spirituale nu provine de la altceva decât de la faptul că gândirea modernă e prea obtuză ca să poată pătrunde cu adevărat în rezultatele cercetării spirituale. Ar trebui să ne dăm seama că e firesc ca un om care e în stare să formeze gânduri de felul celor citate să nu fie deloc în măsură să pătrundă cu adevărat în domeniul științei spirituale. Aceasta ne dă linia directoare după care ar trebui să ne orientăm în raport cu ceea ce se laudă astăzi, în multe cazuri, că e literatura filosofică. De aici rezultă că tocmai acum, când discutăm asemenea lucruri, trebuie să ne pătrundem de gândul necesității ca ele să ajungă astăzi măcar până la câteva suflete, pentru ca, treptat, să se reverse în mod just în viața spirituală a epocii prezente.

Am atras atenția adeseori asupra Misterului de pe Golgota, asupra acelor momente ale sale care trebuie să fie cu totul inteligibile unei gândiri riguroase, dacă aceasta vrea să treacă la studierea evoluției istorice a omenirii. De fapt, o studiere adevărată a evoluției istorice a omenirii nici nu există. Nu avem astăzi nici o istorie, nici o pătrundere plină de înțelegere a celor întâmplate. Când o vom avea, oamenii își vor da seama că în perioada care a precedat Misterul de pe Golgota evoluția omenirii a fost, într-adevăr, una descendentă, și că prin Golgota a apărut un impuls prin care omenirii i-a fost dăruită acea întinerire care i-a influențat forțele îmbătrânite ale culturii și civilizației. Cu adevărat, prin studierea evenimentelor concrete care au avut loc în Palestina, acest gând general nu e diminuat, dimpotrivă, el e ridicat pe o treaptă mai înaltă, prin cunoașterea lucrurilor concrete care au avut loc.

Alaltăieri am ajuns cu povestirea până acolo unde Iisus din Nazareth, după convorbirea pe care a avut-o cu mama sa adoptivă, în cursul căreia eul lui Zarathustra se desprinsese din cele trei corpuri, care au existat apoi drept alcătuire ciudată, fără un eu uman pământesc, s-a întâlnit cu cei doi esenieni. Am încercat să descriu această scenă; am descris-o până în punctul în care Iisus, după ce a vorbit cu ei, a stat în fața lor ca și cum s-ar fi dizolvat și ei l-au zărit ca pe o fata morgana, din care răsunau cuvintele: Vană e strădania voastră, fiindcă v-ați umplut cu spiritul care ascunde în mod amăgitor trufia în haina smereniei. – Când au auzit aceasta cei doi esenieni, ochii lor au fost, pentru o clipă, ca încețoșați. Apoi l-au văzut din nou, după ce el se îndepărtase deja. Am putut să constat, din Cronica Acașă, că cei doi esenieni erau profund atinși de ceea ce vieţuiseră și că din acea zi au devenit tăcuți și n-au povestit nimic celorlalți esenieni.

După ce a parcurs o bucată de drum, Iisus s-a întâlnit cu un om care făcea impresia că e cufundat în cea mai adâncă suferință, că e oprimat, apăsat. Cu capul plecat, cu trupul apăsat și din punct de vedere fizic, omul respectiv se îndrepta spre Iisus. Și atunci, el a auzit cum acea entitate pe care am caracterizat-o alaltăieri ca fiind Iisus, așa cum era el în acea perioadă, i-a spus niște cuvinte care răsunau ca din izvorul cel mai adânc al acestei entități. Acest om oprimat a auzit că Iisus spune: încotro și-a dus sufletul tău drumul lui? Te cunoșteam cândva, cu milenii în urmă, cu multe milenii în urmă, pe atunci erai altfel. – Omul oprimat s-a simțit nevoit să spună anumite lucruri în fața acestei apariții, căci nu putem desemna ca om pământesc o asemenea entitate, care consta numai din corp fizic, corp eteric și corp astral, având efectele lăsate de eul lui Zarathustra în aceste trei corpuri. Putem s-o desemnam doar drept o entitate. Omul cufundat în disperare s-a simțit nevoit să-i spună acestei entități : Am ajuns în viața mea la înalte demnități, și întotdeauna când urcam spre o nouă demnitate, mă simțeam foarte în elementul meu și adeseori mă năpădea sentimentul: Ce om rar ești, dacă semenii tăi te înalță astfel, dacă ai putut să ajungi atât de departe pe Pământ. Ce om rar ești! Eram fericit la culme. Dar foarte repede am pierdut această fericire. Totul s-a petrecut într-o noapte. După ce de-abia adormisem, a venit peste mine un vis, în așa fel încât am adus cu mine în vis sentimentul că ar trebui să mă rușinez în fața mea însumi pentru că visez așa ceva. Am visat că în fața mea stătea o ființă care m-a întrebat: Cine te-a făcut atât de mare, cine te-a dus la demnități atât de înalte? – Și eu m-am rușinat că în vis îmi fusese adresată o asemenea întrebare, deoarece îmi era atât de clar că sunt un om rar, și că, bineînțeles, ajunsesem la aceste demnități datorită marilor mele virtuți. Iar când acea ființă mi-a vorbit astfel, am fost cuprins de o rușine tot mai mare de mine însumi, în vis – așa a zis acest om cufundat în disperare. Și atunci am luat-o la fugă, dar de-abia fugisem, că arătarea se afla din nou în fața mea, sub o altă înfățișare, și zise: Eu te-am înălțat, eu te-am adus la demnitățile tale. – Și a-tunci, l-am recunoscut în el pe Ispititorul despre care scripturile povestesc că a fost Ispititorul deja în Paradis. Și aici m-am trezit, și din clipa aceea nu mai am liniște. Mi-am părăsit toate demnitățile, orașul în care locuiam, totul, și de atunci rătăcesc prin lume fără să mai fac nimic. Iar acum drumul meu mă duce, pe mine, om rătăcitor, care mă hrănesc din cerșit, în fața ta. – În clipa în care omul a spus aceasta – așa reiese din Cronica Acașă –, apariția era deja iar în fața lui, s-a așezat în fața lui Iisus din Nazareth, care în acea clipă a dispărut din fața ochilor săi. Apoi, apariția s-a dizolvat din nou și omul a fost lăsat singur cu soarta lui.

Pe Iisus, un imbold lăuntric l-a făcut să meargă mai departe. Și a întâlnit după aceea un lepros, și, când acesta s-a apropiat, a fost nevoit să-i spună cuvintele: încotro te-a condus sufletul tău pe drumul lui? În urmă cu milenii, cu multe milenii, te-am văzut altfel. Da, pe atunci erai altfel. – Leprosul a zis: Oamenii m-au alungat de pretutindeni, din cauza leprei mele. De aceea am fost nevoit să rătăcesc prin lume și nimeni nu m-a primit. Mă bucuram când la ușă sau pe fereastră mi se aruncau niște resturi, cu care îmi potoleam foamea, de bine de rău. Dar nu puteam sta liniștit nicăieri, am fost nevoit să rătăcesc din loc în loc. Într-o noapte am ajuns într-o pădure. Era ca și cum din depărtare mi-ar fi strălucit un copac, care era ca o flacără. Lumina m-a atras. Când m-am apropiat mai mult, din copacul ce strălucea a ieșit o făptură sub formă de schelet și a rostit spre mine îngrozitoarele cuvinte: Eu sunt tu! Eu mănânc din tine. – Și m-a copleșit frica cea mai teribilă; și din cauză că mă pătrundea astfel cu fiori, și că simțeam pe mine crustele leprei ciocnindu-se una de alta, ființa aceea simți ce se petrecea în lăuntrul meu și zise: De ce te temi așa de mine? Ai trăit înainte atâtea vieți, atunci ai iubit plăcerea vieții, mult din ceea ce pofta a creat în viața ta, din ceea ce ți-a adus bucurii cotidiene, atunci ai putut să te scalzi în bucuriile cotidiene, pe atunci mă iubeai, pe mine mă iubeai, mă iubeai adânc. N-ai știut-o întotdeauna, dar pe mine mă iubeai, și fiindcă m-ai iubit așa, sufletul tău a atras spre sine ființa mea. Eu am devenit tu și acum îmi e îngăduit să mănânc din tine. – Și teama mea a crescut și mai mult. Atunci scheletul s-a prefăcut într-un arhanghel frumos: pe acela l-am privit. Da, spuse el, m-ai iubit cândva. – Apoi, am căzut într-un somn adânc, iar dimineața m-am trezit zăcând la poalele copacului și am rătăcit mai departe prin lume și acum te găsesc pe tine. De când am avut acea viziune, lepra s-a înrăutățit tot mai mult. – După ce a vorbit astfel, scheletul morții a fost din nou acolo și l-a acoperit pe Iisus, care a dispărut și a trebuit să-și vadă mai departe de drum, din cauza imboldului care pulsa în el. Omul a trebuit să meargă și el mai departe.

După aceste trei întâlniri – întâlnirea cu cei doi esenieni, cu omul disperat și cu leprosul –, pe care Iisus din Nazareth le-a avut sub forma descrisă data trecută, el și-a continuat drumul și a ajuns la malul Iordanului, la Ioan. Și a avut loc ceea ce ne este cunoscut din celelalte Evanghelii: Entitatea lui Christos a coborât din înalturile cosmice, a luat în stăpânire cele trei învelișuri corporale ale lui Iisus, în care Entitatea Christică avea să rămână timp de trei ani.

Următorul lucru pe care trebuie să-l povestesc este istoria ispitirii. Cronica Acașă prezintă aici lucrurile mai exact decât celelalte Evanghelii. Trebuie să remarc însă în mod anticipat că eu le voi descrie așa cum mi s-au prezentat mie, dar că foarte ușor s-ar putea întâmpla – din cauză că e greu să cercetezi asemenea lucruri și trebuie să fii precaut – ca mai târziu să fie necesară o corectură, în sensul că ordinea treptelor ispitirii pe care o voi relata eu va trebui să fie schimbată. Fiindcă în observarea Cronicii Acașe, ordinea lor ușor poate fi intervertită, iar eu nu sunt cu totul sigur în ceea ce privește ordinea. Îmi propun să povestesc numai în măsura în care cunosc lucrurile exact.

După ce Christos Iisus – căci acum în Iisus locuia Christos – se retrăsese în singurătate, de El s-a apropiat mai întâi acea entitate pe care El a simțit-o de îndată că e Lucifer, fiindcă în sufletul Lui au apărut mai întâi două sentimente importante. El și-a amintit – acum cu eul lui Christos și cu corpurile eteric și cu corpul astral ale lui Iisus din Nazareth –, că Lucifer și Ahriman fugiseră de la porțile esenienilor la ceilalți oameni, când, după ce avusese o convorbire cu esenienii, păsise prin poarta esenianã. La aceasta a trebuit să se gândească acum. Cel de-al doilea sentiment care i-a străbătut sufletul i-a adus aminte de omul disperat, pe care-l întâlnise în drumul său spre Iordan și care era acoperit de această entitate, obligându-l pe el însuși, pe Iisus, să-și continue drumul. Acum El știa în ce fel pot fi recunoscute aceste lucruri prin percepție ocultă: Lucifer a fost acela pe care l-am văzut fugind atunci, împreună cu Ahriman, de la poarta esenienilor, Lucifer se afla între mine și omul disperat, el e cel care stă acum din nou în fața mea.

Auzind această povestire ne putem forma o reprezentare despre felul cum se fac percepțiile oculte, atunci când se raportează la trecut. Cu adevărat, ele nu pot fi primite cu răceală și obiectivitate, ca alte lucruri care ne sunt povestite. Asemenea lucruri relatează niște mistere adânci ale lumii, ele pătrund în toate forțele vieții noastre sufletești și nu ating doar viața noastră de reprezentare și puterea de înțelegere obișnuită. De aceea e atât de greu să porți cuvintele la asemenea depărtări de percepțiile oculte corespunzătoare, de aceste cercetări, și să nu amuțești, ci să poți, totuși, comprima în cuvintele vorbirii folosite în relațiile cotidiene zguduitorul rezultat al cercetării. Asemenea lucruri sunt comunicate numai când e necesar.

Așadar, Lucifer stătea în fața lui Christos Iisus. Și a avut loc ceea ce poate fi exprimat folosindu-se cuvintele din celelalte Evanghelii – ele sunt niște redări indirecte ale proceselor spirituale: Dacă mă vei recunoaște, îți voi da împărățiile acestei lumi.

Cam așa i-a vorbit Lucifer lui Christos Iisus, în care acum se afla, ce-i drept, Entitatea divină a lui Christos, care-l putea înțelege pe Lucifer, dar care, pentru a înțelege, trebuia să se folosească totuși de corpul astral al lui Iisus din Nazareth, așa cum se dezvoltase el prin prezența eului lui Zarathustra, care pătrunsese corpul astral al lui Iisus, astfel încât se putuse sluji de el ca instrument. De aceea, El n-a auzit aceste cuvinte, aș zice, ca un Zeu, ci doar ca un om îndumnezeit: Dacă mă recunoști, îngerii mei îți vor păzi toți pașii.

Trebuie să chemăm acum în ajutor ceea ce am spus cândva într-un ciclu de conferințe [Nota 68], care a apărut deja și sub formă de carte; atunci eu am spus: în vechea perioadă solară, Lucifer era încă o entitate care pe atunci se situa pe aceeași treaptă cu Entitatea Christică, astfel încât această Entitate a lui Christos, care era acum cufundată într-un trup uman, nu putea să nu simtă înaltul rang cosmic pe care-l avea Lucifer și să nu-l simtă de același nivel cu El însuși, în pofida a tot ceea se întâmplase cu el până când devenise Ispititorul. Așa că se poate înțelege că Lucifer a putut să-i adreseze îndemnul: Recunoaște-mă. – Când Lucifer rostește un asemenea lucru, când îl spune cu adevărat în așa fel încât el se revarsă, pe căi oculte, în sufletul uman, atunci crește la proporții uriașe tot ceea ce trăiește în sufletul uman ca forțe ale trufiei, ale mândriei. De aceea, nu există nici un alt mijloc – când apare ispita cea mai puternică de a cădea în prada sentimentului de trufie și mândrie ascunsă – decât să reziști cu forța sufletului concentrată la maximum.

"Dacă mă recunoști de stăpân, îți dau toate acele împărății pe care le vezi acum în jurul meu." Sunt împărății întinse, de mare splendoare, sunt lumi întregi, pe care Lucifer le poate așterne în fața cuiva într-un asemenea moment. Aceste împărății au această singură particularitate, că poți simți dorul după ele numai din trufia îndreptățită sau neîndreptățită a sufletului. Și scapi, ca să zicem așa, numai cum a scăpat odinioară Christos Iisus: dacă-ți dai seama care e substratul ascuns al situației. Fiindcă într-un asemenea moment nu simți nimic altceva decât trufia și mândria care există în sufletul uman; toate celelalte sentimente sunt paralizate. Dar Christos Iisus a rezistat acestei ispitiri și l-a alungat de la sine pe Lucifer.

A urmat un al doilea atac. Și acum Christos Iisus a avut acele sentimente care l-au făcut să-și dea seama cine erau cei doi. Din străfundurile ființei sale au ieșit iar la suprafață sentimente de felul celor care se înălțaseră în El când i-a văzut pe cei doi fugind de la porțile esenienilor, ca și în drum spre Iordan, cu ocazia apariției din timpul convorbirii cu omul disperat și cu scheletul care se transformase în arhanghel. Știa că îi are acum în fața lui pe amândoi ispititorii. Și lui i-a fost adresat îndemnul pe care și celelalte Evanghelii îl redau în mod just: "Arunca-te în abis, nu ți se va întâmpla nimic!"

În cazul unor asemenea ispitiri, în om se manifestă într-un mod grandios un curaj ce biruie orice teamă, care-l poate face pe om și nesăbuit. Christos Iisus a putut să-i respingă și pe acești doi ispititori.

Și a venit un al treilea atac. El a pornit de la Ahriman singur. Acum Ahriman a stat numai el în fața lui Christos Iisus. Și a venit ispitirea care, iarăși, poate fi exprimată în cuvintele: "Fă prin puterea mea ca aceste pietre să se prefacă în pâine!"

Răspunsul care trebuia dat la această întrebare ahrimanică – aici se deosebește, în Evanghelia a Cincea, desfășurarea în continuare a evenimentelor, de felul cum sunt ele relatate în celelalte Evanghelii – n-a putut fi dat de Christos Iisus. Parțial, această întrebare a rămas fără răspuns, ea a rămas ca ultim rest nerezolvat al ispitirii. De aici a rezultat un impuls care a acționat apoi în trăirile pe care Christos le-a avut în trupul lui Iisus din Nazareth. Fiindcă faptul că la ispitirea în singurătate El n-a putut să dea un răspuns complet la ultima întrebare a lui Ahriman, a stabilit legătura dintre Christos Iisus și evenimentele pământești care au legătură cu Ahriman.

Dacă va amintiți că Ahriman e domnul morții, că prin acel gen de amăgire pe care o face să se nască prin faptul că așterne materialitatea în fața sufletului, în așa fel încât sufletul primește cele materiale sub o formă amăgitoare, dacă vă amintiți ce s-a spus în cursul acestei veri în legătură cu faptele lui Ahriman în cadrul evoluției de pe Pământ, veți găsi că e de înțeles că faptele lui Ahriman sunt cuibărite în evoluția de pe Pământ. Așa se face că a luat naștere o legătură – din cauza restului rămas fără răspuns de la această întrebare – între umblarea lui Christos pe Pământ și întreaga evoluție pământească. S-ar putea spune că, din cauza acestei întrebări rămase fără răspuns, Christos Iisus a fost legat de evoluția pământească, în măsura în care Ahriman e întrețesut în ea.

Uneori trebuie să desemnăm lucrurile prin cuvinte banale; dar sensul în care le folosim nu e banal. Ahriman face în așa fel încât toate să apară ca materialitate și să se și păstreze sub această formă. Dar pentru că el manevrează lucrurile în așa fel, n-a fost posibil un asemenea eveniment prin care Christos Iisus să fi prefăcut pietrele în pâine. Acest lucru a fost împiedicat de activitatea ahrimanică. Este același fenomen care face ca anumite trepte legate de evoluția pământească să poată fi depășite, în măsura în care sunt legate de Ahriman, de-abia prin întregul curs al evoluției pământești și prin totala ei christificare.

Ceea ce se spune în "Tatăl Nostru" cosmic: "Vina a sinei de alții purtată, Viețuită în pâinea zilnică", se exprimă prin puterile ahrimanice, despre care se spune în acest "Tatăl Nostru" cosmic: "În care nu domnește Voința Cerurilor", ci voința lui Ahriman – acest lucru trebuie tratat, deci, în cadrul legității pământești și nu poate fi tratat doar pe cale spirituală. Aceste lucruri au legătură cu pâinea zilnică. În lumea socială exterioară, acest lucru se exprimă în faptul că, într-adevăr, avem nevoie de cele materiale sub forma banilor, a lui Mamona, imaginea cea mai grosieră a încătușării ahrimanice, care face apoi ca în viața socială pietrele să se transforme în pâine, ceea ce face necesar ca, pe Pământ, omul să rămână unit cu ceea ce e ahrimanic, material.

Trebuie să gândiți dvs. înșivă mai departe acest gând: Să reflectați la faptul că îndemnul "Transformă pietrele în pâine" are legătură cu funcția banilor în cadrul activității sociale. Dar pentru că în acest fel puterea ahrimanică a rămas unită cu umblarea pe Pământ al lui Christos Iisus, Ahriman a fost în măsură să se reverse mai târziu în sufletul lui Iuda și, prin intermediul lui Iuda, să ducă la evenimentele relatate în celelalte Evanghelii, care apoi, prin intermediul lui Iuda, au făcut ca urmăritorii lui Christos Iisus să-L poată recunoaște. De fapt, Ahriman a provocat prin Iuda moartea lui Christos Iisus și faptul că a putut face aceasta își are cauza în întrebarea rămasă fără răspuns complet în momentul ispitirii.

Dar ca să înțelegem întreaga umblare pe Pământ a lui Christos Iisus, trebuie să ținem seama de un lucru. Entitatea lui Christos intrase în cele trei corpuri, dar Eul lui Christos n-a fost unit imediat cu cele trei corpuri, așa cum e unit un eu uman cu ele. La începutul umblării pe Pământ a Entității lui Christos, care a durat trei ani, ea a fost unită doar foarte slab cu cele trei corpuri ale lui Iisus și apoi ea a intrat treptat în cele trei corpuri, din ce în ce mai adânc. Evoluția din cursul celor trei ani a constat tocmai în faptul că Entitatea lui Christos, care la început împânzea ca o aură Entitatea lui Iisus, s-a comprimat tot mai mult, intrând în cele trei corpuri. Și această Entitate Christică a fost atât de mult comprimată în cele trei corpuri, cum e un eu uman, de-abia cu puțin timp înainte de moartea pe Cruce. Pe parcursul celor trei ani, această comprimare a însemnat pentru El o permanentă senzație de durere. Procesul acestei deveniri-om complete, care a durat trei ani și a dus la Misterul de pe Golgota, a constat în această comprimare în cele trei corpuri, a fost durerea acelui Dumnezeu care trebuia să fie simțită pe Pământ, pentru ca să se poată întâmpla ceea ce era necesar pentru a se introduce Impulsul Christic în evoluția pământească. La tot ceea ce am povestit despre durerea și suferințele lui Iisus în tinerețe, a trebuit să se mai adauge și această suferință.

Când vorbim despre suferința lui Dumnezeu, ușor se poate întâmpla să fim rău înțeleși. Lui *Maeterlinck* [Nota 69], de exemplu, care spune atâtea lucruri frumoase în cartea "Despre moarte" – carte care, cu siguranță, va deveni celebră – și care, în orice caz, s-a străduit să explice unele fenomene ale vieții spirituale așa cum i-a fost lui posibil, i s-a putut întâmpla să spună că un suflet destrupat nu poate trece prin nici un fel de dureri, fiindcă dureri poate simți numai trupul cel muritor. – Aceasta e culmea absurdității, fiindcă un trup nu simte nici o durere, la fel de puțin ca o piatră. Durere simte corpul astral împreună cu eul, în interiorul corpului fizic; pe lângă aceasta, mai există și dureri sufletești, bineînțeles, și de aceea durerile nu încetează după moarte. Atâta doar că nu mai pot fi provocate de tulburările din corpul fizic, aceasta nu înseamnă însă că pentru suflet încetează să existe dureri.

Ceea ce s-a petrecut în procesul de pătrundere a celor trei corpuri ale lui Iisus cu Entitatea Christică a fost pentru Entitatea Christică durerea cea mai mare ce se poate imagina. Va fi necesar pentru omenire ca ea să înțeleagă treptat că, în realitate, pentru a continua de la Golgota drumul spre evoluția de pe Pământ, această Entitate Christică a trebuit să intre în aura Pământului, trecând prin dureri, și omenirea va trebui să simtă că destinul ei e unit cu aceasta durere a lui Christos. Legătura omului cu durerea lui Christos va trebui să devină din ce în ce mai concretă. De-abia atunci oamenii vor ajunge să înțeleagă că, de la Misterul de pe Golgota, această durere a acționat mai departe, în aura Pământului, ca forță de întinerire pentru evoluția de pe Pământ.

A înțelege din ce în ce mai bine acest Mister de pe Golgota – aceasta va fi sarcina evoluției spirituale progresiste. În orice caz, multe dintre lucrurile care joacă un rol important în cultura și civilizația actuală vor trebui depășite. Tocmai în epoca actuală noi ne aflăm, în ceea ce privește înțelegerea creștinismului, într-o criză, într-o criză reală. Nu mă refer, bineînțeles, la ceea ce poate fi spus despre creștinism de una sau alta dintre teologiile obișnuite. Aș vrea să atrag atenția numai asupra unor evenimente elementare din epoca noastră, cauzate de această neînțelegere. În cadrul uneia dintre acele întruniri din anul 1910 [Nota 70] unde s-a vorbit despre Christos cel istoric, un teolog mult citat, voind să sublinieze o părere a sa, conform căreia cuvintele învățăturii lui Christos Iisus nu sunt decât învățături adunate de peste tot, care existaseră deja înainte și care au fost sintetizate, a spus: Vă voi fi recunoscător dacă-mi veți putea arata măcar una dintre afirmațiile lui Christos Iisus care să nu fi e-xistat deja înainte de el, sub o forma sau alta. – Dacă un teolog liberal care face asemenea cercetări poate aduce dovezi în sprijinul acelei afirmații, el e pentru contemporanii noștri un om de seamă, fiindcă, ia gândiți-vă ce efect convingător poate avea, într-adevăr, dovedirea faptului că tot ceea ce a spus Christos a fost spus deja și de alții, că, deci, cuvintele sale nu erau deloc ceva nou. Celui care înțelege lucrurile, o asemenea afirmație i se arată într-o altă lumină. Imaginați-vă că Goethe ar fi scris o poezie, pe care încă n-ar fi notat-o nicăieri, ci doar ar fi spus-o, iar un copil care ar fi auzit acea poezie, ar fi exclamat: Toate acestea sunt cuvinte pe care le-am mai auzit. – Teologul care nu aude decât lucrurile pe care le cunoaște deja și nu-și dă seama care e esențialul aici, e ca acest copil, fiindcă esențialul se situează atât de sus deasupra a ceea ce a fost rostit înainte, cum se situează o poezie a lui Goethe deasupra cuvintelor izolate pe care copilul le-a mai auzit deja. Dacă nu știi deloc spre ce trebuie să-ți îndrepți atenția, drept aspect esențial, și poți crede că faci teologie autentică prin faptul că te iei în acest fel după cuvinte, dacă crezi în afirmația că aceste lucruri au mai fost spuse deja, de aici se vede că ne aflăm într-o criză în ceea ce privește înțelegerea creștinismului, din care vom putea, desigur, deduce că o înțelegere reală a lui Christos își poate face intrarea în lume numai dacă teologia actuală, care deține funcția oficială de a veghea asupra înțelegerii lui Christos, va muri mai întâi. Acesta este esențialul: Să învățăm a simți întreaga măreție a faptelor care au avut loc în jurul

Golgotei.

Cronica Acașă ne mai arată și alte lucruri importante. Din cauză că Entitatea Christică n-a fost unită imediat foarte strâns cu corpurile lui Iisus, că legătura a fost, la început, foarte slabă și doar exterioară, în prima perioadă de după Botez a putut avea loc următorul lucru: Uneori Entitatea Christică era unită din punct de vedere exterior cu cele trei corpuri ale lui Iisus din Nazareth, ea se afla în condițiile unei asemenea uniri printre ucenici și adepții cei mai apropiați, vorbea cu ei. Dar acest lucru nu era necesar întotdeauna. Se putea întâmpla ca învelișurile exterioare să se afle într-un anumit loc, iar Entitatea Christică se putea îndepărta de ele; și putea atunci să apară ca entitate spirituală, la mare depărtare de acolo, într-un loc sau altul. Multe dintre aparițiile lui Christos sunt de acest fel: numai Entitatea Christică le apare ucenicilor, adepților sau și altor oameni. Mai târziu, El a umblat de multe ori împreună cu ucenicii prin țară, învățând, vorbind, vindecând. În timp ce umbla astfel cu zece, cincisprezece sau chiar mai mulți adepți, iar Entitatea Christică se comprima tot mai mult în corpurile sale, s-a ivit un alt fenomen. De multe ori, unul sau altul dintre ucenici se simțea deodată luat în stăpânire de inspirație. Atunci chipul său devenea altul, în așa fel încât se putea vedea și din exterior că lua o cu totul altă fizionomie. Și când avea loc un asemenea fenomen și el rostea cele mai minunate cuvinte christice, înfățișarea exterioară reală a lui Christos Iisus se transforma în așa fel încât El arăta ca cel mai simplu dintre ucenici.

Acest fenomen s-a repetat mereu. Așa ne arată Cronica Acașă. Din acest motiv, urmăritorii lui nu știau niciodată care din ceata de oameni ce umbla prin țară era cel pe care-L căutau, așa că riscau să prindă pe un altul. Și, în acest caz, cel căutat ar fi scăpat. De aceea a devenit necesară trădarea lui Iuda. Felul obișnuit de a relata trădarea lui Iuda nu e prea nimerit. Căci, dacă ne transpunem în acea situație, ne putem pune întrebarea: De ce a fost necesar sărutul lui Iuda? El a fost necesar din motivul la care m-am referit adineaori.

Multe lucruri misterioase și pline de taină sunt legate de umblarea lui Christos pe Pământ sub formă de om, dar impresia cea mai zguduitoare o ai când îți îndrepți privirile spre moartea sa. Aici trebuie spus un lucru pe care eu îl rostesc fără sfială, fiindcă pentru cunoașterea ocultă acesta e un fapt real: în punctele mai importante ale procesului istoric-spiritual se ating din nou ordinea morală și ordinea fizică a lumii, care în rest curg fiecare în albia sa. Când, în evoluția Pământului, aceasta atingere a fost cea mai puternică, atunci a avut loc Misterul de pe Golgota.

După ce Christos a fost țintuit pe Cruce, un întuneric foarte mare, care s-a întins cu repeziciune, a acoperit ținutul până la mari depărtări. Din Cronica Acașă nu s-a putut constata până acum de unde a provenit acel întuneric, dacă era de proveniență pământească sau cerească. Dar el a existat, și ce înseamnă o asemenea întunecare poate fi observat din punct de vedere ocult în cazul unei eclipse de Soare. Nu vreau să spun că atunci a fost o eclipsă de Soare, poate să fi fost și o întunecare de mari proporții provocată de nori. Dar e altceva când Soarele stă în timpul zilei pe Cer și e întuneric, decât când e, pur și simplu, noapte. Ce efect are o asemenea întunecare generală se poate afla, de exemplu, și atunci când Soarele e acoperit de Lună. Cu o asemenea ocazie au loc mari transformări oculte la toate ființele, oameni, animale și plante; de exemplu, întreaga îmbinare dintre corpul fizic și corpul eteric al plantelor se schimbă, întreaga lume arată altfel și, o dată cu ea, aura Pământului. Ultima dată mi-a făcut o impresie absolut zguduitoare, când am putut să fac observații în timpul unei eclipse de Soare, pe când țineam un scurt ciclu de conferințe la Stockholm [Nota 71]. Este adevărat: Pentru acea bucată din aura Pământului unde întunecarea e cea mai puternică, au loc mari transformări. Și printr-o bucată din aura Pământului influențată în acest fel s-a revărsat Impulsul Christic în evoluția Pământului, în momentul în care Christos Iisus a murit pe Cruce. Acesta e lucrul minunat, sfântul eveniment al întunecării, pe o arie foarte largă, în jurul Crucii de pe Golgota.

Celalalt lucru important pe care vreau să-l relatez e ceea ce am dat de înțeles deja o dată la Karlsruhe [Nota 72] – el e consemnat și în varianta tipărită a ciclului de la Karlsruhe – și pe care-l arată și Evanghelia a Cincea, faptul că corpul fizic al lui Iisus din Nazareth a fost absorbit, aș zice, a fost înghițit de Pământul fizic, pentru că după ce trupul fusese așezat în mormânt, a avut loc, într-adevăr, o zguduire a Pământului, de felul unui cutremur, asociată cu o furtună, astfel că în scoarța Pământului a apărut o falie care a primit în ea trupul lui Iisus. Furtuna a ridicat asemenea vârtejuri încât a rezultat, într-adevăr, desfășurarea și așezarea neobișnuită a giulgiurilor descrisă de Evanghelia lui Ioan. Apoi acea falie care apăruse din cauza cutremurului s-a închis la loc și astfel, bineînțeles, trupul n-a mai putut fi găsit. Celui care-L caută i se poate da numai răspunsul ce vine din regiunile oculte: Cel pe care-L căutați nu mai e aici. – Ceva similar s-a petrecut mai târziu, când mulți oameni din Europa, sub numele de cruciați, au pornit să caute amintirea lui Christos pe Golgota. Și lor li s-a dat același răspuns, chiar dacă nu era perceptibil pentru ei: Cel pe care-L căutați nu mai e aici.

Fiindcă Impulsul Christic trece în mod spiritual prin sufletele oamenilor, el acționează ca fapt real și în cei care nu-l înțeleg. Nu e voie să vorbim doar de marele învățător. Ceea ce s-a întâmplat acționează ca fapt real și a dat ma-rile impulsuri pentru evoluția mai îndepărtată a omenirii. Sarcina cercetării oculte veritabile va fi, pe acest tărâm, de a învăța omenirea să înțeleagă tot mai bine să-L caute pe Christos în altă parte, ca să nu fie nevoie să se dea răspunsul: Cel pe care-L căutați nu mai e aici. – Dar dacă oamenii vor voi să-L caute în mod din ce în ce mai spiritual, ei vor putea găsi răspunsul adevărat, corespunzător realității.

Acestea sunt lucrurile pe care am vrut să vi le povestesc astăzi și, după câte cred, în comunicările de astăzi zace marea pondere, în ceea ce privește descrierile Misterului de pe Golgota, în comparație cu abstracțiunile teologilor. Așa cum apar aceste fapte în Cronica Acașă, ele ne dau posibilitatea să știm că în acea perioadă s-a petrecut un lucru de cea mai mare importanță.

Ocultistul e convins de următorul lucru: Când inimile oamenilor se vor fi ridicat puțin mai sus, deasupra a tot ceea ce stăpânește azi sufletele, cu atâta lipsă de logică, așa cum am fost nevoit să caracterizez la început, când ini-mile se vor fi străbătut cu puterea de a gândi just, atunci – cu toate că unii ar putea crede: Ce are a face gândirea cu acceptarea unor asemenea comunicări și cu încercarea de a le cunoaște? –, atunci sufletele se vor maturiza, prin aceasta, pentru a înțelege cu adevărat și asemenea lucruri, care în aparență nu au nimic de-a face cu gândirea, pentru că tocmai gândirea adevărată va face ca sufletele să fie pătrunse de simțul veritabil al adevărului, care nu găsește ridicole lucrurile comunicate în aceste două conferințe, ci se străduiește să le primească drept cercetări făcute cu grijă în Cronica Acașă.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

VI. Conferințe ținute la Köln

EVANGHELIA A CINCEA

CONFERINŢA I

Köln, 17 decembrie 1913

Îmi va reveni sarcina să vă spun, cu ocazia serii de astăzi și a celei de mâine, unele lucruri despre ceea ce ne-am obișnuit să numim "Misterul de pe Golgota", și anume, va trebui să facem mai întâi încercarea de a vorbi despre acest eveniment altfel decât până acum. Aș spune că expunerile anterioare despre Misterul de pe Golgota, chiar dacă au avut un conținut ocult, el a fost, totuși, mai mult de natură ocult-teoretică. S-a vorbit despre esența și importanța Misterului de pe Golgota pentru evoluția omenirii. Despre faptul că el este, s-ar putea spune, evenimentul central pentru evoluția întreagă a omenirii pe Pământ și despre măsura în care el este acest eveniment central au fost oferite până acum niște gânduri. Ele au fost luate în întregime din izvoarele cercetării oculte. Au fost despecetluite astfel acele izvoare de gândire care, aș zice, radiază din Misterul de pe Golgota, care merg mai departe și au prins viață în evoluția noastră pământească. Din ceea ce trăiește în evoluția omenirii pe Pământ se poate găsi, dacă se percepe cu privirea clarvăzătoare, ceea ce a fost indicat drept importanță a Misterului de pe Golgota.

Acum însă îmi va reveni sarcina de a vorbi mai îndeaproape despre ceea ce poate fi spus în mod concret în legătură cu evenimentele care au avut loc la începutul erei noastre. Voi vorbi despre evenimentele care, aș zice, au radiat prin forțele lor ceea ce continuă să trăiască în aura vie a Pământului și poate fi observat pe cale ocultĂ. Voi spune apoi mâine câte ceva despre motivele care cer ca aceste lucruri să fie discutate în cadrul cercurilor antroposofice tocmai acum, în această epocă a noastră. Astăzi însă voi încerca să sugerez câteva dintre lucrurile care s-au petrecut în Palestina la începutul erei noastre. Și sper că în inimile dvs., în sufletele dvs., Evenimentul de pe Golgota, așa cum a fost el caracterizat, sub o formă predominant ideatică, nu va pierde din importanța sa dacă vom privi o dată direct evenimentele care s-au petrecut atunci, dacă le luăm în atenție, aș zice, în modul cel mai concret.

Când am vorbit despre Evanghelia lui Luca, precum și când am prezentat acea serie de conferințe referitoare la Evanghelia lui Matei [Nota 73], am făcut aluzie la unele aspecte esențiale despre domeniul care intră aici în discuție. E vorba de faptul că la începutul erei noastre s-au născut, cam în același timp, doi băieți Iisus. Și am arătat că acești doi băieți Iisus, care s-au născut atunci, erau foarte diferiți unul de altul, în ceea ce privește caracterul și facultățile lor. Unul dintre băieții Iisus, a cărui descriere mai transpare din Evanghelia lui Matei, provine din linia solomonică a casei lui David [Nota 74]. În el trăia sufletul sau eul celui pe care-l cunoaștem drept Zarathustra.

Dacă vrem să studiem o asemenea încarnare, trebuie să ne fie clar, pentru început, mai ales un lucru: Chiar dacă se reîncarnează o individualitate atât de înaltă cum era Zarathustra – și anume în vremea când s-a născut drept Iisus –, această individualitate nu trebuia să știe deloc, în copilărie sau tinerețe, că e această individualitate. Nu e nevoie să existe conștiența faptului care s-ar exprima în cuvintele: Eu sunt cutare sau cutare. – Nu se întâmplă așa. Dar, într-un asemenea caz, acele facultăți aduse la un nivel foarte înalt, pe care un suflet uman le poate dobândi prin faptul că a trecut printr-o asemenea încarnare, se arată de timpuriu și condiționează întreaga structură fundamentală de caracter a copilului respectiv. Așa că băiatul Iisus solomonic – cum aș vrea să-l numesc – e înzestrat cu niște facultăți foarte înalte și acesta e aspectul ca-racteristic: el e înzestrat cu niște facultăți care-i dau posibilitatea de a pătrunde ușor în tot ceea ce trăiește în jurul său drept cuceriri pe care omenirea le-a făcut, în procesul de dezvoltare neîntreruptă a culturii și civilizației de pe Pământ. Căci în jurul unui asemenea copil trăia, mai ales pe atunci, întreaga cultură și civilizație a omenirii, în cuvinte, în gesturi, în fapte, pe scurt, în tot ceea ce se putea vedea și auzi. Un copil obișnuit își însușește puțin din ceea ce vede și aude. Acest băiat își însușea însă, cu o mare genialitate interioară, din aluziile cele mai sumare, ceea ce își cucerise până atunci omenirea, într-un cuvânt, el s-a dovedit înzestrat în cel mai înalt grad pentru tot ceea ce produsese până atunci cultura și civilizația umană și putea fi învățat pe cale școlară. Azi s-ar spune despre un asemenea băiat că e superdotat. Așa era băiatul Iisus solomonic. Până la doisprezece ani, el a învățat repede ceea ce a putut învăța de la lumea din jurul său.

De o cu totul altă natură era celalalt băiat Iisus, al cărui caracter transpare – mai mult decât atâta nu se poate spune – din descrierile Evangheliei lui Luca. El se născuse din linia nathanică a casei lui David. El tocmai că era neînzestrat pentru ceea ce poate fi cunoscut în mod exterior. Până la doisprezece ani, el n-a manifestat nici un interes pentru vreun lucru care poate fi învățat pe cale școlară, din cultura și civilizația umană. În schimb, a manifestat din cea mai fragedă copilărie, în gradul cel mai înalt, ceva care s-ar putea numi: genialitate a inimii, capacitatea de a simți prin empatie orice bucurie umană, orice suferință umană. Genialitatea lui s-a manifestat mai ales în faptul că trăia mai puțin în sine însuși, că-și putea însuși mai puțin destoinicia și deprinderile care pot fi dobândite pe Pământ, dar simțea din cea mai fragedă copilărie suferința altuia și bucuria altuia ca și cum ar fi fost suferința și bucuria lui proprie, că se putea transpune în sufletele altor oameni; această însușire exista la el în gradul cel mai înalt.

Între cei doi băieți Iisus, așa cum se poate constata prin observații făcute în Cronica Acașă, exista deosebirea cea mai mare pe care ne-o putem imagina. După ce băieții au împlinit doisprezece ani, a avut loc acel eveniment pe care l-am caracterizat adeseori: în timpul călătoriei la Ierusalim, pe care părinții au făcut-o împreună cu băiatul Iisus nathanic, eul lui Zarathustra, care până atunci locuise în celălalt, în băiatul Iisus solomonic, a ieșit din trupul acestuia și a luat în stăpânire învelișurile corporale ale băiatului Iisus nathanic. Așa că tot ceea ce acest eu regesc își putuse asimila, a putut să acționeze de atunci înainte în sufletul celuilalt, al băiatului Iisus nathanic și acum acest băiat a putut să acționeze, fără s-o știe, cu întreaga forță a lui Zarathustra, în așa fel încât a stârnit uimirea cărturarilor, în mijlocul cărora a pășit, învățându-i, cum descrie și Biblia. Și am mai arătat că celălalt, băiatul Iisus solomonic, din care eul plecase, s-a ofilit foarte repede și a murit după un timp

relativ scurt.

Trebuie să remarcăm faptul că pentru un om care renunță la eul său, așa cum am descris acum în legătură cu băiatul Iisus solomonic, nu încetează imediat posibilitatea de a trăi. La fel cum o bilă continuă să se rostogolească o vreme, prin forța ei intrinsecă, aș zice, o asemenea ființă continuă să trăiască o vreme prin forța care trăiește în ea; pentru cel care nu știe să observe în mod subtil sufletele umane, nu e prea mare deosebire între ceea ce se oferă privirii drept suflet care încă își mai are eul și un suflet care și-a pierdut eul. Fiindcă în viața obișnuită, când ne aflăm în fața unui suflet, nu acționează atât de mult eul. Ceea ce vieţuim în contact cu un om, ceea ce percepem la el, este în măsura cea mai mică o manifestare a eului, ci o manifestare a eului prin intermediul corpului astral. Dar corpul astral i-a rămas acelui băiat Iisus; numai cel ce știe să distingă cu acuratețe – și nu e lucru ușor – dacă într-un suflet continuă să acționeze obiceiuri vechi, gânduri vechi sau dacă, de la un moment dat, el își mai însușește lucruri noi, numai un asemenea om își poate da seama, prin aceasta, dacă eul mai e sau nu prezent. Dar începe o ofilire a forțelor de viață, o moarte lentă, și așa a fost cazul cu acest băiat Iisus.

Printr-o anumită potrivire karmică, la puțin timp după ce eul lui Zarathustra a trecut în celălalt băiat Iisus, a murit și mama după trup a băiatului Iisus nathanic și, de asemenea, tatăl băiatului Iisus solomonic, astfel încât tatăl băiatului Iisus nathanic și mama băiatului Iisus solomonic s-au căsătorit, formând o pereche. Băiatul Iisus nathanic nu avea deloc frați și surori după trup, iar frații și surorile vitrege pe care le-a avut de aici înainte erau frații și surorile băiatului Iisus solomonic. Cele două familii au format o singură familie, care de acum înainte a locuit în orășelul căruia i s-a dat apoi numele de Nazareth; astfel că, dacă vorbim acum de băiatul Iisus nathanic, în care trăiește de aici înainte eul lui Zarathustra, vom folosi expresia Iisus din Nazareth.

Aș vrea să vă povestesc astăzi câte ceva din tinerețea lui Iisus din Nazareth, așa cum pot fi cercetate aceste lucruri în Cronica Acașă, astfel încât să putem dobândi posibilitatea de a înțelege un anumit moment istoric important din evoluția omenirii, care a pregătit apoi Misterul de pe Golgota, despre care vom vorbi mâine.

Viața lui Iisus se desfășoară în trei etape care, pentru viitor, se disting foarte clar una de alta. Deja în cursul convorbirilor cu cărturarii s-a dovedit că în el se trezise la viață, pe când avea doar doisprezece ani o forță interioară, datorată faptului că în lăuntrul lui se afla acum eul lui Zarathustra, o forță interioară prin care putea fi iluminat, putea să primească străfulgerări prin iluminare și să le unească cu ceea ce trăia ca facultate în sufletul lui Zarathustra. Dacă deja atunci se văzuse că în acest suflet era prezentă o forță a trăirii interioare extraordinară, acum se poate observa, la băiatul Iisus în creștere, între doisprezece și șaptesprezece – optsprezece ani, că iluminările interioare, izvorând din lăuntrul sufletului, devin tot mai bogate și mai bogate, în special acele iluminări care se referă la întreaga evoluție a vechiului popor evreu și a poporului evreu, în general.

Așa cum era situat Iisus din Nazareth în sânul poporului evreu, în poporul evreu nu mai putea fi percepută măreția a ceea ce, în vechile vremuri ale profeților, i se dădea acestui popor drept taine cosmice nemijlocite. Multe dintre vechile revelații ale profeților se transmiseseră din generație în generație, dar facultățile originare, prin care se puteau primi tainele spirituale direct din lumile spirituale, se stinseseră de mult. Oamenii le primeau din scrierile consacrate. Existau, în orice caz, câțiva oameni, de exemplu vestitul *Hilel* [Nota 75], care, datorită evoluției lor individuale, mai erau în stare să perceapă ceva din ceea ce vestiseră vechii profeți. Totuși, de multă vreme în acești câțiva oameni nu mai exista acea forță care era prezentă în vremea originară a poporului evreu, în vremea revelațiilor. Putea fi observată foarte clar o coborâre, în ceea ce privește evoluția spirituală, a poporului evreu. Ceea ce existase cândva, ceea ce fusese revelat în vremea profeților, se ridica acum la suprafață, sub forma de iluminare interioară, venind parcă din străfundurile sufletului lui Iisus din Nazareth.

Dar intenția mea este mai puțin aceea de a va atrage atenția asupra acestui fapt istoric, asupra faptului că prin iluminare interioară a reapărut într-un om individual ceea ce le era revelat odinioară profeților. Mai degrabă aș vrea să vă îndrept sentimentele spre ceea ce înseamnă pentru un suflet relativ tânăr, pentru sufletul lui Iisus din Nazareth, la doisprezece – treisprezece ani, într-o singurătate infinită, să simtă ridicându-se la suprafață o revelație pe care nici unul dintre oamenii din jurul lui n-o mai simțeau înălțându-se, pe care cei mai buni o aveau, cel mult, sub forma unui reflex slab. Încercați să vă transpuneți cu sentimentele dvs. În viața unui asemenea suflet, care se află singur cu un bun nespus de mare al omenirii și acordați importanță faptului că Misterul de pe Golgota a trebuit să fie pregătit prin aceea că în sufletul lui Iisus din Nazareth s-au înstăpânit acele sentimente singuratice. Când cineva se află, parcă, pe o insulă sufletească, împreună cu ceva pe care, la fel ca El, care deja în copilărie simțea ce simte fiecare om, ai vrea să-l dăruiești tuturor oamenilor, dar nu poți să-l dăruiești din cauză că vezi cum sufletele au coborât pe o treaptă de unde nu mai pot primi asemenea lucruri, când cineva simte toate acestea: că trebuie să știe, în durere și suferință, ceva pe care ceilalți nu-l pot primi, dar el atât de mult ar dori să trăiască și în celelalte suflete, atunci acel om se pregătește în vederea unei misiuni. Pentru o misiune se pregătea Iisus din Nazareth. Acest lucru dădea sufletului său nota fundamentală, care-l făcea să-și spună mereu-mereu: Spre mine răsună un glas din lumea spirituală. Dacă omenirea l-ar putea auzi, ea ar primi de la acest glas o binecuvântare infinită. În vremurile vechi existau oamenii care să-l audă, dar acum nu mai există urechi pentru el. – Această suferință a faptului de a fi singur s-a comprimat din ce în ce mai mult în sufletul sau.

Așa a fost viața sufletească a lui Iisus din Nazareth de pe la doisprezece până pe la optsprezece ani. Din acest motiv, el nu era înțeles nici de tatăl său după trup, nici de mama sa adoptivă sau vitregă, nici de frații și surorile vitrege, mai mult, el era adeseori batjocorit, ba chiar considerat nebun. El își exercita cu hărnicie meseria de tâmplar, la fel ca tatăl său. Dar în timp ce lucra, în sufletul lui trăiau sentimentele pe care le-am exprimat și la care m-am referit adineaori. Apoi, pe când avea vreo optsprezece ani, Iisus a plecat să cutreiere lumea. A trecut, lucrând în diferite familii, prin tot felul de tâmplării din Palestina și din localitățile păgâne învecinate. Era condus în acest fel de karma sa. Umblând așa prin Palestina, întregul său fel de a fi s-a arătat tuturor acelora în mijlocul cărora se afla. Ziua lucra, seara ședea împreună cu oamenii. Și oamenii cu care ședea, de la vârsta de nouăsprezece și până spre douăzeci și doi de ani, aveau cu toții sentimentul, în aceste seri – pe care nu și-l aduceau întotdeauna la nivelul unei conștiențe clare, dar pe care-l simțeau cu atât mai limpede: printre ei se afla un om de o natură cu totul deosebită, cum nu mai văzuseră vreodată un altul, mai mult, cum nici nu-și putuseră imagina vreodată că ar putea să existe. Și nu știau cum să-l ia.

Dacă vrem să înțelegem acest lucru, trebuie să ținem seama de un aspect, de care trebuie să se țină seama neapărat, dacă vrem să pătrundem cu adevărat în diferite mistere ale evoluției omenirii: trebuie să ținem seama de faptul că dacă ai asemenea trăiri ca cele pe care le-am sugerat în cazul tânărului Iisus din Nazareth, ele provoacă în suflet durerea cea mai adâncă. Dar această durere se transformă în iubire. Și multe dintre marile iubiri care există în viață sunt o durere de acest fel, transformată. Durerea cea mai adâncă are capacitatea de a se transforma în iubire, care nu acționează ca iubire obișnuită, prin simpla existență a ființei care iubește, ci radiază, aș zice, niște raze aurice, având efect până la mari depărtări. Așa că oamenii printre care se afla Iisus în această perioadă, credeau că au printre ei mult mai mult decât un simplu om. Iar după ce el plecase deja dintr-o localitate, când oamenii stăteau iarăși împreună, seara, ei aveau cu adevărat sentimentul prezenței sale. Ei aveau impresia că Iisus se mai afla acolo. Și, în repetate rânduri, după ce el de mult plecase dintr-o localitate unde lucrase o vreme, s-a întâmplat următorul lucru: Oamenii care stăteau seara în jurul mesei aveau toți aceeași viziune. Îl vedeau intrând pe ușă sub înfățișare spirituală. Fiecare din ei avea în același timp vi-ziunea că Iisus a venit iarăși la ei, că vorbește cu ei, că le spune anumite lucruri, așa cum făcea când se afla acolo sub formă trupească. Așa trăia el în mod vizibil printre oameni, după ce de mult plecase. Durerea transformată în iubire era aceea care-l făcea să acționeze în acest fel. Oamenii împreună cu care era se simțeau uniți cu el într-o măsură

deosebit de mare. De fapt, nu se mai simțeau niciodată despărțiți de el: Iisus rămăsese cu ei și venea mereu.

Dar Iisus n-a cutreierat doar ținutul Palestinei, karma sa l-a făcut să ajungă – dacă am discuta azi motivele concrete care au făcut ca el să fie condus astfel de karma sa, am ajunge prea departe de tema noastră – și în ținuturile păgânilor. A ajuns acolo după ce cunoscuse evoluția descendentă prin care trecea poporul evreu. Și el a aflat că în actele cultice ale păgânilor, ca și în practicile religioase păgâne, la fel ca în religia evreiască, ceva murise, ceva care odinioară trăise, în sânul vechii lumi păgâne, drept revelație originară. Așa că a fost nevoit să treacă printr-o a doua etapă, percepând declinul omenirii de pe o culme spirituală care-i fusese proprie cândva. Dar el avea să perceapă într-un alt mod decât în cazul iudaismului felul cum decăzuse păgânismul.

Felul cum a perceput decăderea iudaismului a fost de natură mai mult lăuntrică, prin iluminare interioară. În acest caz, el a văzut că revelațiile din lumea spirituală, care fuseseră vestite cândva de către vechii profeți, în-cetaseră, din cauză că nu mai existau urechi să le audă. Care era situația în sânul lumii păgâne – de ea a devenit conștient într-un loc unde vechiul serviciu divin al păgânilor decăzuse în mod deosebit, unde decăderea păgânismului se arăta și prin semne exterioare. În localitatea unde a ajuns acum, oamenii fuseseră năpădiți de lepră și alte boli urâte. În parte, ei deveniseră răi, în parte încărcați de boli, paralizați. Erau evitați de preoți, care fugiseră din acele locuri. Când oamenii l-au văzut, s-a întins ca un pârjol vestea că vine un om cu totul deosebit. Fiindcă acum el dobândise deja și în manifestările exterioare ceva care era o durere transformată, iubire. Vedeai că se apropie o ființă cum nu mai umblase alta pe Pământ. Acest lucru și-l spuneau unul altuia. Vestea s-a răspândit cu iuțeală, astfel că mulți au alergat într-acolo, deoarece credeau că le fusese trimis un preot care avea să aducă iarăși jertfe pe altarele lor. Căci preoții lor fugiseră! Așa că toți dădeau fuga într-acolo. Cronica Acașă prezintă lucrurile așa cum vi le povestesc. El nu avea de gând să oficieze jertfa păgână. Dar acum i s-a arătat, sub forma unor imaginațiuni pline de viață, întreaga enigmă a decăderii prin care trecea epoca spirituală păgână. Iisus putea să perceapă acum în mod nemijlocit ceea ce se revărsase în tainele misteriilor păgâne, ceea ce trăise în misteriile păgâne: faptul că pe altarele de jertfă coborâseră forțele unor înalte entități divine. Acum însă, în loc de forțele spiritelor bune, pe sfintele altare coborau tot felul de demoni, trimiși de-ai lui Lucifer și Ahriman. El n-a perceput decăderea vieții spirituale păgâne într-un mod atât de lăuntric, prin iluminare, ca în cazul iudaismului, ci sub forma unor viziuni exterioare.

E altceva să cunoști aceste lucruri, ca să zic așa, în mod teoretic, și cu totul altceva să vezi cum pe un altar de jertfă, pe care coborau odinioară forțe divin-spirituale, coboară acum niște demoni, care provoacă tot felul de stări sufletești anormale, de boli ș.a.m.d. A privi așa ceva sub formă de viziune spirituală e altceva decât s-o știi în mod teoretic. Dar Iisus din Nazareth a trebuit să cunoască această situație printr-o viziune spirituală nemijlocită, a trebuit să vadă cum acționau trimișii lui Lucifer și Ahriman; a trebuit să vadă ce ravagii făcuseră în rândurile poporului. Și el a căzut dintr-o dată, ca mort, la pământ. Îngroziți, oamenii au luat-o la fugă. El însă, în timp ce era părăsit de spiritul său, ca răpit într-o lume spirituală, avea trăirea a tot ceea ce revelațiile originare le vorbiseră cândva păgânilor. Și, la fel cum percepuse niște taine care le fuseseră vestite vechilor profeți și care acum nu mai trăiau în cultura iudaică nici măcar sub forma de umbre, el a putut auzi acum prin inspirație spirituală în ce fel le fuseseră vestite aceste taine păgânilor.

Impresia cea mai adâncă i-a făcut-o ceva ce eu am încercat să cercetez, un text pe care l-am comunicat pentru prima dată în momentul în care s-a pus piatra fundamentală a clădirii noastre din Dornach. El ar putea fi numit "Tatăl Nostru" inversat, pentru că e un fel de revers al conținutului spiritual al rugăciunii pe care ucenicii i-o atribuie lui Christos Iisus. Iisus din Nazareth a perceput acum ceva ca un "Tatăl Nostru" inversat, în așa fel încât a putut simți că în aceste cuvinte e comprimat misterul devenirii umane și al stării de încarnare, sub formă de vieți pământești.

Amin
Domnesc relele
Martori ai egoității ce se eliberează
Vină a sinei de alții purtată
Viețuită în pâinea zilnică
În care nu domnește Voința Cerurilor
Fiindcă omul s-a despărțit de Împărăția Voastră
Și a uitat Numele Voastre
Voi, Părinți din Ceruri.

Acesta este, redat în cuvinte neputincioase, ceea ce exprimă, aș zice, legile omului care se încarnează, care vine din Macrocosmos în Microcosmos. Din momentul în care mi-au devenit cunoscute aceste cuvinte, am fost de părere ca ele sunt o formulă de meditat extraordinar de importantă. Ele au asupra sufletului o putere extraordinară și observi, ca să zicem așa, cu atât mai mult marea putere a acestor cuvinte, cu cât le contempli mai mult. Și apoi, când le dezlegi și încerci să le înțelegi, îți dai seama cu ajutorul lor că în ele e comprimat, într-adevăr, misterul omului și destinul omenirii și că rugăciunea "Tatăl Nostru" microcosmic s-a născut din inversarea cuvintelor, rugăciune pe care Christos a vestit-o apoi mărturisitorilor săi.

Dar Iisus n-a perceput doar acest mister al revelației originare păgâne. Când s-a trezit din viziunea sa, el a aflat, datorită oamenilor și demonilor ce fugeau, întregul mister al păgânismului. Aceasta a fost cea de-a doua durere care s-a cufundat în sufletul său. El cunoscuse mai întâi într-un mod atât de grăitor decăderea iudaismului, încât și-a dat seama de ceea ce fusese revelat iudaismului în vremea când încă nu începuse declinul său. Acum el afla ceva similar în legătură cu păgânii. Pe această cale, el transformă în trăire conștientă a sa sentimentul faptului că în jurul său oamenii erau nevoiți să trăiască sub semnul cuvintelor: Ei au urechi și nu aud ceea ce sunt misterele lumii. – În acest fel, Iisus a trebuit să-și cucerească nețărmurita compasiune pe care o avusese întotdeauna față de oameni și care poate fi exprimată în cuvintele: Acum el putea să vadă: omenirea trebuia să aibă conținuturile a ceea ce el vedea – dar unde sunt ființele care să le comunice oamenilor aceasta?

Asemenea experiențe a trebuit să facă Iisus până pe la douăzeci și patru de ani. Apoi karma lui l-a condus spre casă, în perioada în care a murit tatăl său. După aceea, el a trăit împreună cu frații și surorile sale vitrege și cu mama vitregă sau adoptivă. Dacă înainte mama lui vitregă îl înțelegea foarte puțin, acum se făcea simțită din partea ei, într-o măsură crescândă, o înțelegere pentru ceea ce Iisus purta în sufletul său ca durere nespus de mare. Au urmat altfel de trăiri, între douăzeci și patru și douăzeci și opt, douăzeci și nouă, trei-zeci de ani, perioadă în care a găsit din ce în ce mai multă înțelegere la mama sa vitregă sau adoptivă. Au fost, totodată, anii în care a făcut cunoștință mai îndeaproape cu ordinul esenienilor. Azi aș dori să sugerez doar momentele principale ale apropierii lui Iisus de ordinul esenian. E vorba de un ordin în care se uneau niște oameni ce se izolau de restul omenirii și duceau o viață specială, din punctul de vedere al trupului și al sufletului, pentru a se înălța din nou spre acea revelație originară a spiritului pe care omenirea o pierduse. Prin exerciții severe și un mod de viață sever, sufletele ce urcau urmau să atingă o treaptă pe care puteau fi uniți din nou cu regiunile spirituale din care se revărsau odinioară revelațiile spirituale.

În cercul esenienilor l-a cunoscut Iisus și pe Ioan Botezătorul, totuși, nici unul din ei n-a devenit esenian în adevăratul sens al cuvântului. Așa arată Cronica Acașă, în acest domeniu. Dar din tot ce am înfățișat aici avem de-a face cu o personalitate umană de o natură cu totul deosebită, care făcea o impresie extraordinară asupra oricărui om; doar el le făcuse o impresie atât de extraordinară păgânilor, în felul

descris, astfel încât și esenienii – deși, în ge-neral, păstrau ca pe taina cea mai sfântă ceea ce cuceriseră pentru sufletele lor, nu trădau nimic celor din afara ordinului – vorbeau fără rezerve cu Iisus despre niște taine importante ale ordinului, despre lucrurile cele mai importante pe care le cuceriseră prin străduința sufletelor lor. Așa că Iisus a aflat că pentru sufletul uman exista o cale, actuală pentru acea epocă, de a urca spre înalturile în care trăiseră cândva sufletele originare ale oamenilor și din care coborâseră. Da, acesta e lucrul pe care-l putea observa la esenieni, că oamenii mai au încă posibilitatea de a urca iarăși spre aceste înalturi, prin exerciții speciale. Dar sufletul lui avea o impresie profund neconfortabilă – dacă e îngăduit în acest context un asemenea cuvânt banal – când vedea că un esenian, dacă voia să se înalțe pe aceste culmi, trebuia să se izoleze de restul omenirii, să ducă o viață în afara sferei restului omenirii. Acest lucru nu semăna întru nimic cu acea iubire de oameni atotcuprinzătoare, așa cum o simțea Iisus din Nazareth, care nu putea suporta gândul că ar putea să existe vreun bun spiritual inaccesibil omenirii întregi, accesibil doar unora, pe socoteala omenirii luate în totalitatea ei. Adeseori, el pleca profund îndurerat de la așezările esenienilor. Ceea ce simțea poate fi exprimat în cuvintele: Și aici există oameni izolați, și nu pot fi, întotdeauna, decât foarte puțini aceia care regăsesc drumul spre revelația originară, dar tocmai dacă acești câțiva se izolează, ceilalți trebuie să trăiască cu atât mai mult în condițiile decăderii. Ei nu se pot înălța, pentru că trebuie să îndeplinească munca materiala grosieră pentru cei care se izolează.

Odată, când trecea iar, ca de atâtea ori, printr-una din porțile unei colonii de esenieni, el a văzut în spirit cum două figuri fugeau de la această poartă. În legătură cu aceste doua figuri, pe care în limbajul nostru antroposofic actual le numim Lucifer și Ahriman, el avea impresia că esenienii se apără de ele, le alungă prin exercițiile lor, prin viața lor ascetică, prin regulile severe ale ordinului. Nimic din Lucifer și Ahriman nu trebuia să ajungă până la aceste suflete. De aceea îi vedea Iisus din Nazareth fugind pe Ahriman și Lucifer, dar el știa acum, de asemenea: Tocmai din cauză că fusese creat un asemenea așezământ, în care Lucifer și Ahriman nu erau lăsați să intre, în care nimeni nu voia să știe de ei, tocmai din această cauză aceștia se duceau cu atât mai mult la ceilalți oameni, pentru că erau obligați să fugă din asemenea locuri. Acum avea întreaga situație în fața sa. Și iarăși, e cu totul altfel când cunoști un lucru doar pe bază de teorie, și cu totul altfel când vezi ce fac unele suflete izolate pentru a se perfecționa și cum, din această cauză, Lucifer și Ahriman sunt trimiși la ceilalți oameni, prin faptul că unii oameni izolați se debarasează de ei. El știa acum că nu e o cale de mântuire cea pe care umblau esenienii, că aceasta e o cale pe care se caută, prin izolare, pe socoteala restului omenirii, doar stimularea propriei ființe .

Și el a fost năpădit de sentimentul unei dureri nespuse. Nu putea simți nici o bucurie văzând cum urcă esenienii, deoarece știa că alți oameni erau condamnați să coboare cu atât mai adânc, în timp ce alții urcau. Toate acestea îl apăsau cu atât mai mult, cu cât vedea mai des, și la alte porți eseniene – existau mai multe asemenea așezări – imaginea lui Lucifer și Ahriman fugind, ei stăteau în fața porților, dar nu puteau să intre în aceste așezări ale esenienilor. Așa a ajuns să știe că regulile și datinile ordinului – conform regulilor eseniene – îi alungau pe Lucifer și Ahriman la ceilalți oameni. Și aceasta a fost cea de-a treia durere, infinită, pe care o simțea din cauza declinului omenirii și care se așternuse astfel peste sufletul său.

Am spus deja că mama lui vitregă sau adoptivă începuse să aibă tot mai multă înțelegere pentru ceea ce trăia în sufletul lui Iisus. Și acum a avut loc ceva care a devenit atât de important, ca pregătire a Misterului de pe Golgota: Acea convorbire – așa reiese din cercetările făcute în Cronica Acașă – dintre Iisus și mama sa vitregă sau adoptivă. Puterea ei de a înțelege progresase atât de mult, încât el i-a putut vorbi despre întreita durere prin care trecuse, din cauza declinului omenirii, pe tărâmul iudaismului, al păgânismului și al esenianismului. Și, descriindu-i întreaga sa durere singuratică și ceea ce aflase, el și-a dat seama că toate acestea acționează asupra sufletului ei.

Una dintre impresiile cele mai extraordinare pe care cineva le poate avea pe tărâmul ocultismului este tocmai aceea care-i dezvăluie caracterul acestei convorbiri. Fiindcă în întreaga sferă a evoluției Pământului nu se poate vedea ceva asemănător, nu spun: ceva mai măreț, fiindcă, desigur, Misterul de pe Golgota e mai măreț, dar ceva asemănător nu se poate vedea altundeva. Ceea ce i-a spus el mamei sale nu erau doar niște cuvinte, în sens obișnuit, ci erau ființe vii, care se duceau de la el spre mama sa vitregă și sufletul lui înaripa aceste cuvinte cu propriile sale forțe. Tot ceea ce suferise el, cu o intensitate nesfârșită, în cursul convorbirii a trecut, ca dus pe aripile cuvintelor, în sufletul mamei vitrege. Propriul lui eu însoțea fiecare cuvânt și nu era doar un schimb de cuvinte ori de gânduri, era o trecere sufletească vie de la el la sufletul mamei vitrege, cuvintele despre iubirea lui nesfârșită, dar și despre ne-sfârșita lui suferință. Astfel, el a putut să desfășoare în fața ei, ca într-o mare panoramă, ceea ce trăise în trei etape. Ceea ce s-a petrecut atunci a fost intensificat și prin faptul că Iisus din Nazareth a făcut ca, treptat, convorbirea să se îndrepte spre ceva ce rezultase pentru el prin întreita suferință cauzată de decăderea omului.

E cu adevărat foarte greu să îmbraci în cuvinte ceea ce i-a spus acum Iisus mamei sale vitrege, ca un fel de sinteză a propriilor sale trăiri. Dar pentru că noi avem o pregătire în domeniul științei spirituale, putem încerca să descriem, apelând și la expresii și formulări spiritual-științifice, sfârșitul convorbirii, conform cu sensul ei. Ceea ce trebuie să spun acum nu a fost spus, firește, exact cu aceste cuvinte, dar prin aceasta vă veți putea face o reprezentare aproximativă a ceea ce a vrut Iisus să trezească acum, ca reprezentare, în sufletul mamei vitrege: Dacă privim în trecutul evoluției omenirii, întreaga viața a omenirii de pe Pământ se prezintă la fel ca viața umană individuală, numai că schimbată pentru generațiile de mai târziu, neștiută de ele. Viața omenirii din epoca postatlanteană, am putea spune, a venit în fața sufletului lui Iisus din Nazareth: El a văzut cum, după marele eveniment natural, s-a dezvoltat mai întâi vechea cultură hindusă, când marii sfinți rishi au putut să le comunice oamenilor grandioasele lor comori de înțelepciune. Cu alte cuvinte: exista o cultură și civilizație spirituală. Da, a spus el, la fel cum la omul individual există o vârstă a copilăriei, între naștere și al șaptelea an de viață, în care acționează cu totul alte forțe decât în viața umană de mai târziu, și în epoca străvechii civilizații indiene acționau niște forțe spirituale. Dar pentru că aceste forțe nu existau doar până la șapte ani, ci se revărsau asupra vieții întregi, omenirea se afla pe atunci într-o altă fază de evoluție decât mai târziu. Pe atunci omul știa de-a lungul întregii vieți ceea ce astăzi copilul știe și viețuiește până la șapte ani. Oamenii gândesc astăzi, între șapte și paisprezece ani, între paisprezece și douăzeci și unu de ani, așa cum gândesc, din cauză că și-au pierdut forțele copilăriei, care la noi, cei de astăzi, sunt oprite să se mai reverse când am împlinit șapte ani. Datorită faptului că aceste forțe, care sunt prezente astăzi numai până la șapte ani, erau răspândite odinioară peste întreaga viață umană, oamenii din prima epocă postatlanteană erau clarvăzători. Ei urcau mai sus prin forțele care azi trăiesc în om numai până al vârsta de șapte ani. Da, aceasta a fost Epoca de Aur din evoluția omenirii. A venit apoi o altă epocă, în care în întreaga omenire acționau, erau răspândite peste întreaga viață, forțele care de obicei sunt active numai între șapte și paisprezece ani. A urmat cea de-a treia epocă, în care au acționat forțele care astăzi acționează între paisprezece și douăzeci și unu de ani. Și după aceea, noi am trăit într-o epocă în care peste întreaga viață umană erau răspândite forțele care de obicei sunt active între douăzeci și unu și douăzeci și opt de ani. Dar acum ne apropiem deja, așa a spus Iisus din Nazareth, de mijlocul vieții, care este situat între treizeci și patruzeci de ani, când în omul individual încetează să mai urce forțele tinereții, când el începe să coboare. Trăim acum într-o epocă echivalentă cu vârsta dintre douăzeci și opt – trei-zeci și cinci de ani a omului individual, când omul își începe coborâșul vieții. Pe când în omul individual mai există alte forțe care-i dau posibilitatea de a trăi mai departe, în ansamblul omenirii nu mai există nimic. Aceasta e durerea cea mare, faptul că omenirea va ajunge asemeni unui moșneag, că și-a lăsat în urmă tinerețea; că se află la vârsta dintre douăzeci și opt și treizeci și cinci de ani. De unde ar putea veni forțe noi? Forțele tinereții s-au epuizat.

Într-un asemenea mod i-a vorbit Iisus mamei sale vitrege despre declinul care începe în întreaga viață a omenirii ce își continuă evoluția, astfel încât în cuvintele sale s-a făcut simțită o durere nespusă, încât puteai vedea că acum era lipsit de speranță, lipsit de orice speranță, în ceea ce privește omenirea. Forțele tinereții s-au epuizat, omenirea poate să se îndrepte acum spre vârsta senectuții. Omul individual –

acest lucru îl știa Iisus – își duce viața mai departe, între treizeci și cinci de ani și moarte, datorită faptului că, s-ar putea spune, îi mai rămâne un rest din forțele tinereții. Dar omenirea ca întreg nu avea un asemenea rest; era necesar ca în ea să vină ceva nou: ceea ce îi e necesar vieții individuale a unui om, între douăzeci și opt și treizeci și cinci de ani. Pământul trebuia să fie străluminat macrocosmic de forța cu care, de obicei, omul trebuie să fie străluminat numai când trece prin perioada de declin a vieții, între douăzeci și opt și treizeci și patru de ani.

Omenirea ca atare îmbătrânește – acesta e gândul, acesta e sentimentul pe care-l vedem acum în Cronica Acașă și care poate fi simțit în timp ce Iisus din Nazareth povestește. Pe când îi vorbea mamei sale astfel, pe când, ca să zicem așa, din cuvintele lui răsuna sensul evoluției omenirii, într-un moment în care, aș putea spune, tot ceea ce exista în sinea lui se revărsa în cuvintele pe care le rostea, el a știut că din ființa lui proprie pleca ceva, o dată cu aceste cuvinte, deoarece cuvintele sale deveniseră ceea ce era el însuși. Acesta a fost, de asemenea, momentul când, acum, în sufletul mamei vitrege sau adoptive s-a revărsat acea entitate care trăise în mama după trup a lui Iisus, care, după ce eul lui Zarathustra trecuse în trupul celuilalt Iisus, murise pentru Pământ și, de la vârsta de doisprezece ani a lui Iisus, trăia în regiunile spirituale. Ea a putut spiritualiza sufletul mamei, în așa fel încât aceasta a trăit de acum înainte cu sufletul mamei după trup a băiatului Iisus nathanic.

Iisus din Nazareth s-a unit însă el însuși atât de puternic cu cuvintele în care își întipărise întreaga durere cauzată de situația omenirii, încât această sine parcă dispăruse din învelișurile sale trupești, iar aceste învelișuri trupești redeveniseră așa cum fuseseră pe când el era un mic băiat, fiind doar îmbibat acum de toate suferințele prin care trecuse de la doisprezece ani încoace. Eul lui Zarathustra plecase, și în cele trei învelișuri nu mai trăia decât ceea ce rămăsese prin puterea trăirilor. În cele trei învelișuri s-a făcut simțit acum un impuls puternic; acesta îl îndemna insistent să facă un drum care l-a dus apoi spre Iordan, la Ioan Botezătorul. El a făcut acest drum ca într-un fel de stare de vis, care totuși nu era un vis, ci o stare de conștiență mai înaltă, nu erau prezente decât cele trei învelișuri, spiritualizate și impulsionate de efectele trăirilor pe care le avusese de la doisprezece ani și până în acel moment. Eul lui Zarathustra plecase. Cele trei învelișuri l-au condus în așa fel încât el nu percepea aproape nimic din ceea ce se afla în jurul lui. Tocmai pentru că eul plecase, cufundat cu totul în contemplarea destinului oamenilor, și în ceea ce le lipsea oamenilor.

Mergând așa spre Ioan Botezătorul, la Iordan, i-au ieșit în cale doi esenieni, cu care stătuse de vorbă adeseori. Așa cum era acuma, el nu i-a recunoscut, pentru că egoitatea să părea răpită în alte lumi. Dar ei l-au recunoscut. Și de aceea i s-au adresat cu întrebarea: încotro duce drumul tău, Iisus din Nazareth? – Am încercat să îmbrac în cuvinte ceea ce le-a zis el acum. Iisus a rostit cuvintele în așa fel încât cei doi nu știau de unde vin, ele veneau din Iisus și totuși nu din el: într-acolo unde suflete ca voi nu vor să privească, într-acolo unde durerea omenirii poate găsi razele luminii uitate.

Acestea au fost cuvintele, așa cum au venit din el. Dar ei nu-i înțelegeau spusele; acum și-au dat seama că el nu i-a recunoscut. Și ei au vorbit mai departe: Iisus din Nazareth, oare nu ne cunoști – Și acum au venit niște cuvinte și mai enigmatice. Era ca și cum el le-ar fi zis: Sunteți ca niște oi rătăcite, eu însă am fost fiul păstorului de la care ați fugit. Dacă mă veți recunoaște cu adevărat, veți fugi în curând iarăși. E multă vreme de când ați fugit de la mine în lume.

Esenienii nu știau ce să creadă despre el, fiindcă în timp ce părea că le vorbește astfel, ochii săi luau o expresie cu totul deosebită. Ei priveau parcă spre exterior, și totuși parcă erau îndreptați spre interior. Erau ca niște ochi care aveau în expresia lor ceva ca un fel de reproș adresat sufletelor cu care vorbea. Erau niște ochi din care parcă radia o iubire blândă, dar o iubire care pentru esenieni se transforma într-un reproș care venea din propriile lor suflete. Cam așa putem caracteriza ceea ce au simțit esenienii când l-au auzit zicând: Ce fel de suflete sunteți? Unde e lumea voastră? De ce vă învăluiți în învelișuri amăgitoare? De ce în lăuntrul vostru arde un foc care n-a fost aprins în casă Tatălui meu?

Și la aceste cuvinte, cele două suflete au amuțit. Iar el a vorbit mai departe: Aveți pe voi semnul Ispititorului, acesta v-a atins după ce ați fugit. El a făcut cu focul lui ca lâna Voastră să devină sclipitoare. Perii acestei lâni îmi străpung privirea. Oi rătăcite! El v-a îmbibat sufletele cu trufie.

După ce a rostit cuvintele: Lâna voastră a devenit sclipitoare, perii acestei lâni îmi străpung privirea –, unul dintre esenieni a luat cuvântul și a zis: Oare nu i-am arătat Ispititorului ușa? El nu mai are nici o putere asupra noastră. – După ce esenianul a zis aceste cuvinte, Iisus a vorbit mai departe: E adevărat că i-ați arătat ușa, dar el a fugit și s-a dus la ceilalți oameni. Și așa îi atacă din toate părțile. Nu urcați, dacă-i coborâți pe ceilalți. Doar vi se pare că urcați, pentru că lăsați ca ceilalți să fie coborâți. Rămâneți, de fapt, la nivelul la care ați fost, și doar vi se pare să sunteți mari, pentru că-i faceți mici pe ceilalți.

Iisus din Nazareth vorbea așa încât cei doi esenieni au putut să-și dea seama. Și după ce el a spus toate acestea, esenienii erau atât de apăsați, încât nu mai puteau să vadă. Ochii li s-au întunecat și Iisus din Nazareth parcă pierise din fața lor. Dar pe urmă, după ce părea că dispăruse, i-au văzut chipul ca din depărtare, dar mărit la dimensiuni uriașe, și, ca și cum ar fi grăit din această fata morgana, au venit niște cuvinte, ceva ce ei au simțit ca și cum le-ar fi spus: Vană e strădania voastră, fiindcă vă e goală inima, pe care o umpleți numai cu spiritul care ascunde mândria, în mod amăgitor, în haina smereniei.

Apoi a dispărut și această fata morgana și ei au rămas pe loc, apăsați și consternați. Dar când au putut să vadă din nou, au văzut că el deja se depărtase cu o bucată de drum, în timp ce ei au privit chipul acela. Și nu puteau să facă nimic altceva, decât să aibă conștiența faptului că el se îndepărtase deja cu o bucată de drum. S-au dus apăsați în așezarea lor esenianâ și nu au povestit niciodată nimic din ceea ce li se întâmplase, ci au tăcut câte zile au mai trăit. Datorită acestei trăiri, ei au devenit, în orice caz, ca suflete, cei mai profunzi dintre frații lor, dar n-au povestit nimic și au devenit niște frați foarte tăcuți, care nu vorbeau decât ceea ce era necesar pentru comunicarea cea mai cotidiană. Frații lor nu știau de ce ființa lor se schimbase atât de mult. Până la moarte ei nu au povestit nimic despre cele auzite. De aceea, au trăit într-un mod cu totul deosebit ceea ce s-a întâmplat apoi drept Mister de pe Golgota. Dar pentru ceilalți, ceea ce trăiseră ei era ceva de neperceput.

După ce Iisus a mers mai departe o bucată de drum, el a întâlnit un om care era profund disperat în sufletul lui. Dar, după cum am spus, Iisus era ca scos din sfera vieții pământești, astfel că nu putea înțelege că de el se apropia ceva de felul unui om. Cu atât mai profundă a fost impresia pe care ființa sa a fă-cut-o asupra acestui om, care era atât de disperat în sufletul său, încât făcea impresia ca e cufundat în suferința cea mai adâncă. Impresia puternică pe care acest suflet a avut-o vazându-l pe Iisus din Nazareth, care venea pe drum, i-au smuls lui Iisus din Nazareth niște cuvinte care ar putea fi redate cam așa: Încotro te-a dus sufletul tău pe drumul lui? Te-am văzut cu multe mii de ani în urmă; pe atunci erai altfel!

Omul disperat a auzit toate acestea ca și cum ar fi fost rostite de apariția lui Iisus din Nazareth, care tocmai sosea. Aceste cuvinte l-au făcut pe omul disperat să spună următoarele. Pe de-o parte, el simțea nevoia sufletului său de a-și spune chinul, pe de altă parte, nevoia de a da el însuși răspuns destinului său: în viața mea am ajuns la demnități înalte. Am învățat necontenit; datorită lucrurilor învățate am urcat, printre semenii mei, la demnități tot mai înalte și mai înalte. Fiecare demnitate mă făcea și mai mândru și adeseori îmi spuneam: Ce om rar ești, să te ridici în mod atât de strălucit deasupra semenilor tăi! Simțeam valoarea sufletului meu, care trebuia să valoreze mult mai mult

decât sufletele altor oameni. Trufia mea sporea cu fiecare demnitate nouă. Și odată am avut un vis. Ah, ce vis îngrozitor! Nu numai că visam, în timp ce visam, sufletul meu era plin până sus de rușine. Fiindcă mă rușinam să visez așa ceva. În viața mea eram atât de mândru! Iar acum visam ceva ce n-aș fi vrut să visez niciodată, și în vis îmi părea că așa e bine. Visam că-mi puneam întrebarea: Cine m-a făcut mare? Și iată că în fața mea stătea o ființă, care mi-a zis: Eu te-am făcut mare, eu te-am înălțat, în schimb, ești al meu! – Aceasta a fost rușinea nespus de profundă pe care am simțit-o, că acum mi se dezvăluia faptul că nu eram un suflet ales, care urcase prin forțele lui proprii; o altă entitate mă făcuse să urc. În vis, am luat-o la fugă. Și când m-am tre-zit, fugeam cu adevărat, îmi părăsisem toate demnitățile. Nu știam ce caut și așa umblu acum prin lume, de mult timp, fugind de mine și de ceea ce rea-lizasem, rușinându-mă de tot ceea ce am gândit cândva cu trufie.

După ce omul disperat a rostit aceste cuvinte, în fața lui a apărut din nou ființa care-i vorbise în vis, stând între el și Iisus din Nazareth. Această ființă din vis acoperea cu făptura ei silueta lui Iisus din Nazareth. Și când imaginea de vis s-a transformat iarăși, s-a risipit ca ceața, Iisus mersese deja mai departe. Când omul disperat s-a uitat după el, l-a văzut că se îndepărtase cu o bună bucată de drum. Și atunci a fost nevoit să meargă și el mai departe, cu disperarea lui.

Iisus din Nazareth a întâlnit apoi un lepros, ale cărui lepră și suferințe ajunseseră deja la culme. Sub impresia a ceea ce simțea acest suflet, ființa lui Iisus din Nazareth s-a simțit îndemnată iarăși să rostească niște cuvinte pe care leprosul le-a auzit. Erau iarăși cuvintele: încotro te-a dus sufletul tău în drumul lui? Te-am văzut cu multe mii de ani în urmă, pe atunci erai altfel!

Aceste cuvinte l-au făcut pe lepros să vorbească într-un mod asemănător celui în care, mai înainte, fusese îndemnat să vorbească omul disperat. Leprosul a zis: Nu știu cum am ajuns să am boala asta; ea s-a apropiat de mine cu încetul. Și oamenii nu m-au mai suferit printre ei. Am fost nevoit să mă duc în pustietate, de-abia mai puteam să cerșesc în fața ușilor și să iau ceea ce-mi aruncau oamenii. Într-o noapte am ajuns în apropierea unei păduri dese. Și dintr-un luminiș parcă venea spre mine un copac, care, luminând prin propria lui putere, clipea spre mine. Am simțit nevoia să mă apropii mai mult de copacul care-mi venea în întâmpinare atât de luminos. Copacul mă atrăgea. Și când am ajuns în apropierea copacului, din lumina copacului a năvălit spre mine un schelet. Și am știut: Aceasta e moartea, care stă în fața mea sub această formă. Și moartea mi-a zis: Eu sunt tu; eu mănânc din tine. Nu te teme! – Și scheletul a vorbit mai departe: De ce te temi? Oare nu m-ai iubit cândva, de-a lungul multor vieți? Atâta doar, că nu știai că mă iubești, fiindcă-ți apăream drept un arhanghel frumos; și pe acela credeai că-l iubești. – Pe urmă, în fața mea nu s-a mai aflat moartea, ci arhanghelul pe care-l văzusem adeseori și despre care știam: E imaginea pe care o iubisem. Apoi, el a dispărut. Dar eu m-am trezit de-abia a doua zi, culcat la rădăcinile copacului. Și mă simțeam chiar mai nenorocit decât înainte. Și știam că toate plăcerile vieții pe care le iubisem, tot ceea ce trăia în mine drept iubire de sine, știam că toate acestea au legătură cu ființa care mi se înfățișase sub forma morții și a arhanghelului, și care afirma că o iubesc și că acesta sunt eu însumi. Stau acum în fața ta, despre care nu știu cine ești. – Și acum a apărut din nou arhanghelul, și apoi și moartea, și s-au așezat între lepros și Iisus din Nazareth și l-au acoperit pe Iisus din Nazareth privirilor leprosului. În momentul în care leprosul l-a văzut numai pe arhanghel, Iisus a dispărut, și apoi au dispărut, de asemenea, moartea și arhanghelul. Iar leprosul a fost nevoit să-și vadă de drum și l-a văzut pe Iisus din Nazareth doar cum ajunsese iarăși la o oarecare depărtare.

V-am prezentat astăzi niște evenimente dintre acelea care ți se înfățișează dacă le urmărești în Cronica Acașă, în drumul parcurs de Iisus din Nazareth după convorbirea cu mama sa și până la Botezul oficiat de Ioan în Iordan.

Vom vedea mâine că aceste evenimente, care au avut loc la întâlnirea cu cei doi esenieni, cu omul disperat și cu leprosul, au acționat mai departe în învelișurile lui Iisus din Nazareth, vom vedea că atingerile cu lumea pe care Iisus, care parcă era răpit în alte sfere, de-abia le înțelegea, s-au împletit cu ceea ce a primit el prin Botezul oficiat de Ioan în Iordan.

Cel căruia aceste evenimente pe care le-am relatat aici îi par stranii sau minunate, aceste evenimente care au avut loc în perioada dintre convorbirea cu mama vitregă sau adoptivă și Botezul lui Ioan, îi pot spune doar atât: Poate că par ciudate; dar ele ți se înfățișează în mod real când faci cercetări în Cronica Acașă. Ele reprezintă niște evenimente care, în orice caz, sunt atât de unice în felul lor, cum trebuie să și fie, deoarece sunt pregătirea unui eveniment care și el a putut avea loc o singură dată, a evenimentului pe care-l numim Misterul de pe Golgota. Cine nu vrea să se adâncească în gândul că în cadrul evoluției de pe Pământ a avut loc odată ceva cu totul deosebit, cu greu va putea înțelege întregul curs al evoluției omenirii.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

VI

CONFERINŢA A II-A

Köln, 18 decembrie 1913

Înainte de a continua cu relatarea vieții lui Christos Iisus, aș dori să dau câteva explicații referitoare la felul în care pot fi cercetate asemenea lucruri. Nu poate fi vorba aici, bineînțeles, decât de a caracteriza în câteva cuvinte o problemă extraordinar de minuțioasă. Cu toate acestea, aș vrea să aveți măcar o reprezentare despre ceea ce poate fi numit cercetare ocultă pe acea treaptă ce permite să se poată ajunge până la asemenea fapte concrete cum sunt cele pe care am avut ocazia să le studiem, de exemplu, ieri.

În primă instanță, se poate spune despre aceste lucruri: Cercetarea lor are la bază cititul în Cronica Acașă. – în articolele apărute în revista "Lucifer – Gnosis" sub titlul ***Din Cronica Acașă*** [Nota 76], am arătat, la modul general, cum trebuie conceput un asemenea citit în Cronica Acașă. Trebuie să ne fie clar că diferitele fapte din existența lumii trebuie cercetate pe căi diferite, astfel că eu aș vrea acum să exprim și mai exact cele spuse deja. E bine să rețineți că, de fapt, în Univers nu există nimic altceva decât conștiențe. În afară de conștiența anumitor entități, tot restul ține, la urma urmelor, de tărâmul magiei sau al marii iluzii. Acest lucru îl puteți găsi tratat în două locuri din scrierile mele, dar și în altele, mai ales însă în două locuri: Mai întâi acolo unde e descrisă evoluția globală a Pământului, de la Saturn până la Vulcan, în ***Știința ocultă***, unde e descrisă înaintarea de la Saturn până la Soare, de la Soare până la Lună, de la Lună până la Pământ ș.a.m.d., mai întâi numai sub forma unor stări de conștiență. Cu alte cuvinte: Dacă vrem să ne înălțăm până la aceste mari realități, e necesar să ne înălțăm în viața lumilor până acolo unde avem de-a face cu stări de conștiență. Așadar, când descriem realități, nu putem descrie, propriu-zis, decât conștiențe. Același lucru poate fi găsit și într-o altă carte, care a apărut în vara aceasta, ***Pragul lumii spirituale*** [Nota 77]. Acolo se arată că, printr-o înălțare treptată, privirea văzătorului se ridică de la ceea ce e răspândit în jurul nostru sub formă de lucruri, de procese din lucruri, până când totul dispare și se topește, ca să zic așa, dând de un nimic, totul e distrus și, în cele din urmă, e atinsă acea regiune unde nu mai există decât ființe care au diferite grade de conștiență. Prin urmare, adevăratele realități ale lumii sunt ființe cu diferite grade de conștiență. Faptul că noi trăim în starea de conștiență specific umană și că de la această stare de conștiență nu avem o perspectivă de ansamblu completă asupra realităților, face ca ceea ce nu e realitate să ne apară drept realitate.

Am scos adeseori în evidență acest lucru, folosind diferite comparații. Nu e nevoie decât să vă puneți întrebarea următoare: Un fir de păr, firul de păr din capul unui om, este, ca atare, o realitate, fie și numai în sensul cel mai restrâns? Are el o existență de sine stătătoare? Ar fi o absurditate să spunem că firul de păr din capul unui om are o existență de sine stătătoare. Are sens să-l privim doar concepând că el crește pe trupul omului, în altă parte nu-l putem întâlni, el nu poate exista ca ceva de sine stătător. Oricine resimte ca pe o absurditate afirmația că un fir de păr e o realitate pe care o avem în vedere numai în viața obișnuită, ca entitate independentă, chiar și numai în acest sens pământesc, pentru că un fir de păr nu poate să ia naștere nicăieri în mod izolat. Planta individuală o resimțim adeseori drept ființă individuală, dar ea este la fel de puțin ca firul de păr o ființă individuală. Fiindcă ceea ce e părul pe trupul omului, e planta pe organismul Pământului, și nu are sens să studiezi o plantă izolată. Pământul trebuie studiat în analogie cu omul și trebuie să considerăm că toate plantele de pe Pământ fac parte din ființa Pământului, la fel ca părul din capul omului. Pe cât de puțin poate lua naștere un fir de păr în mod izolat, pe atât de puțin poate subzista o plantă ca ființă independentă în afara organismului Pământului. E important să vedem unde trebuie să ne oprim, când privim o ființă drept ființă în sine. Dar, în sensul ultim la care omul poate să ajungă, nimic din ceea ce nu-și are rădăcinile într-o conștiență nu e o ființă independentă. Toate își au rădăcinile într-o conștiență, în diferite moduri.

Să luăm un gând, ceea ce noi concepem drept om. În primă instanță, aceste gânduri se află în conștiența noastră, dar ele nu se află numai în conștiența noastră. Ele se află totodată în conștiența ierarhiei situate imediat deasupra omului, cea a îngerilor. În timp ce noi avem un gând, întreaga lume a gândurilor noastre este, de exemplu, un gând al îngerilor. Îngerii gândesc conștiența noastră. Și, de aceea, veți înțelege că, dacă ne înălțăm pe treapta clarvederii, trebuie să dezvoltăm un alt mod de a simți în ceea ce privește contemplarea ființelor din ierarhiile superioare, decât cel din realitatea exterioară obișnuită. Dacă gândim la fel cum gândim când e vorba de lumea fizic-senzorială, de existența pământească, nu ne putem înălța la o clarvedere superioară. În acest caz, nu trebuie doar să gândim, ci trebuie să fim gândiți și să știm că suntem gândiți. Nu e tocmai ușor, din cauză că pentru așa ceva n-au fost create până în prezent cuvinte umane, să caracterizezi cu exactitate modul de a simți pe care trebuie să-l avem față de contemplarea noastră. Dar putem spune – alegem o comparație – că e ca și cum am executa tot felul de mișcări și că aceste mișcări nu le-am observa la noi înșine, ci am privi în ochii unui semen de-al nostru și am observa în ei imaginea oglindită a propriilor noastre mișcări și ne-am spune: Dacă observăm în ochii lui, știm de aici că executăm o mișcare sau alta cu mâinile ori prin jocul mimicii. Acesta e sentimentul pe care-l avem pe cea mai apropiată treaptă a clarvederii. Știm numai în general că gândim, dar ne observăm pe noi înșine în conștiența ființelor care țin de ie-rarhia imediat superioară. Lăsăm ca gândurile noastre să fie gândite de îngeri. Trebuie să știm că nu noi înșine suntem aceia care ne dirijăm gândurile în conștiența noastră, ci ființele ierarhiei imediat superioare. Trebuie să simțim conștiența îngerilor, străbătându-ne cu unduirea și urzirea lor. În acest caz, ajungem să înțelegem ceva din impulsurile, ce înaintează fără oprire, ale evoluției, de exemplu, în legătură cu adevărul despre Impulsul Christic, faptul că el continuă să acționeze și acum, o dată ce a venit pe Pământ. Îngerii pot gândi aceste impulsuri; noi, oamenii, le putem gândi și caracteriza dacă ne raportăm la gândurile noastre în așa fel încât să le dăruim îngerilor, pentru ca ei să gândească în noi. Dobândim această deprindere prin exerciții permanente, de felul celor descrise în cartea ***Cum dobândim cunoștințe despre lumile superioare?*** începând cu un anumit moment, vom lega un sentiment, un sens de cuvintele: Sufletul tău nu mai gândește acum, acesta e un gând pe care-l gândesc îngerii. – Și dacă acesta devine un adevăr pentru trăirea umană individuală, vom vieți în lăuntrul nostru – hai să spunem așa! – gândurile adevărurilor christice generale sau și alte gânduri în legătură cu înțeleapta călăuzire a evoluției de pe Pământ.

Lucrurile care se referă la diferitele epoci din evoluția de pe Pământ, vechea epocă hindusă, vechea epocă persană etc., sunt gândite de

arhangheli. Prin alte exerciții, făcute în continuare, ajungem nu doar să fim gândiți de îngeri, ci și să fim viețuiți de arhangheli. Numai că, în continuarea exercițiilor, trebuie să ajungem atunci să știm: Tu îți dăruiești viața pentru viața arhanghelilor. – în cartea ***Pragul lumii spirituale*** au foste descrise câteva aspecte mai exacte în legătură cu aceste lucruri, și anume, felul cum, dacă ne continuăm exercițiile – am vorbit despre aceasta și la München –, ajungem să avem sentimentul, dacă ne exprimăm în cuvinte grotești, că ne-am vârî capul într-un muşuroi de furnici. Furnicile sunt gândurile care mișună fără încetare. Pe când în viața obișnuită avem impresia că noi ne gândim gândurile, prin exerciții ajungem să ne dăm seama că gândurile gândesc în noi, din cauză că îngerii gândesc în noi. Iar dacă ne continuăm exercițiile, ajungem să avem sentimentul că suntem duși de arhangheli în diferite ținuturi ale lumii și că, prin aceasta, cunoaștem ținuturile respective. Cel care descrie în mod just civilizația egipteană, civilizația hindusă, știe de-abia atunci să lege un sens de afirmația: Sufletul tău e dus de un arhanghel în cutare sau cutare epocă. – E ca și cum sevele vieții noastre ar ști că ele întrețin procesul de viață și că sunt purtate prin organism ca și sângele. Așa știe văzătorul: Sunt purtat de arhangheli, în procesul vieții lumii.

Dar lucrurile care se referă la pătrunderea sufletului în niște trăiri izolate pot fi cercetate de-abia când sufletul poate găsi un sens în cuvintele: Sufletul se oferă ca mâncare începătorilor sau arhailor, spiritelor personalității. – Tot ce am spus adineaori pare grotesc, dar e un adevăr acela că nu putem cerceta niște fapte atât de concrete cum e viața lui Iisus din Nazareth, înainte de a putea găsi un sens în cuvintele: Sunt mâncat, ca hrană spirituală, și slujesc în acest fel spiritelor personalității. Bineînțeles că pentru omul situat astăzi pe solul lumii exterioare, această afirmație pare o nebunie. Bineînțeles! Și totuși, pe cât e de adevărat că bucățica de pâine ce trece prin stomacul nostru devine hrana noastră – și, dacă ar putea cugeta, ea ar ști că are un sens și un scop în viață prin faptul că devine hrana noastră –, tot pe atât e de adevărat că noi, oamenii, avem sensul de a sluji ca hrană arhailor. În timp ce umblăm aici, pe suprafața Pământului, noi suntem, totodată, niște ființe care sunt consumate, sunt mâncate în permanență de către arhai. Nu veți nega faptul că, în viața obișnuită, oamenii nu știu acest lucru și că ei ar considera nebunească o asemenea afirmație. În raport cu arhaii, suntem exact ceea ce e bobul de grâu pentru dvs., ca oameni fizici. Dar a ști acest lucru nu doar în mod teoretic, ci a trăi în raport cu arhaii așa cum ar trăi bobul de grâu dacă atunci când ar fi măcinat de dinții noștri și transformat în terci, când ar trece prin cerul gurii și prin stomac, ar avea conștiența acestui fapt: Eu sunt o mâncare pentru om – a ști, de asemenea: Eu sunt o mâncare pentru arhai, eu sunt digerat de arhai, aceasta e viața lor, ceea ce eu trăiesc în ei –, a ști în mod viu acest lucru înseamnă a te transpune în conștiența spiritelor personalității, a arhailor, exact la fel cum înseamnă a te transpune în conștiența arhanghelilor dacă știi: Sufletul tău e dus de arhangheli în cutare sau cutare epocă –, și la fel cum înseamnă a te transpune în conștiența îngerilor, când știi: Gândurile mele sunt gândite de îngeri.

Stările trăirii trebuie să devină altele, când vrem să pătrundem, citind, în lumile superioare. E necesar ca cercetătorul spiritual să fie mâncat cu știrea lui de spiritele personalității, dacă e să fie cercetate acele fapte care există în evoluția omenirii într-un mod atât de concret ca viața lui Iisus din Nazareth.

Poate că observațiile pe care le-am făcut v-au ajutat, totuși, într-o oarecare măsură, să înțelegeți caracterul atât de diferit al cercetării oculte, în raport cu cercetările din lumea exterioară. Fiindcă la această imagine puteți cugeta temeinic, și ea vă va da punctele de sprijin juste: Vă puteți transpune în bobul de grâu, care e măcinat și transformat în terci, care e mărunțit între dinți, pentru a dobândi o reprezentare care e absolut corectă, ca analogie, despre cum este când citim în conștiența arhailor. Și, în acest caz, cercetătorul spiritual trebuie să fie măcinat din punct de vedere sufletesc și el trebuie s-o simtă. Cu alte cuvinte, cercetarea superioară nu e posibilă fără tragism interior, fără suferință interioară. O cercetare în lumile superioare, dacă vrem să fie mai mult decât o simplă fantazare, nu poate fi dobândită într-un mod abstract atât de neted, încât să nu te doară, așa cum se desfășoară cercetările în lumea fizică. De aici, eforturile pe care le-am făcut ieri: A vă abate, când am descris viața lui Iisus, de la noțiunile abstracte, de la descrierile abstracte. Aduceți-vă aminte, asupra cărui lucru v-am atras atenția, în principal, drept lucrul care interesează aici, de fapt. Eu am spus: Așa a decurs viața lui Iisus din Nazareth între doisprezece, optsprezece, douăzeci și până la treizeci de ani. – Ceea ce descriem aici, e mai puțin important. Important e să dezvoltăm în noi niște sentimente vii față de trăirile pe care le-a avut sufletul lui Iisus, trecând prin ceea ce v-am descris, să simțim în noi durerea singurătății, durerea infinită de a fi singur cu niște adevăruri originare pentru care nu există urechi să le audă. Eu am vrut să vă îndrept atenția spre viața de sentiment a lui Iisus din Nazareth. Am vrut să înfățișez întreita mare durere a omenirii pe care a simțit-o în propriul său suflet, în perioada de la doisprezece până la treizeci de ani. Nu veți ști ceva despre importanța trăirilor lui Iisus, ca pregătire în vederea Misterului de pe Golgota, dacă vă povestiți dvs. înșivă sau altora evenimentele pe care am căutat să le sugerez, ci de-abia dacă vă veți face o reprezentare care să vă miște și să vă zguduie adânc sufletul, o reprezentare a ceea ce a trebuit să îndure acest om, Iisus din Nazareth, până când a putut să se apropie de Misterul de pe Golgota, pentru ca Impulsul Christic să se poată revărsa în evoluția de pe Pământ.

Putem trezi în noi o reprezentare vie a acestui Impuls Christic dacă trezim din nou, în noi, această suferință, dacă descriem realitățile care se referă la lucruri de felul celor studiate acum încercând să reactualizăm niște sentimente. Puteți vedea această atitudine din modul de a face cercetări în Cronica Acașă, pe care m-am străduit să-l caracterizez în câteva cuvinte. Cu cât reușim să simțim iar în noi aceste sentimente care se tălăzuiesc, se unduiesc și urzesc, ale unei entități cum a fost Iisus din Nazareth, cu atât mai mult pătrundem în asemenea mistere.

Nu e nevoie să descriu ceea ce se întâmplă de acum înainte în viața lui Iisus – am vorbit adeseori despre aceste lucruri –, faptul că prin Botezul în Iordan în cele trei învelișuri ale lui Iisus din Nazareth, după ce fuseseră spiritualizate prin faptul că eul lui Zarathustra locuise în ele, a intrat Entitatea lui Christos, deci, o entitate a coborât din lumea spirituală și a avut în continuare destinul de a exista timp de trei ani într-un trup uman, de a fi legat de un trup uman. Important e să ne devină clar ce fel de fapt este acesta, propriu-zis. Fiindcă, în fond, acest fapt se deosebește în mod considerabil de toate celelalte fapte din evoluția de pe Pământ. Și în momentul în care ne apropiem, acum, de evenimentul prin care în cele trei învelișuri ale lui Iisus din Nazareth a intrat Entitatea lui Christos, ne apropiem de ceva care, propriu-zis, nu mai e doar o problemă umană, legată de evoluția de pe Pământ. Acest lucru trebuie să ne devină odată limpede.

Putem privi aceasta problemă din punctul de vedere al omului. Și atunci ne spunem: A existat cândva un om, așa cum l-am descris. El a primit în sine Entitatea Christică, Impulsul Christic. – Dar problema poate fi privită și într-un mod absolut diferit, deși cercetările pe care trebuie să le facem în acest caz trebuie să fie foarte sărace în reprezentări; dar nu face nimic. Datorită pregătirii spiritual-științifice pe care o avem, ne vom putea imagina ceva.

Să presupunem că nu am privi Misterul de pe Golgota stând în sfatul oamenilor, ca oameni, ci am privi Misterul de pe Golgota stând în sfatul ierarhiilor superioare, ca ființă a entități lor superioare. Din punct de vedere spiritual, aceasta schimbare a poziției de pe care privim lucrurile e absolut posibilă. Aici se poate aplica următoarea comparație: Dacă avem în fața noastră un munte și pe la jumătatea muntelui se află un sat, noi putem vedea satul de jos, dar îl putem vedea și stând pe vârful muntelui. E foarte firesc ca Misterul de pe Golgota să fie privit, de cele mai multe ori, din perspectiva omului. Dar putem să ne înălțăm odată și în sfera ierarhiilor superioare. Cum s-ar vorbi în acest caz despre Misterul de pe Golgota? În acest caz, ar fi necesar să se spună: Când a început Pământul, cu evoluția sa, entitățile ierarhiilor superioare aveau anumite intenții cu oamenii. Ele voiau să îndrume evoluția pământească într-un anumit mod. Dar în această îndrumare a problemelor pământești ale omului, așa cum fusese ea prevăzută, s-a amestecat mai întâi Lucifer. Ca entitate a ierarhiilor superioare îți îndrepți privirile în jos, la felul cum vrei să îndrumi destinele omului – și iată că Lucifer schimbă direcția acestei evoluții, pe care voiai s-o îndrumi sub o altă formă.

Acum privești mai departe, în jos, spre evoluția omenirii, și îți spui: Nu tot ceea ce se întâmplă acolo jos are loc prin noi. Lucifer se amestecă mereu în viața de pe Pământ. Din cauză că Lucifer se amestecă mereu și din cauză că, mai târziu, a venit și Ahriman, în evoluția omenirii există și un element străin, față de faptele ierarhiilor superioare. Putem exprima acest lucru într-un anumit mod, spunând că aceste entități ale ierarhiilor superioare și-au zis: Până la un anumit punct, sfera pământească e pierdută pentru noi. În ea există forțe care îndepărtează de noi această sferă pământească, și, o dată cu ea, și pe om.

Călăuzirea din partea ierarhiilor superioare are loc în așa fel încât ele participă treptat, fiecare după puterile ei, la această călăuzire, mai întâi cele aflate pe treapta cea mai de jos. Problemele evoluției de pe Pământ sunt călăuzite în așa fel încât, ce-i drept, entitățile înalte, până sus, la cele supreme, acționează, dar ele lasă ca anumite lucruri să fie făcute de slujitorii lor – îngeri, arhan-gheli, arhai –, astfel încât aceștia sunt primii care intervin în evoluție.

Ne transpunem, deci – bineînțeles, cu toată smerenia –, în sfatul ierarhiilor superioare, nu în sfatul oamenilor. În acest caz, putem spune: Iată, aici sunt trimișii noștri – îngeri, arhangheli, arhai; ei ne-ar putea îndeplini atât de bine poruncile, dacă în sfera vieții pământești n-ar exista forțe străine. – Și atunci se adună marele sfat al Zeilor, care ajunge la următoarea hotărâre: Pentru că noi n-am fost în stare să-i oprim pe Lucifer și Ahriman să se amestece în evoluția de pe Pământ, slujitorii noștri – îngerii, arhangheli, arhaii – au pierdut posibilitatea ca, dintr-un anumit moment, să mai facă pentru oameni ceea ce trebuia făcut conform intențiilor noastre. – Acest moment a fost tocmai acela în care a avut loc Misterul de pe Golgota.

Când acest moment s-a apropiat, Zeii ierarhiilor superioare au fost nevoiți să-și spună: Noi pierdem posibilitatea ca slujitorii noștri să intervină în sufletele umane. Din cauză că nu i-am putut opri pe Lucifer și pe Ahriman, noi suntem în stare să acționăm prin slujitorii noștri numai până în acest moment. Și atunci, în sufletele umane iau naștere forțe care nu mai pot fi guvernate de îngeri, arhangheli și arhai. Oamenii ies din sfera noastră, prin forțele lui Lucifer și Ahriman.

Aceasta a fost cu adevărat "dispoziția sufletească din Cer" – dacă putem spune așa –, când se apropia momentul pe care noua eră îl pune la începutul ei. Marea "teamă" a Zeilor a constat în faptul că, de la un moment dat, slujitorii lor nu vor mai putea avea grijă, în suficientă măsură, de oameni. Sper că nu veți înțelege greșit acest mod de exprimare, fiindcă v-ați pregătit prin știința spirituală și știți că expresiile dobândesc un alt sens și o altă valoare de sentiment când le folosim pentru a caracteriza lumile superioare.

Această teamă a Zeilor se apropia tot mai mult; ea devenea în Cer tot mai chinuitoare și mai chinuitoare și mai chinuitoare. Și atunci s-a născut hotărârea de a trimite jos Spiritul Solar, de a-l jertfi, spunându-se: El să aleagă pentru viitor un alt destin, decât să stea în sfatul Zeilor; să se ducă pe scena unde trăiesc sufletele umane. Noi jertfim acest Spirit Solar. Până acum el a trăit printre noi, în sferele ierarhiilor superioare; acum el intră, prin poarta oferită de Iisus, în aura Pământului.

Așa s-a întâmplat în sfatul Zeilor, când a avut loc Misterul de pe Golgota. Așa arată lucrurile văzute de sus. Avem de-a face, așadar, cu o problemă a Zeilor care călăuzesc omenirea, nu doar cu o problemă a oamenilor. Lucrurile pot fi privite în așa fel încât să nu spunem doar: Ce trebuie făcut pentru ca omenirea să nu se piardă pe făgașul ce duce în abis? – ci, de cealaltă parte, s-a putut întreba astfel: Ce avem de făcut noi, Zeii, pentru a crea o compensație pentru ceea ce s-a întâmplat prin faptul că a trebuit să le dăm acces la evoluția de pe Pământ lui Lucifer și lui Ahriman?

Și acum putem trezi în noi un sentiment pentru faptul că Misterul de pe Golgota mai e și altceva decât o problemă a lumii pământești, că el e o problemă a Zeilor, un eveniment al lumii Zeilor. Cu adevărat, mai important decât a fost pentru oameni că l-au primit pe Christos, a fost pentru Zei faptul că a trebuit să-l dea pe Christos Pământului.

Și ce este, de fapt, cunoașterea Misterului de pe Golgota, în afară de faptul că îl putem recunoaște, drept eveniment central al Pământului? – Ea mai constă și în faptul că, privind Misterul de pe Golgota, îl considerăm o problemă a Zeilor; că prin el Zeii deschid o fereastră a Cerului, că ei își rezolvă problemele, pentru scurt timp, în fața ochilor umani și că omul poate vedea rezolvându-se o asemenea problemă a Zeilor! Acesta e lucrul pe care trebuie să învățăm a-l simți, când ne îndreptăm privirile spre Misterul de pe Golgota, că e ca și cum am trece mereu prin fața casei Cerului, care e mereu închisă, și ca și cum în acest moment am trece pe lângă o fereastră, și prin această fereastră ne-ar fi îngăduit să vedem ceea ce, de obicei, era invizibil, dincolo de zidurile reședinței Zeilor.

La fel se simte și omul cu simțire autentic ocultistă, față de Misterul de pe Golgota, cu venerație, ca cineva care da târcoale unei case încuiate peste tot, bănuind numai ce se petrece înăuntru. Dar undeva se află o fereastră prin care el poate deveni martorul unei mici porțiuni din ceea ce se petrece acolo. O asemenea fereastră, care dă în lumea spirituală, este pentru om Misterul de pe Golgota. În acest fel trebuie să simțim ceea ce s-a întâmplat atunci când Entitatea Christică a coborât în trupul sau, de fapt, în cele trei învelișuri ale lui Iisus din Nazareth. Trebuie să ne pătrundem din ce în ce mai adânc și mai adânc de această idee, că prin Misterul de pe Golgota noi suntem martori la o problemă a Zeilor.

Când se vorbește despre asemenea lucruri, cuvintele trebuie folosite altfel decât în viața obișnuită. Trebuie să vorbim despre "teama", despre "frica" Zeilor, înainte de momentul care avea să se împlinească apoi în evoluția de pe Pământ prin Misterul de pe Golgota. Pentru a exprima cea mai sfânt-spirituală problemă a omenirii, cuvintele trebuie folosite sub o formă transformată. E nespus de ușor pentru cei care, în lume, sunt foarte dispuși – din prostie, din frivolitate, din vanitate sau din alte motive – să ponegrească lucruri spuse în cel mai sfânt sens. Nu e nevoie decât ca un lucru, exprimat cu ajutorul unui cuvânt, să fie răstălmăcit în sensul voit în viața exoterică. Și atunci poate fi întoarsă pe dos și transformată în contrariul ei o asemenea problemă, pe care ți-ai smuls-o din suflet, fiindcă ai exprimat-o mânat numai de constrângerea interioară de a vesti adevărurile lumii spirituale, care se smulg atât de greu din suflet. Dacă în suflete există o astfel de superficialitate și frivolitate, un asemenea lucru e răstălmăcit, afirmându-se că e ridicol, diabolic, satanic. În epoca noastră, superficialitatea și frivolitatea sunt mult prea răspândite în suflete. Și e mult prea mică vigilența acelora care ar trebui să păzească această comoară a adevărurilor sfânt-spirituale, care tocmai în epoca prezentă ar trebui să pătrundă în inimile oamenilor.

Cât de mare e comoditatea cu care oamenii ar vrea să-și hrănească spi-ritul! Dacă cineva, depășind numai un pic materialismul, vorbește despre spi-rit, oamenii se declară foarte satisfăcuți, fiindcă așa ceva nu le cere să se obosească, nu le cere, mai ales, să facă efort cu inima lor. Oamenii ar trebui să simtă că, luând parte la studierea spiritual-științifică a problemelor celor mai sfinte ale evoluției de pe Pământ, le revine o responsabilitate față de acea comoară de cunoștințe care se referă la lumea spirituală. Frivolitatea epocii noastre în acest domeniu e atât de mare și ia lucrurile ușor. Le veți vedea apărând mereu, ici și colo, dar poate că veți remarca întregul lor caracter dezgustător numai dacă sunteți suficient de vigilenți și dacă inimile dvs. s-au aprins în suficientă măsură pentru cel mai sfânt dintre adevărurile spirituale. Poate că atunci veți fi în măsură să le taxați și, prin aceasta, poate că veți fi niște păzitori buni ai comorilor spirituale, pe care toți suntem chemați să le păzim.

Un cuvânt atât de grav poate fi rostit mai ales, după câte cred, acolo unde trebuie să atragem atenția asupra unui lucru atât de important ca acesta: Misterul de pe Golgota nu e doar o problemă a oamenilor, ci o problemă a Zeilor, și noi privim ca printr-o fereastră la această

problemă a Zeilor. Dar tocmai cele spuse pentru a se face o asemenea caracterizare va fi denaturat într-un asemenea mod, încât nici nu vreau să vorbesc aici despre acest lucru. Și atunci poate că va veni momentul, pentru dvs. toți, când va trebui să reflectați la adevărul că e necesar să dăm o altă formă cuvintelor folosite pentru lumea senzorială, dacă vrem să le aplicăm la lumea spirituală, și că e foarte ușor ca ele să fie răstălmăcite.

Creștinismul popular a exprimat ceea ce am încercat eu aici să sugerez, prin cuvintele: Tatăl l-a jertfit pentru omenire pe Fiul său! – în aceste cuvinte e întipărit și pentru inimile umane care vor să simtă, exprimat într-o expresie populară, lucrul despre care se poate spune în cel mai adevărat sens al cuvântului: Misterul de pe Golgota este o problemă a Zeilor!

Dacă privim în ansamblu tot ceea ce am spus, ne vom putea forma o reprezentare despre ceea ce s-a petrecut în realitatea pe care o numim Botezul oficiat de Ioan în Iordan. După Botez, a urmat ceea ce sugerează și Evangheliile: Ispitirea. Din punctul de vedere al Cronicii Acașe, vom spune cam așa: După ce Iisus din Nazareth a primit în el Entitatea Christică, a fost necesar ca el să petreacă o perioadă de timp în singurătate. Și în singurătate el a avut niște trăiri vizionare, care sunt descrise destul de corect în cuvintele evangheliștilor clarvăzători. Ispitirea poate fi descrisă în mod asemănător; dar trebuie să sugerăm că acum Entitatea Christică era cu adevărat în legătură cu cele trei corpuri ale lui Iisus din Nazareth. Altfel spus, ea coborâse din înalturile spi-rituale și se legase acum de facultățile celor trei corpuri. Ar fi greșit, deci, dacă cineva și-ar imagina că acum Christos, pentru că făcea parte dintr-o lume superioară, din care coborâse, putea să vadă imediat lumea superioară, că El avea acces la această lume. Dar nici vorbă de așa ceva. Cine găsește că acest lucru e de neînțeles, să se întrebe ce înseamnă că un om e clarvăzător. Cine e clarvăzător? Dvs. toți sunteți clarvăzători! Toți! Nu e nici unul care să nu fie clarvăzător. Și de ce nu are percepții clarvăzătoare? Din cauză că n-a dezvoltat în sine organele cu care să se folosească de forțele existente în orice om. Esențialul nu e că avem niște facultăți, esențialul e să le putem folosi.

Entitatea lui Christos avea tot felul de facultăți, dar în cele trei învelișuri ale lui Iisus din Nazareth avea doar acele facultăți care corespundeau celor trei învelișuri, celor trei corpuri ale lui Iisus din Nazareth. Din acest motiv a fost necesar ca ele să fie pregătite într-un mod atât de complicat, pentru că facultățile acestor trei învelișuri erau, în orice caz, niște facultăți înalte, care valorau mai mult decât facultățile tuturor celorlalți oameni de pe Pământ. Dar Christos era legat de ele, la fel de adevărat cum facultățile dvs. clarvăzătoare sunt legate de organele, pe care le aveți, doar că nu le puteți folosi. Această situație a fost posibilă datorită facultăților pe care sufletul lui Zarathustra le lăsase în cele trei corpuri ale lui Iisus din Nazareth, a fost posibil ca Christos să se folosească de ceea ce rămăsese, ca rest din facultățile lui Zarathustra, în cele trei corpuri, pentru a păși mai întâi în fața unei entități care avea să trezească mândrie, întreaga trufie de care e capabil un suflet uman. În fața acestei entități s-a aflat Christos Iisus.

În acest moment, El simte ce făcea în El aceasta entitate, prin limbajul interior al viziunilor: Ceea ce în Biblie e descris prin cuvintele: "Toate împărățiile pe care le vezi în jurul tău", erau sferele lumii spirituale, "toate pot să fie ale tale, dacă mă recunoști drept stăpânul acestei lumi!" Dacă cineva ajunge la culme în ceea ce privește mândria, trufia, și intră cu această mândrie în lumea spirituală, prin faptul că trufia inundă totul, el poate să ajungă în posesia împărăției lui Lucifer, dacă lasă în urmă tot restul, în afară de trufie. Numai că omul nu e organizat pentru așa ceva; el ar avea o soartă îngrozitoare.

În fața acestei posibilități a fost pus Iisus din Nazareth. Și acum, în sufletul lui s-au ivit două imagini: o imagine corespunzătoare trăirii pe care o avusese în drum spre Iordan, cu omul pe care l-am descris ieri sub numele de omul disperat. Și în fața lui Iisus din Nazareth s-a ivit din nou făptura care se apropiase în vis de omul disperat. El a văzut din nou această făptură, drept cel care spusese: Recunoaște-mă drept stăpân al acestei lumi. – Apoi el a recunoscut din nou în acea făptură pe cel pe care-l văzuse în fața porților eseniene, drept Lucifer. Datorită acestei trăiri, El știa acum că e vorba de Lucifer, și – El a respins atacul.

Apoi, în cadrul unui al doilea atac, de El s-au apropiat doua ființe , iar impresia pe care i-au făcut-o ele corespundea destul de bine descrierii din Biblie. I s-a spus: Arată-ți întreaga neînfricare, tăria ta, ceea ce ești în stare ca om, aruncându-te de pe culmi și fără să te temi că ți se va întâmpla ceva rău. – într-un asemenea caz, în sufletul uman se trezește de obicei întreaga conștiență a propriei forțe, curajul, care-l pot face însă pe om și nesăbuit. În fața lui se aflau două făpturi. Datorită faptului că Iisus avusese în fața porților eseniene impresia că cele două făpturi care fugeau de acolo sunt Lucifer și Ahriman, datorită faptului că El avusese impresia că într-una din aceste figuri se învăluia ființa care i se arătase leprosului întâlnit în drumul său spre Iordan, drept moartea, el i-a recunoscut acum pe Lucifer și pe Ahriman. Astfel că el a retrăit ceea ce trăise deja pe când făcea drumul amintit.

Dar acum Ahriman s-a apropiat încă o dată. Și acum, ceea ce a spus Ahriman în fața lui Christos Iisus, ca un fel de ispitire, a fost ceva care poate fi redat prin cuvintele din Biblie: "Fă ca aceste pietre să se transforme în pâine, ca să-ți arăți puterea". Dar acum Christos Iisus n-a putut da un răspuns complet la ceea ce cerea Ahriman. El a putut respinge primul și al doilea atac: atacul lui Lucifer singur și atacul lui Lucifer și Ahriman împreună, care s-au paralizat reciproc. Dar atacul lui Ahriman nu l-a putut respinge. Faptul că, astfel, atacul lui Ahriman n-a putut fi respins în întregime, a avut o anumită importanță pentru activitatea întregului Impuls Christic pe Pământ.

Trebuie să caracterizez într-un mod cam popular, aproape banal, ce înseamnă: Transformă aceste pietre în pâine, pentru ca ele să devină hrana pentru oameni. – În prima instanță, prin activitatea ierarhiilor superioare, Ahriman nu poate fi alungat cu totul de pe câmpul de luptă, pentru tot restul evoluției de pe Pământ și până la Vulcan. Nu va fi niciodată imposibil ca ispitirea interioară a lui Lucifer să fie învinsă printr-un efort spiritual: Dorințele, poftele, pasiunile care se înalță din interior, mândria, trufia, curajul nesăbuit. Dacă-l atacă el singur pe om, Lucifer poate fi învins prin ceva spiritual. Iar când Lucifer și Ahriman îl atacă pe om, împreună, din lăuntru în afară, biruința poate fi obținută prin mijloace spirituale. Dar când Ahriman e singur, el își cufundă activitatea în procesele materiale ale evoluției de pe Pământ. Și aici el nu poate fi alungat total. Ahriman, Mefisto, Mamona – căci aceste noțiuni coincid –, stă ascuns în bani, în tot ceea ce are legătura cu egoismul natural exterior. Pentru că întotdeauna e necesar ca în viața omului să se amestece ceva din ceea ce e de natură exterioară materialistă, omul trebuie să țină seama de Ahriman. Dacă era ca Entitatea lui Christos să-l ajute cu adevărat pe om, el trebuia să-l lase pe Ahriman să-și desfășoare activitatea. Ahriman, ceea ce este material, trebuie să acționeze până la sfârșitul evoluției de pe Pământ. Prin voința lui Christos, activitatea lui Ahriman a trebuit să rămână nebiruită. Ahriman n-a fost învins cu totul. Christos trebuie să accepte să lupte cu Ahriman până la sfârșitul evoluției pământești. A fost necesar ca Ahriman să rămână.

Atacurile lui Lucifer, atacurile lui Lucifer și Ahriman, împreună, pe care le avem în interior, pot fi învinse de noi, oamenii. Luptele din lumea exterioară materială trebuie să fie purtate până la sfârșitul evoluției pământești. Din acest motiv, Christos a trebuit să-l țină în șah pe Ahriman, ce-i drept, dar să-l lase să existe alături de El. De aceea a fost posibil ca Ahriman să rămână în activitate și alături de Christos pe Pământ, pe parcursul celor trei ani în care Christos a acționat în trupul lui Iisus din Nazareth și el a putut intra apoi în sufletul lui Iuda, acționând în acest suflet până când l-a trădat pe Christos. Ceea ce s-a întâmplat prin intermediul lui Iuda, are legătură cu întrebarea din cadrul ispitirii, după evenimentul de pe malul Iordanului, la care nu s-a dat un răspuns complet.

De-abia treptat, cu încetul, s-a unit Entitatea lui Christos cu cele trei corpuri. Acest proces a durat trei ani. La început, ea era unită foarte slab cu ele, și de-abia cu timpul s-a comprimat, intrând cu totul în cele trei învelișuri corporale. De-abia în momentul când se apropia moartea, a existat o întrepătrundere reală între Entitatea Christică și cele trei corpuri. În comparație cu întreaga suferință și durere prin care

a trecut Iisus din Nazareth, de-a lungul celor trei stadii din evoluția sa, așa cum vi le-am descris, ceea ce a îndurat Christos acum, cucerindu-și treptat, timp de trei ani, posibilitatea de a se cufunda cu totul în cele trei învelișuri umane, a fost o suferință infinit mai mare. A fost o durere permanentă, dar o durere care se transforma în iubire și iubire și iarăși iubire. A venit apoi următorul lucru: Dacă studiem felul cum a trăit Christos Iisus în primul, în al doilea și al treilea an, în cercul ucenicilor Săi celor mai apropiați, putem constata că situația a fost diferită în fiecare din acești ani. După cum am spus, în primul an Christos era unit doar slab cu trupul lui Iisus din Nazareth. În această perioadă, se putea întâmpla în orice clipă ca, aici sau acolo, să se afle corpul fizic, iar Entitatea Christică să umble între timp prin țară. Când se povestește în Evanghelii ca Domnul le-a apărut ucenicilor într-un loc sau altul, corpul fizic se afla într-un anumit loc, în timp ce, în spirit, Christos cutreiera prin țară.

Așa a fost la început. Apoi, Entitatea Christică s-a unit din ce în ce mai strâns cu trupul lui Iisus din Nazareth. Și s-a întâmplat mai târziu, când Christos umbla în cercul ucenicilor celor mai apropiați, ca aceștia să fie uniți cu el în mod lăuntric, în așa fel încât s-ar putea spune că nu trăia separat de ei. Cu cât se cufunda mai mult în trupul său, cu atât mai mult se cufunda în ființa cea mai lăuntrica a ucenicilor Săi. Acum El cutreiera lumea, în ceata discipolilor Săi. Datorită comuniunii intime cu care se transpunea în ceilalți, El vorbea când dintr-unul, când din altul, astfel încât, mergând prin țară, nu mai vorbea doar Christos Iisus, ci câte unul dintre ucenici; dar Christos vorbea din el. Și El se transpunea în ucenici cu o asemenea forță, încât expresia feței acelui ucenic prin care vorbea Christos se schimba atât de mult, încât cineva care asculta din rândurile mulțimii avea senzația, în legătură cu cel care vorbea, că el este învățătorul. Celălalt însă, care era Christos, se restrângea în sine atât de mult, încât arăta ca un om obișnuit. Astfel, umblând prin țară, El vorbea când prin unul, când prin celalalt. Acesta a fost misterul activității Sale în ultima perioadă a celor trei ani.

Și când umbla astfel împreună cu ucenicii și le părea adversarilor din ce în ce mai periculos, aceștia își ziceau: Cum putem să-L prindem? Doar nu putem aresta întreaga lor ceată? Fiindcă nu știm niciodată dacă, luându-l pe cel care vorbește, l-am arestat pe cel adevărat sau pe un altul? Dacă arestăm un alt ucenic, cel căutat de noi va scăpa. Nu se știa niciodată dacă în omul aflat în fața ochilor îl aveai pe cel căutat. Aceasta era marea temere! Se știa că odată vorbea el, odată un altul, și cel căutat nu putea fi recunoscut, din cauză că lua forma unuia dintre ucenici.

Cu această ceată se întâmpla ceva miraculos. De aceea a fost necesară o trădare. Așa cum sunt prezentate de obicei lucrurile, trădarea n-ar fi fost necesară. Ce să însemne faptul că Iuda a trebuit să-l sărute pe cel căutat? Conform cu relatările obișnuite, n-ar fi fost greu să se pună mâna pe Iisus din Nazareth. Sărutarea n-ar fi avut nici un sens, dacă n-ar fi fost necesar ca unul care-l putea desemna cu exactitate pe cel căutat să-l denunțe celor care nu-l cunoșteau. Dar, din motivul amintit, adversarii nu știau care dintre ei era adevăratul Iisus.

De-abia când marile suferințe se apropiaseră foarte mult, înainte de a avea loc Misterul de pe Golgota, a fost stabilită o legătură completă între Entitatea Christică și corpurile lui Iisus din Nazareth. S-a petrecut apoi ceea ce e înfățișat atât de frumos în celelalte Evanghelii. Înainte de toate, pentru ochiul clarvăzătorului care-și îndreaptă privirile, din punctul de vedere al Cronicii Acașe, spre ceea ce a avut loc atunci, este un fapt absolut real – între altele câteva – acela că, în timp ce Christos era răstignit pe Cruce, în ținutul din jurul Golgotei, pe o raza întinsă, Pământul s-a întunecat la fel ca în cazul unei eclipse de Soare. Nu pot să spun dacă a fost o eclipsă ori o întunecare masivă provocata de nori, dar în jurul Evenimentului pe care-l numim Misterul de pe Golgota a avut loc o întunecare de felul celor care, de obicei, pot fi observate cu ocazia eclipselor de Soare.

Dacă ochiul ocultistului privește viața de pe Pământ în timpul unei asemenea întunecări, tot ceea ce e viu i se prezintă cu totul altfel decât în perioa- dele când nu există o asemenea întunecare. Legătura dintre corpul eteric și corpul fizic, la plante, e cu totul altfel; și la animale, în timpul unei asemenea întunecări corpul astral și corpul eteric se prezintă cu totul altfel. În cazul unei asemenea întunecări a Soarelui e cu totul altfel pe Pământ, decât când Soarele e absent, pur și simplu, în timpul nopții. Bineînțeles că nu e așa când cerul e acoperit de nori în mod obișnuit, ci numai când apare o întunecare deosebit de densă, și o asemenea întunecare a avut loc atunci. După cum am spus, încă n-am aflat dacă a fost o eclipsă de Soare, dar ceea ce poate fi văzut e ca o eclipsă de Soare. În timp ce pe Pământ domnea această schimbare, și în sens fizic, ceea ce noi numim Entitate Christică a trecut în aura vie a Pământului. Prin moartea lui Christos Iisus, Pământul a primit Impulsul lui Christos.

Evenimentul cel mai mare care a avut loc pe Pământ trebuie descris în aceste cuvinte simple, de-abia bâiguite, pentru că, de fapt, cuvintele omenești nu sunt în stare să descrie nici măcar pe departe, într-un mod adecvat, acest cel mai mare dintre evenimente.

Pe urmă, când trupul lui Iisus a fost coborât de pe Cruce și așezat într-un mormânt, tot o observație reală ne spune că a avut loc un eveniment natural, ca ceva care pătrunde în viața morala a omului. S-a stârnit un mare vârtej de vânt, în scoarța Pământului a apărut o falie, care a primit în sânul ei trupul lui Iisus, în timp ce giulgiurile au fost date deoparte de pe cadavru. E zguduitoare aceasta observație, ca poziția giulgiurilor, așa cum este descrisă ea în Evanghelia lui Ioan, se arată într-adevăr așa ochiului clarvăzător care poate vedea în mod real.

Aceste două evenimente: întunecarea Soarelui, cutremurul și puternicul vârtej de vânt, ne arată, astfel, într-un anumit moment din evoluția de pe Pământ, că fenomenele naturale au avut loc în același timp cu evenimentele spirituale. Ceva asemănător se întâlnește, în viața de toate zilele, numai la ființele vii, când, de exemplu, mișcarea unei mâini e precedată de o hotărâre a voinței și de gândire. Evoluția Pământului a avut loc în așa fel încât în viața obișnuită avem de-a face numai cu fapte mecanice. Doar într-un moment deosebit – și în cazul altor fenomene ale Pământului, dar în cazul acestui fenomen, în măsura cea mai înaltă – avem o suprapunere a unui fenomen spi-ritual cu două fenomene fizice.

Nu cred că relatarea acestor fapte concrete, care pot fi povestite acum unui mic grup de oameni, drept un fel de a Cincea Evanghelie, poate stânjeni înalta idee pe care ne-am format-o despre importanța Misterului de pe Golgota într-un mod mai mult teoretic. Cred, dimpotrivă, că cine încearcă să lase ca aceste fapte concrete să acționeze tot mai profund și mai profund asupra sa, va simți cu și mai multă forță ceea ce în trecut a fost prezentat, în legătură cu Misterul de pe Golgota, într-un mod mai mult teoretic, mai abstract, adresându-se mai mult gândirii. Din natura acestor fapte ne putem da seama că în acest moment al evoluției noastre pământești se vor petrece niște evenimente importante ale acestei evoluții.

Poate că de-abia prin cunoașterea acestor fapte concrete oamenii vor dobândi sentimentul just și nuanța sufletească potrivită față de Misterul de pe Golgota și această nuanță sufletească am vrut s-o sădesc în inimile dvs., prin cele comunicate din Evanghelia a Cincea. Poate că unii sau alții, care pot să ia parte și la alte cicluri de conferințe, sau tot prietenii de aici, din Köln, vor mai putea privi și alte aspecte din această Evanghelie a Cincea. Fiindcă trebuie să spunem un lucru: Făcând cu totul abstracție de faptul că astăzi omenirea se arată atât de puțin dispusă să primească fapte de felul celor comunicate acum, tocmai în prezent este cel mai necesar ca în evoluția omenirii să se reverse asemenea fapte. De aceea sunt comunicate, deși e greu, cu adevărat, să vorbești despre ele. Și, cu toate că, dacă aș da curs unei înclinații proprii, n-aș vorbi despre ele, le fac totuși cunoscute, dintr-o datorie interioară, cât timp ele pot fi spuse unor suflete umane. În cursul evoluției omenirii va fi nevoie de ele. Sufletele care și le însușesc acum, le vor folosi, în mod absolut sigur, în munca pe care o au de făcut, din punct de vedere sufletesc-spiritual, în cadrul evoluției viitoare a omenirii.

Vedeți astfel că, treptat, prin expunerile noastre, aflăm ce anume trebuie să se trezească la viață în sufletele noastre, ca să devenim niște membri destoinici în cadrul evoluției neîntrerupte a omenirii. Sensul evoluției omenirii pe Pământ constă în faptul că sufletele umane învață să-și recunoască sarcinile în mod viu, din ce în ce mai conștient.

Christos a apărut. Impulsul Său a acționat ca fapt real. Mult timp el a putut să acționeze, ca fapt real, mai mult în inconștient; apoi, el a trebuit să acționeze prin ceea ce s-a înțeles până acum. El a acționat prin ceea ce este, nu prin ceea ce a fost înțeles. Dar devine din ce în ce mai necesar ca oamenii să învețe și să-l înțeleagă pe Christos, care, prin corpurile lui Iisus din Nazareth, a intrat în aura Pământului și, prin aceasta, în activitatea umană vie.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

FACSIMIL

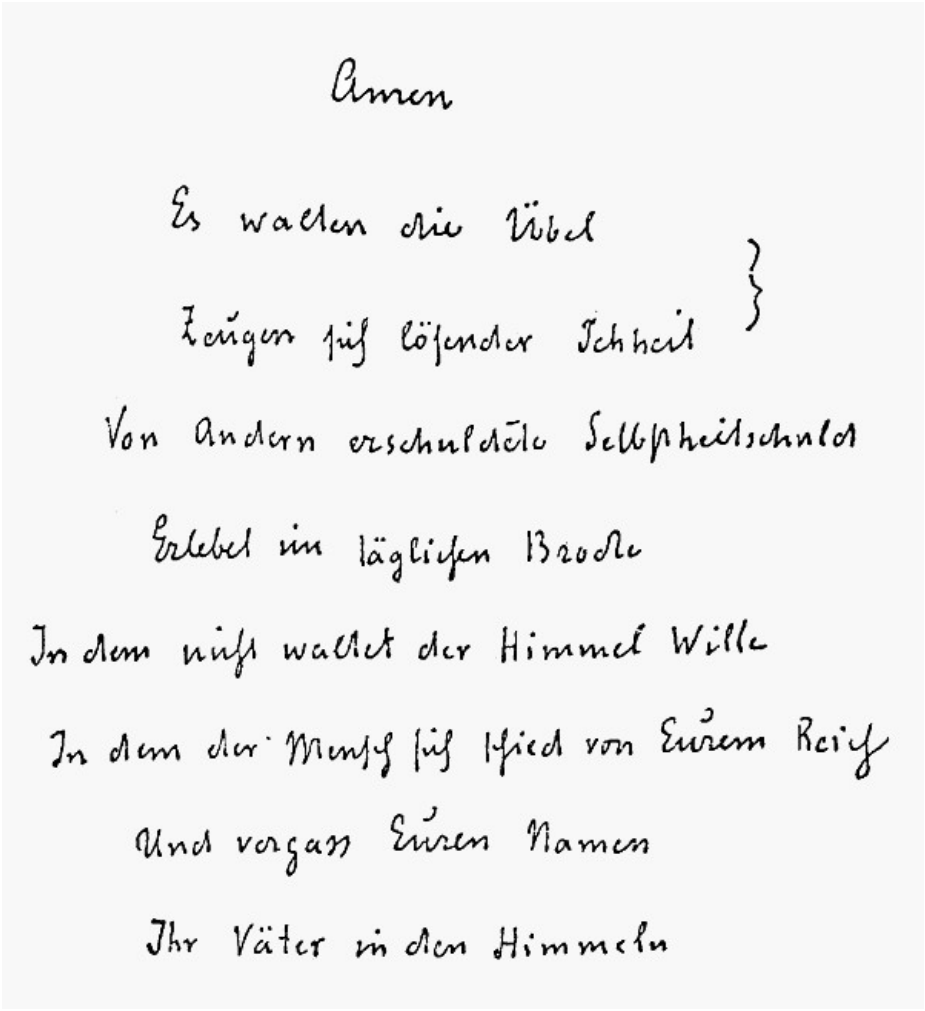
Amen
Es waelen die Übel
Zeugen süß löfender Schuld
Von Andern erschuldete Selbstheilschuld
Erlebet im täglichen Brode
In dem nüst waltet der Himmel Wille
In dem der Mensch sich Ischied von Eurem Reich
Und vergass Euren Namen
Ihr Väter in den Himmeln

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

TEXT SCRIS DE RUDOLF STEINER ÎNTR-UN CAIET DE NOTIȚE

După ce a avut convorbirea cu mama,
s-a simțit îndemnat de spirit
să se ducă la Ioan, la Iordan. Pe drum a întâlnit
doi esenieni, cu care adeseori
stătuse de vorbă. Și nu-i recunoscu. Ei însă
îl recunoscură prea bine.
"Încotro merge drumul tău"
"Acolo unde suflete de felul vostru
nu vor să privească – Unde durerea omenirii poate găsi
razele luminii pierdute."

Ochii lui – erau plini de iubire, dar iubirea sa
era ca și cum
i-ar fi prins făcând un rău –
"Ce fel de suflete sunteți?
Unde e lumea voastră? – De ce va învăluiți
în învelișuri amăgitoare? De ce
în lăuntrul vostru arde un foc
ce n-a fost aprins în casa Tatălui meu." –

Și ei nu-i înțeleseră vorbirea.
Și își dădură seama că nu-i recunoscuse.

Iisus din Nazareth, ziseră ei, tu nu ne cunoști?
"Sunteți ca niște oi rătăcite; eu însă fost-am
fiul păstorului de la care ați fugit. Când
mă veți recunoaște cu adevărat, veți fugi
în curând din nou. E multă vreme, de când ați fugit
de la mine în lume"

Și ei nu știau ce să creadă despre el.

Iar el a vorbit mai departe: "Aveți pe voi
semnul Ispititorului. El cu focul lui a făcut
ca lâna voastră să fie sclipitoare și lucitoare – părul acestei lâni
îmi înțeapă privirea. – El v-a atins după ce ați fugit.
El v-a îmbibat sufletele cu trufie".

Atunci unul din esenieni luă cuvântul și zise:
"Oare n-am arătat ușa Ispititorului?
El nu mai are nici o putere asupra noastră".

Și Iisus zise:
"Da, i-ați arătat ușa, dar el a fugit
și a ajuns la ceilalți oameni.
Așa că rânjește la voi din toate părțile. Voi
nu vă înălțați, dacă-i înjosiți
pe ceilalți. Doar vă pare că ați ajuns sus,
fiindcă îi micșorați pe ceilalți."

Atunci ei se îngroziră, dar în acea clipă
le păru că dispărea
din fața ochilor lor: în depărtare
zăriră însă chipul lui
mărit la dimensiuni uriașe – și auziră
aceste cuvinte:
"Vană e strădania voastră; căci goală
vă e inima, pe care ați umplut-o
cu spiritul ce ascunde trufia
în haina smereniei, amăgind."

Și multă vreme nu mai văzură nimic; și când

își reveniră din acea stare, el făcuse
o bucată de drum, îndepărtându-se de ei.
Și ei nu spuseră *nimic* din cele auzite
celorlalți esenieni, ci tăcură
o viață întreagă.

Apoi el întâlni pe unul care era disperat;
după ce Iisus întrebă: încotro a dus drumul
sufletului tău? cu mulți eoni în urmă te-am văzut, pe atunci erai altfel –
acesta zise: Am avut ranguri înalte; întotdeauna
când mai primeam un rang, îmi ziceam: ce om
rar ești; înaltele tale virtuți
te ridică peste toți ceilalți oameni; eram
fericit; și iată, în vis,
îmi veni o întrebare, pe care treaz fiind
niciodată nu mi-o pusesem: căci simțeam cum în vis
mă rușinam de mine însumi, căci pusesem
întrebarea: "Cine m-a făcut mare." Și iată
în fața mea era o ființă care zise: "eu te-am
înălțat, dar în schimb ești al meu" – și atunci
a trebuit să fug: rătăcesc pretutindeni, căutând
și neștiind ce caut.

Pe când vorbea așa, ființa apăru din nou:
îl acoperi cu făptura sa pe Iisus – și acesta dispăru
din fața celui îndurerat. –

Apoi pe drum venea un lepros –
Acela zise, după ce Iisus întrebase; pe mine
oamenii m-au alungat –
rătăceam odată noaptea prin pădure;
un copac ce lumina mă atrase – am mers spre el;
și sub formă de schelet, moartea stătea
în fața mea – ea zise: eu sunt tu; eu mănânc din tine –

și atunci m-am temut; ea însă zise: de ce te temi;
oare nu mă iubeai cândva; și eu
știam că n-o iubisem niciodată, și ea se preschimbă
într-un arhanghel frumos – și
dispăru – căzui în somn și mă trezii
dimineața, lângă un copac – atunci
lepra mea începu să se înrăutățească mereu –

După ce vorbise așa: apăru arhanghelul
îl acoperi pe Iisus – și acesta dispăru.

Rudolf Steiner

DIN CRONICA ACAȘA. EVANGHELIA A CINCEA

GA 148

TRIMITERI

Volumul de față, din Ediția Operelor Complete (Op. Compl.) ale lui Rudolf Steiner, cuprinde toate conferințele prezentate de Rudolf Steiner sub titlul "Evanghelia a Cincea", cu excepția conferințelor prezentate la Nürnberg, în zilele de 9 și 11 nov. 1913, și la Bremen, în 11 ian. 1914, de la care nu există stenograma; n-a fost inclusă nici conferința prezentată la Hanovra, 7 febr. 1914, de la care nu există decât niște notițe incomplete.

În diferitele conferințe ale acestui ciclu, Rudolf Steiner atrage atenția asupra faptului că de "Evanghelia a Cincea" mai țin și alte rezultate ale cercetării [spiritual-științifice], care au fost comunicate în alte localități.

Un fel de privire de ansamblu asupra diferitelor părți din cercetarea Cronicii Acașe care intră aici în discuție este oferită în conferința prezentată la Paris, 27 mai 1914, GA 152, ***Trepte pregătitoare ale Misterului de pe Golgota***, Op. Compl., Dornach 1964.

Referitor la *modificările operate în textele* diferitelor serii de conferințe, comparativ cu edițiile anterioare:

Kristiania: Această serie de conferințe are la bază stenograma luată de Fritz Mitscher. Îmbunătățirile textului oferit de actuala ediție au putut fi aduse prin compararea făcută cu diverse alte stenograme și notițe care, de atunci, aparțin Arhivei Institutului pentru Administrarea operei lui Rudolf Steiner [Rudolf Steiner Nachlaßverwaltung]. În ediția din 1963, conferințele a patra și a cincea au fost în mod greșit datate la 4 și 5 oct., în loc de 5 și 6 oct. 1913.

Berlin: Această serie de conferințe a fost tipărită după stenograma luată de Walter Vegelahn, Berlin. Modificări în text s-au dovedit necesare la prima conferință, pentru care nu exista, la ediția din 1963, decât o altă stenogramă, mai puțin amănunțită. Dar odată cu această ediție există și pentru prima conferință posibilitatea ca ea să fie tipărită pe baza stenogramei lui Walter Vegelahn.

Hamburg: Nu s-au făcut modificări.

Stuttgart: În ediția de față au putut fi incluse și niște notițe luate la cea de a doua conferință prezentată la Stuttgart, care au ajuns în posesia Arhivei Institutului pentru Administrarea operei lui Rudolf Steiner numai la câțiva ani după apariția ediției din 1963.

München: Noua ediție a avut la dispoziție și pentru aceste două conferințe stenograme mai bune decât cele folosite anterior.

Köln: Nu s-au făcut modificări. Stenograma lui Rudolf Hahn, Reinach.

Numele celor care au luat stenogramele la conferințele din Hamburg, Stuttgart și München nu sunt cunoscute.

Lucrările *scrise* ale lui Rudolf Steiner care sunt amintite în cursul conferințelor au apărut în cadrul Op. Compl. Vezi tabloul general de la sfârșitul volumului.

Referitor la textul rugăciunii "Tatăl Nostru":

În edițiile 1 și 2 ale conferințelor prezentate la Kristiania rugăciunea a fost reprodusă începând de la cuvintele "AUM, Amin...". Acest "AUM" nu se mai găsește în ediția de față, din cauză că din examinarea tuturor materialelor existente s-a constatat că ele nu se află nici în vreuna dintre numeroasele stenograme, nici în diversele notițe scrise (comp. reproducerea în facsimil de la pagina 263), și nici în textele notate de Rudolf Steiner în unele caiete de notițe.

Totuși, atunci când Rudolf Steiner și-a ținut cuvântarea la Punerea Pietrei Fundamentale pentru clădirea din Dornach, la 20 sept. 1913, rugăciunea a început, conform cu stenograma existentă, prin "AUM" și ea se găsește tipărită sub această formă și în cartea "Îndrumări pentru o școală esoteică", Bibl. Nr. 42/243, Op. Compl., Dornach 1973. Astfel, "AUM" se află în legătură cu "Tatăl Nostru" cosmic și ea a fost rostită în această formă și de corul vorbit de la Goetheanum, sub conducerea Mariei Steiner, fiind adăugată de ea și primei ediții a conferințelor prezentate la Kristiania. Din motivele amintite, "AUM" n-a mai fost preluat în ediția de față.

Să mai amintim faptul că în notițele nepublicate, luate la conferința prezentată la Berlin, 28 ian. 1907, în legătură cu "Tatăl Nostru" se găsește următoarea observație: "Cuvântul Amen este forma denaturată a unui vechi cuvânt din misterii". Acest cuvânt fie că n-a fost spus, fie că n-a fost notat. Dar nu poate fi vorba decât de cuvântul "AUM", fiindcă: "Aum este cuvântul original pentru amin... amin însemna pentru un trecut extrem de îndepărtat aproape același lucru ca și Aum", așa citim în "Doctrina ocultă" de H.P. Blavatsky, vol. 3, p. 450, ediția germană. Pe o fișă cu notițe (nr. 3177), Rudolf Steiner explică sensul cuvântului "AUM":

Eu cred în *mine*: a
Eu cred în *omenire*: n
Eu cred în *viață*: m

1. *Homer* sec. 9 î.Chr.. Operele sale poetice "Iliada" și "Odiseea" sunt cele mai vechi eposuri grecești, care și-au luat tematica din marele tezaur de legende țesut pe marginea marelui război troian.

2. *Socrate*, 469-399 î.Chr.

Platon, 427-347 î.Chr.
Aristotel, 384-322 î.Chr.
Comp. Rudolf Steiner ***Enigmele filosofiei în istoria lor, descrise sub formă de compendii***, GA 18, Op. Compl., Dornach 1968, și Ediția format mic, Nr. 610 și 611, Dornach 1974.

3. *Celsus*: sec. 2 d.Chr., platonician: "Învățătura adevărată" a fost prima cale de filosofie îndreptată împotriva creștinilor. Infirmată de Origen.

4. *Marcus Aurelius*, 121-166 d.Chr., Cezar din 139. Și-a scris în limba greacă opera adeseori tradusă, "Cugetări despre mine însumi".

5. *Tertullian*, între 160-220 d.Chr. în Cartagina; pe la 190 se creștinează; din 205 conducător al montaniștilor din Africa. A creat limba latină bisericească, în cadrul unor scrieri polemice, apologetice și disciplinare.

6. *Origen*, aprox. între 185-252 d.Chr. Scriitor al Bisericii din Alexandria. Întemeietor al gnosticii creștine, deschizător de drum în domeniile: exegeză, apologetică (împotriva lui Celsus) și dogmatică. La cel de-al 5-lea conciliu general de la Constantinopol doctrina lui a fost declarată eretică.

7. *Copernic ... la index*: Nicolaus Copernicus, 1473-1543. Teoria sa, "De revolutionibus orbium coelestium libri VI", concepută deja în 1507 și dedicată papei Paul al III-lea, tipărită în 1543, a fost trecută la index în 1615, unde a rămas și prin restricțiile din 1757. De-abia în 1822 lucrarea a fost scoasă de la index, când Sf. Oficiu a declarat că editarea lucrării ce tratează despre mișcarea Pământului și imobilitatea Soarelui nu e interzisă.

8. *Giordano Bruno*, 1548-1600, călugăr dominican italian. A fost condamnat, după o detenție de 7 ani, la moarte, și ars pe rug.

9. *Ernst Haeckel*, 1834-1919, naturalist german. A fost unul dintre primii care s-au alăturat teoriei darwiniste și a dezvoltat-o, dându-i forma unui sistem științific.

10. *că există un drum absolut consecvent de la Haeckel până la știința spirituală*: Comp. conferința lui Rudolf Steiner "Haeckel, enigmele lumii și teosofia" în volumul ***Enigmele lumii și antroposofia***, GA 54, Op. Compl., Dornach 1966.

11. *în mica mea scriere "Reîncarnare și Karma"*: "Reîncarnarea și Karma – niște reprezentări necesare, din punctul de vedere al științelor moderne ale naturii", în ***Luzifer – Gnosis. Articole fundamentale despre antroposofie și relatări din revistele ‹Luzifer› și ‹Lucifer – Gnosis› 1903-1908***, GA 34, Op. Compl., Dornach 1960. Apărut și ca volum separat.

12. *Charles Darwin*, 1809-1888 naturalist englez. Întemeietorul darwinismului, adică al teoriei despre descendență și selecție prin lupta pentru existență.

13. *Dar dacă un om e părăsit de spiritul său bun, el poate să creadă, dacă se întoarce în trecut și e un adept al ideii de reîncarnare, că a trăit cândva el însuși ca maimuță*: Se referă la publicația Besant/Leadbeater, "Man: Whence, How and Whither", Londra 1913.

14. *că un Ernest Renaun, care a scris ciudata carte "Viața lui Iisus"*: comp. ErnestRenan, "Vie de Jésus", 2 vol., Paris 1863, ediția germană Berlin 1863.

15. *un basm prostesc, idiot, cum că aș avea legături cu anumite curente catolice*: În decembrie 1912, la Adunarea Generală a Societății Teosofice de la Adyar (India). Annie Besant făcuse afirmația că Rudolf Steiner "secretarul general al secției germane, care a fost educat de iezuiți, n-a fost în stare să se elibereze în suficientă măsură de această influență primejdioasă, pentru a lăsa ca în sânul secției sale să domnească libertatea opiniei". (Comp. "The Theosophist", Londra, febr. 1913.) Rudolf Steiner s-a simțit îndemnat, după aceasta, să dea o descriere a vieții sale. Comp. conferința de la Berlin din 4 febr. 1913, în "Scrisori I", Dornach 1955.

16. *Știm, tocmai dintr-un ciclu pe care l-am prezentat aici*: Rudolf Steiner ***Misiunea sufletelor diferitelor popoare, în legătură lor cu mitologia germano-nordică***, Kristiania (Oslo) 1910, GA 121, Op. Compl., Dornach 1962, Ediție format mic, Nr. 613, Dornach 1974.

17. *Cuvântul lui Pavel*: 1 Cor. 3.

18. *Mă refer la cartea lui Maurice Maeterlinck*, "Despre moarte": 1862-1949, scriitor belgian de limba franceză, dramaturg și eseist, premiul Nobel în 1911. "La mort" 1913, traducerea germană: "Despre moarte", Jena 1913.

19. *alte ocazii când am comunicat deja mici părți din "Evanghelia a Cincea"*: comp. trim. 29.

20. *Bat-col*: Bat = fiică, Col = glas, comp., de ex.: Strack-Billerbeck, "Kommentar zum Neuen Testament", 1922, I, p.129 ș.u.

21. *rabbi Elieser ben Hirkano*: a trăit pe la 90 d.Chr.

22. *un copac karob carob*: carob = Ceratonia Siliqua, roșcovul.

23. *...pe care mi-a fost îngăduit să vi le comunic pentru prima oară atunci când, cu puțin timp în urmă, am pus piatra fundamentală pentru clădirea noastră din Dornach*.: Comp. ***Îndrumări pentru o educație esoterică***, GA 42/245, Op. Compl., Dornach 1973.

24. *bunul și bătrânul Hillel*: 75 î.Chr.-4 d.Chr.

25. *"Foaia informativă"*: Se referă la discuțiile cu Annie Besant și cu adepții ei, care erau dezbătute în acea vreme în gazeta de uz intern numită "Mitteilungen für die Mitgliederder Deutschen Sektion der Theosophischen Gesellschaft".

26. *Cunoașteți, desigur, și faptul bizar*: comp. trim. 29.

27. *învățătura noastră a fost falsificată din temelii*: Rudolf Steiner se referă aici la Max Heindel, 1865-1919, care a audiat și a copiat, între

anii 1907-1908, sub numele de Grashof, numeroase conferințe prezentate de Rudolf Steiner la Berlin, pe care le-a- prelucrat apoi în scrierea "Rosicrucian Cosmo-Conception or Christian Occult Science".

28. *această literatură bizară*: literatură care combate antroposofia, de Hans Freimark, Kuno v. d. Schalk, Ferdinand Maack.

29. *imediat după ce a ajuns la urechile publicului larg ceva despre misterul celor doi băieți Iisus, care ține și el de Evanghelia a Cincea*: Rudolf Steiner a vorbit pentru prima dată despre cei doi copii Iisus în conferințele prezentate la Basel, între 15-26 sept. 1909, pe tema ***Evanghelia lui Luca***, GA 114, Op. Compl., Dornach 1968. Apoi în cadrul celor trei conferințe publice prezentate în iunie 1911 la Copenhaga, care au apărut sub formă de carte, într-o primă ediție, la Berlin, sub titlul ***Conducerea spirituală a omului și a menirii***, GA 15, Op. Compl., Dornach 1974, Ed. format mic, Dornach 1974.

30. *Rudolf Eucken*: 1876-1926, a primit în anul 1908 premiul Nobel pentru literatură, "Mai putem fi creștini?", Leipzig 1911, p. 216, resp. 228, textual: "Ce prăpastie de netrecut între lumi simțim noi, oamenii moderni, când, în prezent, în unele decrete episcopale se mai vorbește despre ‹demoni› și se consideră că negarea acestora ar fi emanația unui mod de a gândi ateist".

31. *teologii cei inteligenți le explică*: De exemplu, assirologul Peter Jensen în: "Oare Iisus cel din Evanghelie a trăit cu adevărat?", Conferință, Marburg 1910.

32. *Reprezentările obișnuite și ciclul de conferințe prezentat la München*: se referă la reprezentațiile, care pe atunci aveau loc anual la München, cu Dramele Mistere. Întotdeauna ele erau asociate cu un ciclu de conferințe. În august 1913 acest ciclu era intitulat ***Misterele pragului***, GA 147, Op. Compl., Dornach 1969.

33. *Punerea pietrei fundamentale pentru clădirea noastră*: comp. trim. 23.

34. *pentru prima dată după o perioadă mai lungă*: Din 10 aprilie 1913.

35. *ediția a 2-a a cărții*: "Concepții despre lume și viață în secolul 19", vol. 1, 1900, vol. 2, 1901. O ediție nouă, extinsă a apărut în 1914 sub titlul ***Enigmele filosofiei în istoria lor, descrise sub formă de compendiu***, comp. trim. 2.

36. *arhiepiscopul de Canterbury, Anselmus*: 1033-1109. Despre dovada existenței lui Dumnezeu, vezi lucrările sale, "Monologium" și "Prologion".

37. *Din direcția teologiei*: De exemplu, a teologului evanghelic Albert Kalthoff, 1850-1906, în "Problema Christos", Linii fundamentale ale unei tologii sociale, Leipzig 1902.

38. *Într-o revistă săptămânală foarte cunoscută*: Die Zukunft, anul XXI, Nr. 50/13 sept. 1913, în articolul lui Jakob Fromer "Reînnoirea filosofiei".

39. *Baruch Spinoza*: 1632-1677.

40. *Rudolf Euchen*: comp. trim. 30.

41. *din cartea "Esența creștinismului" a lui Aldorf von Harnach*, 1851-1930, 16 prelegeri la Universitatea din Berlin, Leipzig 1901. Aici la p. 102: "Indiferent ce va fi avut loc la mormânt și prin aparițiile [relatate în Evanghelii] – un lucru e sigur: de la acest mormânt a pornit credința indestructibilă în biruirea morții și în existența unei vieți veșnice."

42. *Ernest Renan*: comp. trim. 14.

43. *Hillel*, comp. trim. 24.

44. *Când vor fi tipărite conferințele prezentate anul trecut la München*: v. trim. 32.

45. *care le-am discutat deja în ciclul de conferințe prezentat la Leipzig*: Rudolf Steiner ***Christos și lumea spirituală – Despre căutarea Sf. Graal***. Șase conferințe, Leipzig, 28 dec. 1913 – 2 ian. 1914, GA 149, Op. Compl., Dornach 1960.

46. *Chrestien de Troyes*, aproximativ 1143-1190; a trăit la curțile regale din Champagne și Flandra. Întemeietor și reprezentant de seamă al eposului creștinesc medieval, vol. "Perceval" ș.a. creații poetice.

47. *Wolfram von Eschenbach*, aproximativ 1170-1220. Cel mai mare autor epic al creației cavalerești germane. Lucrarea principală "Parzival".

48. *Richard Wagner*, 1819-1883, ... "Parsifal": comp. conferința lui Rudolf Steiner, Kassel, 16 ian 1907, "Muzica lui ‹Persifal› ca expresie a suprasensibilului", în volumul ***Misterul creștin***, GA 97, Op. Compl., Dornach 1968.

49. Misterele istoriei biblice a creației, GA 122, Op. Compl., Dornach 1961.

50. *Am vorbit deseori despre această misiune a lui Pavel*: comp., de ex., ***De la Iisus la Christos***, GA 131, Op. Compl., Dornach 1974 și ***Bhagavad Gita și epistolele lui Pavel***, GA 142, Op. Compl., Dornach 1960.

51. *Ciclul pe care l-am prezentat de curând la Leipzig*: comp. trim. 45.

52. *Citate din Kepler*: După Ludwig Günther, "Kepler și teologia", Gießen 1905, p. 109-112, 116/117.

53. *"Dac-ale lucrurilor cópii în oglindă ..."*: Filă dintr-un caiet de maxime și cuvântări, scrisă de Kepler și dedicată unui coleg din studenție, Jacob Roller, în momentul când se pregătea să plece în Steinermark, spre a ocupa locul vacant de profesor la Univ. din Graz. Fila a

fost scrisă în primăvara anului 1594 și s-a aflat, ca original, în posesia răposatului profesor Moriz Carriere, la München. Citată de Rudolf Steiner după Ludwig Günther "Kepler și teologia", Gießen 1905.

54. *Misterul de pe Gologota se alătură altor trei evenimente*: comp. conferințele prezentate de Rudolf Steiner ***Trepte premergătoare Misterului de pe Golgota***, GA 152, Op. Compl., Dornach 1964.

55. *Cei mai mulți dintre dvs. își mai amintesc, probabil, de acele conferințe*: comp. ***Antroposofie – Phsihosofie – Pneumatosofie***, GA 115, Op. Compl., Dornach 1965.

56. *... am amintit acest lucru deja în ciclul prezentat la Karlsruhe*: v. Rudolf Steiner ***De la Iisus la Christos***, GA 131, Op. Compl., Dornach 1974.

57. *Există o carte care ar trebui citită din cauza caracterului ei paradoxal*: comp. trim. 18.

58. *... am descris acest lucru cu ocazia altor conferințe*: În conferința a 5-a din ciclul ***Evanghelia lui Luca*** (15-26 sept. 1909), GA 114, Op. Compl., Dornach 1968.

59. *când am pus piatra fundamentală pentru clădirea noastră din Dornach*: comp. trim. 23.

60. *D-ra Stinde*: Sophie Stinde 1853-1915. Cu începere din 1902/03 conducătoare a Ramurii principale din München. Între 1907-1913 – organizator principal al festivalurilor artistice de la München, unul dintre întemeietorii și primul președinte (1911-1915) al Asociației pentru Construirea Primului Goetheanum. "Ei îi datorăm, pe lângă inițierea muncii [antroposofice] din München, reprezentarea pe scenă a dramelor mister de Rudolf Steiner. Și, în strânsă legătură cu aceasta, realizarea ideii de a construi Primul Goetheanum" (Marie Steiner). Comp. și: Rudolf Steiner despre Sophie Stinde în vol. ***Morții noștri***, GA 261, Op. Compl., Dornach 1963.

61. *ceea ce a trebuit să fie dat publicității pe calea tiparului*: comp. trim. 29.

62. *Giordano Bruno*: comp. trim. 8.

63. *"Esența creștinismului" de Harnach*: comp. trim. 41.

64. *Numele Eucken*: comp. trim. 30.

65. *cartea "Critica limbajului"*: Fritz Mauthner, 1849-1923, scriitor și filosof al culturii, austriac. "Contribuții la o critică a limbajului", ediția 1-a, 1901/02, ediția 2-a 1909-1913.

66. *un mare dicționar de filosofie*: Mauthner, "Dicționar de filosofie – Noi contribuții la o critică a limbajului", 2 vol. 1910/1911.

67. *Citat din Mauthner*: Textual: "Ar fi tragicomic acel clown care, la circ, s-ar cățăra până în partea cea mai de sus a unei scări care nu e proptită de nimic și ar încerca apoi să tragă scara spre el. Un asemenea clown ar împărtăși soarta filosofilor și ar cădea". În: "Contribuții la o critică asupra a limbajului", vol. 3, p. 632, ed. 3-a, Leipzig 1923.

68. *Ceea ce am spus cândva într-un ciclu de conferințe*: v. ***Omul în lumina ocultismului, teosofiei și filosofiei***, GA 137, Op. Compl., Dornach 1973.

69. *Maurice Maeterlinck*: comp. trim. 18.

70. *În cadrul uneia din acele întruniri din annul 1910*: comp. trim. 31.

71. *pe când țineam un scurt ciclu de conferințe la Stockholm*: În iunie 1913.

72. *ceea ce am dat de înțeles deja o dată la Karlsruhe*: comp. trim. 56.

73. *când am vorbit despre Evanghelia lui Luca .... și despre Evanghelia lui Matei*: comp. Rudolf Steiner, ***Evanghelia după Luca***, GA 114, Op. Compl., Dornach 1968; ***Evanghelia după Matei***, GA 123, Op. Compl., Dornach 1971.

74. *din linia solomonică a casei lui David*: Aici mai urmează, în stenogramă, cuvintele "Dacă vrem să folosim cuvintele lui Pavel". În mod evident a fost notat în mod deformat ceea ce Rudolf Steiner spusese, de fapt.

75. *Hillel*: comp. trim. 24.

76. *în articolele apărute în revista "Lucifer – Gnosis" sub titlul* ***Din Cronica Acașă***: Apărute pentru prima dată între 1904-1908. Sub formă de carte în Op. Compl., GA 11, Dornach 1969. Ediție format mic, Nr. 616, Dornach 1975.

77. *într-o altă carte care a apărut în vara aceasta*: Rudolf Steiner, ***Paragul lumii spirituale****, Expuneri sub formă aforistică*, GA 17, Op. Compl., Dornach 1972.

Corecturi

EDIŢIA OPERELOR COMPLETE ALE LUI RUDOLF STEINER

Alcătuită după: Rudolf Steiner – Opera literară şi artistică.
O privire de ansamblu bibliografică
(Numărul bibliografic, *cursiv* în paranteze)

A. SCRIERI

I. Opere (GA1-28)

Scrierile goetheene de ştiinţe ale naturii, editate şi comentate de R. Steiner, 5 volume, 1883-97, ediţie nouă 1975 (*GA 1a-e*); ediţie separată a Introducerilor, 1925 (*GA 1*)
Linii fundamentale ale unei teorii a cunoaşterii în concepţia goetheană despre lume,1886 (*GA 2*)
Adevăr şi ştiinţă. Preludiul unei „Filosofii a libertăţii", 1892 (*GA 3*)
Filosofia libertăţii. Trăsături fundamentale ale unei concepţii moderne despre lume, 1894 (*GA 4*)
Friedrich Nietzsche, un luptător împotriva timpului său, 1895 (*GA 5*)
Concepţia despre lume a lui Goethe, 1897 (*GA 6*)
Concepţia despre lume a lui Goethe, 1897 (*GA 6*)
Mistica la începuturile vieţii spirituale contemporane şi legătura ei cu concepţia modernă despre lume, 1901 (*GA 7*)
Creştinismul ca fapt mistic şi misteriile Antichităţii, 1902 (*GA 8*)
Teosofie. Introducere în cunoaşterea suprasensibilă a lumii şi menirea omului, 1904 (GA 9)
Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare? 1904-05 (*GA 10*)
Din Cronica Akasha, 1904-08 (*GA 11*)
Treptele cunoaşterii superioare, 1905-08 (*GA 12*)
Ştiinţa ocultă în rezumat, 1910 (*GA 13*)
Patru drame-misterii, 1910-13 (*GA 14*)
Conducerea spirituală a omului şi a omenirii, 1911 (*GA 15*)
Calendar sufletesc antroposofic, 1912 (în *GA 40*)
Un drum către cunoaşterea de sine a omului, 1912 (*GA 16*)
Pragul lumii spirituale, 1913 (*GA 17*)
Enigmele filozofiei – O expunere schiţată a istoriei acestora, 1914 (*GA 18*)
Despre enigma omenească, 1916 (*GA 20*)
Despre enigme sufleteşti, 1917 (*GA 21*)
Spiritualitatea lui Goethe manifestată în „Faust" şi în basmul „Despre Şarpele verde şi frumoasa floare de crin", 1918 (*GA 22*)
Puncte centrale ale problemei sociale în necesităţile vieţii prezente şi din viitor, 1919 (*GA 23*)
Articole asupra structurii tripartite a organismului social şi asupra situaţiei momentului, 1915-21 (*GA 24*)
Cosmologie, religie şi filosofie, 1922 (*GA 25*)
Teze antroposofice, 1924-25 (*GA 26*)
Fundamente pentru extinderea artei vindecării pe baza cunoştinţelor ştiinţei spirituale, 1925. De Dr. Rudolf Steiner şi Dr. med. Ita Wegman (*GA 27*)
Viaţa mea, 1923-25 (*GA 28*)

II. Articole (GA 29-37)

Articole referitoare la dramaturgie 1889-1901 (*GA 29*)
Fundamente metodice ale antroposofiei 1884-1901 (*GA 30*)
Articole referitoare la cultură şi istorie 1887-1901 (*GA 31*)
Articole referitoare la literatură 1886-1902 (*GA 32*)
Biografii şi schiţe biografice 1894-1905 (*GA 33*)
Articole din „Lucifer-Gnosis" 1903-1908 (*GA 34*)
Filosofie şi antroposofie 1904-1918 (*GA 35*)
Articole din „Das Goetheanum" 1921-1925 (*GA 36*)

III. Publicaţii postume (GA 38-50)

Scrisori – Maxime – Prelucrări pentru scenă – Schiţe pentru cele patru drame-misterii 1910-1913 – Antroposofie. Un fragment din anul 1910 – Schiţe şi fragmente – Din carnetele de note şi de pe foi separate – (*GA 38-47*)

B. CONFERINŢE

B.I. Conferinţe publice (GA 51-89)

Cicluri de conferinţe publice la Berlin, 1903/1904 până în 1917/18 (*GA 51-67*)
Cicluri de conferinţe şi cursuri la şcoli superioare, în alte locuri din Europa 1906-1924 (*GA 68-84*)

B.II. Conferinţe ţinute în faţa membrilor Societăţii Antroposofice (90-270)

Conferinţe şi cicluri de conferinţe cu conţinut general-antroposofic – Christologie şi comentarii ale Evangheliilor – Cunoaşterea spiritual-ştiinţifică a omului – Istorie cosmică şi istorie umană – Fundalul spiritual al problemei sociale – Omul în legătura sa cu Cosmosul – Consideraţii asupra karmei – (*GA 91-244*)
Conferinţe şi scrieri referitoare la istoria mişcării antroposofice şi a Societăţii Antroposofice (*GA 251-263*)

B.III. Conferinţe şi cursuri asupra unor domenii particulare ale vieţii (GA 271-354)

Conferinţe despre artă: Arta în general – Euritmie – Arta vorbirii şi arta dramatică – Muzică – Arte plastice – Istoria artei (*GA 271-292*)
Conferinţe referitoare la educaţie (*GA 293-311*)
Conferinţe referitoare la medicină (*GA 312-319*)
Conferinţe referitoare la ştiinţele naturii (*GA 320-327*)
Conferinţe referitoare la viaţa socială şi tripartiţia organismului social (*GA 328-341*)
Conferinţe pentru preoţii comunităţii creştine (*GA 342-346*)
Conferinţe pentru muncitorii care lucrau la construcţia Goetheanumului (*GA 347-354*)

C. OPERA ARTISTICĂ

Reproduceri ale schiţelor grafice şi a celor pictate de Rudolf Steiner, în albume sau foi separate: Schiţe pentru pictura primului Goetheanum – Schiţe pentru exersarea picturii – Placate cu programul reprezentaţiilor de euritmie – Forme pentru euritmie – Schiţe pentru figurile de euritmie – Desene la tablă din timpul conferinţelor, ş. a. *(GA K 12-58)*

Fiecare volum poate fi obţinut separat.
Volumele din Operele Complete sunt alcătuite unitar în cadrul fiecărei grupe.